

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

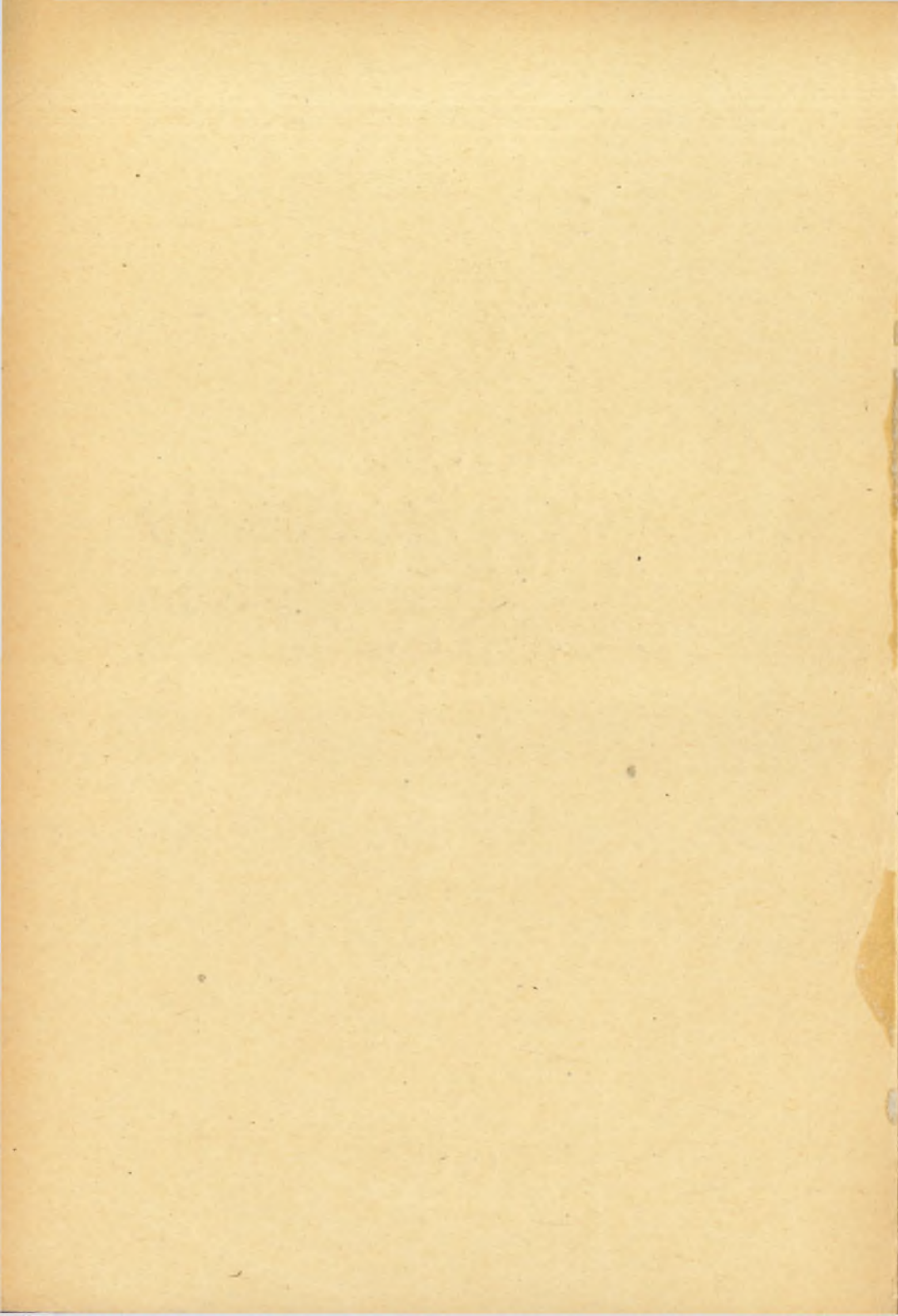

**DRUGO
REDOVNO ZASEDANJE
SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA
(DRUGI SAZIV)**

27—29 decembra 1950

STENOGRAFSKE BELEŠKE

1951
BEOGRAD

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

Sekretariat Skupštine
dokumentacije

**DRUGO
REDOVNO ZASEDANJE
SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA
(DRUGI SAZIV)**

27—29 decembra 1950

STENOGRAFSKE BELEŠKE

1951
BEOGRAD

IZDANJE

PREZIDIJUMA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Četvrta sednica

(27 decembra 1950)

Početak u 17,30 časova.

Pretsedavao predsednik **Vladimir Simić** (*Izborni srez Beograd III, NR Srbije*).

Pretsednik: Otvaram četvrtu sednicu II redovnog zasedanja Saveznog veća Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije (drugog saziva). Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar **Vida Tomšić**.

Izvolite saslušati Ukaz Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o sazivu Narodne skupštine FNRJ u II redovno zasedanje (*čita*):

Na osnovu člana 74 tačke 1 Ustava FNRJ, Prezidijum Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije donosi

U K A Z

O SAZIVANJU NARODNE SKUPŠTINE FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE U II REDOVNO ZASEDANJE

Narodna skupština Federativne Narodne Republike Jugoslavije saziva se u II redovno zasedanje (drugog saziva) na dan 27 decembra 1950 godine u 17 časova.

U. Br. 2416
13 decembra 1950 godine
Beograd

**Prezidijum Narodne skupštine
Federativne Narodne Republike Jugoslavije**

Sekretar
M. Peruničić, s. r.

Pretsednik
dr I. Ribar, s. r.

(Čitanje ukaza narodni poslanici saslušali su stojeći).

Izvolite čuti saopštenja. Vlada FNRJ, u smislu člana 63 Ustava, podnela je Saveznom veću na rešavanje:

1) Predlog opštedržavnog budžeta Federativne Narodne Republike Jugoslavije za 1951 godinu;

2) Predlog zakona o opštedržavnom završnom računu Federativne Narodne Republike Jugoslavije za 1949 godinu;

3) Predlog zakona o ukidanju Zakona o državnim poljoprivrednim dobrima;

4) Predlog zakona o ukidanju Zakona o izdavanju i rasturanju omladinske i dečje književnosti i štampe.

Predlog opštedržavnog budžeta Federativne Narodne Republike Jugoslavije za 1951 godinu i Predlog zakona o opštedržavnom završnom računu Federativne Narodne Republike Jugoslavije za 1949 godinu bili su upućeni Odboru za privredni plan i finansije, a ostali zakonski predlozi Zakonodavnom odboru Saveznog veća. Oba odbora Saveznog veća podnela su svoje izveštaje koji su podeljeni narodnim poslanicima. Ovi zakonski predlozi biće stavljeni na dnevni red kada Savezno veće donese o tome odluku.

Pored toga, Vlada FNRJ podnela je Saveznom veću na odobrenje uredbe koje je donela u vremenu od 26 juna do zaključno 20 decembra 1950 godine na osnovu Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede. Potvrda ovih uredaba staviće se na dnevni red kad Savezno veće o tome odluči.

Prezidijum Narodne skupštine FNRJ dostavlja na potvrdu Ukaz o proglašenju Odluke o saglašavanju saveznih zakona sa promenama izvršenim u državnoj upravi i u sistemu upravljanja privredom, koju su zakonodavni odbori Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ doneli na svojoj završnoj sednici od 23 decembra 1950 godine. Potvrda ovog ukaza staviće se na dnevni red kad Savezno veće donese o tome odluku.

Narodni poslanici: Kemal Sejfula, Antun Babić, Ivan Karaić, Dušan Devedžić, Živojin Čurčić, Ismet Šaćiri, Predrag Ajtić i Mirko Pavleković molili su Savezno veće da im odobri odsustvo sa II redovnog zasjedanja Narodne skupštine FNRJ, jedni zbog hitnih državnih poslova, a većina zbog bolesti. Predsedništvo predlaže Saveznom veću da se imenovanim narodnim poslanicima odobri po 4 dana odsustva. Da li Veće prima ovaj predlog? (Prima). Pošto se predlog prima, objavljujem da je imenovanim narodnim poslanicima odobreno po 4 dana odsustva.

Na dnevnom redu današnje sednice je utvrđivanje dnevnog reda. U pogledu dnevnog reda Predsedništvo predlaže Saveznom veću sledeći dnevni red:

1) pretres Predloga opštedržavnog budžeta Federativne Narodne Republike Jugoslavije za 1951 godinu;

2) pretres Predloga zakona o opštedržavnom završnom računu Federativne Narodne Republike Jugoslavije za 1949 godinu;

3) Pretres Predloga zakona o ukidanju Zakona o izdavanju i rasturanju omladinske i dečje književnosti i štampe;

4) pretres Predloga zakona o ukidanju Zakona o državnim poljoprivrednim dobrima;

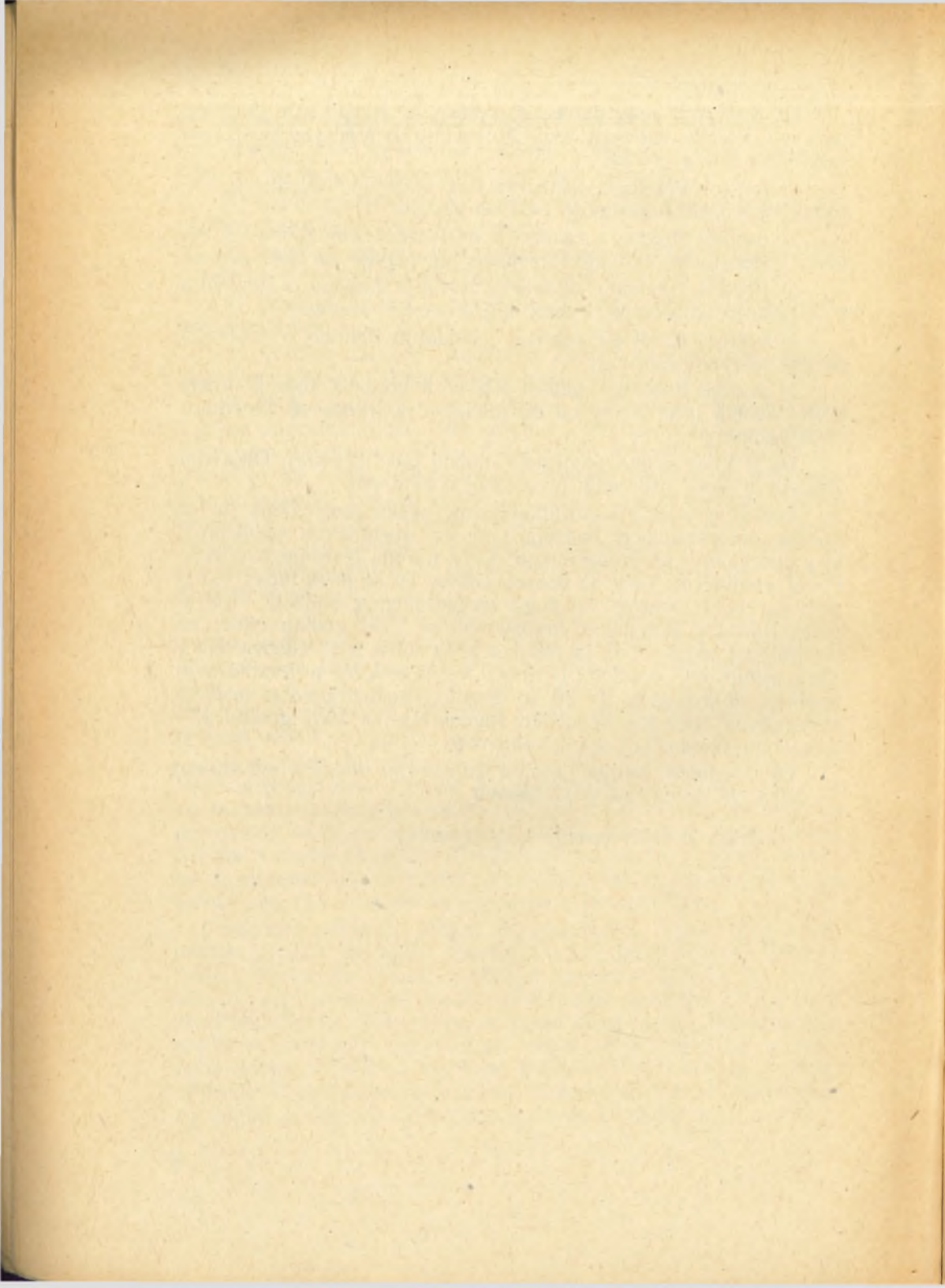
5) pretres Predloga odluke o potvrdi uredaba koje je Vlada FNRJ donela u vremenu od 26 juna do zaključno 20 decembra 1950 godine.

Da li Veće prima predloženi dnevni red? (Prima). Objavljujem da je Veće prihvatilo predloženi dnevni red.

Pošto je u našoj parlamentarnoj praksi uobičajeno da se pretres opštedržavnog budžeta vrši na zajedničkim sednicama, to u sporazumu sa Predsednikom Veća naroda Narodne skupštine FNRJ predlažem Veću da donese odluku da se prva tačka našeg dnevnog reda: pretres Predloga opštedržavnog budžeta Federativne Narodne Republike Jugoslavije za 1951 godinu obavi na zajedničkoj sednici i da ta sednica bude sutra u 17 časova. Da li Veće prima ovaj predlog? (Prima). Pošto je Veće prihvatilo ovaj predlog, objavljujem da će se Predlog opštedržavnog budžeta Federativne Narodne Republike Jugoslavije za 1951 godinu pretresati na zajedničkoj sednici oba veća.

Ovu sednicu zaključujem, a zajedničku sednicu određujem za sutra, 28 decembra, u 17 časova.

(Sednica je zaključena u 17,40 časova).

ВЕЋЕ НАРОДА

Четврта седница

(27 децембра 1950)

Почетак у 17,15 часова.

Претседавао председник **Јосип Видмар** (НР Словенија).

Председник: Отварам четврту седницу II редовног заседања Већа народа Народне скупштине ФНРЈ (другог сазива). Записник данашње седнице водиће секретар Скендер Куленовић.

Изволите саслушати Указ Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазиву Народне скупштине ФНРЈ у II редовно заседање (чита):

На основу члана 74 тачке 1 Устава ФНРЈ, Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије доноси

У К А З

О САЗИВАЊУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ У II РЕДОВНО ЗАСЕДАЊЕ

Народна скупштина Федеративне Народне Републике Југославије сазива се у II редовно заседање (другог сазива) на дан 27 децембра 1950 године у 17 часова.

У. Бр. 2416

13 децембра 1950 године

Београд

**Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије**

Секретар

М. Перуничић, с. р.

Претседник

др **И. Рибар**, с. р.

(Читање указа народни посланици саслушали су стојећи).

Влада ФНРЈ на основу чл. 63 Устава поднела је Већу народа на решавање:

1) Предлог општедржавног буџета Федеративне Народне Републике Југославије за 1951 годину;

2) Предлог закона о општедржавном завршном рачуну Федеративне Народне Републике Југославије за 1949 годину;

3) Предлог закона о укидању Закона о државним пољопривредним добрима; и

4) Предлог закона о укидању Закона о издавању и растурању омладинске и дечје књижевности и штампе.

Предлози буџета и завршног рачуна упућени су Одбору за привредни план и финансије а остала два законска предлога Законодавном одбору. Одбори су по свим овим предлозима поднели своје извештаје који су отштампани и са законским предлозима раздељени народним посланицима. Ови законски предлози ставиће се на дневни ред кад Веће о томе одлучи.

Влада ФНРЈ доставила је исто тако Већу народа на потврду уредбе које је донела у времену од 26 јуна до закључно 20 децембра 1950 године на основу Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде. Потврда ових уредаба ставиће се на дневни ред кад Веће о томе донесе одлуку.

Президијум Народне скупштине ФНРЈ доставио је Већу народа на потврду Указ о проглашењу Одлуке о саглашавању савезних закона са променама извршеним у државној управи и у систему управљања привредом, а који су законодавни одбори Савезног већа и Већа народа Народне скупштине ФНРЈ донели на својој седници од 23 децембра 1950 године. Потврда овог указа ставиће се на дневни ред заједничке седнице оба већа.

Изволите саслушати саопштења. Због болести и неодложних службених послова тражили су отсуство са II редовног заседања народни посланици Већа народа: Садик Мустафа, Јован Поповић, Мустафа Реџепагић, Димитар Влахов, Гоја Ђурић, Фрањо Херцеговић и Милка Минић. Предлажем да се свим именованим народним посланицима одобри по 5 дана отсуства. Прихвата ли Веће овај предлог? (Прихвата). Именованим народним посланицима одобрено је по 5 дана отсуства.

Прелазимо на дневни ред: утврђивање дневног реда. Предлажем Већу следећи дневни ред:

1) претрес Предлога општедржавног буџета Федеративне Народне Републике Југославије за 1951 годину;

2) претрес Предлога закона о општедржавном завршном рачуну Федеративне Народне Републике Југославије за 1949 годину;

3) претрес Предлога закона о укидању Закона о државним пољопривредним добрима;

4) претрес Предлога закона о укидању Закона о издавању и растурању омладинске и дечје књижевности и штампе; и

5) претрес Предлога одлуке о потврди уредаба које је Влада ФНРЈ донела у времену од 26 јуна до закључно 20 децембра 1950 године.

Прима ли Веће овај дневни ред? (Прима). Према томе, објављујем да је дневни ред прихваћен онако како је предложен.

У споразуму са Претседником Савезног већа предлажем Већу народа да се претрес Предлога општедржавног буџета Федеративне Народне Републике Југославије за 1951 годину обави на заједничкој седници оба већа. Прима ли Веће овај предлог? (Прима).

Заједничка седница оба већа одржаће се сутра, 28 децембра, у 17 часова.

Ову седницу закључујем, а идућа седница Већа народа биће заказана одмах пошто се обави претрес Предлога општедржавног буџета Федеративне Народне Републике Југославије за 1951 годину на заједничким седницама.

(Седница је закључена у 17,25 часова).

ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА

Шеста седница

(28 децембра 1950)

Почетак у 17,05 часова.

Претседавао Претседник Савезног већа **Владимир Симић**.

Приликом уласка у дворану, чланове Савезне владе на челу са Претседником Владе ФНРЈ маршалом Југославије Јосипом Брозом Титом и чланове претседништва Савезног већа и Већа народа народни посланици поздрављају бурним аплаузом.

Претседавајући: Отварам шесту заједничку седницу Савезног већа и Већа народа Народне скупштине ФНРЈ. Записник данашње седнице водиће секретар Савезног већа Момчило Марковић. Ова заједничка седница одређена је и заказана по одлуци оба већа Народне скупштине ФНРЈ и по споразуму њихових претседништва.

Пре него што пређемо на дневни ред, у име претседништва предлажем допуну дневног реда. Као што је познато, Народна скупштина ФНРЈ донела је 27 јуна 1950 године Одлуку о давању овлашћења законодавним одборима да донесу одлуке о саглашавању савезних закона са променама извршеним у државној управи и у систему управљања привредом. На основу тач. 3 те одлуке, све указе у вези саглашавања савезних закона Президијум Народне скупштине ФНРЈ поднеће на потврду Народној скупштини на заједничкој седници оба већа на њеним првим наредним заседањима, и у том смислу предлажем да се као друга тачка дневног реда заједничке седнице стави претрес Предлога одлуке о потврди Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ о проглашењу Одлуке о саглашавању савезних закона са променама извршеним у државној управи и у систему управљања привредом, коју су законодавни одбори Савезног већа и Већа народа Народне скуп-

штине донели на својој седници од 23 децембра 1950 године. То би била друга тачка дневног реда. Прима ли Народна скупштина овај предлог? (Прима). Пошто Народна скупштина прима предлог претседништва, објављујем да је као друга тачка дневног реда стављен претрес Предлога одлуке о потврди указа Президијума онако како сам прочитао. Прелазимо на дневни ред.

На дневном реду је као прва тачка: претрес Предлога општедржавног буџета Федеративне Народне Републике Југославије за 1951 годину.

Позивам известиоца Одбора за привредни план и финансије Већа народа народног посланика Радивоја Давидовића да прочита одборски извештај.

Извештач Одбора за привредни план и финансије Већа народа Радивој Давидовић (НР Србија) чита извештај Одбора за привредни план и финансије Већа народа. (Видети прилог на крају књиге).

Претседавајући: Позивам известиоца Одбора за привредни план и финансије Савезног већа народног посланика Љубу Бабића да прочита одборски извештај.

Извештач Одбора за привредни план и финансије Савезног већа Љубо Бабић (Изборни срез Бос. Градишка, НР Босна и Херцеговина) чита извештај Одбора за привредни план и финансије Савезног већа. (Видети прилог на крају књиге).

Претседавајући: Пошто су известиоци поднели своје извештаје, приступамо претресу Предлога општедржавног буџета Федеративне Народне Републике Југославије за 1951 годину. Позивају се народни посланици који желе да узму учешћа у дискусији о Предлогу општедржавног буџета Федеративне Народне Републике Југославије за 1951 годину да се пријаве сходно пословнику.

Као први има реч Претседник Привредног савета Владе ФНРЈ и Савезне планске комисије друг Борис Кидрич. (Буран аплауз).

Претседник Савезне планске комисије и Привредног савета Владе ФНРЈ Борис Кидрич (Изборни срез Љубљана I, НР Словенија): Другови народни посланици, у години 1950 три су момента битно отежала услове нашег привредног живота и развојка.

Први моменат претставља овогодишња суша, која је тешко погодила нашу пољопривредну производњу.

Године 1949 вредност ратарске производње износила је 61 милијарду 606 милиона динара. За 1950 годину планирали смо 63 милијарде 64 милиона динара. Уствари, ратарство је ове године

због суше, према досадашњим подацима који свакако још садрже извесан проценат несигурности, дало 38 милијарди 309 милиона динара. То значи да је у ратарству због суше произведено само 60,8% од плана и 62,2% од прошлогодишње производње.

У области ратарства најслабије је прошло индустриско биље. Године 1949 производња индустриског биља достигла је вредност 6 милијарди 376 милиона. За 1950 годину било је планирано 6 милијарди 712 милиона а извршење износи једва 3 милијарде 116 милиона или у процентима: 46,5% од плана и 48,8% од прошлогодишње производње.

Исто тако слаби су приноси повртарског биља. Његова је производња 1949 године износила 10 милијарди 483 милиона. Према плану за 1950 годину она је требало да изнесе 12 милијарди 777 милиона. Суша је ову производњу свела на свега 5 милијарди 362 милиона динара, што у процентима чини 41,9% од плана 1950 године и 51,1% од остварења у 1949 години.

Производња крмног биља 1949 године износила је 19 милијарди 930 милиона. План 1950 године предвиђао је 17 милијарди 456 милиона а остварено је 13 милијарди 482 милиона. У процентима ово значи 77,2% од плана и 67,6% од извршења прошле године.

Вредност производње у житарицама достигла је у 1949 години висину од 24 милијарде 817 милиона. План 1950 године био је 26 милијарди 119 милиона. Извршење достиже 16 милијарди 349 милиона. У процентима ово значи 62,5% од плана и 65,8% од извршења у 1949 години.

Вредност производње у воћарству и виноградарству износила је у 1949 години 6 милијарди 930 милиона. План за 1950 годину предвиђао је 6 милијарди 902 милиона а извршење је достигло 5 милијарди 165 милиона, што у процентима значи 74,8% од плана а 74,5% од остварења у 1949 години.

Према томе, биљна производња укупно износи у 1949 години 68 милијарди 536 милиона. План за 1950 годину предвиђао је 69 милијарди 968 милиона а остварено је само 43 милијарде 474 милиона што у процентима значи једва 62,1% од плана и 63,4% од извршења у 1949 години.

Код сточарства — код кога није још потпуно обухваћен утицај суше пошто ће се он одразити тек у 1951 години — производња 1949 године износила је 29 милијарди 859 милиона. План за 1950 годину предвиђао је 31 милијарду 517 милиона а извршење је дало 28 милијарди 90 милиона. То у процентима значи: 89,1% од плана и 94,1% од извршења 1949 године.

Укупно је, дакле, пољопривредна производња у 1949 години дала 98 милијарди 395 милиона. План за 1950 годину предвиђао је 101 милијарду 485 милиона а остварење због суше износи највише 71 милијарду 564 милиона или у процентима 70,5% од плана и 72,7% од извршења у 1949 години.

Сушом проузроковано подбацивање пољопривредне производње одразило се у овој години у три правца.

Прво, битно је отежана исхрана становништва. То нас је, даље, приморало да се, штедећи артикле исхране, ограничимо у радној снази за индустрију, грађевинарство и шумарство више него што то већ сама по себи тражи општа и врло осетна оскулица радне снаге.

Друго, из извозног плана током године изостављене су скоро све ставке из области пољопривреде што је знатно сметало увозу индустријских сировина и постројења за капиталну изградњу, а подбацивање приноса индустриског биља одузело је појединим индустријским гранама више од половине потребних домаћих сировина. Све се то морало ове године негативно одразити како на индустријску производњу тако и на капиталну изградњу.

Треће, непосредни утицај на исхрану а посредни и непосредни утицај на услове индустријске производње, штетно су се одражавали ове године на животни стандард. Томе треба додати још и чињеницу да су услед сушом проузрокованог подбацивања пољопривредне производње ојачале тенденције спекулације артиклима исхране.

Други моменат који је неповољно деловао на услове нашег привредног живота и развитака у 1950 години јесте чињеница да су се последице економске блокаде од стране СССР-а и земаља потчињених СССР-у одражавале у нашим инвестицијама дуже него што се могло очекивати. Као што је познато, прекидом инвестиционих уговора били смо оштећени за око 400 милиона долара. Зајмови, које смо већ успели да закључимо са западним земљама, износе за сада добру четвртину ове суме, док се за другу четвртину још воде преговори. Ако претпоставимо да смо добру четвртину успели да израдимо у самој земљи сопственим снагама, онда нам остаје да савладамо још око четвртину ових тешкоћа.

Трећи моменат јесте затегнута међународна ситуација. Она је, с једне стране, проузроковала на светском тржишту уопште узев већи пораст цена оних артикала које увозимо него оних које извозимо. Код средстава за репродукцију цене увозних артикала скочиле су просечно за 41% више него цене наших извозних

артикала. С друге стране, ми смо принуђени да, бранећи мир и независност наше земље и њене социјалистичке изградње, повећавамо све неопходне издатке у одбранбене сврхе.

Дозволите ми, другови народни посланици, да вас известим какве је резултате постигла у овој години привреда наше земље реагујући на поменуте моменте.

Онај део промета робом који обухвата социјалистички сектор наше привреде, а то је сем пијачне трговине и занатских услуга скоро све, извршили смо са 75 милијарди и 517 милиона, рачунато по нижим јединственим ценама. У години 1949 извршили смо га, рачунајући по истим ценама, са 81 милијардом 202 милиона, а план за 1950 годину, током године унапред ребалансиран због поменутих тешкоћа, износио је 78 милијарди и 48 милиона. Остварење промета робом претставља, дакле, 93% према извршењу у 1949 години и 96,8% према плану за 1950 годину. Обезбеђено снабдевање извршили смо са 27 милијарди и 830 милиона рачунајући по нижим јединственим ценама, док је извршење у 1949 години износило 30 милијарди и 727 милиона, рачунато по истим ценама. Према томе, обезбеђено снабдевање извршили смо у поређењу са 1949 годином са 90,6%. Слободна трговина социјалистичког сектора, која је 1949 године износила, рачунајући по нижим јединственим ценама, 39 милијарди и 259 милиона, у 1950 години износи 38 милијарди и 362 милиона рачунајући по истим ценама. То значи да извршење плана слободне трговине социјалистичког сектора 1950 године према извршењу у 1949 години показује 97,7%. Промет трговине по везаним ценама, који је у 1949 години достигао висину од 11 милијарди и 216 милиона, извршен је у 1950 години, по још непотпуним подацима, у износу од 9 милијарди и 325 милиона. Извршење 1950 године износи, дакле, 83,1% према 1949 години, рачунајући у истим ценама.

Шта показују ове бројке?

Колико год, с једне стране, погађале наше грађане, оне ипак, у поређењу са падом пољопривредне производње, који услед суше износи скоро пуних 30%, показују велики напор па и, ван сваке сумње, значајан успех наше привредне политике у овој години. Ако би, наиме, наша земља допустила да снижење животног стандарда иде упоредо са падом пољопривредне производње проузрокованог сушом — на што би нас управо терала објективна законитост стихије — онда би требало да се промет робом на социјалистичком сектору нашег привредног живота снизи за најмање 20%, а он се стварно снизио само за 7%.

Како је нашој привреди успело да у условима ове сушне године задржи пад промета робом скоро за пуне две трећине? Мислим да су на то деловала три основна фактора.

Прво, упркос ванредно тешким условима у погледу сировина, наша индустријска производња, уопште узев, није ни пала ни стагнирала него је напротив — благодарећи великом залагању наших радних колектива и правилној линији општег руковођења — порасла за 6,2% у поређењу са извршењем у прошлој години. Док је, наиме, извршење индустријске и рударске производње у пуној цени коштања износило 1949 године 129 милијарди и 15 милиона, то оно 1950 године достиже 137 милијарди и 27 милиона.

Друго, помоћ коју су Југославији дале Сједињене Америчке Државе у вредности од 70 милиона долара у артиклима исхране као и кредити које нам пружају Велика Британија и Норвешка, што ће се у самој земљи непосредно одразити највише у првом и другом тромесечју 1951 године, омогућили су нам да већ у 1950 години смањимо иначе нужна ограничења.

Треће, социјалистичко устројство највећег дела наше привреде, а нарочито чињеница да сву индустријску производњу држе у рукама социјалистичка предузећа и социјалистичка држава, омогућило нам је да спречимо онај вртлог шпекулације и згртање блага у руке шпекуланата што би, у условима овако сушне године и са оваквом привредном структуром као што је наша, иначе било безусловно, нужно.

Борбом против шпекулације не само што смо спречили поремећај робно-новчаних односа него смо, може се слободно рећи, постигли њихову даљу консолидацију. У поређењу са годином 1949 смањили смо у овој години оптицај новца за око 3 милијарде динара, што је несумњиво велики успех наше привредне политике.

Додуше, ово смањење оптицаја једним делом уследило је и због извесног привременог повећања цена у слободној трговини индустријском робом, док су цене у обезбеђеном снабдевању остале потпуно непромењене. (Рачунајући у текућим ценама остварени промет робом износи 104,9% према остварењу у прошлој години.) Међутим, ово је повећање цена, које просечно износи око 13% (што је врло мало у поређењу с тенденцијама приватне шпекулације), уперено искључиво против одлива новца у руке шпекуланата који могу искористити монопол над артиклима исхране. Колико год било непријатно и нежељено, оно у датим условима ипак заштићује радно становништво града и села од инфлације у области оптицаја новца, која би иначе морала нужно да уследи, а тиме и пред неминовним даљим поремећајима односа цена између индустријских и пољопривредних производа. Коначном консолидацијом у области исхране постићи ћемо поново и одговарајући пад цена индустријских артикала.

За привредну политику наше владе у области робно-новчаних односа у условима ове сушне године карактеристична су два момента. Прво, наша се привредна политика не служи толико административним колико економским мерама. За административне мере може чак да се каже да смо их смањили у поређењу с њиховим опсегом у ранијим условима. Тако смо, на пример, смањили обавезан откуп за 4 милијарде динара. Друго, наша народна власт покушава да терете последица суше подједнако и крајње праведно расподели на радно становништво града и села. Градско индустријско становништво, на пример, које по природи ствари мора у овако сушној години највише да оскудева и да у највећој мери буде жртва шпекулације, заштитили смо тиме што је просек обезбеђеног снабдевања извршен бар са 90% у поређењу с прошлом годином. Радно становништво села заштићено је, међутим, тиме што је обавезан откуп смањен на 71,8%, док се истовремено обим индустријске робе у трговини по везаним ценама смањено само на 83,1%. То значи да је смањење обима трговине по везаним ценама далеко мање од смањења обавезног откупа, а познато је да се по нашим законима и уредбама обавезни откуп и трговина по везаним ценама индустријском робом углавном међусобно покривају. Упркос томе што је радни сељак у условима суше дао за обавезни откуп 28,2% мање но прошле године, омогућили смо да реализује раније нереализоване бонове у износу од скоро 2 милијарде. Ово смо постигли тиме што смо дозволили да радни сељак уз 60% попушта за бонове купује сву индустријску робу у државним радњама које обављају слободну трговину што му раније није било омогућено.

Другови народни посланици, као што се из изложеног види, у области промета робом ми смо како помоћи из иностранства, тако и напорима наших радних људи и наше народне власти битно ублажили разорне последице суше и постигли приличну консолидацију. Констатујући ову чињеницу било би, међутим, ипак сасвим погрешно сматрати да смо већ прешли основне тешкоће. Оне ће се јављати и у току 1951 године. Овде посебно напомињем да ће се идуће године последице суше нарочито јако осећати у погледу увоза индустријских сировина пошто ће и у 1951 години из извоза отпасти сви они пољопривредни производи које смо иначе нормално извозили а које због суше нисмо произвели 1950 године. Ова нам чињеница налаже, с једне стране, крајњу — тражење извесних кредита и зајмова у иностранству.

штедњу сировина у нашој индустријској производњи, а с друге Дозволите да сада пређем на област индустријске производње.

Већ сам подвукао да смо у поређењу са годином 1949 произвели ове године у области индустрије и рударства за 6,2% више.

Ако елиминишемо прехранбену индустрију и индустрију дувана, на које је суша непосредно утицала пошто је проузроковала велико помањкање домаћих сировина, можемо да констатујемо да је наша индустриска производња постигла пораст од 8,9% према извршењу у 1949 години.

Индустрија савезног значаја порасла је за 14%, индустрија републичког значаја за 0,2%, локална индустрија за 11,3%, од чега слободна локална индустрија, тзв. локална II за 32,5%. Производња војне индустрије порасла је за 29%. Не рачунајући војну производњу по гранама, производња и расподела електричне енергије порасла је за 11,8%, производња и прерада угља за 6,1%, производња и прерада нафте за 37,6%, производња прне металургије за 4,9%, производња обојених метала за 12,5%, производња, оплемењавање и прерада неметалних руда за 4,8%, индустрија метала и прерада метала за 18,8%, бродоградња за 7%, електроиндустрија за 13,3%, хемиска индустрија за 9,1%, индустрија грађевинског материјала за 9,2%, дрвна индустрија за 10,8%, индустрија коже и обуће за 10,3%, индустрија гуме за 2,5%. Индустрија папира остала је углавном иста као прошле године, док је текстилна индустрија, где смо имали највећих тешкоћа с увозним сировинама, постигла 95,8% од прошлогодишње производње, индустрија дувана услед сушом проузрокованог помањкања домаћих сировина 92,2%, а прехранбена индустрија из истог разлога 89,8%.

Наведене бројке показују следеће:

Прво, да је полет наше индустријализације тако јак да чак и овако неповољни општи економски услови, као што су били ове године, не могу спречити велики пораст индустриске и рударске производње.

Друго, да нарочити пораст бележе оне гране које су најважније како за извршење Петогодишњег плана тако и за постизање одбранбене снаге наше земље.

Треће, да се у све већој мери искоришћава домаћа сировинска база.

Констатујући ове несумњиво велике успехе наше индустријске производње у 1950 години, успехе који су постигнути пре свега благодарећи залагању радних колектива у чему су велику улогу одиграли и нови раднички савети и управни одбори, ми морамо ипак констатовати да још нисмо постигли онај пораст индустријске производње који смо предвиђали лањске године, наравно, не предвиђајући све оне моменте који су отежали у 1950 години наш привредни живот и развитак. Као што је познато — ја сам то лањске године и изнео пред овом Скупштином — ми смо планирали пораст индустријске и рударске производње са про-

сечно 13%, што би значило у односу на задатак Петогодишњег плана 92,9% обима индустриске и рударске производње предвиђене Петогодишњим планом. Услед поменутих тешкоћа постигли смо само пораст 6,2% или 86,2% од општег обима индустриске и рударске производње предвиђене Петогодишњим планом. Да би слика била потпуно јасна, морам да напоменем и нарочито подвучем да су наши капацитети које због посредно или непосредно сушом проузрокованог смањкања сировина у овој години још нисмо могли искоришћавати, далеко већи. Они већ данас по обиму износе најмање 95% од задатка предвиђеног Петогодишњим планом. (Са асортиманом који је наведен у натуралним показатељима Закона о петогодишњем плану, стаар стоји, међугим, осетно слабије, о чему ћу касније говорити). Тако, на пример, данас метална индустрија има за 12,3% неискоришћених постојећих капацитета, индустрија коже и обуће за 8,2%, индустрија гуме 20% итд.

Шта следи из овога? Из овога следи да смо ми нашом капиталном изградњом не само постигли већ и премашили обим капацитета предвиђених за 1950 годину, а да због споменутих новонасталих момената те капацитете за најмање 9,3% нисмо могли искористити.

Сада бих се задржао на инвестицијама.

Првобитним планом предвиђали смо инвестиције за 1950 годину у висини од 87.536.800.000 динара. Ревизијом пројеката и одустајањем од изградње оних објеката који нису били неопходни за испуњење Петогодишњег плана, уштедели смо преко 6,5 милијарди. Стварно смо извршили инвестиције у висини од 72 милијарде динара, што значи да је од првобитног плана остало неизвршених 9 милијарди. Од тога смо изгубили преко 2 милијарде делимично због тога што смо морали зајмове закључене за инвестиције код ЕХИМ-банке у САД да утрошимо због последица суше делом у сировине уместо у инвестиције, а делимично због тога што су се преговори за неке друге зајмове отегли на читаве 1949 и 1950 годину. Осталих 7 милијарди иде на рачун ограничавања радне снаге у грађевинарству где смо план радне снаге морали смањити од 225.000 на 176.000, тј. за 49.000 радника с обзиром на новонастале тешкоће у исхрани као и с обзиром на општу оскудицу радне снаге.

Прошле године изјавио сам у Скупштини следеће:

„Ако се урачунају војне инвестиције које се, што поново наглашавам, добрим делом покривају натуралним показатељима Петогодишњег плана, имаћемо, под условом да извршимо план инвестиција за 1950 годину, на крају 1950 године извршених преко 233 милијарде 300 милиона инвестиција или око 87% од

инвестиција предвиђених целокупним Петогодишњим планом.” Даље сам изјавио да нема „никакве сумње више да ћемо до краја 1951 године не само достићи већ и престићи општи обим инвестиција предвиђених Петогодишњим планом”.

Стварно смо са завршетком 1950 године постигли око 224 милијарде инвестиција. Према томе, до општег обима инвестиција предвиђених Петогодишњим планом недостаје само још 53 милијарде. Пошто смо већ у току две године постизали најмање по 70 милијарди инвестиција годишње, то могу и данас да поновим да нема никакве сумње више — ако наравно не би наступили ванредни услови — да ћемо до краја идуће године не само достићи већ и престићи општи обим инвестиција предвиђених Петогодишњим планом. Из тога следи да поменута три момента, која су нам у 1950 години и на подручју инвестиција битно отежала услове нашег развитака и стварно смањила инвестиције за 9 милијарди од првобитно предвиђене суме, ипак нису могла да погоде наш основни стратешки распоред у погледу инвестиција или да спрече да до краја 1951 године извршимо општи инвестициони обим Петогодишњег плана.

Дозволите ми, другови народни посланици, да вас сада извештим како стоји са извршењем Петогодишњег плана. Уствари ради се о томе да резимирам податке које сам већ изнео.

Као што сам истакао, у капацитетима смо постигли најмање 95% општег обима индустриске и рударске производње коју предвиђа Петогодишњи план. Према томе, могу да потврдим и данас, као што сам то нагласио прошле године, да ћемо у капацитетима крајем 1951 године постићи и престићи обим предвиђен Петогодишњим планом. Даље, с обзиром на чињеницу да смо већ извршили 224 милијарде инвестиција од 278 милијарди предвиђених Петогодишњим планом и да смо, с друге стране, у току последње две године извршавали просечно по 70 милијарди инвестиција, произлази да ћемо крајем 1951 године не само достићи већ и премашити општи обим инвестиција предвиђених Петогодишњим планом.

Зато упркос тешких услова у овој години, ми не бисмо ништа морали да мењамо ни у свом стратешком ни тактичком распореду у борби за Петогодишњи план. Међутим, као што сам већ споменуо, осетно слабије стојимо са асортиманом. Док смо по обиму достигли 95% индустриског капацитета предвиђеног Петогодишњим планом, дотле смо крајем ове године по асортиману који је предвиђен Петогодишњим планом постигли нешто изнад 72%.

Одакле ова диспропорција између општег обима и асортимана? Она произлази, пре свега, из чињенице што смо били принуђени да се у борби за Петогодишњи план ослонимо скоро са-

свим на сопствене снаге. Због тога у појединим производима и гранама, где можемо сопственим снагама да у целини крећемо напред, ми премашујемо Петогодишњи план, док га у другим асортиманима и гранама, где смо принуђени на увоз за капиталну изградњу, још осетно подбацујемо. Ово је основно објашњење за диспропорцију између досада постигнутог обима и асортимана. Све док постоји та диспропорција она, сама по себи, појачава наше привредне тешкоће пошто се у њој крије и диспропорција између базичне и финалне производње. У овој години та диспропорција је повећана још са два фактора: прво, чињеницом да због суше нисмо могли остварити планирани извоз, а према томе ни планирани увоз постројења за капиталну изградњу, а друго, чињеницом да очекивани зајмови нису још остварени у довољној висини.

Свему томе треба додати да капацитете које ћемо постићи у идућој години вероватно још нећемо моћи до краја искористити, јер услед последица суше које не можемо тако брзо ликвидирати нећемо бити у могућности да у довољној количини увеземо потребне сировине.

Из овога следи да ћемо до краја 1951 године извршити Петогодишњи план по обиму инвестиција и капацитета, али да га услед разлога које сам изнео — дакле због фактора који су били и који су ван наших снага — нећемо моћи да извршимо по асортиману и по практичном коришћењу капацитета. Због тога у име Савезне владе, предлажем, другови народни посланици, да Скупштина изгласа продужење Петогодишњег плана за једну годину.

Наши непријатељи могу да нас због тога клевећу колико год хоће. Ми им то мирно препуштамо. Чињеница да ми у овако тешким условима економске блокаде, овако сушне године као што је била ова, затегнуте међународне ситуације итд., одлажемо овај огромни задатак само за једну годину — несумњиво доказује да је линија нашег руководства и наше земље потпуно правилна, да је наша привреда показала огромну животну снагу, да се нисмо ни у чему битном залетели и да су циљеви које је пред себе, под руководством наше Партије и друга Тита, поставила наша земља остварљиви.

Најзад, другови народни посланици, са неколико реченица желео бих да дам аргументацију предлога буџета за 1951 годину са становишта наших привредних планова.

Овај предлог буџета одговара чињеници да смо постигли услове за извршење Петогодишњег плана до краја 1952 године. Предлог буџета се углавном креће на висини прошлогодишњег пошто, с обзиром на продужење Петогодишњег плана за једну

годину, није потребно јаче напрезање. Инвестиције које он предвиђа чак су мање од оних које су показане на пракси у току последње две године. Оне у предлогу износе 66 милијарди 822 милиона. Међутим, резервни фонд омогућава да инвестиције и премашимо, уколико то буду услови дозвољавали. Предлог буџета предвиђа даље да у идућој години продужимо са сређивањем робно-новчаних односа и да смањимо оптицај новца за наредне 2,5 милијарде. Предлог, коначно, предвиђа повећање резервног фонда за 39,6% према прошлотишњем.

Према свему, други народни посланици, овај буџетски предлог, о коме ће дати детаљније образложење друг Министар финансија, у складу је са интенцијама наших привредних планова, па вас стога молим да га прихватите.

Дозволите ми да на крају споменем неколико најважнијих задатака у току идуће буџетске године.

Пошто последице суше још нису ликвидиране, то ће и у наредној години бити потребна велика штедња у свим областима наше привреде и живота. Борбу за штедњу и против несагласног расипања мораћемо још више појачати.

У вези са штедњом остајемо и у идућој години у погледу грађевинарства и капиталне изградње чврсто на становништу тзв. уског и концентрованог фронта усмереног на основне објекте Петогодишњег плана.

Борбу за робно-новчане балансе, која нам је у овој години битно помогла да се негативни утицаји нису јаче одразили на нашу привреду, мораћемо исто тако продужити у току целе идуће године.

Кад наглашавамо свестрану штедњу, ово никако не значи да ми идемо натраг у бирократско кочење иницијативе. Напротив. Управо у садашњим условима ми морамо да развијамо иницијативу како би изналазили нове изворе материјалних добара. Та иницијатива треба да буде, пре свега, усмерена на домаће сировинске могућности. У том погледу нарочито је важно да наша локална индустрија изврши свој задатак. Треба критички констатовати да се поједине републичке установе односе неправилно према локалној индустрији и локалној привреди уопште. Уместо да је помажу, оне је коче и гурају у тзв. чврсте планове. Нашој локалној привреди морамо дати више финансиске слободe и стимулације борећи се једновременно, управо баш тиме, против расипања и за робно-новчане балансе.

Пољопривреди која је ове године била тако тешко оштећена, морамо идуће године посветити пуну пажњу. Ради се, пре свега, о питањима организационе природе која су у области наше пољопривреде често потпуно занемарена.

У борби за бољу исхрану градског становништва и против шпекулације у овој години велику улогу треба да одиграју наша пољопривредна добра и задруге. Пред њих се сада поставља као основни задатак да износе на пијацу што веће количине прехранбених артикала.

У наредној се години велики задаци постављају и пред целу нашу трговину. У борби за робно-новчане балансе и нове изворе материјалних добара, њу треба, пре свега, што више комерцијализирати и очистити од свих оних остатака дистрибутерства који су већ преживели. Једновремено треба трговину стварно ставити под масовну контролу самих потрошача организовањем потрошачких савета и изналагањем других сличних форми.

Другови народни посланици, борећи се против елементарних и других тешкоћа у овој години, за које ми наравно нисмо криви, наша је земља поново доказала своју пуну чврстину. Нема никакве сумње да ће, под руководством наше Партије и друга Тита, наша земља и у будућности показати ту чврстину у борби за своју изградњу и бољи живот наших радних људи. (Дуготрајан аплауз).

Претседавајући: Реч има Министар финансија Савезне владе друг Добривоје Радосављевић. (Појаву министра Радосављевића за говорником народни посланици поздрављају спонтаним аплаузом).

Министар финансија Добривоје Радосављевић (Изборни срез борски, НР Србија): Другови народни посланици, прошла је још једна година у којој је учињен корак напред у уздизању наше земље из привредне заосталости, у проширењу материјалне основе социјалистичке изградње и независности наше земље.

Свака година у процесу социјалистичке изградње наше земље пуна је борбе, савлађивања тешкоћа, богаћења наших практичних и теоретских искустава. Година 1950 у том погледу је једна од најзначајнијих у привредном и друштвеном развоју наше земље због крупних мера предузетих у систему социјалистичког управљања нашом привредом и напоредо са тим у свим осталим областима друштвеног живота. Борба за извршење привредног плана 1950 године одвијала се у условима тешке суше и знатног заостравања међународне ситуације.

Шта показује извршење основних привредно-финансиских биланса?

На првом месту треба истаћи да ће производни план, узет у целини и у свим најважнијим гранама, нарочито базичним, са њиманима код лаке индустрије, које је објаснио Претседник При-

вредног савета, бити извршен. Само, пак, извршење производног плана 1950 године, у поређењу са извршењем 1949 године, показује пораст производње у најважнијим гранама.

Инвестициона делатност у 1950 години одржана је на нивоу 1949 године, чак и нешто изнад тога ако се урачунају сопствене инвестиције сељачких радних задруга. На тај начин је темпо инвестиционе делатности у кључним гранама и народној одбрани обезбеђен. У томе је наш највећи успех постигнут у овој години.

Извршење биланса куповних и робних фондова у 1950 години је позитивно, јер се завршило са извесним вишком робе.

Позитиван развој робноновчаних односа показује кретање новчаног оптицаја:

новембар 1949 године	44.295 милиона
новембар 1950 године	42.251 милиона

Судећи по свему, у децембру имаћемо даље смањење новчаног оптицаја за око 1 милијарду. Ово је прва година после ослобођења да новчани оптицај не расте, иако имамо пораст производње и робног промета у текућим ценама, већ се смањује. Овакво стање новчаног оптицаја пружа перспективу даљег побољшања односа робе и новца, повећања вредности динара. Упркос суше и помањкања пољопривредних производа, место инфлационих тенденција које су лако могле да се појаве, ми имамо повлачење новца из оптицаја. То је постигнуто како бољим радом трговине и увођењем веће масе робе у слободну продају, тако исто и чврстим држањем платних фондова.

Први пут у овој години укупно планирани платни фондови нису пробијени. Постоји, међутим, фактично пробијање платног фонда, било услед неизвршења плана производње, а утрошеног платног фонда, било услед неизвршења плана радне снаге, а утрошених платних фондова. Има, дакле, још предузећа која пробијају платни фонд, али је дисциплина у том погледу у овој години изванредно порасла. То не значи да је пробијање платног фонда престало, да код нас нема опасности за ремећење биланса куповних и робних фондова, јер су за постизање позитивних резултата у овој години, поред подизања свести о чувању платних фондова, биле још нужне оштре административне мере. У другој половини, а нарочито крајем године, почело се са предузимањем озбиљнијих мера за спречавање олаког руковања новцем од стране откупних предузећа, набијања цена, међусобне конкуренције откупних предузећа, услед чега су откупне цене у слободном откупу за поједине артикле неоправдано скакале, од чега су имали користи само поједини спекуланти.

Главни канали преко којих иде новац у оптицај су платни фонд и откуп. Ако кроз ове канале пуштамо новац а да нисмо добили одговарајућу противвредност, било зато што су исплаћене плате а да нису зарађене, било да су откупљени производи по вишим ценама него што би то одговарало нормалном паритету цена индустријских и пољопривредних производа, сигурно је да ће настати поремећај у робно-новчаним односима.

У размени са иностранством утицали су на наш укупни биланс плаћања са иностранством следећи моменти:

Пре свега, услед суше смањен је извоз пољопривредних артикала и изазван непредвиђен увоз пољопривредних артикала за људску и сточну храну.

Сем тога, на светском тржишту догодиле су се крупне промене изазване брзим и великим ратним припремама. Ово ће имати низ последица на светски монетарни развој, а неке од њих, нарочито кретање цена, већ су очевидне. Цене неких за нас необично важних сировина које морамо увозити знатно су скочиле те увоз тих сировина захтева знатно већа девизна средства. Временом овај скок ће се распростраити и на финалне артикле које увозимо.

Услед такве ситуације, јасно је да ми морамо још штедљивије употребљавати наша девизна средства, задовољавати заиста приоритетне потребе и појачати напоре за стварање девизних средстава.

Мислим да је потребно осврнути се на мере које су предузимане за извршење постављених задатака привредним планом и буџетом 1950 године.

Да би се оценио успех који је радничка класа и радни народ наше земље постигао у овој години, треба изнети какво је дејство на нашу привреду имала суша.

Суша је оставила тешке последице на читав економски живот, па, према томе, и на финансије наше земље. Мањак пољопривредних производа имао је за последицу: смањење производње у прехранбеној индустрији, услед чега је смањен порез на промет производа из те гране, смањени су откупи, услед чега је проблем обезбеђеног снабдевања постао врло акутан. Знатно су скочиле пијачне цене свим артиклима исхране, и када се узме у обзир да је у снабдевању становништво једним делом упућено на пијацу, онда је очигледно да је морало доћи до извесног снижења животног стандарда трудбеника. Само захваљујући врло опсежним мерама владе, није дошло до тежих последица, као што су злурадо очекивали сви непријатељи наших народа. Откупом, увозом хране и обезбеђеном помоћи из иностранства, суша, иако претставља крупан губитак у народном дохотку, не само да неће имати за

последницу глад, него она неће изазвати никакво сужавање гарантованог снабдевања, јер је оно, са сада расположивим количинама и количинама које ће се увести из иностранства, обезбеђено.

Када се данас сумирају резултати 1950 године, посматрани у светлу последица суше, онда је јасно да су овакви резултати постигнути захваљујући мобилизацији свих расположивих извора, огромним и самопрегорним напорима радничке класе и радног народа и мерама предузетим од стране владе. Ја ћу поменути само неке од тих мера:

а) У циљу правилног спровођења у живот Закона о управљању државним привредним предузећима, одређивања места државним органима у руковођењу привредом, као и у борби са тенденцијама пораста непроизводног дела особља у привреди и државног апарата, било је неопходно смањити државни апарат, побољшати однос производног и непроизводног дела особља запосленог у привреди и обезбедити радном снагом баш оне гране привреде које су досада највише оскудевале у њој (угаљ, обојени метали, металургија), а делом вратити радну снагу пољопривреди.

б) У току 1950 године извршено је битно смањење издатака на државни апарат. Само у државној управи у току 1950 године предузете мере дале су као резултат смањење државних издатака за 1.100 милиона. Када се узме у обзир да су те мере спровођене постепено и то углавном средином и у другој половини ове године, укупан ефекат смањења издатака државне управе биће око 2,5 милијарде. Ова уштеда је резултат како смањеног државног апарата, тако исто и смањених осталих издатака државне управе, — набавке намештаја, трошење материјала, службена путовања, функционални расходи итд. Сва ова смањења издатака не само да нису угрозила функционисање државне управе, него су побољшала ефикасност рада државне администрације и била тежак удар бирократским тенденцијама.

в) Наредба владе о штедњи артикала широке потрошње, објављена новембра ове године, и све остале мере штедње које су на позив наше Партије предузете од разних колектива широм земље, већ у овом кратком времену дају одличне резултате. Тешко је цифарски изразити оно што данас у свим предузећима постаје свакодневни метод рада: чување материјала, рачунање са сваким динаром при свакој акцији. Прихваћене од свих наших масовних организација, мере штедње донеле су огромне економско-политичке користи. Ретко је која акција наишла на такво разумевање у широким радним масама као што су биле мере штедње. Сваки радни човек разумео је да морамо најоштрије ударити, ради нашег правилног социјалистичког друштвеног

развитка, по привилегијама, кастинским и бирократским тенденцијама, да је преображај у прозводњи са предавањем предузећа на управу самим радницима нераздвојно са тим повезан; у исто време свако је разумео да у данашњој међународној ситуацији и са оваквим темпом развоја унутрашњих производних снага као код нас, темпо социјалистичког развитка зависи од степена рационалне употребе наших материјалних извора. Расипништво се у нашим условима јавља као један од највећих преступа према огромним напорима радничке класе у изградњи социјализма.

Мере штедње на сектору робне размене имале су за последицу много боље чување и правилнији распоред робних фондова. Спречено је у највећој мери незаконито трошење фондова обезбеђеног снабдевања у друге сврхе, самовољна расподела робе која се појављивала код неких одбора и предузећа, трампа између предузећа итд.

г) Предузете су у току године и мере на сектору инвестиционе делатности сходно општој политици усретсређења инвестирања на кључне објекте Петогодишњег плана. Низом организационих и посебно финансиских мера преко Државне инвестиционе банке, нарочито у другој половини године, спречавано је финансирање ванпланских објеката или објеката који су морали бити искључени из плана, да би се обезбедила основна капитална изградња. Предузете су мере да се установи коштање објеката пре грађења и да се исплата врши у границама планираних сума. Иако су предузете мере у овој години имале само делимичног успеха, грађевинска предузећа су се показвала у основи способним да даду све потребне елементе за овакву контролу, те ће овај успех у следећој години довести до много већих уштеда у инвестиционој делатности.

д) Измењена је досадашња Уредба о међусобном плаћању у привреди која је једнострано давала заштиту само продавцу, није потстицала и штитила квалитет, услед чега смо имали многобројне спорове пред Државном арбитражом. Нова уредба, чија примена почиње 1 јануара 1951 године, доноси корисне реформе које ће се повољно одразити на јачање привредних веза између предузећа, ограничавајући апсолутни монопол продавца при наплати и уводећи вештаке државне арбитраже који ће бити консултовани при сваком спору о квалитету а да зато није неопходан у сваком случају редован арбитражни процес.

За однос наше привреде према финансиским проблемима, уствари према проблемима привредно-рачунског руковођења предузећима, карактеристичан је озбиљан прелом који је у том погледу извршен у току прошле а нарочито ове године. Ради правилног схватања робно-новчаних односа у прелазном периоду,

правилног односа према социјалистичкој имовини, имамо све више појава непосредног интересовања у самим предузећима за привредни рачун. Томе је свакако допринео и читав низ мера предузетих у току године које су васпитно деловале на даље учвршћење привредног рачуна. Метод новчане контроле далеко је чвршће примењен у садашњем пословању предузећа. Кредит, касени планови, завршни рачуни предузећа, калкулације, постају свакодневна оруђа са којима руководства у предузећима, привредним удружењима, банке и финансијски органи контролишу и прате привредна збивања. Сваким даном све више је предузећа која се интересују за цену своје производње, за стање својих средстава, за задуженост код банке.

Неколико чињеница ће ово потврдити.

1) Завршни рачуни државних предузећа готово су у потпуности израђени и одобрени за раније године, а за 1949 годину није поднето још 37 завршних рачуна за савезна предузећа, а и она се налазе у завршној фази, а у републикама преко 90% републичких предузећа поднело је своје завршне рачуне. Слика која се добија на основу завршних рачуна пружила је могућност да се још боље сагледа стање наших предузећа, да се материјал из завршних рачуна употреби за непосредно планирање идућег периода. Одобравајући завршне рачуне, кадар стиче огромно организационо и пословно искуство а развија се и одговорност руководства предузећа за управљање имовином при годишњем полагању рачуна. Изборити се за потпун обрачун у привреди, и то што квалитативнији, постаје блиска перспектива за коју се сви морамо до краја заложити.

У локалним предузећима учињен је такође напредак, али она још заостају, нарочито у Босни и Херцеговини и Црној Гори, док су иста предузећа у Хрватској и Словенији постигла одличне резултате. У Хрватској сва локална предузећа имају одобрене завршне рачуне за 1947 и 1948 годину, а за 1949 годину од 1.571 предузећа 1.516 су већ поднела своје завршне рачуне.

2) Ажурност књиговодства савезних и републичких предузећа се даље побољшала. Свега 18,9% савезних и републичких предузећа није ажурно преко једног месеца. Ово нам показује да у 1951 години имамо све услове да и ових 18,9% предузећа постане ажурно, како би се књиговодствена евиденција могла свестрано користити путем месечних и тромесечних стања од стране руководства предузећа и виших привредних удружења.

3) Организација привредно-рачунских сектора у савезним и републичким предузећима и вишим привредним удружењима показала се неопходном и као центар из кога су почели да се разра-

ђују проблеми који су досада били запостављени у предузећима и вишим удружењима. Анализа пуне цене коштања, заостравање финансиске оперативе и контроле показали су да је једна од најнеопходнијих ствари у предузећу што тешња сарадња другова који раде на погонима са органима комерцијалног и привредно-рачунског пословања. Из те сарадње, где год је она остварена, дошло је до правилног, комплексног, економског гледања на развој предузећа, а руководства предузећа су добила потпун преглед проблематике предузећа. Образовање и даље учвршћивање привредно-рачунског сектора и разрада његове проблематике је од прворазредног значаја за даљи развој наших предузећа.

4) Нисмо успели да развијемо у довољној мери интерес предузећа за њихову инвестициону делатност. Док је у озбиљној мери порасла одговорност грађевинских предузећа за извођење радова, за што уреднији обрачун, дотле се производна предузећа, као инвеститори, још слабо интересују за инвестирање. Тај немар је ишао до те мере да нису на време отвараили и обезбеђивали финансиска средства грађевинским предузећима, услед чега су ова имала приличних тешкоћа у обезбеђивању финансиских средстава. Инвеститори су слабо обилазили инвестиционе објекте, површно одобравали ситуације и нису на време примали извршене радове итд.

5) Ревизија материјалног пословања у привреди заостаје огромно иза развоја наше привреде. Још се од стране привредних руководства потцењује рад ревизионих органа, не увиђа се њихова важност и не подиже се ревизиони кадар ма да је за то требало дуже време и велико искуство. Услед оваквог односа према ревизији и слабог интересовања за њене резултате, остају неискоришћени драгоцени подаци и анализе које она пружа о појавама у нашим предузећима. С друге стране, већина ревизионих органа још се претежно бави исправљањем недостатака у финансиско-рачуноводственом пословању, не развијајући довољно своје задатке откривања недостатака у општем пословању предузећа, анализи његове пуне цене коштања, руковања имовином, откривања резерви, сузбијања пробијања платног фонда, пораста непроизводних трошкова итд. Ревизиони органи нису досада били у стању да обезбеде бар једанпут годишње редован преглед сваког предузећа. Раднички савети и управни одбори живо се интересују за ревизионе налазе а у неким случајевима и енергично реагирају на ревизионе констатације, претресајући их детаљно на својим седницама, примајући истовремено и објашњења одговорних руководиоца по свим стављеним примедбама и замеркама („Раде Кончар“, „Литострој“, рудник железа у Љубији и Предузеће за

производњу уљаних шкриљаца, Сињ). Показало се да се раднички савети и управни одбори чак и више интересују за недостатке предузећа него раније.

6) Везе банака са привредом веома су ојачале, а посебно утицај и контрола банака у пословању предузећа. У том развијању међусобних веза у току ове године забележене су крупне позитивне појаве, али и извесни недостаци. Банке су у многоме замениле административни однос према предузећима — који су практиковали финансиски управни и остали органи — са непосредним привредним мерама, а тиме утицале на боље привредно пословање предузећа и за већу планску и финансиску дисциплину. Показало се да банке могу бити од велике помоћи предузећима у савлађивању комерцијалног и финансиског пословања и развијању правилног пословања, а вишим привредним удружењима, министарствима и саветима у пружању евиденције о пословању појединих предузећа. Банке су указале на многе важне привредне појаве, следили их и вршиле контролу. Нарочито у погледу сузбијања покушаја и тенденција за пробијање платног фонда, за правилно коришћење обртних средстава, у сузбијању појава гомилања залиха сировина и готове робе, на унапређивању међусобног привредног уговарања кроз ефикасан платни промет итд. У сваком случају, показало се као правилно развијати све више банке у наше органе општедруштвене евиденције и контроле путем новца, замењујући тиме непосредно уплитање државног апарата у конкретне привредне операције.

Има, међутим, и негативних појава које, иако засада не претстављају неку већу опасност, указују да их треба енергично сузбијати како се позитивно деловање банака у привреди не би претворило у своју супротност. У банкама није увек било разумевања за извесне потребе предузећа које су биле оправдане и за које је требало изићи у сусрет предузећу. Понегде, не желећи да се унесу у потребе производње, филијале банака почеле су се служити такође административним методима, одређивањем кредита и касеног плана без улажења у стварне потребе предузећа, без познавања плана предузећа, смањивањем планова одока да се само удовољи захтеву старије банкарске инстанце итд.

За оваква права наших банака у односу на привреду тражи се још већа свест о одговорности, дизање нивоа политичке и стручне опреме банкарског кадра, улажење у стање и потребе државних предузећа, свестрана оцена финансиског пословања са банком. Банке морају остати чувари поверених им фондова, али истовремено се морају развити у органе који нису само регистратори и манипуланти са новцем, него добри познаваоци привреде, да би могли правилно вршити контролну функцију у привреди.

Никако не може бити свеједно руководиоцу ма које филијале банке да ли ће, због тога што не разуме проблематику предузећа, наступити застој у производњи, да ли ће уместо потстицања наступити спутавање производње.

Ови недостаци захтевају ревизију извесних метода рада банака и њихових инструмената којима су се досада служиле. Касени план ће остати средство за регулисање новчаног оптицаја, али у даљем раду банака треба много више развити и кредит као основно банкарско средство за помоћ и сређивање привреде.

Ово не значи да банке треба да попусте у својим настојањима да се учврсти привредно пословање предузећа, већ само указујемо на извесне негативне појаве које би се могле претворити у органске недостатке наших банака.

Дозволите да се сада осврнем и на завршни рачун за 1949 годину и на процену извршења општедржавног буџета за 1950 годину.

Завршни рачун за 1949 годину који је дао дефинитивну слику извршења буџета за 1949 годину показује да је општедржавни буџет за 1949 годину извршен у приходима и расходима у износу од 172,4 милијарди или 106,4% од плана.

У вези са начином коришћења буџетских средстава требало би ставити ову напомену: коришћење буџетских средстава било је много правилније него у 1948 и у ранијим годинама, али при свему томе поједини ресори још нереално, небрижљиво постављају предрачуне, узалудно се замрзавају непотребна средства, врше се многе промене и вирмани у току године, од којих добар број противно постојећим законским прописима, услед чега смо били принуђени да противу таквих наредбодаваца почнемо примењивати одговарајуће санкције. Искуство ове године упућује нас на још строжи однос према прекршиоцима буџетске дисциплине, нарочито када се ради о свесном кршењу законских прописа, употреби средстава за ванпланске објекте или незаконитом награђивању.

На основу извршења за 11 месеци и оперативне евиденције у децембру, претходна процена извршења прихода за 1950 годину изгледала би овако:

		Извршење 1950 % према плану од. (у милионима) 1950 год.	
1. Приходи из привреде — — — —	124.500	95,9	
2. Приходи од становништва — — — —	23.210	115,4	
3. Приходи од установа и надлештава — — — —	3.800	96,7	
4. Остали приходи — — — — —	31.410	117,5	
5. Вишак прихода — — — — —	7.680	96,0	
У к у п н о :		172.600	99,3

Укупни приходи по општедржавном буџету извршиће се по претходној процени са 99,3% или за 1,1 милијарду мање од планираних. Када се узме у обзир само суша онда је ово одличан резултат, јер претставља скоро стопроцентно извршење планираних прихода.

Извршење по деловима је следеће: приходи из привреде се неће извршити за око 5 милијарди и то услед ребаланса производног плана као резултат смањеног увоза текстилних сировина и суше.

Приходи од становништва извршиће се са 3,1 милијарду преко плана услед веће наплате пореза на доходак, на бази правилније оцене новчаних прихода и већег успеха II народног зајма него што је планиран.

Наша пореска политика и у 1950 години ишла је линијом равномерног оптерећења грађана на бази дохотка и исправљања раније констатованих грешака.

Овогодишњи распоред аконтација показује да је, узет у целини, порески терет равномерно распоређен према доходу, и да је порез био озбиљан елемент у нашој политици уравнотежења робних и куповних фондова и сузбијања шпекулантских елемената. Међутим, иако је у укупном прегледу распоред пореза правилан, у пракси појединих пореских органа на терену још се провлаче крупне грешке. Још се у неким срезовима општа пореска задужења која произлазе из укупног дохотка једног среза механички разбијају на месне одборе, домаћинства сврставају у категорије не израчунавши им исправно стварни новчани доходак, не води се довољно рачуна о учешћу грађана-пореских обвезника на расправи о задужењу пореза, споро се решавају жалбе итд. Ове грешке политички и економски негативно делују на појединце и сви наши финансиски и други контролни органи треба да их енергично сузбијају. У ред таквих појава спада и небрига неких одбора да уредно воде пореска задужења, услед чега се дешавало да у неким срезовима порески обвезници с муком долазе до износа свог пореског задужења.

У приходима од становништва посебно место заузима овогодишњи Народни зајам као самопрегорно — патриотско дело наших грађана, који је, иако у условима суше, наишао на одушевљени пријем код свих радних људи наше земље. Његов огроман морално-политички значај надмашује исто тако значајну економску корист коју смо постигли његовим успешним уписом.

Преко 3,5 милиона уписника уписало је 5.681 милион зајма. Од тога је било преко 1,6 милиона радника и службеника и преко 1,2 милиона земљорадника. Преко 200 хиљада земљорадника

уписника је било више него Првог народног зајма. И у уписаној суми II народни зајам се одликује далеко већим учешћем села него 1948 године. Земљорадници су уписали 1.552 милиона. Армија је и овог пута дала доказа високе свести уписујући заједно са Народном милицијом 1 милијарду динара зајма.

Овакве резултате уписа може показати само народ дубоко привржен својој домовини, нашој Партији и државном руководству.

Остали приходи су извршени са 1,4 милијарде преко плана а вишак прихода са 320 милиона испод планиране суме.

Расходи ће бити извршени како следи:

	Извршење 1950 (у милионима)	% према плану 1950
1. Инвестиције за капиталну изградњу, друштвени стандард и остало финансирање привреде — — — — —	74.700	96,7
2. Просвета и народна култура — —	11.700	85,0
3. Социјално-здравствена заштита — —	23.000	98,3
4. Народна одбрана — — — — —	27.000	96,4
5. Државна управа, судство и тужиоштво	14.300	92,7
6. Резервни фонд, буџетске и државне резерве и обавезе државе — — — — —	15.900	99,7
У к у п н о :	166.600	95,9

Из буџета инвестиције су финансиране са 58.000 милиона, док ће за финансирање привреде бити издато 16.700 милиона. Од тога највећи део од око 13 милијарди биће стављен привредним предузећима на расположење за повећање обртних средстава. Ово повећање обртних средстава предузећа смањиће њихове потребе за кредитом код Народне банке и плаћање камате, а поред тога извршиће се таква равномерна расподела и нивелисање сада постојећих обртних средстава да ће поједине привредне гране које су нове у нашој земљи и нису имале од раније створена обртна средства бити стављене у повољнији положај него досада.

Код просвете и народне културе имамо неизвршење од око 2 милијарде. То је последица планирања изнад наших материјалних, кадровских и других могућности и обезбеђивања од стране републике и одбора, а с друге стране, последица је и чињеница да нису предузимане потребне организационе мере да се овако велике суме за просвету рационално потроше отварањем просветних институција, благовременим набавкама, исплатом припадљивости, итд. Прилично је укореењено схватање да се при изради буџета обезбеди што више финансиских средстава, а затим изостају одговарајуће мере за овако велики буџетски програм. Сличних појава има и на сектору здравствене заштите.

Код народне одбране имамо уштеду од 1 милијарде динара као резултат ангажовања Армије на радовима на својим објектима. Код државне управе, као резултат борбе за снижење државног апарата, јавља се уштеда од око 1.100 милиона која је реалан доказ ефикасности курса за смањење државног апарата и претставља огромну корист не само у погледу новчаних и материјалних средстава, него и успешан резултат супротстављања бирократским тенденцијама које су могле да деформишу карактер наше власти.

Овогодишњи буџет извршиће се са вишком прихода од око 6 милијарди који ће бити пренесен у буџет за идућу годину.

Сада бих се задржао на Предлогу општедржавног буџета за 1951 годину.

Предлог општедржавног буџета за 1951 годину почива на усклађеним плановима производње, радне снаге, капиталне изградње и биланса куповних и робних фондова, тако да претставља средства за њихово правилно извршење. План производње предвиђа 8% повећања производње од извршења 1950 године. Повећање производње, као и у 1949 години, у основи се односи на базичне гране наше производње. План радне снаге предвиђа одржавање овогодишњег нивоа радне снаге и поред повећане производње. Капитална изградња задржаће се на овогодишњем нивоу са основним тежиштем на изградњи објеката енергетике, металургије и машиноградње, војне индустрије, затим транспорта и прерађивачке индустрије. Уравнотежење куповних и робних фондова и побољшање њихове међусобне сразмере у циљу јачања куповне моћи динара одражено је и у плану новчаних прихода и расхода становништва и претставља сасвим реалан циљ, јер је у складу са основним поставкама привредног плана за 1951 годину.

Приходи општедржавног буџета за 1951 годину изгледају овако:

	Предлог за 1951 (у милионима)	Однос према ос- тв рачу 1950 год.
1) Приходи од привреде — —	130.500	104,8%
2) Приходи од становништва —	15.110	65,1%
3) Приходи надлештава и уста- нова — — — — —	7.640	201,1%
4) Остали приходи — — — —	13.412	100,0%
5) Вишак прихода из претходне буџетске године — — — —	6.000	78,1%
Укупно приходи	172.662	100,03%

У Предлогу општедржавног буџета за 1951 годину приходи од привреде износе 130,5 милијарди или 104,8% према остварењу у 1950 години.

За правилну оцену нашег предлога буџета и његовог утицаја на развој привреде корисно је указати на константан пораст наших прихода из привреде (у милионима):

Извршење 1949 г.	Извршење 1950 г.	План 1951 г.
111.900	124.500	130.500

Приходи од становништва у предлогу буџета износе 15.110 милиона или 65,1% према остварењу, углавном ради тога што је у току 1950 године укинут порез на доходак радника и службеника и што је извршен прелаз на нето плате, а друго, што је у 1950 години уписан II народни зајам који за 1951 годину отпада.

Пореско оптерећење земљорадника и других занимања која плаћају порез на доходак остало је углавном на истом нивоу као и у 1950 години.

Пораст прихода од установа и надлештава резултат је пребацивања из осталих прихода оних сума које спадају у приходе од установа.

У осталим приходима планиран је прилив од репарација у износу од 2,5 милијарде — у којима су садржане наплате приспелих репарационих испорука из Немачке и део репарација из Италије.

Нешто о расходима општедржавног буџета за 1951 годину.

Инвестиције за следећу годину, без обзира на изворе финансирања (тј. из буџетских и ванбуџетских средстава) износе 66.822 милиона.

Ако се одбију ванбуџетска средства финансирања и узме у обзир остало финансирање привреде, буџетски преглед инвестиција и осталих расхода општедржавног буџета је следећи:

1) Инвестиције за капиталну изградњу, друштвени стандард и остало финансирање привреде	Предлог за 1951 год (у милионима)	Однос према остварењу 1950 г
2) Просвета и народна култура —	68.121	91,2%
3) Социјално-здравствена заштита	13.527	115,6%
4) Народна одбрана — — — — —	26.095	113,5%
5) Државна управа, судство и тужиштво — — — — —	29.100	107,8%
6) Резервни фонд, државне резерве и обавезе државе — — — — —	13.710	95,9%
	22.106	139,0%
Укупно:	172.662	103,6%

Поред онога што је Претседник Привредног савета рекао о инвестиционој изградњи у 1951 години, треба напоменути још и то да су за просвету и народну културу, као и за народно здравље и социјално старање, дата знатна средства према извршењу 1950 године, и, с обзиром на општу економску и финансиску ситуацију наше земље, ова средства треба најрационалније употребљавати.

За просвету и народну културу повећање од 15,6% према извршењу 1950 године предвиђено је за отварање 216 нових установа за претшколско васпитање, за 538 општеобразовних школа, за 73 нижих и средњих стручних школа, уметничких и фискултурних, за проширење потреба високих школа и универзитета, културних и уметничких установа. Затим, у току идуће године изићи ће из школе нови учитељски и наставнички кадар који треба поставити.

За народно здравље повећани су расходи за 10 нових клиничких болница, 7 осталих болница, 190 нових здравствених станица и за нове амбуланте и диспанзере. Дата су средства и за побољшање исхране у болницама и одржавање бољих хигијенских услова. Осим тога, у оквиру већ постојећих капацитета треба да порасте број болесничких кревета за 12,9%.

За социјално старање повећање расхода је предвиђено због повећања социјалних установа од 1.437 на 1.700 не узимајући при том повећање дечјих вртића, кухиња и ресторана.

На основу Уредбе о превођењу пензија, рента и помоћи одређеним по ранијим прописима и о признању права на пензију лицима која нису стекла право на пензију по ранијим прописима, предвиђена је сума од 334 милиона. По овој уредби добиће повећање досадашњих пензија, ренти и помоћи најстарији радници пензионисани по бившим законима, чије су пензије биле веома мале. Остала повећања за социјално осигурање у износу од 1.300 милиона динара предвиђена су за текуће повећање броја пензионера, дечје додатке, новчане накнаде за трудноћу, опрему новорођених и побољшање исхране мајки.

Резервни фонд у предлогу буџета је знатно већи него у буџету 1950 године. Влада је сматрала да треба један део инвестиција, и то увоз опреме из иностранства, који зависи од зајмова и наших расположивих девизних стокова, ставити у резерву како не би поједини инвеститори располагали широким средствима. Већа резерва је оправдана и с обзиром на евентуалне потребе наше народне одбране.

Што се тиче државних буџета народних република, с обзиром на обим инвестиција, највише расту буџети Народне Републике Босне и Херцеговине и Народне Републике Србије. Остали

буџети су углавном око извршења у 1950 години, али сви релу-
блички буџети имају повећање на издацима за просвету, народно
здравље и социјално старање.

Укупан пораст државних буџета народних република, према
извршењу у 1950 години, износиће 16,5% што је одраз прено-
шења даљих функција са савеза на републике и повећаних расхода
на народно здравље, просвету и социјално старање.

Пораст свих државних буџета народних република укупно,
без пренетих савезних функција, по деловима, према извршењу
1950 године, износи:

1) Инвестиције за капиталну изградњу, дру- штвени стандард и остало финансирање привреде — — — — —	110,0%
2) Просвета и народна култура — — — — —	123,1%
3) Здравље и социјално старање — — — — —	124,7%
4) Државна управа — — — — —	95,7%
5) Буџетска резерва (са резервом за инвести- циону опрему) — — — — —	154,6%

Унутар ових сума требало би кроз државне буџете република
тако расподелити буџетске суме на народне одборе да се у најве-
ћој мери избегне неравномерна расподела средстава међу одбо-
рима која је такође наслеђе првих година после ослобођења. При
планирању буџета одбора, много више него досада, треба водити
рачуна о привредној развијености среза, народном доходу, откла-
њати заостајање у просвети, здрављу, комуналним потребама
неких градова и срезова које нису везане за инвестиције итд.

Неопходно је задржати се сада на мерама за извршење опште-
државног буџета.

Из досадашњег излагања проистичу и мере које морамо пре-
дузети за извршење плана и буџета за 1951 годину.

1) Концентрација на кључне инвестиције и контрола њиховог
извршења морају бити основни закон у инвестиционој делатности
1951 године. Ниједан објекат који није одобрен планом инве-
стиција не би се смео градити а сви напори морају бити управ-
љени на то да најважнији објекти добију на време радну снагу и
да први буду обезбеђени материјалом. У том погледу Инвести-
циона банка обустављаће сваком инвеститору и извођачу инве-
стициону исплату било каквих средстава ако није у плану, ако
нема предрачун коштања радова и ако редовно не подноси гра-
ђевинске ситуације.

2) Опште мере штедње, како оне које су изнете у наредби владе о мерама за штедњу артикала широке потрошње, тако исто и све остале мере које би могле допринети уштеди материјала, радне снаге, девизних средстава, новчаних средстава уопште, морале би бити руководно начело у раду сваког привредног и било каквог другог руководиоца и свакодневни метод у раду свих трудбеника.

3) Чврсто држање робно-новчаних пропорција је услов за даље сређење наше привреде. У том сектору платни фондови и средства која се издају за откуп заузимају централно место и од њихове правилне употребе зависе сви напори на одржању робно-новчаних биланса.

4) У привреди се морамо много интензивније него досада оријентисати на снижење пуне цене коштања и ликвидацију ванпланских губитака. Борба за већу продуктивност рада и ликвидацију губитака треба да постане једна од основних борбених парола радничких савета и управних одбора предузећа. Даље повећање производње и општедржавне акумулације нераскидиво је везано за повећање продуктивности рада.

5) Ми морамо још више тојачати наше напоре за повећање пољопривредне и локалне производње како бисмо избегли тешкоћу у снабдевању прехранбеним артиклима и осталим артиклима широке потрошње. Државна пољопривредна добра и сељачке радне задруге у том погледу морају још више дати за снабдевање становништва.

6) Далеко више него досада, цене се код нас морају формирати и мењати уз контролу наших органа за цене при трговини и финансијама. Чврста политика цена, спровођена кроз један организациони апарат који анализира све односе настале на тржишту, способан да благовремено интервенише, мора бити један од наших најважнијих задатака.

7) Контролу и одговорност за руковање материјалним средствима треба организационо тако поставити да се свако предузеће бар једанпут у току године прегледа како материјално послује. У самим предузећима сопствена привредно-рачунска контрола радничких савета и управних одбора је основ за добро управљање предузећем и добро газдовање.

8) Потребно је овом приликом поново нагласити потребу да сви наши органи који послују са иностранством што више штеде у девизама. Потреба те штедње наглашавана је и раније. Сада, међутим, када се ми услед суше налазимо у изузетној спољно-економској ситуацији, потреба штедње у девизама поставља се као

један од првенствених задатака у нашој привреди. Врло су ретка она предузећа и установе која се могу поносити потпуно уредним девизним пословањем; код далеко већег броја постоји у овом погледу неуредност а каткад и свесни прекршаји. Наша девизна контрола ће у следећој години са још већом оштрином, без обзира која је установа или предузеће у питању, наставити са најодлучнијим гоњењем оваквих појава.

Другови народни посланици, реорганизација привреде извршена у нашој земљи мора да се одрази на читав финансиски систем. Док на једној страни имамо нове организационе форме управљања у привреди, рашчишћавања појмова државне својине и удела државе и државног апарата у управљању привредом, дотле на другој страни методи финансирања, контрола и однос финансиског система у привреди умногоме садрже у себи совјетске обрасце и форме које одговарају државно-капиталистичким формама управљања привредом. Ова противречност мора бити отклоњена. У том циљу проучава се и припрема одговарајући материјал о реорганизацији финансиског система, који ће донети промену у систему акумулације, буџетском систему, касније банкарском и кредитном систему и систему финансиске евиденције и контроле. Нови финансиски систем водиће рачуна о битним променама које су настале у формама привређивања, отклониће неминовно настајање противречности између садашњих односа у производњи и садашњег финансиског система. Нови финансиски систем треба да да радничким саветима елементе за правилно овладавање економиком предузећа одређујући у сфери финансија границе непосредне државне интервенције у привреди.

На крају, молим народне посланике да Предлог општедржавног буџета Федеративне Народне Републике Југославије за 1951 годину усвоје. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има Претседник Савезне владе и Министар народне одбране маршал Југославије друг Јосип Броз Тито. (Појаву маршала Тита за говорником сви народни посланици поздрављају бурним и дуготрајним аплаузом).

Претседник Владе ФНРЈ и Министар народне одбране маршал Југославије Јосип Броз Тито (Изборни срез Дрвар, НР Босна и Херцеговина): Другови и другарице народни посланици, овдје данас стоји пред вама, ради рјешавања, војни буџет за издржавање и наоружавање наше Армије у 1951 години. Тај издатак биће 1951 године већи од овогодишњег, ако га ви као таквог одобрите, свега за 300 милиона динара. Из мог даљег излагања ви ћете моћи да видите зашто морамо дати толико средстава за војне издатке у 1951 години. Ти издаци иду: прво, на редовно

издржавање Армије; друго, на производњу оружја разне врсте; и треће, на разне друге одбранбене потребе. У овај буџет нису унесени инвестициони издаци за нека крупна индустриска предузећа и постројења, као и за нашу бродоградњу. Та крупна индустриска предузећа радиће, додуше, за армиске потребе, али су она таквог карактера да се могу сваког момента укључити у наш привредни сектор.

Разумије се да ови војни издаци претстављају не мали терет за нашу земљу, као што и у свакој земљи војни издаци претстављају терет за народ. Питање се само поставља ради чега се неко наоружава и издржава војску. Да ли се неко наоружава и јача своју војску ради тога да осигура своју безбједност, своју слободу и независност, или ради тога да оствари неке своје мрачне циљеве, због тога што помишља на освајање туђих територија и поробљивање других народа. За нас, разумије се, важи само онај први случај: ми држимо и наоружавамо нашу Армију само зато да она чува мирну социјалистичку изградњу наше земље и ни за шта друго.

У старој Југославији наши су народи тешко осјећали терет издржавања војске, нарочито због тога што је она била инструмент у рукама властодржаца за држање народа у потчињености, инструмент за национално угњетавање итд. — и због тога угњетени народи нису вођели некадашњу армију, већ су је, напротив, мрзили, јер је нису сматрали својом народном армијом. Када је дошао одлучан час да та армија брани земљу од фашистичких освајача, да да снажан отпор, показало се да је вођство те армије капитулантско и неспособно да у тим отсудним данима руководи борбом оружаног народа против фашистичког поробљивача земље, без обзира на то што су се борци који су били позвани у војску хтјели борити. Према томе, сва материјална средства која је народ преко двадесет година давао за издржавање и наоружавање војске показала су се као узалудна жртва. Оружје је издајом предато у руке окупатора, а народ је онда морао касније голим рукама отимати од непријатеља оружје за борбу против окупатора.

А како је данас? Данас наши народи имају коме повјерити средства за одбрану земље. Данас они имају своју, народну Армију, исковану и прекаљену у Ослободилачком рату. Њен руководећи кадар дошао је од плуга и мотике, из фабрика и школских клупа. То су вјерни синови народа који су прошли велику Ослободилачку борбу као борци и руководиоци, који су повезани нераскидивим везама са народом, са селом, са радничким насељима, с фабрикама итд. Данас народ наоружава своју револуционарну Армију, која има задатак да до краја изврши своју револуционарну мисију — да буде вјеран и способан чувар своје

социјалистичке земље у сваком погледу, да обезбиједи мирни развитак своје земље, то јест, да обезбиједи побједу социјализма у нашој земљи. То је велика и часна задаћа и наши народи су у ту сврху спремни учинити све за нашу Армију. Нека клеветници са Истока клевећу нашу Армију да је таква и таква, да је фашистичка, да је инструмент агресије, да она није ослободила нашу земљу него они, — али чињенице су чињенице. Њих клеветама није могућно избрисати. Хисторија наше Армије је исписана потцима крви њених бораца и руководиоца у Ослободилачком рату. Њена хисторија исписана је у истој књизи и истим словима са херојском епопејом наших народа. Морални покварењаци и политички пигмеји деру се у својој хистерiji, да би пред свијетом затамнили моралну величину и херојску прошлост наших народа. Али никакво извртање чињеница и фалсификати неће им помоћи, јер наша је прошлост тако свијетла и стоји тако високо над њима, да је њихово благо никад не може докучити; оно пада само на њих саме.

Према томе, кад знамо какву велику задаћу има наша Армија, наша је дужност да јој посветимо и највећу бригу, да је снабдјемо најнужнијим средствима, да би могла ефикасно бранити нашу социјалистичку домовину, ако би то некад устребало.

Ми смо из рата изашли само са оним наоружањем које је отето од непријатеља, са трофејним оружјем. Фабрике за израду новог наоружања нисмо имали. Оно мало што је стара Југославија имала било је уништено у рату, или је окупатор одвукао машинерију. Шта је требало радити: да ли да стварамо нове фабрике или да купујемо оружје извана? Режији у старој Југославији куповали су слабо оружје за скупе новце у другим земљама. То је изискивало огромна средства, а ефекат је био слаб или скоро никакав, као што се касније, за вријеме напада на нашу земљу, и показало. Код набавки оружја из иностранства зарађивали су лиферанти и разни министри огромне паре, јер су се при том вршиле разне корумптивне малверзације, а земља је и даље имала слабо наоружану војску.

А шта смо ми радили послје свршетка рата? Кад смо приступили општој обнови наше земље, а напосе обнови разних порушених предузећа и фабрика, по свршетку рата ми смо, додуше, обновили и оно мало војних фабрика које је стара Југославија имала, а што је било порушено у рату, али смо онда у тим фабрикама израђивали плугове, лопате, мотике и друге пољопривредне и уопште алатке, а само не оно што је било потребно за наоружање наше Армије. Војна индустрија произвела је за потребе рударства и других цивилних установа робе у вриједности од 1.480 милиона динара. Од тога је у 1945 години произведено робе у

вриједности од 29,850.000 динара, у 1946 години у вриједности од 86,140.000 динара, у 1947 години у вриједности 242,940.000, у 1948 години у вриједности 397,620.000, у 1949 години у вриједности 370,232.000, а у 1950 години у вриједности од 353,284.000 динара. Од тога је само пољопривредних справа израђено у војним предузећима за 99,670.000 динара. Осталу вриједност изражену у динарима сачињавају рударски и други индустриски алати и потребе.

Зашто смо ми, другови и другарице, поступили тако, те нисмо одмах по свршетку рата почели не само изграђивати своју војну индустрију, већ ни она индустрија коју смо обновили није радила за војску? Зато што смо се ми у оно вријеме још заносили илузијама да се можемо у свему ослонити на Совјетски Савез, да нам нису потребне властите фабрике за израду разних врста оружја за нашу Армију. Вјеровали смо њиховим ријечима да ће нам давати братску помоћ, да ће нам дати нужно оружје итд. Али, од оног часа кад смо у пракси почели да се убјеђујемо како ће нас скупо коштати братска помоћ у погледу наоружања, почели смо помишљати на то како да избјегнемо ту „братску помоћ”. Ми смо, додуше, добили од Совјетског Савеза један дио наоружања за нашу Армију, али нас је то коштало тако скупо да смо дошли до закључка да би, ако бисмо из СССР-а стално куповали наоружање и друго за издржавање наше Армије, наши сељаци и радници морали велики дио свог рада посветити отплаћивању те „братске помоћи”. Осим тога, морам узгред да поменем и то да су нам они у којечему и подвалили у тим скупим лиферицијама оружја: наши борци и руководиоци у Армији су, наиме, утврдили да нам је под видом новог слато и старо префарбано оружје, као што је био случај с неким топовима и другим.

Ево неколико примјера несолидности тих испорука: 220 комада противавионских топова од 85 мм испоручени су генерално ремонтовани, иако је требало да буду потпуно нови; 55 комада командних рачунара за ове топове примљено је са старим подвостцима; извешан број противтенковских топова ЗИС 76 мм нису били нови већ стари, само префарбани пред испоруку; навлаке за топове и рачунаре су старе и поцјепане; један број тенкова такође није нов, него са генералног ремонта; 30 комада покретних тенковских радионица, колико их је примљено, некомплетне су — без извјесних уређаја и већине алата; аутоматске централе су врло слабе, старе и не могу се употребити; високофреквентни уређаји су неисправни и данас се не користе; сви агрегати су врло слабог квалитета, осовине им при употреби одмах пуцају, тако да се врло тешко користе; дизел-макаре су старе и некомплетне; ло-

пате и ашови употребљавани су и зарђали префарбани, а од лошег материјала, пошто се лим превија; паркови (мостови) стари су и префарбани, а неки су и некомплетни; моторне тестере испоручене су као употребљаване и врло брзо се кваре.

Све нас је то присилило да озбиљно промислимо о томе да, ако хоћемо данас-сутра да имамо солидно наоружану армију, морамо почети да градимо своју сопствену војну индустрију. Али, другови и другарице, ми смо ту наилазили на скоро непремостиве тешкоће. Ми смо већ били донијели Закон о петогодишњем плану индустријализације и електрификације наше земље, у који није ушла изградња наше војне индустрије. Јер, кад смо састављали Петогодишњи план ми још нисмо били у сукобу са Совјетским Савезом и другим источним земљама, још смо са њима имали редовне трговинске односе и вршили најнужније набавке за војску. Но, кад су нам они отказали све уговоре, кад су нам обуставили и већ поручене пошиљке оружја за војску, ми смо морали без оклијевања приступити убрзаним темпом изградњи војне индустрије. Разумије се, то се морало доста одразити на наш Петогодишњи план, јер су сада за војне потребе, за војну индустрију и друго, била потребна велика средства у материјалу, а исто тако и добар дио стручне радне снаге која је била планирана за друге гране. Морам овдје примијетити да је до недавна било врло мало разумијевања код цивилног сектора за војне потребе. Било је врло тешко убједити и неке наше више руководиоце по републикама у то да се војна индустрија мора ставити у ред приоритетних задаћа. Морали смо их убјеђивати да у данашњој ситуацији не вриједи градити разне фабрике и друго, ако не будемо имали снажну армију која би могла бити гаранција мирне изградње наше земље, то јест, која би могла бранити то што ми градимо. Ми не можемо допустити да градимо фабрике, да онда падну некеме у шаке такорећи без по муке. Ја се увијек држим тога да чим си спремнији, тим ћеш бити мирнији, а у ту спремност спада у првом реду и снажно наоружана армија.

Хтио бих сада да кажем нешто о нашој Армији као фактору у изградњи социјализма у нашој земљи.

Наша Армија има врло значајну улогу у изградњи наше земље. Данас је познато не само у нашој земљи већ и ван ње, да наша Армија учествује у многим и многим привредним, културним, спортским и другим акцијама. Као што ће нам показати бројке које ћу изнијети, та улога наше Армије из године у годину се повећава, упркос тога што наша Армија има врло обиман про-

грам свог свестраног оспособљавања. Овдје дајем само неке цифре, које нису потпуне, јер за 1950 годину још није могућно дати коначне податке о учешћу наше Армије у разним привредним и другим акцијама.

У раздобљу од 1945 до 1949 године наша Армија је у оквиру помоћи народу у раду на обнови и изградњи земље дала: 1,131.238 радних часова на исушивању и чишћењу земљишта, 1,991.637 радних часова на оправци путева и жељезница, 991.661 радни час на оправци мостова, 899.982 радна часа на подизању нових мостова, 266.618 радних часова на санитетском раду, 34.503 радна часа на епидемиолошком раду, 29.236 радних часова на ветеринарском раду, 15,510.680 радних часова на оправци и изградњи нових касарнских зграда, 3.631.253 радна часа на подизању нових кућа, 2,032.566 часова на оправци кућа, 4,827.056 радних часова на изградњи фискултурних објеката, 7,133.951 радни час на уређивању касарнских кругова и паркова, 4,755.865 радних часова на обради земље, 4,289.411 радних часова на сечи дрва за потребе грађевинарства, 751.810 радних часова на гашењу шумских пожара, 76.730 радних часова на разбијању ледених санти и 2,327.873 часа на осталим радовима.

Каква тијесна повезаност између наше Армије и народа постоји, види се у односу на село, поред већ изнијетих података и из слиједећег: припадници Југословенске армије дали су сељачким радним задругама 3,539.382 добровољна радна часа, учинили су 4.305 колективних посјета сељачким радним задругама и дали им материјалне помоћи у вриједности од 31,279.930 динара. Осим тога 2.036 стручних екипа помагало је сељачким радним задругама у раду, на селу је одржано 32.406 предавања, 7.753 културно-умјетничке приредбе и 1.409 кино-претстава. Овдје напомињем да су изнијете цифре непотпуне утолико што подаци за 1950 годину који су ушли у овај преглед нису коначни.

Поред помоћи коју наша Армија даје народу у привредном погледу, потребно је истаћи и њен значајан културно-просвјетни рад и фискултурну активност њених припадника. Ја ћу овдје дати само неке примјере. Од ослобођења земље до краја 1949 године у Армији је описмењено преко 290.000 војника, а у овој години још 20.000. За исто вријеме одржано је преко 380.000 предавања из области географије, економије, развика друштва, опште и националне историје. Од 1945 године до данас припадници Армије дали су за грађанство око 15.000 културно-умјетничких приредби, а ради упознавања са пронесом производње и социјалистичком изградњом припадници Армије организовано су посјетили око 4.000 разних фабрика и градилишта. На пољу фискултуре до данас

је учествовало у лакоатлетским такмичењима око 60.000 припадника Армије, у крос-контри такмичењима око 1,300.000, у фудбалским такмичењима око 100.000, а у партизанским маршевима око 90.000 итд.

У току свог живота и рада у Армији многи су војници стекли разна стручна знања и по изласку из Армије пријавили се за рад у нашој индустрији и грађевинарству. Досада се, од 1945 године до данас, пријавило за рад у разним предузећима 58.829 припадника Југословенске армије.

Као што је познато, наш официрски кадар састављен је у претежном броју од синова радника и сељака који нису имали могућности да прије полазе више школе, осим основних и неких нижих. Због тога смо морали свим таквим друговима дати могућности да уз своје редовно занимање постигну и елементарну средњошколску наобразбу. Тако су десетине хиљада наших официра у првим годинама после рата морали свршити пар разреда гимназије и полагати малу матуру. То је био велики терет за наш војни руководећи кадар, који је одлично прошао ратну школу. Али су наши људи савладали тај терет са највећим одушевљењем и упорношћу. Даље, ми смо морали створити велики број разних војних школа и училишта за војну наобразбу наших официра који прије рата нису имали прилике да је постигну. У ту сврху, а и за стално школовање будућих официра, ми смо основали многобројне школе, училишта и академије. Данас ми имамо Вишу војну академију, из које је ове године већ изишла прва класа слушалаца: то су наши генерали и виши официри. Имамо Војно-поморску академију Југословенске армије, имамо Војно-медицинску академију, а имамо исто тако и 38 војних официрских школа и школа за активне официре, поред 18 школа и училишта за резервне официре и 29 наставних јединица. Од ослобођења до данас прошло је кроз школе Југословенске армије укупно 39.400 официра. Разумије се, то још није све јер постоји и један добар проценат који тек треба да прође кроз те школе. Од ослобођења до данас завршило је такође школовање за резервне официре преко 26.000 слушалаца. Све то омогућило је да наша Армија данас располаже способним и школованим руководећим кадром.

Сада бих желио да кажем неколико ријечи о морално-политичком јединству наше Армије.

Морално-политичко јединство наше Армије у периоду послератне изградње јача из дана у дан. Као што смо у рату имали велики број примјера самопожртвовања до одрицања, појединачно

и колективно залагање цјелокупног борачког и руководећег састава при извршавању задаћа добивених од претпостављених команди, тако и данас имамо велики број примјера који говоре о залагању и пожртвовању бораца и командног састава наше Армије.

То се, поред осталог, показало и приликом извођења овогодишњих завршних вјежби у нашим јединицама. Тако је било појединих пукова који су у року од три дана преваљивали релације од 180 и више километара, а да ниједан борац није изостао. Било је и јединица које су без смјене биле на положају по неколико дана и ноћи, а да се ниједан војник није пожалио на тешкоће. Као и приликом прошлогодишњих маневара, тако је и приликом ових вјежби дошла до изражаја висока свијест наших бораца у односу на чување народне имовине. Нисмо имали ниједног случаја неправилног односа према народној имовини. Вјежбе су се одржавале на земљишту на којем још нису били убрани кукурузи, воћке, виногради итд. Кад су сељаци видјели како се војници пажљиво односе према њиховој имовини, они су по властитој иницијативи сакупљали воће и на стотине кола даривали га нашим војницима.

О морално-политичком јединству Армије и народа, као и о високој политичкој свијести припадника Армије говоре и подаци о уписивању Народног зајма. Док су припадници Армије 1948 године уписали 535,177.000 динара, ове године уписали су преко 830 милиона динара.

Братство и јединство које је наша Партија исковала за вријеме рата у Армији и данас се из дана у дан у њој продубљује. Посебна пажња обраћа се раду са националним мањинама. Захваљујући томе, многи војници припадници националних мањина уврштени су у ред најбољих војника у њиховим јединицама. Војници припадници националних мањина сами раскринкавају информбироовска руководства земаља које се с нама граниче.

О високој свијести припадника Армије говоре и подаци о њиховом пожртвовању на радним акцијама у којима су учествовали. Тако је закључно са 1949 годином на разним радилиштима проглашено 27.440 војника за ударнике.

Пуно морално-политичко јединство Армије дошло је до изражаја кад су прошле и ове године привремено задржани старији војници на вјежби. Иако су се сви надали да ће ускоро бити пуштени својим кућама, приликом читања наредбе Врховног команданта о њиховом останку на вјежби војници су то примили са великим одушевљењем. У то се вријеме јавио велики број војника и рочних подофицира за активну службу у Армији. Тако је један од многих који су остали у Армији, млађи водник Старшевић, у

својој изјави написао: „Поносан сам што доживотно остајем у Армији, да извршавам задатак који ми је поставила Партија и да тако дам свој удео у јачању наше Армије.” (Дуготрајан аплауз).

Рекао бих неколико ријечи о стању на нашим границама и о односима са неким сусједним земљама.

Ми смо напријед видјели колики је и зашто је толики наш војни буџет. Ми не желимо било шта прикривати пред нашим народом. Напротив, ми бисмо жељели да наши народи буду упознати са свим до танчина, али је то немогућно, јер би у том случају знали све и наши противници, а то би онда ишло на уштрб наше одбранбене способности.

Ја сам више него увјерен да ће послјије овог мог излагања о потреби јачања наше Армије и наше одбранбене способности информбироовска пропаганда надати силну дреку, пуну клевета и лажи већ по свом старом обичају. Зато бих ја у вези с наоружањем хтио овдје да изнесем нешто и о повећању војних формација појединих сусједних информбироовских земаља, иако оне на то немају право по уговорима о миру.

Мађарској је по Уговору о миру одобрено да може држати под оружјем 65.000 сувоземне војске и граничних јединица, а уз то 5.000 људства за ваздухопловство, дакле укупно 70.000 људи. Међутим, мађарска армија, граничне јединице и полиција, које су 1947 године бројале укупно 43.000 људи, а 1948 године 60.000, повећане су у 1949 на 103.000, од чега је армија обухватила око 50.000, полиција 38.000, а граничне јединице 15.000. У 1950 години Мађари имају на отслужењу кадровског рока цело 1928 и 1929 годиште, а поред тога и један дио годишта 1927 и 1930, што износи, без командног кадра, око 150.000 људи, тако да укупан број људства, рачунајући и командни кадар, износи 165.000 људи. Према томе, Мађарска је прекорачила контингент дозвољен Мировним уговором за око 95.000 људи, то јест за 235% од дозвољеног.

У Уговору о миру са Румуњском каже се: „Сувоземно, поморско и војно-ваздухопловно наоружање и утврђења биће строго ограничени, тако да одговарају задацима унутрашњег карактера и локалној одбрани границе. У складу с горе наведеним дозвољава се Румунији да има оружане снаге не јаче него: а) копнену армију, укључујући граничне трупе, с укупним саставом од 120.000 људи, б) противавионску артиљерију с бројним саставом од 5.000 људи, ц) ратну морнарицу с бројним саставом од 5.000 људи и укупним депласманом од 15.000 тона, д) војно-ваздухопловне снаге, у том броју и војне ваздухопловне снаге ратне морнарице, у општем броју од 150 авиона, укључујући и резервне апарате, од којих не више од 100 авиона ратног типа с укупним

бројним стањем од 8.000 људи, итд.”. Међутим, током 1948 године Румуни су почели појачавати своју армију, а половином 1949 године извршили су реорганизацју. Једно годиште износи код Румуна око 160.000 обвезника, а рок службе, осим у граничним јединцама, две године. Ако се одбије 10% на неспособне (пошто је Румуњска прва у Европи по смртности, са 2%) што износи 16.000, онда два годишта дају 288.000 војника. Осим ова два цјелокупна годишта, у армији се налази и један дио људства из 1927 године (они који нису отслужили војни рок) и један дио људства из 1930 годишта, предвиђен за подофицирске и официрске школе. На тај начин, укупно бројно стање румуњске армије износи око 300.000 војника или 217% од броја дозвољеног Уговором о миру.

Бугарској је по члану 9 Уговора о миру дозвољено да има оружане снаге у слиједећим границама: сувоземну војску, укључујући и граничне трупе, у јачини од 55.000 људи, трупе противавионске одбране у јачини од 1.800 људи, ратну морнарицу у јачини 3.500 људи и ваздухопловство у јачини 5.200 људи, при чему оно може имати 90 авиона, укључујући и резерве. У односу на становништво, једно годиште код Бугара броји око 60.000 обвезника. До конца 1949 године рок службе у бугарској армији био је 18 месеци. У армију је позивано 25.000 обвезника, а у „трудовете јединице” 35.000, од којих је 25.000 у зимском периоду полазило у армији шестомјесечну обуку. Тако је бројно стање армије износило највише 50.000 војника и 15.000 официра и подофицира, што значи да је било у границама Уговора о миру. Али преласком на двогодишњи рок, концем 1949 године, у армији и „трудохим јединицама” током једне године има два годишта. Тиме је бројно стање армије и „трудохим јединица” повећано на 135.000 људи. Такво стање било је све до 1 октобра 1950 године, али је тада у армији задржано 1928 годиште (регрутовано на 18 мјесеци, а рок му продужен на 6 мјесеци — до 1 маја 1951 године) и позвано ново, 1930 годиште, док се 1929-то нормално налази на отслужењу рока. На тај начин, почевши од 1 октобра 1950 године, бројно стање бугарске армије и „Трудохим јединица” повећано је на 195.000 људи, што прелази за 129.500 број одређен Мировним уговором, тј. 300%.

Ја овдје не спомињем Албанију, без обзира на то што је она исто тако према својим могућностима повећала своју армију, јер Албанија није ограничена никаквим мировним уговором у том погледу.

Тако стоји са војним припремама наших сусједа. Врло је интересно знати против кога се они наоружавају. Против кога се, рецимо, наоружава Румуњска, која има границу са нама, или Бугарска и Мађарска које само према нама врше разне граничне

провокације, подижу утврђења и спроводе разне друге војне припреме? Разумије се да се они не наоружавају због неких пријатељских побуда према нашој земљи. То мора бити јасно сваком поштенom човјеку који логично мисли. Какве нам уопште они могу дати гаранције за њихове намјере нису непоштене? Зар њихова непрекидна непријатељска пропаганда против наше земље преко радија, штампе и разних ратнохушакских говора не потврђује то најјречитије? Зар непрекидно позивање наших грађана на устанак и грађански рат не потврђује то довољно јасно? Може ли се наћи изразитијих ратнохушакских примјера него што су ови? Нису ли баш они отказали, осим других, и уговоре о пријатељству и ујазамној помоћи с нашом земљом? Како се то може другачије назвати него акт непријатељства према нашој земљи? И даље, зар је далеко оно вријеме кад су они заједно са осталим фашистичким окупаторима газили нашу родну грудну, палили наша села и убијали мирно становништво у Србији, Македонији, Војводини итд.? Погледајмо само садржину њихове пропаганде против наше земље, зар она није у длаку слична пропаганди Бориса Кобуршког, Хортија и других? Зар они већ данас не показују на разне начине своје освајачке претензије на неке наше крајеве? Не, њима ми ништа не можемо вјеровати последице свега што су радили и опет раде против нас, јер су нам већ више пута забијали нож у леђа и јер су нам, на концу конца, кад смо ми крвава срца прешли преко свега тога, одбацили братску руку опроштаја и помирења и пошли старим путем — али овог пута по наруџби новог господара. (Одобравање).

Другови и другарице народни посланици, наше сувоземне границе изнашају преко 2.800 км; од тога је непосредно угрожено 1.990 км. Какво данас стање имамо на границама са земљама такозваног информбироовског блока? Свакодневне оружане провокације на границама, покушаји изазивања наших граничара и пограничног становништва, пребацивање диверзаната и шијуна, бацање ракета и низ других аката непријатељства постали су обичан метод и пракса руководства тих информбироовских земаља и припадника њихових оружаних снага и органа власти према социјалистичкој Југославији. Пуних 30 мјесеци наши граничари одољевају најразноврснијим провокацијама. Али, наш народ и наши граничари нису се дали заплашити. Они достојно извршавају задатак одбране мира на границама наше социјалистичке домовине. У тој борби они су показали херојизам, снагу и хладнокрвност. Из редова граничара пале су прве жртве за одбрану независности наше земље и, нажалост, оне посљедњих мјесеци опет падају, тако да расте цифра од 1,700.000 палих у Ослободилачком рату. На све ове провокације и непријатељства наши граничари

и погранично становништво одговарају хладнокрвно и са самопоуздањем. Наши граничари се не дају испровоцирати. Они врше своју службу савјесно, али се њихов живот не разликује много од живота у ратним условима. Такво њихово држање одраз је високе политичке свијести, зрелости, будности и храбрости, јер они воле своју социјалистичку земљу.

Многи примјери борбе против граничних провокатора потврђују ове наше ријечи. Узмимо као примјер граничара Винка Пилића, који је са 7 задобијених рана ухватио непријатељског агента; или Августа Коговшека, који се ухватио у коштац с непријатељем и, плашећи се да га овај на стрмој падини не одвуче на другу страну границе, наредио свом другу да пуца у обојицу. Рађе мртав на својој земљи, него жив на туђој територији. Мијењале су се генерације граничара, али су сви они са једнаким успјехом обављали своје задатке. Кад је прошле године нападнута караула број 19 на мађарској граници, свега 7 граничара стало је на браник границе. Они су били спремни да се боре до последње капи крви и стајали су 8 часова под ватром у рову на самој граничној линији, а да ниједан метак сами нису опалили. Тачно годину дана касније, кад су се људи измијенили, поново је нападнута караула број 19, али су и ови наши граничари били подједнако одлучни као и они први, стојећи на бранику своје земље. (Снажан, дуготрајан аплауз). Провокатор се и овог пута морао повући. На дан избора, 26 марта, румунске оружане снаге извршиле су неколико тешких провокација. Рано ујутро, око 6,15 часова, они су између села Радојева и Хетина пуцали из аутоматског оружја на нашу територију. Тридесет метака погодило је нашу караулу. Наши граничари су запосјели линију и чекали, а да нису опалили ниједан метак, спремни да бране границу.

Исто је тако и на бугарској и албанској граници. Деветнаестог октобра ове године гранични органи Бугарске напали су потпоручника Трајковића, прешавши на нашу територију. На срећу, њега није погодио први метак и он је успио да скочи у ров и растјера прикупљену банду. Граничар Миле Глуховић нашао се сам на стражарском мјесту лицем у лице са водом непријатељских војника. Опоменуо их је да силом не прелазе на нашу територију, а кад је видео да то не помаже одврнуо је бомбу, откочио пушку и заповиједио: „Натраг од наше земље, само преко мртвог граничара можете повриједити нашу територију”. (Дуготрајан аплауз). Пред храброшћу овог граничара Бугари су се морали повући.

Наши граничари су свијесни људи, они знају да би сваки непромишљени гест могао имати крупне посљедице па су у стању да трпе свакодневне непријатељске поступке. Седамнаестог окто-

бра изрешетана је из непосредне близине караула „Бањиште” на албанској граници. Наши граничари су морали испалити неколико метака да би могли искочити из карауле засипане ватром и заузети положај. Пет дана раније албанска засједа мучки је убила нашег граничара Милорада Ђурића, усред бијелог дана, око 10 часова, код мјеста Цигански Прелаз, 60 м на нашој територији. Милорад Ђурић је погођен у стомак, а његовом пратиоцу Кушанићу пробушена је капа. Полумртав, Ђурић није заборавио ни у том критичном тренутку да не отвара ватру. „Вукао сам се даље од граничне линије, чупајући траву, — испричао је Ђурић прије своје смрти — јер сам се бојао да ови бандити не пређу на нашу територију. Да бар мртав останем на својој земљи”. Тако чувају домовину само они људи који су дио свога народа, који свјесно граде социјализам и који воле своју земљу. (Једнодушно одобравање и аплауз).

Од јула мјесеца 1948 до 19 децембра ове године било је 1.397 граничних инцидената на граници са Мађарском, Румуњском, Бугарском и Албанијом.

Поводом ових инцидената наша влада је упутила низ протестних нота владама информбироовских земаља с којима се граничимо. Мађарској је упућено у времену од 1948 до децембра 1950 године 29 протестних нота поводом 174 гранична инцидента, од чега је само у 1950 години упућено 7 нота због 108 инцидената и провокација. Румуњској је у истом временском периоду упућено 14 протестних нота поводом 214 граничних инцидената; од њих су четири упућене у 1950 поводом 129 инцидената. Бугарској влади упутили смо укупно 29 протестних нота због 140 граничних инцидената, повреда територије и ваздушног простора од стране бугарских органа, од којих у 1950 години 12 нота због 89 граничних инцидената. Албанији смо од 1 јула 1948 до 15 децембра 1950 упутили 31 протестну ноту поводом 135 инцидената, повреда територије и ваздушног простора. Као што се види, поводом великог броја инцидената мањег значаја ноте уопште нису упућиване.

У истом међувремену примили смо, због тобожњих граничних инцидената које смо ми изазвали, од Албаније 25 протестних нота, од Бугарске 31, од Румуњске 6 а од мађарске владе 14 нота.

Ради нормализовања стања на границама са тим земљама наша влада је упутила конкретне приједлоге владама Албаније, Бугарске, Румуњске и Мађарске. Тако је нотом Бр. 416250 од 5 септембра 1949 наша влада предложила влади Албаније, „у циљу да се избегну инциденти на југословенско-албанској граници и тиме отклоне све нежељене посљедице таквих инцидената”, образовање мјешовитих комисија, састављених од претставника југо-

словенских и албанских пограничних органа, „које би приликом сваког инцидента одмах на лицу мјеста извршиле увиђај и утврдиле чињенично стање и околности под којима је дошло до инцидента”. Том приликом Влада ФНРЈ упутила је позив за долазак једне албанске делегације у сврху израде и закључења споразума којим би био регулисан рад тих комисија. На ову ноту влада НР Албаније уопште није одговорила, иако је наше Министарство иностраних послова и накнадно тражило одговор.

Са бугарском владом створен је половином ове године, на иницијативу наше владе, аранжман којим је утврђено да настале граничне инциденте испитују и утврђују претставници пограничних органа двију земаља. Међутим, стање на југословенско-бугарској граници није се ни послје тога промијенило. Бугарски погранични органи наставили су са изазивањем граничних инцидентата и нису се придржавали одредаба аранжмана. Тако се, на примјер, бугарски погранични органи нису одазвали 25 и 26 новембра 1950 на три узастопна позива југословенских органа да се одржи састанак и утврди чињенично стање у вези са случајем хватања југословенског војника Милете Павловића, који је у мраку и магли нехотице залутао на бугарску територију, о чему је Министарство иностраних послова својом нотом Бр. 422761 од 18 децембра скренуло пажњу бугарској влади.

Румунији је наша влада предложила нотом од 14 децембра 1949 године образовање мешовитих комисија за испитивање и утврђивање граничних инцидената, односно закључење споразума којим би то питање било регулисано. Том приликом Влада ФНРЈ изразила је своју „спремност да одмах приступи отпочињању ових преговора и да размотри сваки приједлог владе НР Румуније у том смислу”, наводећи да би закључење овог споразума „било у обојстраном интересу и допринијело нормализовању стања на југословенско-румунској граници.” Румунска влада је одговорила на ову нову низом увреда и клевета и оквалификовала овај приједлог наше владе као „дволични маневар” којим се „не може сакрити политика издајства интереса мира југословенских народа, коју води југословенска влада.” На тај начин Румунија је одбила овај мирољубиви приједлог наше владе.

Са мађарском владом потписан је августа 1949 у Суботици, на приједлог наше владе, споразум о раду мјешовитих комисија за испитивање и утврђивање граничних инцидената, којим су обе владе преузеле на себе обавезу да учине све што је могуће да се избјегну гранични инциденти. Међутим, мађарска влада је, постављајући са изазивањем граничних инцидената, показала да није искрено приступила закључењу поменутог споразума и да не жели

да се на основу њега нормализују прилике на југословенско-мађарској граници. И више од тога, овај споразум је претстављао сметњу за владу Мађарске и њене органе у даљем организовању инцидента на југословенско-мађарској граници, па га је мађарска влада једнострано раскинула својом нотом бр. 10.343 од 31 октобра 1949 године, непуну три мјесеца послје његовог потписивања. Наша влада је у свом протесту због отказивања суботичког споразума истакла да овај поступак мађарске владе јасно доказује да се она не само није одрекла намјера да и даље изазива граничне инциденте против Федеративне Народне Републике Југославије, него чак несумњиво открива и намјеру мађарске владе за организовање нових провокација и не reda на југословенско-мађарској граници, „наноси озбиљну штету интересима мира у Подунављу и користи ратнохушкачкој кампањи изазивача новог рата”.

Послије свега овога што смо навели, шта вриједе разна причања руководилаца тих земаља о неком миру, о борби за мир? Није ли масовно потписивање тзв. штокхолмског апела обична смицалица за заваривање сопствених маса, кад се у исто вријеме и упоредо с њим води најбјесомучнија кампања против наше земље. Узмемо као примјер и смијешну пропаганду Совјетског Савеза за мир. Шта мислите, од кога пријети њима, по њиховом причању, највећа ратна опасност? Баш од нас, од мале, мирољубиве, социјалистичке Југославије. Али, чекајте, они мир схватају, кад се тиче Југославије, на свој начин. Код њих мир значи: стани, не мичи се, чекај да те прогутам! А чим се ти не слажеш с тим и браниш се, онда си агресор, онда си велика опасност за Совјетски Савез.

Има двије врсте мира: мир јачега, односно агресора, мир по сваку цијену, тзв. минхенски мир на рачун поробљавања једног или више народа, с надом да ће се евентуални агресор тиме задовољити. И друго, мир праведан мање-више за све народе. Онај први мир је само фикција. То није мир, то је само привремено затишје, јер у свијету још увијек влада право јачега. Онај ко је јак, жели да буде још јачи, да доминира — и, према томе, мир је увијек у опасности. Мир са задовољавањем права јачега значи најтеже економско, културно и политичко ropство за друге народе који су жртва јачега. Трајан и праведан мир може бити само онај за кога се боре подједнако и мали и велики народи, за кога су велики спремни да се одрекну својих претензија на рачун других малих народа. Онај први мир говори о катастрофи свијета, а овај други води народе међусобној сурадњи и благостању.

Човјечанство има страховито искуство са миром по сваку цијену. Фашистички агресори показали су нам то у луној свије-

тлости у недавној прошлости. Због тога што је наша земља у недавној прошлости то доживјела у свој страхоти — и наша борба за праведан мир је тако упорна. Због тога смо ми досљедно противу сваке агресије, долазила она од капиталистичких или социјалистичких земаља. И једна и друга агресија је злочин над човјечанством, јер може довести поново до општег свјетског покоља. И једна и друга може довести до поробљавања других народа, до одузимања слободе и наметања своје воље другим народима.

Због свега тога ми смо тако досљедни у својој борби за мир. Нама је мир потребан више свега, али ми га сада не бисмо примили по сваку цијену. Наша Армија неће никада угрозити ни једну сусједну или коју другу земљу. Са овог мјеста ја могу поручити свим нашим сусједима: оставите се ратних пријетњи према нашој земљи, вратите се на пут пријатељске сурадње, не дозволите да будете инструмент туђе, не социјалистичке већ империјалистичке политике; народи нове Југославије не гаје према вама никакву мржњу, немају према вама никакве територијалне претензије, већ желе само живјети у миру и мирној сурадњи; не дајте се обмањивати лажном пропагандом ваших вођа да народи нове Југославије кују неке завјере против вас; не, ми имамо много својих брига, нама је потребан мир као ваздух и сунце, ми треба да извршимо наш Петогодишњи план, ми градимо социјализам, јер желимо да боље живимо ми и наше будуће генерације. (Снажан аплауз). Била би највећа заблуда кад би ове наше жеље неко тумачио као нашу слабост. Не, наши народи су данас јединственији него икад раније.

На крају бих хтио казати само још неколико ријечи о неопредној ратној опасности, јер не бих хтио да наши људи изгубе перспективу мира. Свијет се данас поново грозничаво наоружава. Али то понајвише због тога што је потпуно нестало повјерења између држава, нарочито великих које су биле у прошлом рату савезнице. То је због тога што се првих година после рата изгубило драгоцјено вријеме у бесплодним дискусијама на мировним конференцијама; умјесто да се мишљења великих сила приближавају у појединим питањима, она су се све више удаљавала и довела до данашњег заоштрења. Велике силе су премало тражиле могућности да проналазе мирне путеве за међународно споразумијевање, а више су помишљале на моментани однос снага. То ослањање на своју силу нарочито се испољило код Совјетског Савеза, који је данас најјаче наоружана сила свијета и који то нарочито искоришћује у својој вањској политици, особито у односу на мале земље, а у првом реду у односу на нашу земљу, у форми разних пријетњи итд. Али, иако се неке земље спремају на рат, оне се у исто вријеме и боје тог рата. Огромна већина

човјечанства још увијек мисли више на мир него на рат. То је, другови и другарице народни посланици, оно што нам улива наду да до рата неће доћи, да ће се мир сачувати и човјечанство спасити од нове, још веће катастрофе од оне коју су народи доживјели у недавној прошлости. Нека нам буде основна мисао да се мир спаси!

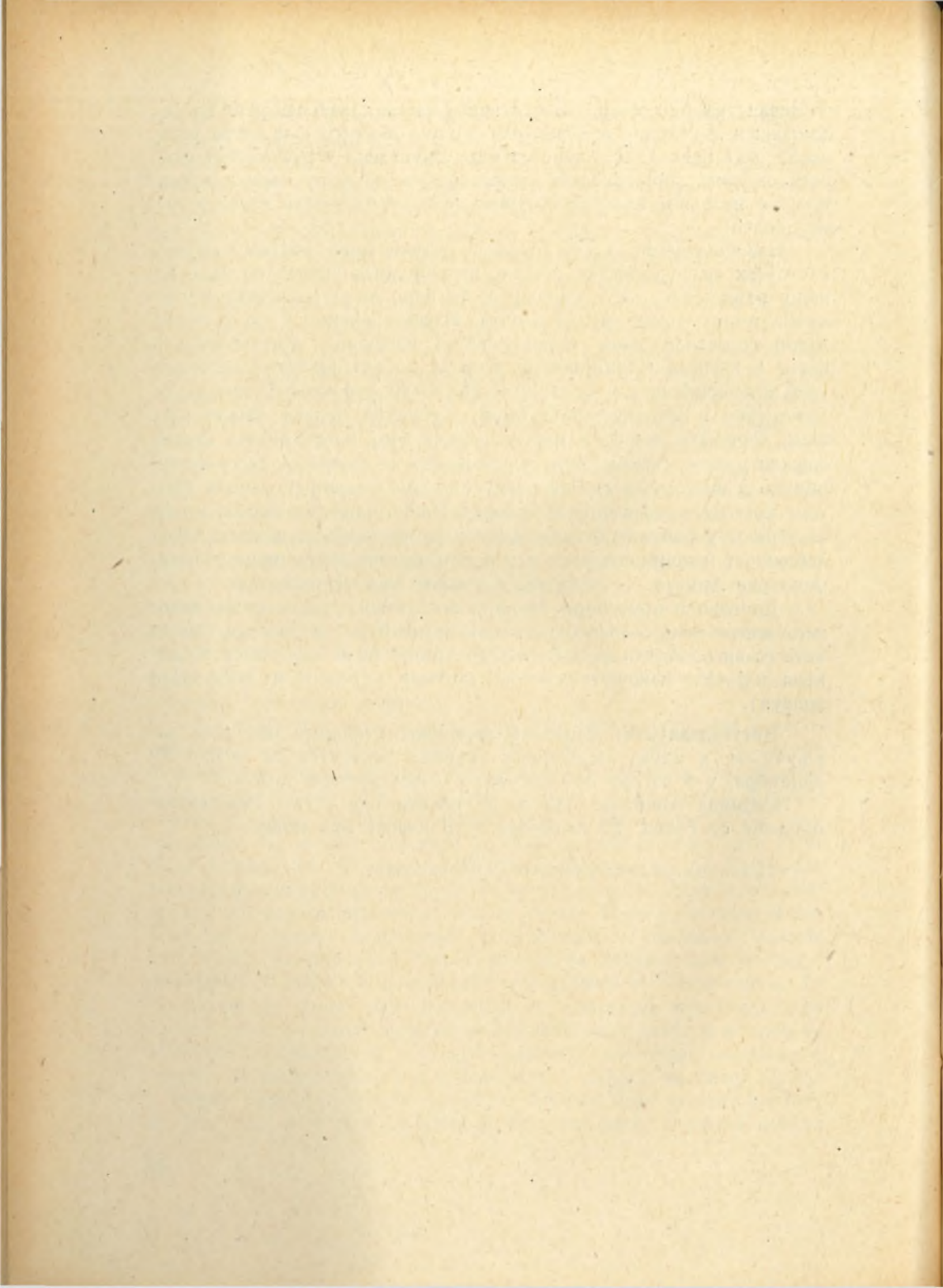
Наша влада ће у том правцу радити свим својим снагама, настојећи да се избјегне све оно што би пред историјом пало на нашу земљу као љага кривње да је било чиме допринијела рушењу мира у овом дијелу свјета. Наши грађани су се у пуној мјери посветили свом мирном раду, извршењу Петогодишњег плана и изградњи социјализма. Они су досада показали задивљујућу хладнокрвност и спокојство и ја сам дубоко увјерен да ће спокојство и хладнокрвност бити и убудуће одлика наших грађана. Сачувати нерве и мирно радити свој посао значи давати снажан ударац сваком оном ко помишља на агресију, јер агресор обично и настоји да створи ратну психозу и немир у народу противу кога кује своје мрачне планове. Наше јединство народа, наша одлучност у одбрани независности и своје слободе, наша непоколебљивост и принципијелност у борби за мир, снага наше револуционарне Армије — гаранција су нашег мирног развитака.

Другови и другарице народни посланици, ја сам овдје изложио зашто нам је потребан толики војни буџет и увјерен сам да ћете га ви одобрити и да ће нашој Армији бити и убудуће посвећена највећа пажња у сваком погледу. (Буран и дуготрајан аплауз).

Претседавајући: Данашњу заједничку седницу оба већа закључујем, а идућу заједничку седницу заказујем за сутра, 29 децембра, у 9 часова пре подне, са истим дневним редом.

Седница Анкетног одбора за испитивање стања снабдевања одржаће се сутра, 29 децембра, у 8 часова пре подне.

(Седница је закључена у 19,45 часова).

ZAJEDNIČKA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA

Sedma sednica

(29 decembra 1950)

Početak u 9,15 časova.

Pretsedavao Predsednik Veća naroda **Josip Vidmar**.

Prilikom ulaska u dvoranu, članove Savezne vlade na čelu sa Predsednikom Vlade FNRJ maršalom Jugoslavije Josipom Brozom Titom i članove predsedništva Saveznog veća i Veća naroda narodni poslanici pozdravljaju burnim aplauzom.

Pretsedavajući: Otvaram sedmu zajedničku sednicu Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ. Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Veća naroda Skender Kulenović. Molim drugu sekretara da pročita zapisnik šeste zajedničke sednice.

Sekretar Skender Kulenović (NR Bosna i Hercegovina) čita zapisnik šeste zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda od 28 decembra 1950 godine.

Pretsedavajući: Ima li primedaba na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Prelazimo na dnevni red: produženje pretresa Predloga opšte-državnog budžeta FNRJ za 1950 godinu. Reč ima Ministar spoljne trgovine Milentije Popović. (Aplauz).

Ministar spoljne trgovine inž. Milentije Popović (NR Srbija): Drugovi i drugarice narodni poslanici, ekonomski odnosi naše zemlje sa inostranstvom razvijali su se u 1950 godini na istim principima i u istom pravcu kao i u toku 1949 godine. Ma da istočnoevropski informbiroovski blok i dalje sprovodi mere ekonomske blokade, ma da i dalje nema nikakvih ekonomskih odnosa između naše i ovih zemalja — više se ne može govoriti o ekonomskoj blokadi u tom smislu da nemamo dovoljno tržišta za

prodaju i kupovinu robe, da nemamo mogućnosti za razvijanje naših ekonomskih odnosa sa inostranstvom na način i u meri u kojoj je to našoj zemlji potrebno i koliko je to celishodno. U tom smislu govoreći, mi smo prebrodili period tzv. blokade, tako da se danas — iako smo vrlo mnogo oštećeni u celini, iako smo u tempu naše privredne izgradnje zakasnili — ne može više, kao što rekoh, govoriti o blokadi. Njima je ostalo da galame glupo i besmisleno, da izmišljaju svakojake, pa i najpodlije laži ne bi li poneki lakoverni ili neupućeni slušalac u nešto od toga poverovao — a nama je ostao zadatak da razvijamo ekonomske odnose sa svima onima koji su spremni na takve odnose sa nama. Naš je zadatak, prema tome, da te odnose i dalje proširujemo i produbljujemo, da ih usavršavamo na način koji najbolje odgovara današnjem međunarodnom položaju naše nezavisne i samostalne zemlje kako bi najbolje i najefikasnije koristili našem privrednom razvoju, našoj industrijalizaciji, našoj borbi da svoju zemlju učinimo industrijski i poljoprivredno naprednom, da stvorimo uslove za bolji i kulturniji život radnih ljudi.

Naši ekonomski odnosi sa inostranstvom sastavni su deo naše celokupne međunarodne politike i, ma koliko da oni imaju svoje specifičnosti u pogledu sadržaja, metoda i forme, ipak u osnovi počivaju na istom principu — a to je politička nezavisnost i samostalnost — a u rešavanju raznih pitanja međunarodnih odnosa — ravnopravnost.

Na toj su osnovi i razvijeni ekonomski odnosi između naše zemlje i drugih zemalja. Ovom prilikom potrebno je konstatovati da smo mi kod svih odgovarajućih vlada naišli na razumevanje pri rešavanju osnovnih ekonomskih pitanja. Razume se, bilo je potrebno ponekad voditi i duže pregovore i diskusije — ali su se pregovori uvek završavali tako da je naš stav nezavisnosti i samostalnosti nailazio na dovoljno razumevanje. Mi smo na taj način dobili mogućnosti da potpišemo dovoljno ekonomskih sporazuma koji su, sa jedne strane, obezbeđivali potrebnu širinu za našu međunarodnu razmenu robe — a s druge, omogućavali našoj zemlji da ostane politički nezavisna, a u ekonomskim odnosima uvek ravnopravan partner. Blagodareći tome mi smo mogli nastaviti da u miru izgrađujemo naš privredni život i jačamo našu narodnu odbranu na način kako smo zamislili i kako najbolje odgovara našim interesima, da našu privredu razvijamo u pravcu koji je određen zakonom o Petogodišnjem planu i da, isto tako, još energičnije i smelije pridemo produbljivanju zaista socijalističkih ekonomsko-društvenih odnosa u zemlji. A upravo u tome su i neke od najosnovnijih karakterističnih crta naše nezavisnosti i samostalnosti.

Sa svim zemljama sa kojima smo u 1949 godini imali ekonomske odnose oni su se normalno i redovno razvijali i u toku cele 1950 godine. Posebno je potrebno istaći dva nova momenta. U protekloj godini mi smo zaključili sa Zapadnom Nemačkom ekonomske sporazume. Time su naši ekonomski odnosi sa ovom zemljom prošireni i tako je popunjena jedna dotadašnja praznina. Naime, posle informbiroovske blokade, uspostavljanjem širih odnosa sa ostalim državama Evrope i sa Amerikom postojala je, posmatrano u celini, praznina u tome što je u 1949 godini razmena robe sa Zapadnom Nemačkom bila nerazvijena, a to nam je stvaralo izvesne teškoće. U 1950 godini to je prebrođeno tako da danas imamo mogućnosti da i sa ovim tržištem razvijamo pune odnose i da obezbedimo našoj privredi one proizvode za koje smo upućeni na ovo evropsko tržište.

Sada su u toku pregovori sa Francuskom. Njima treba da se reši niz složenih pitanja iz međusobnih odnosa i da se omogući šira i punija razmena i sa Francuskom.

Međutim, u toku 1950 godine neki su događaji vrlo nepovoljno uticali na našu međunarodnu trgovinu i stvorili posebne, izuzetne teškoće kako u samoj trgovini, tako naročito u našem platnom bilansu.

Zategnuta međunarodna situacija i rat u Koreji izazvali su veliki skok cena na svetskom tržištu, a u nekim proizvodima — naročito sirovinama — taj skok je izuzetno veliki. To je izazvalo izvesno pomeranje cena, u celini na našu štetu.

Na primer, od početka korejskog sukoba do danas skočile su cene nafte i drugim artiklima, koje ću sada navesti, i to:

nafte	od	1.139 din. na	1.454 din. ili za	28%
starog gvožđa	od	1.300 din. na	1.850 din. ili za	42%
kalaja	od	85.000 din. na	182.000 din. ili za	115%
roto novin. papira	od	5.400 din. na	10.000 din. ili za	85%
natron papira	od	8.500 din. na	10.500 din. ili za	23%
pamuka	od	38.500 din. na	50.000 din. ili za	30%
vune	od	120.000 din. na	240.000 din. ili za	100%
kože	od	31.000 din. na	52.000 din. ili za	66%
kaučuka-gume	od	27.400 din. na	63.500 din. ili za	132%

Sve su ove cene računate za tonu. Za pamuk je uzeta cena američkog pamuka, koji je najmanje poskupio.

Ako uzmemo plan uvoza za reprodukciju u celini, cene u ovom periodu su skočile za oko 24%.

Naravno, skočile su i cene naših izvoznih proizvoda. Na primer:

bakra-blister	od	16.929 din. na	26.950 din. ili za 59%
olova	od	10.344 din. na	19.250 din. ili za 90%
meka rez. grada	od	1.288 din. na	1.500 din. ili za 16,4%
bukova rez. grada	od	2.450 din. na	2.800 din. ili za 14,2%
hrast. rez. grada	od	4.418 din. na	5.000 din. ili za 13%
hmelj	od	120.000 din. na	160.000 din. ili za 33%
duvan	od	54.565 din. na	65.000 din. ili za 19%
kudelja	od	18.202 din. na	20.500 din. ili za 13%

Ako naš izvoz posmatramo u celini, povećanje cena iznosi ukupno oko 17 procenata.

Ako ukupnu našu razmenu, izvoz i uvoz, uzmemo zajedno i to: po obimu i po unutrašnjoj strukturi i cenama onda je, kao što smo videli, pomeranje nastalo na našu štetu. Zasad je teško utvrditi koliko to iznosi, jer su cene na tržištu u stalnom kolebanju. Ipak se sa sigurnošću može tvrditi da razlika u cenama neće biti manja od 5 posto od celokupnog našeg izvoza, što znači da ako hoćemo da kupimo u 1951 godini istu količinu robe kao u 1950, moramo bar za 5 posto više izvesti — ili se za toliko procenata odreći uvoza. Ova činjenica, sama za sebe, govori da mi moramo, bez obzira na druge okolnosti, preduzimati vrlo oštre mere za štednju deviza u toku naredne godine. Osim toga, u vezi sa ratnom konjunkturom, javio se u izvesnim osnovnim sirovinama deficit, usled čega je vrlo teško doći do onih količina koje su našoj zemlji nužne (koks, vuna, neke vrste čelika, novinska hartija itd.).

Sve ovo govori da se u narednoj godini moraju preduzeti vrlo energične i izuzetne mere štednje. U tom pogledu mi smo u 1950 godini, naročito u drugom polugodištu, postigli izvesne rezultate, na primer, u potrošnji nafte. Međutim, daleko smo od toga da smo učinili sve. U zapadnim zemljama, na primer u Engleskoj, danas se preduzimaju opsežnije i ozbiljnije mere štednje negoli kod nas. A to niti treba niti mora tako da bude. Mi imamo isto toliko potrebe da štedimo, ako ne i više. Mi možemo, ako hoćemo, i ako to samo ozbiljno shvatimo, isto tako dobro organizovati štednju sirovina kao i oni.

Ovogodišnja suša je ostavila još teže i ozbiljnije negativne posledice na naše ekonomske odnose sa inostranstvom, na platni bilans i na snabdevanje naše zemlje najvažnijim potrebama iz inostranstva.

U ovoj ekonomskoj godini izvoz poljoprivrednih produkata koji služe ishrani bio je skoro u potpunosti obustavljen, bilo zbog potpune nestašice, bilo zbog toga što je vlada zabranila izvoz radi obezbeđenja ishrane. Osim toga, smanjen je uveliko izvoz kudjelje, duvana i sličnih proizvoda. U celini uzevši, naš izvoz u ovoj ekonomskoj godini smanjen je zbog suše za blizu 30% od prosečnog godišnjeg izvoza. U toj meri je poremećen i naš platni bilans sa inostranstvom. Ovo pitanje stavlja našu zemlju pred jedan od najtežih, ako ne i najteži privredni problem u narednoj godini. Zato je potrebno preduzeti niz mera da bismo iz ovih teškoća izašli sa što manje štetnih posledica po naš dalji privredni razvitak.

Od toga kako ćemo rešiti ovaj problem u najvećoj meri zavisi naš dalji normalni tempo privrednog razvitka.

Pre svega, potrebno je do krajnjih mogućnosti napregnuti se da se u izvesnoj meri gubici u izvozu nadoknade izvozom iz drugih privrednih grana. A tu se može dosta učiniti samo ako svi odgovarajući privredni rukovodioci preduzmu potrebne mere. Mora se i ovom prilikom utvrditi činjenica da je u protekloj, 1950 godini bilo dosta slučajeva da izvoz nije izvršen zbog nebrige ili ležernosti odgovornih rukovodstava.

Dalje, moraju se preduzeti opšte mere za štednju svih sirovina i materijala u cilju smanjenja uvoza ili povećanja izvoza, a nekih stvari, koje nisu najneophodnije, treba se odreći i njihovo izvršenje odložiti za kasnije. Isto tako, moraju se preduzeti najoštrije mere za štednju deviza koje se inače traže za druge nerobne potrebe zemlje.

Ja bih ovaj problem želeo još jednom naročito da podvučem, jer smatram da spada među najvažnije zadatke u našem privrednom radu u 1951 godini.

Da bismo obezbedili redovne potrebe zemlje u toku naredne godine potrebni su nam izvesni krediti za nabavku sirovina i drugih tekućih potreba (van investicionih dobara koje nabavljamo iz inostranstva) ili neke druge vrste olakšica u plaćanju.

U tom cilju vode se razgovori sa vladama SAD i Velike Britanije i sa Zapadnom Nemačkom. Vlada Velike Britanije već se saglasila da odobri 2 miliona funti sterlinga specijalnog kredita za sirovine kao avans i pre završetka pregovora koji se sada vode u Beogradu.

I pored svih izuzetnih mera koje su u vezi sa šušom preduzete u cilju obezbeđenja redovne ishrane, nama do iduće ekonomske godine nedostaju izvesne ozbiljne količine nekih osnovnih artikala ishrane da bismo obezbedili redovno garantovano snabdevanje i minimalno pomogli krajevima koji su najviše postradali

od suše. Radi rešenja ovog problema naša vlada obratila se vladi SAD za pomoć u hrani. Kongres SAD i vlada odobrili su ukupno 70 miliona dolara za nabavku hrane i to pre svega žita, masti, šećera, variva itd. Isporuke su u toku.

Isto tako i vlada Velike Britanije odobrila nam je specijalni kredit pod povoljnim uslovima u vrednosti od 3 miliona funti iz koga će pretežno biti nabavljena hrana. Razgovori o vrsti i količini hrane su u toku i može se očekivati da će uskoro početi isporuke.

Isto tako i vlada Norveške dala nam je izvestan povoljan kredit za nabavku hrane.

Francuska vlada je takođe obavestila našu vladu da ima nameru da pomogne Jugoslaviji u savladivanju teškoća u ishrani i da će je naknadno obavestiti o formi i visini ove pomoći.

Sa ovim količinama može se smatrati da su minimalne potrebe za redovno snabdevanje u glavnim predmetima ishrane obezbeđene i da ćemo ovu najtežu i najneposredniju posledicu suše, uz pomoć iz inostranstva, prebroditi uspešno. (Aplauz).

Pretsedavajući: Potpredsednik Savezne vlade i Ministar spoljnih poslova drug Kardelj podneće Skupštini svoj ekspozicije posle podne. Sada ima reč narodni poslanik Danilo Kekić.

Danilo Kekić (Izborni srez žabaljski, AP Vojvodina — NR Srbija): Drugovi narodni poslanici, mi, u ime i u interesu našeg naroda, donosimo na ovom našem zasedanju opštedržavni budžet i okvirne budžete narodnih republika za 1951 godinu.

Svaki od pobede naše Narodne revolucije pa dosada doneseni opštedržavni budžet i budžeti narodnih republika održavali su porast proizvodnih snaga u našoj zemlji i, pošto su bili već doneseni, povratno su delovali i deluju na razvoj tih proizvodnih snaga. Ova karakteristika bitna je i za budžet naše Autonomne Pokrajine Vojvodine, naime, kao i u opštedržavnim razmerama, i kod nas u Vojvodini jasno se odražava jačanje proizvodnih snaga naše zemlje i naše Pokrajine.

Dok je u 1947 godini budžet iznosio 1,616.000.00 dinara, za 1950 godinu iznosio je 2.388.000.000 dinara. U 1947 godini na lokalne investicije utrošeno je 241.000.000 dinara, a u 1950 godini planirano je 571.000.000. Ovaj se porast pokazuje i na ostalim državnim delatnostima (prosveta, narodna kultura, socijalno-zdravstvena zaštita itd.).

Međutim, ovaj porast proizvodnih snaga ne ide samo kvantitativno. On se kreće uz stalno jačanje socijalističkog sektora privrede.

Radi ilustracije razvoja proizvodnih snaga u Vojvodini i jačanja socijalističkog sektora privrede, navešću neke primere:

Ako obim proizvodnje pokrajinske industrije u 1947 godini obeležimo indeksom 100, on u 1950 godini iznosi 306%.

Ako proizvode naše najjače industrijske grane, kudeljarsva obeležimo u 1947 godini indeksom 100, oni se u 1950 godini penju na 360%.

Na ovaj način utvrđeno je da je proizvodnja pokrajinske industrije u celini u periodu 1947/1950 godine porasla za više nego tri puta, a kudeljarsva za preko tri i po puta.

Vanredno važan momenat u procesu jačanja socijalističkog sektora privrede predstavlja činjenica da je u ovoj godini, na osnovu Osnovnog zakona o upravljanju privrednim preduzećima od strane radnih kolektiva u našoj Pokrajini predato u ruke radnika 1080 preduzeća.

Naša Pokrajina ima relativno razvijenu poljoprivredu, pa se na primeru jačanja socijalističkog sektora u poljoprivredi može dokumentovati napredak koji je ostvaren kod nas.

U 1947 godini imali smo 350 seljačkih radnih zadruga sa 29.449 domaćinstava i 263.195 kj. zemlje, a u 1950 godini imamo 740 seljačkih radnih zadruga sa 117.402 domaćinstva i 1.193.547 kj. zemlje.

Ove brojke pokazuju ne samo da je naše radno seljaštvo masovno pošlo putem udruživanja u zadruge nego i da su seljačke radne zadruge u Vojvodini krupna poljoprivredna gazdinstva: prosečno na svaku seljačku radnu zadrugu dolazi 158 domaćinstava sa 1.606 kj. zemlje.

Zadruge nisu samo brojno jačale, niti samo po površini obradive zemlje, već i po tehničkoj opremljenosti.

Seljačke radne zadruge imale su:

1947 godine	1950 godine	Povećanje u procentima
Traktora 97	1691	1742
vršalica 28	1557	5564
samovezačica 225	4333	1925
lokomobila 5	545	10900
tr. tanjirača 4	545	20225
tr. plugova 50	1050	2100

Ovaj nagli porast tehničke opremljenosti seljačkih radnih zadruga jeste rezultat predaje mašinskog parka od strane države seljačkim radnim zadrugama na stalnu upotrebu.

Zadružni sektor, u celini i pojedinačno po domaćinstvima, napravio je snažan skok u ostvarivanju dohotka. U 1947 godini

seljačke radne zadruge u Vojvodini ostvarile su dohodak od 761,053.000 dinara, 1948 godine 1.035,491.000 dinara a 1949 godine 3.085,592.000 dinara.

Prosečan dohodak jednog zadrudnog domaćinstva iznosio je: 1947 godine 24.629 dinara, 1948 godine 32.084 dinara, a 1949 godine 35.708 dinara. To znači da je dohodak jednog zadrudnog domaćinstva od 1947 do 1949 godine povećan za 45%.

Na privatnom sektoru u tom istom periodu dohodak jednog gazdinstva kretao se: od 36.711 dinara u 1947 godini na 42.804 u 1949 godini. Dakle, od 1947 do 1949 godine porastao je za 16%.

Ako se uzme u obzir da u dohodak zadrudnog domaćinstva nije uračunat dohodak sa okućnice, onda je moguće ustanoviti da se već sada prosečan dohodak jednog zadrudnog gazdinstva približio prosečnom dohotku privatnog gazdinstva.

Porast dohotka na zadrudnom gazdinstvu rezultat je sve jačeg ekonomskog napretka seljačkih radnih zadruga, bolje organizacije rada i proširenja proizvodnje seljačkih radnih zadruga, koja iz dana u dan raste.

Razume se da se pravilna i korisna upotreba budžetskih sredstava, kao finansijski izraz linije naše Partije i Vlade u borbi za izgradnju socijalizma, morala nužno odraziti na svest naših radbenika, na političko raspoloženje narodnih masa.

Evo nekih primera:

Od 1947 godine do novembra meseca 1950 godine u Vojvodini je proglašeno 79.682 udarnika. Od toga samo u ovoj godini proglašeno je 46.095 udarnika. Interesantno je istaći da svi radbenici naše mnogonacionalne pokrajine, bez obzira na nacionalnost, srazmerno učešću u industriskoj proizvodnji, manifestuju svoju svest spremnošću i zalaganjem u izvršavanju svih zadataka Petogodišnjeg plana. Od ukupnog broja udarnika proglašanih ove godine ima: Srba 16.425, Mađara 17.583, Hrvata 4.538, Nemaca 3.514, Slovaka 1.546, Rusina 434, Rumuna 207 i ostalih 1.849.

Iz uporednih rezultata upisa Narodnog zajma u 1948 godini i 1950 godini vidi se da je 1948 godine bilo upisnika 412.887, a upisana suma zajma iznosila je 398.800.000 dinara; 1950 godine bilo je upisnika 478.382, a upisana suma Narodnog zajma iznosi 522.128.000 dinara.

Izbori koji su održani 10 decembra za skupštinu Autonomne Pokrajine Vojvodine očevidan su dokaz pravilnosti politike naše Partije i daljeg jačanja moralno-političkog jedinstva naših naroda.

Za Narodnu skupštinu Autonomne Pokrajine Vojvodine, biranu 10 decembra ove godine, glasalo je ukupno 96,6 od sto. Od toga za Narodni front glasalo je 91,2 od sto, a u kutiju bez liste 8,8 od sto, dok je na izborima za skupštinu APV-e od 1947 godine glasalo 93,9 od sto, od toga za Narodni front 87,4 od sto, a u kutiju bez liste 12,6 od sto.

To očigledno potvrđuje da, uprkos izbezumljenih klevetanja naše zemlje od strane informbiroovskih zemalja i provokacijama na našim granicama, jača bratstvo i jedinstvo naših naroda.

Siguran sam da će trudbenici Vojvodine sa oduševljenjem prihvatiti opštedržavni budžet za 1951 godinu i uložiti sve svoje sile za njegovo ostvarenje.

Zato izjavljujem da ću u načelu glasati za budžet. (Aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima narodni poslanik drug Radomir Bošković. (Aplauz).

Radomir Bošković (*Izborni srez moravsko-ražanjski, NR Srbija*): Drugovi i drugarice narodni poslanici, predlog budžeta koji na ovom zasjedanju pretresamo obezbeđuje razvoj i izvršenje plana na ključnim objektima naše Petoletke i ključnim granama naše privrede. Po svom sastavu on govori o ekonomskoj snazi i privrednom i kulturnom razvoju naše socijalističke domovine.

Ovaj predlog karakteriše ne samo pravilna nacionalna politika koju vodi naša Partija i Vlada a koja se ogleda i u budžetima pojedinih narodnih republika, čime se obezbeđuje ne samo brži razvoj nerazvijenih republika naše zemlje, a to znači razvika i jačanje Jugoslavije kao celine, već je u njemu izražena i briga našeg partiskog i državnog rukovodstva za odbranbenu moć naše zemlje.

Narodi Jugoslavije pozdraviće ovakav budžet i pod rukovodstvom naše Partije uložiće sve svoje stvaralačke snage i radni elan za dalji napredak naše zemlje. On će biti mobilizator radnih masa i pokretač novih snaga i novog takmičarskog duha za izvršenje zadataka našeg prvog Petogodišnjeg plana.

Naši narodi u borbi za izvršenje Petogodišnjeg plana pokazali su nečuveni radni elan i sa puno samopregora, jer su svesni da grade temelje nove socijalističke Jugoslavije, da stvaraju bolju sutrašnjicu; pokazali su ogromne uspehe u izgradnji svoje zemlje na širokom frontu opšteprivrednog napretka, na polju daljeg razvoja proizvodnje kako u industriji, tako i u poljoprivredi. Pod rukovodstvom KPJ i Savezne vlade na čelu sa drugom Titom naša zemlja je pretvorena u veliko socijalističko gradilište.

Iz ogromnog radnog poleta naših trudbenika svakog dana niče sve veći broj udarnika, novatora, racionalizatora i pronalaza-

zača. To sve govori da su naši radni ljudi, a posebno radnička klasa Jugoslavije, potpuno shvatili, naročito u toku poslednjih godina otkako smo predmet brutalnih pretnji i diskriminacije od strane rukovodstava zemalja Kominforma, da je pitanje izgradnje socijalizma u našoj zemlji naša sopstvena stvar, da socijalizam moramo izgrađivati svojim sopstvenim snagama i da je to usko i nerazdvojno povezano sa borbom za nezavisnost i miran razvitak naše zemlje.

To pitanje shvatili su radnici u fabrikama, radni seljaci u našim selima i narodna inteligencija. Radni seljaci odgovaraju svojim obavezama prema državi u cilju ishrane povećanog broja industriskog i gradskog stanovništva. Stvoreno je nekoliko hiljada seljačkih radnih zadruga sa nekoliko stotina hiljada domaćinstava u njima. Vodi se borba za veće prinose i poboljšanje poljoprivredne proizvodnje uvođenjem novih metoda u obradi zemlje, unapređenje stočarstva itd. Svi ovi uspesi postignuti u našoj zemlji, jedinstvo naših naroda u borbi za izgradnju socijalizma, privredni i kulturni napredak naše zemlje i naših naroda, bratski odnosi naših naroda na bazi pravilnog rešenja nacionalnog pitanja i zajednička borba svih naših naroda za ekonomsku, političku i nacionalnu nezavisnost, bili su, a jesu i danas smetnja kontra-revolucionarnim, hegemonističkim planovima rukovodilaca Sovjetskog Saveza i njima potčinjenim rukovodstvima istočnoevropskih zemalja.

Metodi najgrubljeg pritiska, koji su dosada primenjivani samo od strane imperijalističkih i fašističkih vlada prema drugim narodima, primenjuju se od strane rukovodilaca Kominforma prema našoj zemlji. Ekonomska blokada, samovoljno ukidanje ugovora i međunarodnih obaveza, raseljavanje stanovništva iz pograničnih krajeva prema našoj zemlji, zveckanje oružjem na našim granicama, vrlo česti, gotovo svakodnevni granični incidenti upereni protiv bezbednosti i mira naših naroda — sve ove činjenice same za sebe govore o duboko neprijateljskim namerama prema našoj zemlji vlada koje se služe ovakvim sredstvima.

Današnje bugarsko rukovodstvo u svemu tome prednjači. Ono, pored laži i kleveta koje sipa svakog dana, organizuje kurseve za obučavanje terorističkih grupa koje naoružava i šalje u Jugoslaviju, svakodnevno izaziva pogranične incidente u kojima budni čuvari naše granice i danas, kao i ranije, moraju da polažu svoje živote u odbrani svoje socijalističke domovine. Sa ovoga mesta mi odayemo priznanje njihovom požrtvovanju i visokoj patriotskoj svesti, a drugovima palim na braniku naše nezavisnosti neka je večna slava. (*Glasovi: Slava im!*) Bugarska vlada je zatvorila granicu prema našoj zemlji a to ni koburška Bugar-

ska nije činila prema Jugoslaviji. Zatim ubira plodove sa polja naših dvovlasnika pod kontrolom vojnih vlasti. Prinudno raseljava našu nacionalnu manjinu iz Pirinske Makedonije i stanovništvo iz pograničnih krajeva a zatim drži zborove po Bugarskoj i objašnjava to raseljavanje kao meru predostrožnosti zbog tobožnjeg napada Jugoslavije, te time želi da mobiliše narod Bugarske protiv Jugoslavije itd. Ovakva neprijateljska delatnost bugarskog rukovodstva prema narodima Federativne Narodne Republike Jugoslavije samo je nastavak politike predratnih bugarskih šovinista koji su primenjivali ista sredstva u stalnoj i neprekidnoj borbi protiv jugoslovenskih naroda.

Našim narodima, a naročito srpskom, još su u svežem sećanju grozote i zlodela počinjena od strane bugarske fašističke vojske na teritoriji Srbije, koju su bili okupirali kao saveznici fašističke Nemačke, dok je našom zemljom buktao Oslobođilački rat koji su naši narodi vodili pod rukovodstvom svoje Partije.

Još su sveže humke preko 400 ljudi, žena i dece čak i novorođenčadi postreljanih u jablaničkom selu Bojniku čija je krivica bila samo u tome što su se njihovi očevi i braća borili za oslobođenje svoje zemlje. Sa grozotom se i danas sećaju ljudi toga kraja streljanja čitavih porodica i žena sa decom koje su se te iste noći porodile, zatim nekoliko stotina interniranih iz ovoga sreza od kojih su neki u toku sprovođenja zverski poubijani a od ostalih 80% poubijano i umrlo u nemačkim logorima. Sa grozotom se naši ljudi još sećaju masovnih streljanja po selima Toplice i Dobriča: u Velikoj Plani u dva maha grupno streljano i noževima izbodeno oko 250 ljudi, u Gornjoj Stražari grupno streljano 25 ljudi, zatim niz streljanja u Bresnici, Lepaji, Devči, Jugbogdanovcu, Biljegu, Orljanu i drugim selima ovoga kraja. Isti takvi zločini izvršeni su grupnim streljanjem preko 60 ljudi u Belanovcu i Oraovici u Srezu leskovačkom, grupnim streljanjem 55 ljudi iz Bojica i Pavličine u Srezu vlasotinačkom, grupnim streljanjem 27 ljudi iz Stubla i Mrtvice u okolini Vranja, 33 izmrcvarena i živa zatrpana u Srezu rasinskom, nekoliko stotina tučenih od kojih nekoliko živih bačenih u zapaljene kolibe, preko 1000 interniranih i preko 200 popaljenih zgrada samo iz nekoliko sela Sreza sokobanjskog, i niz paljevina čitavih sela i krajeva širom Srbije.

Ovo nekoliko podataka uzetih uglavnom sa teritorije Niške oblasti ni izdaleka ne pružaju potpunu sliku zverstava počinjenih od bugarske fašističke okupacione vojske samo na teritoriji ove oblasti. Ogroman je broj zverstava i pljački počinjenih na ostaloj teritoriji Srbije.

Naš narod koji živi u ovom delu naše domovine još će dugo i dobro pamtiti zverstva bugarskih zločinaca ne samo iz prošlog već i ona iz Prvog svetskog rata. On je najneposrednije bio izložen politici velikobugarskih šovinista u periodu između Prvog i Drugog svetskog rata, a u periodu Oslobođilačkog rata preživljavao je strašne grozote šovinističke bugarske politike, počev od nasilnog bugariziranja do pljačke, paljevine i masovnog fizičkog uništavanja ljudi.

Kada već postoji ovakav odnos sadašnje bugarske vlade prema Jugoslaviji, postavlja se pitanje kakva je onda razlika između nekadašnje politike bugarskih vlastodržaca i njenih današnjih upravljača, a njihova ranija politika prema Jugoslaviji dovela je za kratki period vremena dva puta do porobljavanja, pljačke, istrebljivanja i pustošenja delova naše teritorije. Razlika je samo u tome što su otvoreno profašističke vlade bivše Bugarske takvu politiku prema Jugoslaviji sprovodile po naređenju i uz podršku fašističke Nemačke, dok se današnji CK i vlada Bugarske pokrivaju socijalističkim plaštom (valjda da ih ne bi prepoznali — no dela ih razotkrivaju) i rade po naređenju gospodara sa Istoka, služe imperijalističkim ciljevima vlade Sovjetskog Saveza.

Pa i pored toga što je naš narod decenijama preživljavao strahote jedne varvarske politike, on je bio spreman da učini kraj ovakvom stanju. Pod rukovodstvom KPJ svi naši narodi, u cilju obezbeđenja mira u ovom delu Evrope, a posebno na Balkanu, ponovo su pružili bratski i iskreno ruku pomirnicu bugarskom narodu sa željom da se stvore što bliskiji i bratski odnosi između naših i bugarskog naroda. Naši su narodi prešli preko bezbroj zločina i pljački počinjenih od fašističke bugarske vojske, bugarskom narodu oprostili ratne reparacije u cilju bržeg oporavka njihove sopstvene privrede i učvršćenja novostvorene vlasti. Bugarski narod je sa oduševljenjem prihvatio novu situaciju i pozdravio inicijativu Jugoslavije za uspostavljanje iskrenih i bratskih odnosa između dveju zemalja.

No odnosi zbliženja i međusobne saradnje smetali su planovima velikoruskih hegemonista. Oni su izmenili rukovodstvo Bugarske i postavili lakeja Červenkovu koji slepo sprovodi imperijalističke planove rukovodstva SKP(b) i vlade Sovjetskog Saveza. U sprovođenju postavljenih zadataka Červenkov je dosledan. On pokušava da točak istorije vrati nazad, da odnose prema Jugoslaviji postavi na staru, samo još grublju osnovu.

Drugovi i drugarice narodni poslanici, živimo u periodu izazivanja rata, ratnohuškačke delatnosti i mešanja u unutrašnje stvari drugih zemalja od strane jednog novog agresora — vlade

Sovjetskog Saveza. Najveći deo te ratnohušakačke propagande uperen je protiv socijalističke Jugoslavije, protiv izgradnje naše zemlje i njene nezavisnosti.

U takvoj situaciji odbrana nezavisnosti naše zemlje, a to znači i očuvanje mira u ovom delu Evrope, nerazdvojno je povezana sa jedinstvom naših naroda i njihovom rešenošću da založe još više sve svoje snage u izgradnji socijalizma u našoj zemlji, nerazdvojno je povezana sa spremnošću naših naroda i naše Armije u odbrani nezavisnosti i integriteta naše domovine. Jednom reči, ukoliko je naša odbranbena snaga jača utoliko više doprinosimo učvršćenju mira i daljem razvoju naše zemlje.

Čitavom svetu poznata je miroljubiva politika naše zemlje. Mi za tuđim nećemo posegnuti niti ćemo ikada dozvoliti da budemo eksponenti ma čije agresivne politike. Drug Tito je više puta naglašavao da mi nikada nismo nikome pretili i da samo tada kada neko provali u našu zemlju i hoće da nam otme našu slobodu, da ugrozi našu nezavisnost, samo tada ćemo dati uljezu oružani otpor i nikako drukčije. Mi tuđe nećemo, ali svoje ne damo.

Istorija naših naroda puna je neprekidne borbe za oslobođenje od raznih porobljivača koje je privlačio strateški položaj naše zemlje i njezino bogatstvo. U tim borbama na kraju su naši narodi pobeđivali, jer su se borili za pravednu stvar, za svoje sopstveno oslobođenje. A istorija nam govori da su gubili ratove oni koji su nepravedno polazili u pohod na tuđu zemlju. Poslednji svetski rat ovo je jasno potvrdio.

Naša narodna Armija, stvorena i očeličena u vatri revolucionarne borbe naših naroda, vojnički obučena i moderno naoružana, biće sposobna i spremna da da dostojan odgovor svakom agresoru koji bi se usudio da napadne našu zemlju. Predlog budžeta nam govori da se naša vlada brine o daljem usavršavanju i jačanju naše Armije i njezinom naoružanju. Stvoriti modernu, jaku, dobro opremljenu i vojnički uvežbanu Armiju znači u današnjim uslovima obezbediti tekovine Narodnooslobodilačke borbe i Narodne revolucije, znači osigurati miran socijalistički razvoj naše zemlje i obezbediti izgradnju socijalizma. Jaka Armija, uz jedinstvo naših naroda i odlučnu rešenost u izgradnji socijalizma, čini jaku odbranbenu snagu sa kojom neprijatelj mora da računa.

Predlog budžeta koji mi danas pretresamo obezbeđuje kako dalji razvoj naše privrede, izgradnju i dovršenje ključnih objekata naše Petoletke, tako i razvoj naše vojne industrije za dalje jačanje odbranbene snage naše Armije, budnog čuvara socijalističke izgradnje naše zemlje.

Zbog svega toga izjavljujem da u potpunosti prihvatam predlog budžeta i da ću glasati za njega. (Aplauz).

Predsjedavajući: Reč ima narodni poslanik Komnen Cerović.

Komnen Cerović (*Izborni srez pljevaljski, NR Crna Gora*): Drugovi narodni poslanici, u ekspozema državnih i političkih rukovodilaca naše zemlje analizirani su naponi i dostignuća u svima granama privrednog i kulturnog razvika, izneseni rezultati socijalističke izgradnje i označena linija borbe za planski razvoj i unapređenje naše socijalističke domovine u idućoj godini i dalje. Ti rezultati su postignuti kako u razvijanju proizvodnih snaga, tako isto i u borbi za očuvanje nezavisnosti i mira naše zemlje i jačanja njene odbranbene moći. Prvi put u istoriji naših naroda stvoreni su uslovi, blagodareći pobjedi Narodne revolucije, za pokretanje svih narodnih snaga na izgradnji zemlje i likvidaciji ekonomske i kulturne zaostalosti naših naroda. Zato su se naši narodi okupili, jedinstveniji nego ikada, oko svoje Partije i Vlade i svoga vođe druga Tita, ujedinivši sve snage na izvršenju planskih zadataka.

Ja ću iznijeti neke podatke iz Narodne Republike Crne Gore, koji će rječito potvrditi naše napore i postignuća, tim prije što je Crna Gora dočekala novu Jugoslaviju kao ekonomski najzaostaliiji njen dio, a uz to je i u ratu naročito nastradala. Od svega dva industriska preduzeća, koliko smo ih naslijedili od bivše Jugoslavije, sada radi 29 novih industriskih pogona, u čemu i 5 električnih centrala sa proizvodnjom od 8.000 KW prema 1.200 prije rata, koliko su proizvodili svi mali motori u Crnoj Gori. Ako ovome dodamo i ona ostala preduzeća koja nemaju industriski karakter, onda danas imamo 40 proizvodnih preduzeća. Razvodne električne mreže bilo je samo u izvjesnim varošima, dok dalekovoda uopšte nije bilo. Međutim, do kraja ove godine podignuto je preko 250 km dalekovoda i 40 trafostanica, tako da se sada, pored industrije, elektroenergijom služi oko 20% stanovništva prema 8% prije rata, a sa podizanjem izvjesnog broja trafostanica, na kojima su radovi u toku, ova brojka popeće se do 40%. Tokom ove godine završeno je 17 km odbranbenih nasipa pored rijeka Morače i Bojane i tako zaštićeno od poplave oko 5500 ha zemljišta, a izgrađeno je oko 30 km kanala za navodnjavanje, sve u okviru radova na velikim melioracijama bazena Skadarskog Jezera.

Pored toga, tokom protekle godine podignuto je oko 900 zajedničkih objekata ili po dva objekta na svaku seljačku radnu zajednicu u Crnoj Gori. A to je nesumnjivo značajan uspjeh. Samo ovo nekoliko činjenica, ne nabrajajući mnogobrojne druge rezul-

tate, govori koliko se brzim tempom podižu pasivni krajevi. A to se ne da uopšte upoređivati ma sa čim u prošlosti. To je samo svjedočanstvo zdrave i pravilne politike naše Partije i požrtvovanog rada naših ljudi.

Prihodi ostvareni tokom protekle budžetske godine iznose prema planu 1.300.000.000 (96,53%). Linija njihova porasta kreće se: 1947 godine 536 miliona, 1948 godine 813 miliona, 1949 godine 1157 miliona, 1950 godine 1300 miliona, 1951 godine 1429 miliona što pokazuje sistematski, stalan porast, dok su rashodi u prošloj godini ostvareni sa 88%. Industrijska proizvodnja ostvarena je sa 91,5%, a investiciona izgradnja, prema procjeni do konca godine, sem zadržanih objekata, sa 100%. Industrijska proizvodnja nije ostvarena u potpunosti, na što je presudno uticao kapacitet transporta u šumskoj i pomanjknje izvjesnih sirovina i radne snage u nekim drugim granama. U otkupu glavnu i najvažniju stavku zauzimaju stočni proizvodi koji su ostvareni: meso sa 99%, vuna sa 98%, koža od planiranih 355 tona na 422 tone, dok je otkup niza drugih artikala, iako u manjim količinama, podbacio. Najvažniji razlog za to bila je suša, a ponegdje i subjektivni elementi, odnosno birokratski odnos prema otkupu.

Pitanje borbe protivu birokratskih tendencija i navika u našem aparatu je početnoj fazi. Mjere Partije i Vlade protiv birokratizma su bez sumnje shvaćene kao odlučujuće za rukovođenje, naročito u narodnim odborima, a i u ostalim organima. Međutim, birokratski metodi su se u dosta slučajeva duboko ukorijenili u glavama naših ljudi, tako da je neizvršavanje ili polovično rješavanje poslova postalo normalna, zakonita pojava. U borbi protiv birokratije često se samo zadovoljavalo na smanjivanju broja osoblja u administrativnom aparatu ili ukidanju pojedinih komisija i ustanova koje su nepotrebne, a ne shvata se kao sistem operativnog rukovođenja i rješavanja, realnog i potpunog analiziranja i odlučivanja i naročito kontrolisanje izvršenja zadataka. U sprovođenju privredne i političke linije naše Partije sreski centar je bez sumnje ključni i odlučujući. Analiziranjem naših iskustava pokazalo se da je i pored postignutih dobrih rezultata veliki dio slabosti i propusta dolazio, sem objektivnih teškoća, i od birokratskog odnosa pojedinih ljudi u vlasti ili čitavih ustanova. To se naročito odražava na pitanjima borbe za proizvodnju, snabdijevanje i otkup. Često se ne umije ostvariti jedinstvo nastojanja organa vlasti po najvažnijim pitanjima sa masovnim organizacijama, što umanjuje efekat izvršenja zadataka, ili se, na primjer, neki organi vlasti osjećaju samo kao pretstavnici svojih birača, a ne i socijalističkih zakona i uredaba, ili obrnuto. To

dovodi do slabog rješavanja zadataka, ma da su potpuno realni i mogući, ili do nepotrebnih grešaka.

Najveći napori naših radnih ljudi svakako se čine na kapitalnoj izgradnji i u šumskoj industriji. Korišćenje radne snage u građevinskoj sezoni zahtijeva takode i brigu o poljoprivrednim radovima i združnoj kapitalnoj izgradnji, naročito dosada, kada su sve zadruge u položaju izrade ekonomskih objekata radi zbrinjavanja prvenstveno stočnog fonda. Pitanje korišćenja radne snage racionalno i pravovremeno je posao naročitoga značaja, na kojemu se često spitiču izvjesni naši poduhvati. Već je u svijesti svakoga našeg seljaka ozakonjena navika da tokom godine provede 2—3 mjeseca na izvršenju godišnjeg plana proizvodnje i izgradnje. To je naročito došlo od izražaja na velikim objektima, kao što je ranije bila pruga Nikšić—Titograd i zatim melioracija skadarskog bazena, gdje je u jednoj sezoni učestvovalo po 1.500, pa i više radnika iz jednog sreza. To je najbolji dokaz kako naši ljudi shvataju borbu za plan i važnost izgradnje. To je dokaz ljubavi i odanosti prema narodnoj državi koja se, sem toga, manifestovala i na drugim akcijama i poslovima, kao što je upis II narodnog zajma, koji je od planiranih 80 miliona upisan sa 97 miliona, ili na izborima koji su ove godine sprovedeni za ovu i republičku skupštinu i narodne odbore, na kojima je, takoreći stoprocentno, cio narod izišao i glasao za Narodni front. Imperijalistička ratnohuškačka politika SSSR-a i njegovih satelita ne samo da nije pokolebala i razbila jedinstvo i vjeru masa u narodnu vlast i Partiju, već je, razumljivo, zbila narodne redove i ostvarila još čvršće jedinstvo na izvršenju Petogodišnjeg plana.

Prošla godina je zbog suše imala ozbiljnih posljedica na poljoprivrednu proizvodnju, pa, prema tome, i na ishranu stanovništva i naročito na mlade, siromašne i neučvršćene seljačke radne zadruge. Ovo je bila prva godina u koju su zadruge ušle sa proizvodno-finansiskim planovima i sa puno volje za povećanje proizvodnje i izgradnje i izgradnju ekonomskih objekata. U izgradnji objekata postignuti su, kao što sam rekao, dosta dobri rezultati i pored velike oskudice izvjesnog građevinskog materijala, blagodareći maksimalnom korišćenju lokalnih izvora i dobrom zalaganju zadrugara. Obezbijedeno je ne samo očuvanje, već i znatno povećanje stočnog fonda u cjelini, a kod pojedinih zadruga povećanje se kreće od 5—20% prema prošlogodišnjemu, što omogućuje dalje brže podizanje stočarstva u normalnim uslovima. Pitanje organizacionog i knjigovodstvenog sredivanja seljačkih radnih zadruga danas je znatno napredovalo. Osnovno pitanje je i dalje ostalo — borba za proizvodnju, koja još nije dobila svoj puni takmičarski zamah. Na to je, istina, suša naro-

žito uticala, te seljačke radne zadruge ove godine moramo u ishrani znatno pomoći, što je već uglavnom regulisano. Iako postoji niz pitanja koja treba riješiti radi pravilnog rada i poslovanja seljačkih radnih zadruga iz oblasti trgovine i otkupa, zatim snabdijevanja raznim investicionim i drugim materijalima, što se dosada često loše odražavalo na zadružnu proizvodnju i prihode, ipak su zadruge kod nas, sem manjeg broja, zabilježile dosada dobre uspjehe i možemo očekivati daleko veći napredak u idućoj godini.

U predlogu budžeta za iduću godinu za NR Crnu Goru je određena nešto manja kvota investicija nego u protekloj godini, što dolazi zbog znatno većih saveznih investicija na našem području, tako da sa republičkim investicijama one ustvari predstavljaju veliko povećanje prema 1950 godini. Glavno mjesto u investicionom planu za 1951 godinu zauzima izgradnja velike željezare u Nikšiću, koja će imati kako veliki značaj za tešku industriju i poseban značaj za Crnu Goru, jer će to biti prvi veliki industrijski objekat u kojemu će raditi crnogorski seljak i gdje će se stvarati novi kadrovi metalaca, što će imati presudan značaj za razvoj industrijski obrazovanih radnika i za dalje izgrađivanje industrije u Crnoj Gori. Tu zatim dolaze radovi na završavanju hidrocentrale Glava Zete, koja treba krajem iduće godine da se stavi u pogon i potrebna mreža dalekovoda do Nikšića i Primorja sa kojom bi se skoro potpuno povezala čitava mreža, čime će Petogodišnji plan proizvodnje električne energije biti premašen. Nastaviće se i radovi na melioracijama u slivu Zete i Primorju. Za tu svrhu u idućoj godini predviđena je suma od 50 miliona dinara. Dovršenjem ovih radova osposobiće se za obdjelavanje nekoliko hiljada hektara, pored niza manjih melioracionih radova u Polimlju. Dalje, nastaviće se istražni radovi na pojedinim rudnim nalazištima koja su dosada dala dobre rezultate i, najzad, u investicionom planu je predviđena i suma od preko 130 miliona za dovršenje i izgradnju novih zadružnih objekata, čije će dovršenje omogućiti svakoj zadruzi veći zamah i korišćenje stvarnih uslova za povećanje proizvodnje.

Iako su sopstveni izvori prihoda u Crnoj Gori iz godine u godinu u stalnom i velikom porastu, ipak je i u ovom budžetu dosta velika dotacija Savezne vlade za investicionu izgradnju, ma da znatno manja nego u prošloj godini. Razvijanje svih proizvodnih mogućnosti, čemu su bili posvećeni i dosada naši najveći naponi i čemu će se i dalje težiti, uslovljeno je u prvom redu saobraćajnim vezama i to željezničkim, jer drumski saobraćaj u našim uslovima ne samo da je nedovoljan za puno iskorišćavanje unutrašnjih materijalnih bogatstava, nego mnogo poskupljuje i

otežava i one najnužnije poslove, čak i kada bi se raspolagalo dovoljnim brojem kamiona. Izgradnja pruga spada svakako u najteže poslove privredne izgradnje i kod nas je dosada, sem pruge Nikšić—Titograd, bilo nemoguće povezati ostala područja, tj. glavna izvorišta bogata rudama i velikim šumskim kompleksima, a koje je nemoguće ozbiljnije koristiti bez željezničkog saobraćaja. Zato će naš dalji zadatak biti čim prije se povezati željeznicom sa privrednim centrima naše zemlje, što bi vrlo brzo omogućilo korišćenje novih proizvodnih izvora i učinilo aktivnom našu Republiku.

Izvršenje predloženog budžeta za iduću godinu, naročito u investicijama, zahtijevaće krajnje napore uz korišćenje dosadašnjih iskustava, požrtvovanost našeg partiskog aktiva i radni elan čitavog naroda. Mislim da je plan realan i da će se moći izvršiti.

U ovom predlogu budžeta predviđena je znatna suma za narodnu odbranu, što će sa osobitim zadovoljstvom pozdraviti ne samo ova Skupština, nego i svaki građanin naše zemlje. Naša zemlja je stvorena u toku Oslobodilačkog rata i Narodne revolucije uz teške napore svih naših naroda i velike žrtve najboljih njenih sinova. Blagodareći pravilnoj politici Partije i Vlade, koja je od početka znala ocijeniti uslove pod kojima treba da se izgradi socijalizam, poklanjana je potrebna pažnja razvoju i uzdizanju naše Armije i izgradnji vojne industrije, koja se ravnomjerno razvijala sa ostalim privrednim granama koje sve skupa čine našu zemlju svakim danom bogatijom i moćnijom i sve manje zavisnom od stranih špekulanata i imperijalista. Danas, kada imperijalistički blokovi sve očividnije i bezočnije nastupaju ugrožavajući svetski mir, u čemu onaj sa Istoka, pod komandom Sovjetskog Saveza, neprestano i sistematski na sve moguće načine nasrće na našu zemlju, potrebno je tim prije naročitu pažnju posvetiti narodnoj odbrani. Budžet odbrane je dokaz pune brige druga Tita i vlade za našu bezbjednost i mirnu socijalističku izgradnju. Ne samo naši narodi, već cio slobodoljubivi svijet danas zna da je naša zemlja najuporniji i najiskreniji pobornik mira, što se pokazalo kako u istupanjima naše delegacije u Ujedinjenim nacijama, tako isto i čitavom ostalom aktivnošću naše vlade kako u zemlji, tako i na međunarodnom polju. Sa druge strane, jačanje i razvijanje odbranbenih faktora naše zemlje nedvosmisleno govori o nepokolebljivoj odlučnosti i spremnosti naše Armije i naših naroda za suprotstavljanje svakoj mogućoj agresiji. (Aplauz).

Mislim da predloženi budžet u cjelini odražava stvarne potrebe i zadatke naše socijalističke izgradnje, da odgovara našim mogućnostima, da se u njemu vidi naš veliki socijalistički napre-

dak i zbog toga izjavljujem da ću glasati za ovaj predlog budžeta. (Aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima narodni poslanik Čedo Kapor.

Čedo Kapor (NR Bosna i Hercegovina): Drugovi i drugarice narodni poslanici, opštedržavni budžet koji se nalazi u pretresu polazi od toga da se ostvari maksimum štednje i pretpostavlja veliku aktivizaciju svih članova ovog doma u izvršenju tih zadataka. Kad se govori o štednji, ja bih želeo da istaknem neke stvari da bi na taj način osvetlili izvesne momente koji su od osobite ekonomske važnosti za našu zemlju. Mi smo svi svesni činjenice da je Savezna vlada preduzela čitav niz mera da u sve pore našeg društvenog i državnog života prodre duh racionalne štednje na svim poljima, a specijalno u ekonomici. U tom pogledu ostvarene su velike materijalne koristi. Štednja, kao opštenarodni zadatak, pravilno je shvaćena na mnogim područjima našeg privrednog života. Međutim, ima pojava koje govore o tome da još nemamo sve što je potrebno da se taj duh racionalne štednje obezbedi na svim mestima gde se ona može ostvariti. U naporima za podizanje životnog standarda naša Savezna vlada dala je velika sredstva u cilju izgradnje stanbenog fonda, u cilju povećanja kapaciteta za proizvodnju. Međutim, mi moramo biti apsolutno načisto sa činjenicom da nije dovoljno obezbediti samo sredstva za izgradnju novih kapaciteta, bilo stanbenog fonda, bilo za proizvodnju sredstava za potrošnju predmeta koji služe radnim ljudima, već je vrlo važno čuvati sva materijalna sredstva jer će se tako obezbediti bolje, racionalnije i duže korišćenje kapaciteta i povećanje proizvodnje sredstava za široku potrošnju i za podizanje društvenog standarda. Ja smatram da je to veoma važno i da je Savezna vlada u tom smislu jasno delovala. Međutim, na svim područjima se to nije u punoj meri ostvarilo, jer sredstva za čuvanje, trajniju upotrebu proizvoda koji služe širokoj potrošnji ne mogu biti racionalno korišćena samom proizvodnjom nego i sredstvima za održavanje.

Želim ovde da ukažem još na neke momente u vezi materijalnog bilansa za usluge u zanatstvu. Mi smo prema dosadašnjim poslovima u vezi planiranja obezbeđivali uglavnom sredstva koja su potrebna za proizvodnju artikala široke potrošnje, a nismo dosada obaveštavani o tome da su obezbeđena izvesna sredstva i za usluge. Problem usluga, koje su vrlo važan faktor za održavanje, za što dugotrajniju upotrebu sredstava koja služe radnim ljudima i koja služe u krajnjoj liniji za podizanje životnog standarda, nije dosada još u punoj meri obezbeđen gledajući to na osnovu stanja u Narodnoj Republici Bosni i Hercegovini, a koliko

je meni poznato, ni u drugim narodnim republikama stvari nisu drukčije.

Ja bih želeo da podvučem da je vrlo važno i vrlo korisno obezbediti materijalna sredstva specijalno zanatstvu, jer je danas lakše dobiti par novih cipela nego opraviti one koje se nose itd. Meni se čini da je to veoma važan momenat i da savezni saveti u tom smislu treba da daju direktivu i ovlašćenje republičkim savetima (a toga dosada nije bilo) da od sredstava koja dobijaju za redovnu proizvodnju mogu odvojiti izvesne kontingente za usluge u svim sektorima našeg zanatstva.

Hteo bih još da kažem nešto i o problemu stanbenog fonda. Stanbeni fond je u našoj zemlji verovatno rastao brže nego u mnogim drugim zemljama. Sagrađeno je kod nas procentualno više kvadrata stanbenog fonda nego u mnogim drugim zemljama. Međutim, mi znamo da mi najgigantskija izgradnja stanbenog fonda ne može zadovoljiti potrebe radnih ljudi u stanovima, ako jednovremeno ne obezbedimo dovoljna sredstva za njegovo održavanje, za njegovo čuvanje. Tu su potrebne izvesne količine lima i drugog materijala, što dosada u planskim merama nije obezbeđivano. Ja bih želeo da naglasim da bi bilo vrlo korisno i racionalno ako bi savezni saveti dali direktivu i ovlašćenje republičkim savetima da od raspoloživih sredstava mogu koristiti jedan deo za održavanje postojećih kapaciteta i sredstava potrošnje.

I na kraju, opštredžavni budžet za 1951 godinu pretstavlja realan odraz naših ekonomskih i političkih mogućnosti i, prema tome, izjavljujem da ga zbog toga u načelu i u pojedinostima prihvatam. (Aplauz).

Pretsedavajući: Ima reč narodni poslanik Sergej Krajger.

Sergej Krajger (*Izborni srez Celje — istok, NR Slovenija*): Drugovi narodni poslanici, naši naponi za socijalističku izgradnju naše zemlje u ovoj godini krunisani su bili sa dosada najrevolucionarnijom tekovinom u istoriji radničke klase — radničkim savetima. Pojava radničkih saveta, već sama po sebi, jeste dokaz da mi na osnovu zadataka postavljenih u Petogodišnjem planu sa uspehom savladujemo nasledenu ekonomsku zaostalost. Podizanje ekonomske baze našeg društvenog života, podizanje kulturnog nivoa naših naroda, razvijanje političke i socijalističke svesti radnih masa u samopregornoj borbi za ispunjavanje zadataka Petogodišnjeg plana — to su rezultati koji proizlaze iz našeg dosadašnjeg rada i na kojima se pod rukovodstvom naše Partije ostvaruje i produbljuje socijalistička demokratija, novi socijalistički odnosi u našem društvenom životu, čime se opet daje sve

veći potstrek radnim masama za dalje razvijanje proizvodnih snaga i opšti društveni napredak. U ovoj borbi svaka republika doprinosi svoj udeo i time se učvršćuje u Narodnooslobodilačkom ratu iskovanu jedinstvo i bratstvo naših naroda, a sami radnički saveti i njihovo dalje razvijanje i udruživanje u viša privredna udruženja još jače će učvrstiti ovu osnovu naše državne zajednice. Na osnovi takvih uspeha mogli smo odbiti sve napade na našu nezavisnost i jedinstvo naših naroda. Na toj osnovi bilo je moguće ostvariti potrebno pregrupisavanje u proizvodnji i suzbiti sabotazu socijalističke izgradnje od strane SSSR-a i njegovih satelita. Na toj osnovi biće nam moguće u idućoj godini još više koncentrisati naše napore na izgradnju teške industrije i u novom vremenskom rasporedu, koji nam predlaže Vlada, osigurati ispunjenje osnovnih zadataka Petogodišnjeg plana. Jer, ustvari predloženi privredni plan za 1951 godinu i produženje pojedinih zadataka Petogodišnjeg plana za 1952 godinu dokazuje da smo sa uspehom zaključili potrebno pregrupisavanje zadataka u našoj proizvodnji i u privrednim odnosima sa drugim zemljama i tako suzbili kominformovsku sabotazu naše socijalističke izgradnje. Ispunjenje Petogodišnjeg plana danas zavisi od našeg samopregornog rada i od našeg daljeg čvrstog stava u pitanju odbrane naše nezavisnosti.

Hteo bih ukazati na neke najkarakterističnije rezultate dosadašnjeg razvitka Slovenije na osnovu Petogodišnjeg plana i osnovne probleme koji iz toga proizilaze da bi time došla još više do izražaja pravilnost osnovnih zadataka postavljenih za 1951 godinu u predlogu budžeta i predviđenih ekonomskih mera o kojima je ovde bilo govora.

Radni kolektivi prerađivačke industrije ispunili su plan za ovu godinu, prema nepotpunom izveštaju, sa 100,4%. Time smo zadržali nivo proizvodnje iz 1949 godine. Najbolje su ispunili plan radni kolektivi metalne industrije — sa 102,2%, i industrija tekstila i kože — sa 103,7%. Naši rudnici ispunili su 97,5% godišnjeg plana i time realizovali za 8% veću proizvodnju od 1949 godine bez planirane mehanizacije. Takvim ispunjenjem plana za 1950 godinu mi smo, ukupno uzevši po vrednosti, naročito u pojedinim granama prerađivačke industrije, ne samo već ispunili nego i prebacili Petogodišnji plan. Razvitak proizvodnje išao je vrlo burno i nejednakomerno kako s obzirom na tempo razvitka u pojedinim godinama, tako i po pojedinim granama proizvodnje. Naročito buran porast vidimo u 1947 i 1948 godini kada je zbog potreba investicione izgradnje u čitavoj Jugoslaviji i pokrića potreba u industrijskoj robi obim naše proizvodnje porastao za 20 do 30% u upoređenju sa prethodnom godinom. Brzi porast u tim

godinama išao je, pre svega, na račun otkrivanja rezervi i potpunog iskorišćavanja postojećeg kapaciteta sa manjim racionalizacijama i rekonstrukcijama. Istovremeno smo u tim godinama i najviše investirali u našu prerađivačku industriju, svake godine 15—20% Petogodišnjim planom predviđenih investicija, dok smo kasnije, od 1949 godine dalje, investicije i građevinsku delatnost u Republici sve više koncentrisali na osnovne objekte Petoletke i na potrebe proizvodnje za izvoz, tako da je realizacija investicija za republičku industriju iznela svega 7 do 8% godišnje od ukupnih Petogodišnjim planom predviđenih investicija. Zbog toga je najviše porasla proizvodnja u šumarstvu i drvnoj industriji gde smo investirali do kraja 1950 godine već za 67% više nego što je bilo predviđeno Petogodišnjim planom. Mi smo već prebacili Petogodišnji plan proizvodnje u šumarstvu za oko tri puta, a u drvnoj industriji za oko 30%. To je bilo potrebno zbog osiguranja izvoza, a istovremeno i potreba u građi za veliku investicionu izgradnju u Sloveniji i ostalim republikama. Snažno je porasla proizvodnja uglja i lignita, tako da smo već u 1949 godini prestigli nivo proizvodnje predviđen za 1950 godinu. A proizvodnju lignita planiranu za 1951 godinu postići ćemo većim investicionim radovima u 1951 i 1952 godini i posle nabavke postrojenja koja su bila planom predviđena a koja su izostala zbog sabotaze kominformovskih zemalja. Iz istih razloga planiramo izvršenje zadataka u elektroprivredi za 1952 godinu. Zbog koncentracije investicione delatnosti na osnovne objekte Petoletke i teškoća u radnoj snazi u poslednje dve godine, opale su investicije u prerađivačkoj industriji, pa je i zato slabije ispunjavanje Petogodišnjeg plana po asortimanu. Ipak je predviđenim investicijama za 1951 godinu osigurana u Petoletki predviđena proizvodnja keramičkih proizvoda, organskih boja, podizanje nove fabrike rotacionog papira, zatim dalji razvitak precizne mehanike i proizvodnje armatura i fittinga.

Već iz ove nepotpune analize vidi se da je brzi razvitak industrije u Sloveniji u skladu sa potrebama ekonomskog razvitka čitave Jugoslavije i taktičkog rasporeda planskih zadataka u borbi za izvršenje Petoletke. U idućoj godini postavlja se pred nas, sa još većom oštrinom, zadatak da koncentrišemo sve snage za izvršenje plana izgradnje teške industrije, koji, pre svega, obuhvata železaru i tvornicu aluminijuma, mašinogradnje, dalju izgradnju energetske baze sa investicijama najpre u četiri velike hidrocentrale koje se već grade, u rudarstvu i za proizvodnju nafte. Time stvaramo istovremeno solidnu osnovu za naglu izgradnju objekata društvenog standarda, koja sada zaostaje zbog koncentracije na osnovne objekte Petoletke. A dosadašnje velike

povećanje proizvodnje prerađivačke industrije, to jest predmeta široke potrošnje i reprodukcionog materijala pokazuje nam da je na osnovu dosada postignutih uspeha moguće izvesti ovu koncentraciju a da ne ugrozimo životni standard i potrebnu proizvodnju reprodukcionog materijala. Pošto je razvitak lake industrije u ostalim republikama išao istim ili relativno još bržim tempom, jasno je da je svaka zabrinutost u tom pogledu bez osnove. Za ispunjenje ovih zadataka, van sumnje, znatno će doprineti i radnički saveti. Već sada imamo gotovo u svim fabrikama primere uspešnih mera koje su radnički saveti i upravni odbori preduzeli za racionalniju organizaciju proizvodnje, za uštedu materijala. Vidimo, dakle, naročito u poslednja tri meseca, poboljšanje radne discipline, a, što je osobito važno, i predloge za uvođenje novih proizvoda i za obogaćenje asortimana. Nema sumnje da će se u toku iduće godine, a naročito posle usklađivanja finansijskog sistema sa novom organizacijom proizvodnje, još više razviti ova inicijativa naših radnih kolektiva i da će ona dobiti pun predviđeni praktični značaj.

Uporedo sa takvim razvitkom proizvodnje menjala se i socijalna struktura stanovništva u Sloveniji sa svim odgovarajućim društvenim i političkim posledicama. Dok smo 1939 godine imali još 62% poljoprivrednog stanovništva i 38% gradskog stanovništva, krajem 1947 godine imali smo već više nepoljoprivrednog i gradskog stanovništva. Naročito naglo se menjala socijalna struktura u 1948 i 1949 godini kad je postotak gradskog stanovništva porastao još za 4% u upoređenju sa 1947 godinom. Time su se po broju stanovništva jako povećali naši gradovi i industrijski centri gde je nastala oskudica u objektima društvenog standarda pa zbog toga više od $\frac{1}{3}$ radnika i nameštenika putuje na posao do 40 km. Pošto je Slovenija u proizvodnji osnovnih proizvoda ishrane pasivna, još više se zaoštrilo pitanje ishrane gradskog i neseljačkog stanovništva. Tako se pojavljuje jedna od osnovnih teškoća u ispunjavanju planova pomanjkanja radne snage naročito za građevinske radove, železare i rudnike, jer se u većini srezova gde je jako razvijena industrija oseća nedostatak radne snage i u poljoprivredi naravno kod postojeće razbijene sitne proizvodnje. Zato se za Sloveniju naročitom oštrinom postavlja zadatak da se do kraja iskoriste sve postojeće rezerve radne snage u preduzećima, da se poboljša radna disciplina, da se podigne produktivnost rada i smanji suvišan administrativni aparat u budžetskim ustanovama, direkcijama i preduzećima. Tako smo u ovoj godini plan ispunili sa oko 35.000 manje zaposlenih osoba nego u 1949 godini i time privremeno zaustavili dalje promene u socijalnoj strukturi stanovništva. Isti zadatak stoji pred nama i u

1951 godini. Na drugoj strani, zbog razvijene industrije, u svakom selu žive radnici zaposleni u tim preduzećima, a u mnogim selima i pojedinim srezovima ima ih čak više nego seljaka što stvara najveće mogućnosti za razvitak seljačke špekulacije sa hranom. Naročito su se pojavile špekulantske tendencije posle povećanja obima slobodne trgovine jer se povećao špekulantski otpor protiv obaveznih otkupa. Tako je došlo do osetnog pogoršavanja snabdevanja radnika i nameštenika dok nismo sa odgovarajućim ekonomskim merama, naročito politikom cena i većom disciplinom otkupnih preduzeća i upornom borbom za izvršavanje obaveznih otkupa, zaustavili ovu tendenciju. Ovaj zadatak, koji traži dobro postavljene planske proporcije na osnovu poznatih kapaciteta i društveno-ekonomskih odnosa u svakom selu, te čvrstu privrednu organizaciju, stoji pred nama i u idućoj godini. Od najvećeg je značaja osposobljavanje mesnih narodnih odbora za sprovođenje u život ekonomskih mera, jer oni treba da postanu čvrst oslonac u borbi protiv špekulantskih elemenata. U ovoj godini, a naročito poslednja 3—4 meseca, svakako smo u tome u većini srezova postigli značajne uspehe. Tako ćemo baš aktivizacijom mesnih narodnih odbora, veće čvrstine i doslednosti u radu otkupnog aparata premašiti plan otkupa mesa, ispuniti plan obaveznog otkupa krompira. U poslednja dva meseca ispunjavamo osnovne mesečne planove otkupa masti. Isto tako, potrebno je znatno poboljšati rad povereništava za trgovinu i snabdevanje i uneti istinsku trgovačku praksu u rad naših trgovinskih preduzeća. Nema sumnje da je jedan od uzroka slabosti rada mesnih narodnih odbora činjenica da u njihovom radu premalo učestvuju radnici. Zato je aktivizacija radništva u radu organa vlasti jedan od najvažnijih zadataka. I pri tome nam mogu bitno pomoći radnički saveti, jer oni će ukoliko budu u saradnji sa sindikatima zaista preuzimali rešavanje svih bitnih pitanja svojih preduzeća u svoje ruke, utoliko više i nužno osećati potrebu za što boljim radom narodnih odbora.

Smatram da Predlog opštedržavnog budžeta za 1951 godinu sa našim opštim privrednim planom i privrednim organizacionim merama pravilno odražava tendenciju našeg razvitka, osigurava ispunjenje osnovnih zadataka Petogodišnjeg plana i time bitno doprinosi podizanju ekonomske snage naše zemlje, njene nezavisnosti i odbranbene sposobnosti. Zato izjavljujem da ću glasati za predlog budžeta a prihvatom i obrazloženje dosadašnjeg rada u borbi za ispunjenje Petogodišnjeg plana i liniju privrednog razvitka za iduću godinu. (Aplauz).

Pretsedavajući: Ima reč narodni poslanik drug Avdo Humo.

Avdo Humo (*Izborni srez grad Sarajevo, NR Bosna i Hercegovina*): Drugovi i drugarice narodni poslanici, Predlog opšte-državnog budžeta za 1951 godinu odražava dalji razvitak privrede naše zemlje, on naročito odražava brži tempo industrijalizacije i u vezi s time porast proizvodnje, što znači da i u idućoj godini tempo našega razvoja neće biti usporen nego, naprotiv, doći će do punog izražaja novi kapaciteti, kao i odlučujuća bitka za izvojevanje zadataka postavljenih Petogodišnjim planom, naročito u teškoj industriji, mašingradnji i elektroprivredi. Neosporna je činjenica da bi Petogodišnji plan u svim svojim osnovnim zadacima, iako je on svojevremeno od neprijatelja oglašen kao samo »želja i maštanje«, u cjelini bio ostvaren da se u toku toga perioda nisu izmijenili uslovi u spoljopolitičkom položaju Jugoslavije neprijateljskim napadima i ekonomskom blokadom Sovjetskog Saveza i njegovih satelita. Podaci koje je iznio drug Kidrič o postignutom nivou proizvodnje kao i o nivou koji ćemo postići koncem 1951 godine, podaci o porastu nacionalnog dohotka i o učešću industrijske proizvodnje u ukupnoj proizvodnji i, na kraju, podaci o obimu ostvarenih investicija jasno govore da ćemo mi krajem 1951 godine ostvariti plan po kapacitetima, dok će njegovo izvršenje po planiranom asortimanu proizvodnje nešto podbaciti, što nužno traži da se izvjesni kapaciteti puste 1952 godine.

Svakome od nas potpuno su jasni razlozi zbog kojih je nužno izvršiti pomeranje izvjesnih zadataka Petogodišnjega plana. Ne radi se tu o tome da su svojevremeno precenjene unutarnje snage zemlje i mogućnosti privrednog razvoja Jugoslavije. Naprotiv, praksa naše izgradnje pokazala je da smo mogli premašiti Petogodišnji plan što se tiče subjektivnog faktora koji je presudan u razvoju jedne zemlje, ali niz objektivnih spoljnih teškoća djelovali su u suprotnom pravcu koji na kraju nisu uspjeli ni za trenutak da ugroze osnovni strateški raspored izgradnje zemlje.

U posljednjoj fazi naše bitke za izvršenje plana došle su do punog izražaja objektivne teškoće koje su se ispoljavale u neotklonjenim posljedicama ekonomske blokade Sovjetskog Saveza, zatim teškoće proistekle iz zategnutosti u međunarodnoj situaciji koja se nepovoljno odrazila u našem spoljnom bilansu kroz disparitet cena uvozne i izvozne robe i, na kraju, što je uostalom drug Kidrič podvukao, teškoće izazvane sušom.

Raspravljajući o našim uspjesima i teškoćama u izgradnji zemlje, ne smijemo gubiti iz vida velike uspjehe u spoljnoj politici naše vlade, koja je bila usmjerena na borbu protiv izazivača novoga rata, na borbu za mir i postavljanje takvih odnosa u svijetu i takvog sistema bezbjednosti u svijetu koji bi počivao na punom

principu suverenosti i ravnopravnosti među državama. Od rezolucije Informbiroa do danas jasno se pokazalo da sovjetski blok ne ugrožava samo slobodu i nezavisnost Jugoslavije, nego se on ispoljio kao agresivna sila koja je izazvala opštu zategnutost u svijetu i ozbiljno ugrožila mir. Posljedica takve politike je agresija u Koreji, ratne pripreme u svijetu, naoružanja, stvaranje ratnih zaliha i neprestane provokacije na našim granicama.

Jugoslavija kao socijalistička zemlja s uspjehom je razobličavala i razobličuje ratnohuškačke manevre i ekspanzionističku politiku sovjetskog bloka, koji više ne može takvu politiku s uspjehom da prikriva frazama o miroljubivosti i dobronamjernosti Sovjetskog Saveza. Konstruktivna spoljna politika naše zemlje omogućila je da napredna međunarodna javnost sve više daje podršku našoj zemlji u njenom otporu protiv zavojevačkih planova SSSR-a i ta javnost danas u Jugoslaviji gleda najdosljednijega borca za mir i stvaranje međunarodnog poretka koji bi počivao na principima slobode, ravnopravnosti, na kojima počiva i povelja Ujedinjenih nacija. Na liniji te borbe naša zemlja je uspjela da produbi i razvije još jače odnose sa drugim zemljama koje nemaju nikakvih agresivnih namjera prema Jugoslaviji. Mi smo se s uspjehom oduprli pokušajima SSSR-a da od nas stvori svoju koloniju i tako široko razvili međunarodne odnose sa drugim zemljama, koji počivaju na punoj suverenosti Jugoslavije i koji odgovaraju interesima njenog razvitka. Danas Jugoslavija nije izolovana zemlja, kako je nastojao i očekivao Sovjetski Savez, naročito u njenim privrednim odnosima s inostranstvom. Organizatori ekonomske blokade, imajući pred očima naše privredne veze sa istočnim zemljama, računali su da ćemo se naći u položaju koji bi onemogućio industrijalizaciju Jugoslavije. Ogromni napor u izvozu kao i niz privrednih sporazuma omogućili su nam da u osnovi obezbijedimo normalan tok reprodukcije i investicionu izgradnju, iako još nismo do kraja nadoknadili onu štetu koju nam je nanela sovjetska blokada. Pravilna spoljna politika naše vlade, veliki naponi masa u proizvodnji i mnogostrane veze sa ostalim zemljama, nisu i pored današnje međunarodne zategnutosti i ratnohuškačke politike SSSR-a prema Jugoslaviji mogli sprečiti privredni razvoj Jugoslavije i našu borbu za socijalističku izgradnju zemlje.

Posljedice međunarodne zategnutosti nepovoljno su se odrazile na međunarodno tržište koje bilježi naročito veliki porast cena ne samo sirovinama, nego i pojedinim proizvodima koje mi uvozimo. U takvim uslovima potrebno je obezbijediti mnogo veća sredstva da bi mogli osigurati naše potrebe. S tim momentom mi moramo ozbiljno računati kad procjenjujemo uslove izvršenja

Petogodišnjeg plana. Iako nam postignuti zajmovi i pomoć koju smo dobili od Amerike, Engleske i drugih zemalja u današnjoj situaciji olakšavaju da savladamo niz teškoća, ipak se od nas danas traži da u pretstojećoj godini učinimo još veće napore, pokrenemo sve naše unutarnje snage, jer je to osnovni faktor za uspješno izvršavanje zadataka koji stoje pred nama.

Naše partijsko i državno rukovodstvo, uočavajući teške posljedice koje je izazvala ovogodišnja suša, preduzelo je čitav niz mjera u otklanjanju teškoća. Činjenica je da je naša ukupna poljoprivredna proizvodnja podbacila za preko 30%, što se negativno odrazilo na snabdijevanje naroda i na snabdijevanje industrije sirovinama, a i na izvoz. Ugovorima s inostranstvom i pojačanim izvozom industriskih proizvoda omogućiće se da naš fond snabdijevanja bude neznatno smanjen u idućoj godini u odnosu na ovu godinu. Zatim, preduzet je čitav niz mjera u cilju racionalnog korišćenja naših fondova i razvijanja štednje na svim linijama. Razviti sve forme borbe za štednju postaje danas jedan od neobično važnih faktora u našoj daljoj borbi za izgradnju socijalizma. Kad govorimo o posljedicama suše, ne smemo gubiti iz vida da smo mi time izgubili velika sredstva koja bi bila namijenjena izvozu naših poljoprivrednih proizvoda. Tako izgubljena sredstva nisu mogla ostati bez odraza na tok izvršenja Petogodišnjeg plana. Produžavanje Petogodišnjeg plana na 1952 godinu, u uslovima na koje sam se ukratko osvrnuo, nužno je i opravdano a nema sumnje da će takvu mjeru naš narod shvatiti pravilno nastavljajući sa još većim naporom borbu za ostvarenje zadataka koje pred njega postavlja Partija i drug Tito.

U vezi sa ovogodišnjim budžetom osvrnuo bih se na neke uspjehe i na neke teškoće i probleme u privrednoj izgradnji Narodne Republike Bosne i Hercegovine. Činjenica je da je povećanje budžeta naše Republike ove godine najveće. To govori da se vrlo brzim tempom i dalje vrši privredni preobražaj Bosne i Hercegovine, koja će koncem Petogodišnjeg plana imati jaku industriju, naročito bazičnu i vojnu, čija će proizvodnja biti od velikog značaja za Jugoslaviju. Veliki giganti, kao što su Zenica, koksare, bazična, hemiska i vojna industrija, podići će se i za relativno kratko vreme iz osnova izmeniti privredni lik naše Republike. Ovakav razvoj bio je moguć zahvaljujući pravilnoj nacionalnoj politici Savezne vlade koja je vodila računa o privredno zaostaloj, ali bogatoj Republici, s jedne strane, a s druge strane, velikom naporu radnih masa koje su se sa krajnjom upornošću, imajući pred očima perspektivu bliskog preobražaja, borile da savladaju sve teškoće koje nisu ni lake ni male kada se ima u vidu zamašnost zadataka kako u proizvodnji, tako i u izgradnji.

U 1950 godini privreda Republike je išla osetno napred i mnogo bržim tempom nego ranijih godina. Naročito se razvijala industrija, rudarstvo a u vezi s time i građevinarstvo. Glavna karakteristika industrije kod nas jeste ta da je ona skoro sva bazičnog karaktera, koja treba da osigura osnovne industrijske sirovine za razvitak drugih prerađivačkih grana industrije. Takav razvitak tražio je ne samo veliku koncentraciju radne snage na investicionoj izgradnji, nego i veliku koncentraciju radnika i na samim mjestima proizvodnje (kao što je u rudnicima, teškoj industriji itd.). Baš zato što je sirovinška baza odredila izgradnju krupne, bazične industrije i što je ona apsorbirala sve naše napore, naročito u mobilizaciji radne snage, s njom nije mogao da ide istim tempom i razvitak lake industrije. To je stvorilo ostru disproporciju između bazične i prerađivačke industrije, koja nam danas momentalno stvara izvjesne teškoće, ali koje ne mogu dugo da djeluju, jer bi inače ukočile razvitak prve. Međutim, takav razvitak je bio nužan; drugi put nije postojao. Ono što smo mi mogli najviše da učinimo i da donekle ublažimo tu disproporciju, to je činjenica da smo mogli više razviti lokalnu industriju koja bi nam dala ne samo više robe za široku potrošnju nego bi i njen jači razvitak stvorio uslove za školovanje kadra baš za samu bazičnu tešku industriju. Proizvodnja republičke industrije u 1950 godini porasla je na 111,9% u odnosu na 1949 godinu, a proizvodnja lokalnog značaja na 146,7%. Plan proizvodnje ostvarila su metalna preduzeća sa 100,1%, hemiska sa 100%, tekstilna sa 105%, drvna sa eksploatacijom 90,3%, a ukupna republička industrija sa 96,7%, što znači povećanje 11,10 u odnosu na 1949 godinu. Ovo povećanje republička industrija je postigla uglavnom u postojećim kapacitetima, iako je u 1950 godini podignuto nekoliko značajnih kapaciteta, kao što su hidrocentrala Mesići, livnica Tuzla, tvornica celuloze Prijedor, tvornica žice i eksersa Sarajevo, tvornica ulja Brčko itd.

Dok je industrijska proizvodnja u stalnom porastu, razvijajući se pod uslovima sveopšte mobilizacije radnih kolektiva kako na investicionim objektima, tako i u proizvodnji, i dok industrijski razvitak već danas ocrta u najbližoj perspektivi ostvarenje velikih industrijskih giganata, dotle je poljoprivreda pogođena sušom u 1950 godini mnogo nastradala. Mi smo u sjetvi 1949/50 ostvarili svega 81,1% sjetvenih površina u odnosu na 1939 godinu. Zbog suše prinosi su strahovito podbacili, što je dovelo do toga da smo u 1950 godini ostvarili prema 1949 godini 50,5% žitarica, od čega 64,4% bijelih, a samo 36,8% kukuruza. Krompir i pasulj idu još niže u procentima prema 1949 godini. Podbacivanjem (uslijed suše) prinosa u stočnoj hrani na 47% od planiranih koli-

čina imaće štetnih posljedica za stočarstvo, koje se neće odraziti samo u 1950 godini. U ovoj godini će se smanjiti jače fond svinja i peradi u odnosu na stanje početkom godine, iako će posljedice suše imati uticaja u pravcu smanjenja fonda i kod druge stoke i pored niza mjera koje se preduzimaju u cilju očuvanja našeg stočnog fonda.

Mi ćemo u 1951 godini, iako imamo krupne zadatke u investicionoj izgradnji, najobimnije i najteže dosada, morati posvetiti veću pažnju poljoprivredi nego dosada. Naročito ćemo morati povećati proizvodnju povrća i voća kao dopunskih grana snabdijevanja radnog svijeta. U tome pogledu socijalistički sektor može da odigra važnu ulogu. On se nalazi na onim mjestima gdje postoje svi uslovi za proizvodnju gornjih proizvoda, a to će predstavljati i osnovu njegovog političkog i organizacionog učvršćenja.

Naše radne zadruge su ojačale kvalitetno u organizacionom pogledu, ali su one još slabe kao producenti tržišnih viškova, slabi su producenti raznovrsne robe za pijacu. Orijentisati ih u tome pravcu znači koraknuti još dalje u njihovom ekonomsko-političkom jačanju. Čini mi se da je već momenat kada treba kod mnogih od njih razbiti iluziju da će im država nadoknađivati razne nedostatke bilo koji su nastali njihovom krivicom, bilo kao posljedice nekih objektivnih teškoća.

Mi smo plan jesenje sjetve izvršili 100 od sto. Prvi počeci u organizovanju poljoprivredne proizvodnje za 1951 godinu su dobri, ali mi ćemo morati da preduzmemo još niz mjera, organizacionih, političkih i investicionih, kako bi prinosi bili bolji i kako bi na tržištu imali veće količine poljoprivrednih proizvoda.

Plan robnog prometa u 1950 godini ostvaren je sa 98,6%. U odnosu na 1949 godinu povećanje iznosi za 17%. Unutar ovog prosjeka plan obezbijeđenog snabdijevanja ostvaren je sa 88,4%, plan vezane trgovine sa 96,4%. Premašen je samo plan slobodne prodaje sa 103,9%, ili za 34% više od 1949 godine. Plan obezbijeđenog snabdijevanja podbačen je uglavnom radi neizvršenja plana radne snage, a dijelom radi neispunjenja normi planiranih količina.

Jedan od činilaca zašto je došlo do odliva novca više nego što je planirano jeste i činjenica da nije izvršen plan robnog prometa. Iako u slobodnoj prodaji ima zaliha robe u trgovačkoj mreži, čiji porast od početka godine do mjeseca novembra iznosi 534 miliona dinara, te zalihe nisu iscrpene i pored visokog kupovnog fonda Republike. Razlog leži u tome što je kvalitet robe u mnogim artiklima loš, asortiman slab i što je politika cijena robi bila dosta kruta, ili roba nije išla za kupovnim fondom.

Usljed velike investicione izgradnje i karaktera razvitka industrije u našoj Republici narastao je visoko platni fond, a naša industrija kao i poljoprivreda još su nerazvijene kao proizvođači robe, što znači da mi moramo robu široke potrošnje planom raspodjele da uvozimo iz drugih republika i ukoliko tu podbacimo, ili u svojoj vlastitoj proizvodnji, dolazi do debalansa robno-novčanih odnosa, koji djeluju destimulativno u mjerama mobilizacije radne snage, trke za robom i odlaska u druge republike gdje su uslovi bolji za rad.

Ta disproporcija u razvitku bazične industrije i industrije robe za široku potrošnju pod uslovima velikih investicionih radova, dovodi do izvjesnih teškoća u izvršavanju operativnih zadataka u privredi ukoliko se ne izvršava plan prometa robe. Mi smo u 1950 godini imali dosta visok odliv novca. Planirani odliv od 542 miliona dosta je prebačen. U prošloj godini odliv je iznosio 366 miliona dinara, tako da koncem 1950 godine emisijski rezultat iznosi 6.958 miliona dinara, dok je u 1945 godini putem zamjene pušteno u opticaj 1.558 miliona dinara. Nagli razvitak naše privrede od 1945 godine daje mogućnost pojačanog opticaja novca, i sasvim je normalno da je njegov opticaj postao veći, ali odliv u 1949 i 1950 godini, koji iznosi skoro 2 milijarde, ipak je veliki.

Ovakva situacija po kasenom planu rezultat je ostvarivanja plana u svim stavkama izdavanja i probijanja platnog fonda, a podbacivanja u mnogim vidovima primanja, naročito kod trgovine. Plan izdavanja ostvaren je sa 23,870 miliona ili 99,3%, a plan primanja sa 22,524 miliona ili 96,2%. Situacija bi sigurno bila teža da smo ostvarivali planove radne snage.

Analizirajući naše uspjehe i slabosti, dolazimo do zaključka da u 1951 godini, kada treba još više mobilisati naše snage, još upornije treba rješavati svako pitanje privrede, da bi se zadaci polugodišnjeg plana na vrijeme izvršili, da otklonimo sve one slabosti koje zavise od nas, iako je plan investicija znatno veći od plana 1950 godine. Potrebno je u građevinarstvu da radimo jeftinije nego dosada, da se borimo protiv vanplanskog građenja, da sprečavamo probijanje platnog fonda kroz povećanje produktivnosti rada i smanjenja fluktuacije. Mi moramo radničkim savjetima i upravnim odborima da ukažemo veću pomoć kako bi oni putem cijelog kolektiva otklonili mnoge slabosti, naročito u važnim granama kao što je drvna industrija, rudarstvo itd. Potrebno je da povećamo robni promet trgovine i ugostiteljstva. Kod robnog prometa naročito moramo voditi brigu o kvalitetu i asortimanu kako bi otklonili odlive novčanih sredstava koji negativno djeluju, naročito u mnogim našim mobilizacionim pothvatima na

selu. U vezi s tim potrebno je dalje razvijati lokalnu industriju i zanatstvo kao izvore robe široke potrošnje i kadrova za naše ključne grane privrede.

Osnovna karakteristika budžeta naše Republike je proces njenog privrednog jačanja. Tako je naše učešće u porezu na promet 1950 godine smanjeno na 68% prema 82% u 1949 godini. Prihodi iz privrede porasli su u poređenju sa 1949 godinom za 22%. Porez na promet proizvoda premašio prošlogodišnje ostvarenje za 8,5%.

U 1951 godini predviđa se povećanje ukupnih prihoda za 2,1% prema 1950 godini. U tome prihodi iz privrede rastu za 9,2%, a prihodi od ustanova i nadležstava za 8,3%. Dok imamo stalni porast prihoda iz privrede, u 1951 godini opadaju prihodi od stanovništva za 36,3% radi ukidanja poreza na dohodak službenika i radnika. Ostali prihodi smanjuju se za 10%.

Ova činjenica govori o tome da je struktura naših prihoda zdrava i da ona odražava razvitak produktivnih snaga Republike. Ona govori o pozitivnoj finansijskoj politici u kojoj prihodi od stanovništva opadaju, rastu prihodi iz privrede.

U rashodima 1951 godine imamo povećanje u odnosu na ostvarenje 1950 godine za 2,7%. U tome povećanju učestvuju jednim dijelom investicije za kapitalnu izgradnju, a drugim dijelom prosvjeta, nauka, kultura i zdravstveno-socijalna zaštita naroda. Prosvjeta i kultura povećavaju svoj budžet za 26,5% što pokazuje da naša socijalistička zemlja poklanja veliku pažnju kulturno-prosvjetnom podizanju naroda, a to istovremeno govori da ovi veliki rashodi na školstvo znače podizanje ili osposobljavanje novih ustanova — od osnovnih škola do fakulteta i novih instituta.

Isti je slučaj sa zdravstveno-socijalnom zaštitom gdje imamo povećanje za 26,7% dok državna uprava ostaje na nivou 1950 godine.

Iz svega izlazi da rashodima obezbijedujemo dalju izgradnju novih i proširenje postojećih kapaciteta koji zajedno sa saveznim investicijama iznose u samoj građevinskoj izgradnji preko 10 milijardi. Naša Republika ne bi mogla sama te investicije svojim vlastitim snagama izvršiti. Ali ona nije mogla sumnjati u to da neće dobiti punu pomoć od Savezne vlade, kako bi postavljene zadatke na korist sviju i cijele Jugoslavije u postavljenom roku izvršila. Olakšanje našoj Republici stići će sa više strana. Tako će naša slavna omladina graditi po treći put željezničku prugu u Bosni; ovoga puta prugu Doboj—Banja Luka, koja treba da bude gotova za godinu dana. Jedno slovenačko preduzeće gradiće lokosaru u Zenici i po jedno građevinsko preduzeće iz Hrvatske i

Srbije primiće na sebe izgradnju izvesnih građevinskih objekata. Pred Republikom stoje krupni zadaci u mobilizaciji ogromnog broja radne snage, organizaciji gradilišta, smještaja i ishrane te radne snage koja će raditi na ključnim objektima opštedržavnog značaja.

Zatim mi rashodima podižemo i poboljšavamo prosvjetu, kulturu i socijalno-zdravstvenu zaštitu naroda. Administracija ostaje na istom nivou i to je potpuno u duhu linije naše Partije u privredi i borbi protiv birokratizma.

I zato što ovaj budžet predstavlja dalje učvršćivanje privredne moći i nezavisnosti naše socijalističke otadžbine i što on pokreće dalji razvitak socijalizma u našoj zemlji, pa, prema tome, osigurava i bolje uslove života naših trudbeničkih masa, ja ću glasati za njega. (Aplauz).

Pretsedavajući: Određujem odmor od 15 minuta.

(Posle odmora)

Pretsedavajući: Nastavljamo rad. Dajem reč narodnom poslaniku drugu Pavlu Jovičeviću.

Pavle Jovičević (*Izborni srez gnijilanski, AKMO — NR Srbija*): Drugovi narodni poslanici, zahvaljujući pravilnom rješenju nacionalnog pitanja, ravnopravnost svih krajeva naše zemlje ostvaruje se u praksi kroz pomoć privredno i kulturno jačih krajeva slabijim.

Iz dana u dan, na liniji izgradnje socijalizma, jačaju i razvijaju se sve privredne grane. Ovaj razvitak se može vidjeti na svakom koraku, ali se nigdje tako upadljivo ne vidi i ne osjeća kao u najzaostalijim djelovima zemlje, gdje se opštedržavnim planom, ogromnim učešćem masa ostvaruju velike promjene i stvaraju čitavi preokreti. To govori o uspješnoj izgradnji socijalizma, o tome da su naše unutrašnje snage takve da ih nikakve teškoće, pa i one pričinjavane sa strane, nijesu mogle ugušiti i sputati.

Ovu godinu karakteriše izgradnja krupnih objekata, vanredno važnih za dalji razvoj čitavog niza privrednih grana. Poznato je da danas nema nijednog kraja u Jugoslaviji gdje se ne podižu veliki privredni objekti. Taj opšti razvitak je našao odraza i u Autonomnoj Kosovsko-metohiskoj Oblasti i to naročito snažno zahvaljujući nastojanjima Savezne vlade i Vlade NR Srbije u pravcu obezbjeđenja njenog bržeg privrednog razvitka. Ova pomoć se ogleda u povećanju materijalnih i finansijskih sredstava. U odnosu na 1949 godinu investicioni kredit u 1950 godini bio je

povećan za 31,8%, a iskorišćenje odobrenog investicionog kredita u ovoj godini bolje je za 55,2% od prošlogodišnjeg. U ovone ulaze posebni krediti za škole, ambulante, porodilišta, krediti za obnavljanje kuća ratom porušenih i za zadružne objekte, koji su iznosili preko 800 miliona dinara.

Shodno opštoj liniji našeg plana, glavni uspjesi su postignuti na izgradnji krupnih objekata. Na toj osnovi i investicije po saveznom i republičkom budžetu bile su vrlo velike u našoj Oblasti. Investicije utrošene u Trepči, na primjer, u ovoj godini su veće od ukupnih investicija utrošenih u toku svih godina posle oslobođenja. Sličan odnos je i kod ostalih preduzeća. To je omogućilo da se u toku ove godine podigne niz krupnih objekata. Tako, na primjer, u ovoj godini su postojeći kapaciteti u našem najvećem rudniku olova i cinka u Trepči prošireni novim i savremenim uređajima, čime je ovo preduzeće po proizvodnji olova zauzelo prvo mjesto u Evropi.

Od isto tako ogromnog značaja za našu privredu, a posebno za našu Oblast, su obimni, u ovoj godini otpočeti, radovi na racionalizaciji rudnika magnezita u Golešu i Drenici, radovi na izgradnji industrijske pruge normalne širine u dužini 12 km za rudnik Goleš, pripremni radovi za izgradnju visoke peći za pečenje magnezita u Golešu i drugi započeti objekti.

Put za rudnik Novo Brdo je u završnoj fazi, što će uz obavljene pripremne radove omogućiti početak eksploatacije ovoga, nekad čuvenog srednjovjekovnog rudnika.

U 1950 godini izrađeni su industrijski koloseci normalne širine Balačevac—rudnik uglja Kosovo u dužini 10 km, čime su stvorene široke mogućnosti za dalji razvoj ovog rudnika, i kolosek Kosovo Polje—Badavac i Janjevo dužine 14 km, kojim se već prevozi ruda iz novoootvorenih rudnika.

Na željezničkoj pruzi Metohija—Prizren, jednom od najkrupnijih objekata Petoljetke u našoj Oblasti, donji stroj na dužini od oko dve trećine ove pruge privodi se kraju.

Ove godine otpočeto je podizanje i predionice u Prištini, prvog krupnog industrijskog objekta lake industrije u našoj Oblasti. Izgradnja ovog objekta je za našu Oblast od posebnog značaja zbog toga što će se veliki broj žena Šiptarki uključiti u industriju.

Uporedo sa ovim, u većini industrijskih naselja podignute su stanbene zgrade i kulturne ustanove. Sve je to uticalo na mijenjanje socijalne strukture stanovništva i na podizanje njihovog kulturnog nivoa.

Kod svih investicionih objekata izvršeni su obimni građevinski radovi. Pri tome valja napomenuti da je građevinarstvo u

1950 godini napravilo ozbiljan napredak. Tako je produktivnost rada po jednom radniku u odnosu na 1949 godinu po količini i vrednosti porasla za 30%. Ova produktivnost došla je kao posljedica borbe za radnu disciplinu, protiv fluktuacije koja je u ovoj godini smanjena za 13%. Osim toga, broj radnika koji je radio po normi povećao se za 12,6%. Samo ispunjenje normi za sve kategorije građevinskih radnika, i pored njihovog pooštrenja za 5—6%, povećalo se za 3,5%.

Teško zaostaloj poljoprivredi u našoj Oblasti planom u ovoj godini bila su isto tako obezbijedena znatna sredstva, koja su omogućila da se i na ovom sektoru stupi na put socijalističkog gazdinstva.

Samo našim seljačkim radnim zadrugama dato je na raspoloženje 600 miliona dinara. Ovim kreditom je podignuto na stotine objekata, što je od velikog privrednog značaja, jer su se ovom pomoći u investicijama počeli udarati solidni temelji za dalje podizanje poljoprivredne proizvodnje. U odnosu na prošlu godinu, broj zadruga u 1950 godini povećao se za 53%. Vrlo je značajno da se broj šiptarskih domaćinstava u zadrugama znatno povećao u odnosu na 1949 godinu, to jest za 132%. Na taj način, stvoreni su osnovi za bržu kolektivizaciju šiptara. Ovo je utoliko značajnije što masovno ulaze u zadruge šiptarska domaćinstva baš u graničnom pojasu. To još jednom potvrđuje da informbiroovska propaganda nema odziva kod šiptarskog življa na Kosovu i Metohiji koji je prihvatio liniju naše Partije u izgradnji socijalizma na selu. Nema skoro nijednog sela u graničnom pojasu u kome ne postoje seljačke radne zadruge.

Državni sektor u površini se povećao za 1014 hektara i to uglavnom putem krčenja šikara i utrina. Stočni fond je takode postao bogatiji: kod državnog sektora za 40%, kod zadružnog za 46%.

Kako se vidi, socijalistički sektor u poljoprivredi postaje sve ozbiljniji činilac. Danas već od ukupne površine na njega otpada 18% a od oranice 23%.

U šumarstvu, koje kod nas pretstavlja značajnu privrednu snagu, mi smo na gajenju i podizanju šuma već izvršili i premašili petogodišnji plan. Treba napomenuti da smo samo u ovoj godini na radovima oko podizanja uštedeli preko 6 miliona dinara od predviđenih kredita. Na sektoru eksploatacije plan seče je izvršen sa 127,5%, plan izvoza sa 119,2% i plan prevoza na glavna stovarišta sa 94,4%.

Osim toga, za industrijsku preradu drveta u našoj Oblasti je van plana podignuto 6 pilana, čiji je kapacitet 12.000 kubnih metara rezane građe godišnje.

Na sektoru komunalne djelatnosti važno je pomenuti da proizvodnja električne energije u 1950 godini, prema proizvodnji u 1946, iznosi 214,51% a da povećanje po glavi stanovnika iznosi 4,275 KWh. Utrošena električna energija za lokalnu industriju u 1950 prema 1946 godini iznosi 586,95%, a utrošak električne energije za osvjettljenje u odnosu na 1946 godinu iznosi 117,30%.

Pored povećanja proizvodnje električne energije, naša Oblast je imala uspjeha i u drugim pitanjima komunalne djelatnosti. Tako, na primjer, u podizanju i uređenju parkova i zelenih polja po gradovima u ovoj godini napravljen je prelom u odnosu na dosadašnji rad.

Lokalna industrija, koje prije rata takoreći nije ni bilo, u uslovima socijalizma ozbiljno raste i razvija se iz godine u godinu. Tako je proizvodnja uglja u odnosu na 1949 godinu porasla na 212%; proizvodnja metalne industrije u odnosu na 1947 godinu na 2.600%; proizvodnja namještaja u odnosu na 1948 na 633%; proizvodnja šper i panel ploča u odnosu na 1948 na 244%; proizvodnja građevinskog materijala (cigle) u odnosu na 1947 na 348%; proizvodnja obuće u odnosu na 1946 na 600%; i industrijska meljava žita u odnosu na 1949 porasla je na 153%.

Nema sumnje da je na uspješnije izvršavanje zadataka u ovoj godini imao uticaja i dobro ostvarenje plana radne snage. Plan radne snage je ostvaren sa 114%, ali je ovaj procenat svakako manji zbog fluktuacije naših radnika iz preduzeća van Oblasti, o čemu nijesmo — i pored stalnih nastojanja — mogli da ustanovimo stalnu evidenciju.

Osvrnuću se i na robni promet kao na jedan od pokazatelja materijalnog i životnog standarda stanovništva u našoj Oblasti. Ako izvršenje robnog prometa u 1946 godini obeležimo sa 100 po jednom stanovniku, količina prehranbenih i ostalih artikala povećavala se u 1947 godini na 120,3%, u 1948 na 174,6%, u 1949 na 230,1% i, najzad, u 1950 godini za 11 meseci na 276,4%. Inače, plan robnog prometa u 1950 godini izvršen je sa 100%.

Zahvaljujući dobroj organizaciji otkupa glavnih poljoprivrednih artikala, s jedne strane, i visokoj svijesti proizvođača, s druge strane, planirane količine bijelih žita, kukuruza, krompira, pasulja, masti, sijena i vune 100% su otkupljene, a neke i premašene.

Plan prihoda za 1950 godinu ostvaren je sa 97,5%, što u odnosu na ostvarenje prihoda u 1949 godini iznosi 131%.

Posebno poglavlje u razvoju naše Oblasti pretstavlja kulturno podizanje Šiptara. Za razliku od predratne stvarnosti, kada u čitavoj Oblasti nije bilo nijedne jedine škole na šiptarskom jeziku, danas na Kosovu i Metohiji ima 517 šiptarskih osnovnih škola sa

67.120 učenika i 844 učitelja Šiptara, 4 više gimnazije, 46 nižih gimnazija, 8 osmoljetki i 8 produžnih šiptarskih škola, koje je u ovoj godini pohađalo 6.460 učenika. Nastavnika Šiptara u ovim školama ima 166. Pored toga postoji i Učiteljska šiptarska škola sa 11 nastavnika i 253 učenika. U mješovitim srednjim stručnim školama ima danas 321 učenik Šiptar, u nižim stručnim 352, u školama učenika u privredi 919 učenika. Formirana su i šiptarska zabavišta za preškolsku djecu, gdje u 7 takvih zabavišta ima 708 djece.

Ovim brojkama nijesu potrebni komentari.

Sve radne pobjede postignute u našoj Oblasti mase osjećaju na poboljšanju svoga života. Radi toga one sa ogromnim povjerenjem gledaju na narodnu vlast, pokazujući svoju spremnost da i dalje slijede liniju naše Partije. Ovo se najbolje pokazalo, između ostalog, i na posljednjim izborima za Oblasni narodni odbor, sprovedenim početkom ovog mjeseca, gdje je od ukupnog broja glasača izišlo na izbore 99,06%, od kojih je za kandidate Narodnog fronta glasalo 98,98%, a u kutiju bez liste svega 1,02%.

Ovdje posebno moramo istaći odnos Šiptara prema borbi za izgradnju socijalizma i za pobjedu linije naše Partije. U svim privrednim granama — u rudarstvu, šumarstvu, poljoprivredi, građevinarstvu i dr. Šiptari prednjače u borbi za izvršenje svih zadataka. Među njima ima veliki broj udarnika, nosilaca Ordena rada, pothvaljenih itd. Svi oni u novoj Jugoslaviji gledaju svoju državu, a sva materijalna bogatstva koja postoje i koja oni sa Srbima i Crnogorcima i dalje stvaraju, smatraju takode svojim. Ovakvo shvatanje se kod njih sve čvršće formira zahvaljujući produbljivanju demokratičnosti u upravljanju državom i privredom. Naša praksa i naši rezultati na svim poljima rada postali su najtvrdja brana od koje su se odbijale i od koje će se odbijati sve klevete i pokušaji da se na Kosovu i Metohiji ostvari podla informbiroovska zamisao, po staroj balističkoj paroli, o pravima Albanije na Kosovo i Metohiju.

Nasuprot željama, koje su ustvari izraz pretenzija na našu zemlju, moralno i politički niske informbiroovske agenture u Tirani i njihovih gospodara iz Moskve, stajala su naša djela, koja su obezbijedila narodno jedinstvo. Radni ljudi naše Oblasti, a naročito Šiptari, znaju vrlo dobro da je u Albaniji danas isto onakvo stanje kakvo je bilo i prije Evner Hodže, a da su Kosovo i Metohija kroz socijalističku izgradnju dobili novi lik.

Naši ljudi svakim danom sve više shvataju zle namjere revizionističke politike iz Moskve i njenih agentura u drugim informbiroovskim zemljama, znaju da su one sračunate na rušenje teokovina naše borbe i na ometanje naše socijalističke izgradnje, pa

radi toga svjesno prihvataju borbu kroz sve forme privrednog i političkog života, kojom rukovodi Komunistička partija Jugoslavije i drug Tito.

I u ovoj godini, iako ogromno pogođeni sušom koja je dovela do nepredviđenih teškoća, pokazali smo ojačanu svijest i jedinstvo naših masa u otporu na pojačani pritisak sa strane.

U predlogu budžeta koji danas pretresamo predviđene su, između ostalog, još veće sume za investiranje na Kosovu i Metohiji. Ove investicije omogućuju dalji porast privredne moći naše Oblasti, a preko toga i porast životnog standarda naših ljudi.

Posmatrajući predlog budžeta u cjelini kao garanciju za dalju izgradnju socijalizma, za dalje jačanje privredne i odbranbene moći Federativne Narodne Republike Jugoslavije, zemlje bratske i ravnopravne zajednice naroda, ja se u potpunosti slažem sa predloženim budžetom i glasam za predlog u cjelini. (Aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima narodni poslanik Dimčo Koco.

Димчо Коцо (Изборна околија град Скопје II, НР Македонија): Другари и другарки народни пратеници, основното прашање при разгледување Предлогот на општиот државен буџет на Федеративна Народна Република Југославија за 1951 година, кој се поставува пред Народната скупштина, е да ли овој буџет навистина одговара на потребите и интересите на нашите народи, да ли овој буџет е вистина израз на нашата социјалистичка потреба. Ја сметам дека тој наполно одговара. Јас сум убеден дека треба сите да кажеме „да“. Аргументите се многубројни и од различен карактер. Дозволете ми во дискусијата да изнесам само неколку форми и тоа во врска со просветата и народната култура. Зборувајќи за просветата и народната култура во Народна Република Македонија, миналото во Македонија остави тешко положение во самата смисла на зборот, значи и во однос на просветата. Ненародните, експлоататорските и поробувачките режими на стара Југославија во Македонија место училишта, место просветни установи, подигаа жандармериски станици, со цел да го задушат борбениот дух на македонскиот народ. Но, во тоа не успева да го спрегнат неговиот народ. Во НОБ македонскиот народ со останалите братски народи ја извојува својата слобода и денес ја изградува својата земја, брзо ја подига народната просвета и култура. Каква е просветната политика на народната власт се гледа и од следните цифри:

Во буџетот на НР Македонија за 1949 година за просвета и народна култура имаше 653 милиони динари, за 1950 909 милиони, а во предлогот на буџетот за 1951 1,117.800 динари, или за 28,9% повеќе од минатиот буџет. Што зборува ова растење на буџетот

за просвета и народна култура? Зборува дека во Титова Југославија делото се гледа, а не фрази. Имаме дела, а не голи зборови. Зборува дека во Титова Југославија се отвараат не жандармериски станици, туку нови универзитети, уметнички школи, театри, гимназии, основни школи, учителски школи, стручни школи. Со еден збор се гради нов живот и така натаму. Еден бегал преглед на развитокот на просветата во Македонија може да го даде следното:

Во година 1940 и 1941 во Сопје имаше 1 факултет со 280 студенти. Неговата цел беше „научно“ докажување дека Македонците не се Македонци, иста улога која денес ја превзеде информбировската Бугарија. Денес македонскиот универзитет има 5 факултети и 2162 студента.

1940/1941 година во Македонија имаше 15 полни и неполни гимназии со 8.216 ученици; 1949 имаше 31 гимназија со 20.238 ученици не сметајќи ги 98 седмолетки со 12.845 ученици.

1939 година во Македонија имаше 843 основни школи со 1.667 ученички и 98.716 ученици.

Во 1949/50 имаше 1.506 основни школи со 2.574 учители и 146.332 ученици од кои 1.126 школи со македонски наставен јазик, 131 школа со турски наставен јазик, 239 школи со шиптарски наставен јазик и 11 школи со српски наставен јазик.

Во 1939 година во Македонија имаше само 1 учителска школа, а 1949/50 3 со 1.199 ученици. Оваа година се отвори и четвртата учителска школа. Тоа је учителската школа за шиптарското малцинство. После, во Македонија имаме 14 уметнички школи со 1.228 ученици, 2 државна театра со драма, опера и балет, 7 градски театри, државна филхармонија, државен ансамбл итн. Македонија денес има свој институт за чување на културните богатства. Во Македонија денес се негува уметноста и културата, благодарейќи на извонредни грижи на државата. Со еден збор Македонија денес со препородува и новите факултети, новите учителски школи, новите институти за наука и култура кои уште се во текот на своето оформување, бараат поголеми финансиски средства и нашата држава ги дава.

За висока државничка политика говори 9 член на Предлогот на законот на општодржавниот буџет за 1951 година кој вели дека „расходите на државната управа, судството и тужиштвото не можат во текот на годината со вирмани да се наголемуваат на терет на одобрените износи за финансирањето на просветата и народната култура и за финансирањето на социјално-здравствената заштита.”

Колку је правилна политиката на Владата на ФНРЈ се говори у чл. 9. Длабоко убеден дека Владата на ФНРЈ и Комунистичката партија на чело со другарот Тито ја води Југославија во светел

пат, изјавувам дека во целоста и во поединоста го одобрувам општодржавниот буџет на ФНРЈ за 1951 година и ќе гласам за предложениот буџет. (Аплауз).

Pretsedavajući: Reč ima narodni poslanik Jakov Blažević.

Jakov Blažević (*Izborni srez Gospić — Perušić, NR Hrvatska*): Drugovi narodni poslanici, predloženi budžet zasniva se na dosadašnjim rezultatima uporne i nezadržive borbe radnih ljudi naše domovine na čelu sa Partijom i Titom da razviju i odbrane tekovine naše socijalističke revolucije, da gospodarski razviju našu zemlju i da materijalno i moralno osposobe ljude nove socijalističke Jugoslavije da svoju domovinu, socijalizam, državnu nezavisnost i nacionalne slobode u svakom času brane do zadnjeg daha.

Najkonkretnije je kazano danas, da je brane od agresije u svim mogućim formama od vlastodržaca SSSR-a i njihovih satelita. Svaki naš čovjek danas, svaki patriot čvrsto stoji uz Partiju i Tita, jer vidi da su putevi kojima idemo u vanjskoj i unutarnjoj politici pravilni i jedino mogući za zaštitu vitalnih nacionalnih interesa, za bolji život i put u socijalizam.

Mi ne poričemo teškoće, mjestimične neuspjehe, mi ne tajimo nužna otpuštanja, jer bi time poricali krv i znoj, ogromne napore i odricanja naših ljudi na našem smjelom putu.

U našoj Narodnoj Republici Hrvatskoj mi smo tokom ove godine imali privrednih teškoća razne naravi, naročito na nekim sektorima.

Na primjer: organizacija rada na mjestima izvršenja i način rukovođenja odozgo; realni operativni planovi po svim pokazateljima; realan odnos radne snage prema realiziranoj i planiranoj proizvodnji; s tim u vezi realne norme, proizvodnost rada, plate i troškovi proizvodnje; iskorištenje unutrašnjih rezervi radne snage i sirovina; nedostatak nekih uvoznih sirovina i mogućnosti njihove razmjene gdje je god moguće.

Posebno je još pitanje nedovršene obnove naselja i škola nekih naših krajeva, naročito ratom opustošenih. Imali smo i imamo na sektoru snabdijevanja naših ljudi teških problema, naročito u nekim artiklima. Zato smo u najneposrednijoj borbi za bolji životni standard našeg radnog čovjeka. Mi smo, kako je poznato, na sektoru poljoprivrede pretrpjeli ovogodišnjom sušom teške udarce, jer je suša prouzrokovala veliko poskupljenje seljačke pijace, artikala tzv. dopunskog snabdijevanja.

Mi smo morali svim sredstvima izdržati i izdržavamo bitku protiv pojačanih tendencija špekulacije u vezi sa sušom, tenden-

cija koje su se čak uvukle u neka državna otkupna preduzeća, neke seljačke radne zadruge i slično.

Ne treba mimoći ni to da smo na osjetljivim rukovodećim mjestima privrede imali imperijalističke agente vlastodržaca SSSR-a Žigića i Brkića, koji su sve ove teškoće pokušali izrabiti za dezorganizaciju i demoralizaciju.

Uprkos svega toga, mi danas možemo reći da u našoj Republici uglavnom uspješno savladavamo mnoge teškoće, da iz dana u dan sa sve većom upornošću i uspjehom izvršavamo zadatke.

Mi vidimo neposredne koristi svagdje, gdje se borba za izvršenje zadataka prenijela dolje, u široke mase proizvođača, gdje je pravilnim političkim radom objašnjen revolucionarni smisao svih tih napora.

Samo se tako može voditi i uspješna borba protiv birokratizma, koji je štit za sve, počev od klasnih neprijatelja i imperijalističkih agenata Kominforma do sitnih nezalica kancelarštine.

Pravilno predviđenim i poduzetim mjerama protiv posljedica suše od Vlade FNRJ možemo reći da smo u Narodnoj Republici Hrvatskoj dosta učinili i postigli uz 50% podbacivanja u otkupu robe, koja je sušom većinom uništena, mi smo plan bijelih žitarica izvršili oko 100%. Ove godine smo nešto ispod 200 vagona otkupili više nego lani.

Ove i druge brojke pokazuju koliko je visoka svijest i kakav je odgovor našeg radnog seljaštva na agresorski pritisak i prijetnje SSSR-a i njegovih satelita protiv socijalizma i slobode naših naroda.

Rebalansirani plan otkupa kukuruza ostvaren je sa 111%. Ovo je rezultata bolje organizacije otkupa, stvarnijeg zaduženja i pravilnijeg političkog rada i angažiranja širih masa u otkupu.

Valja istaći da su od tih količina preko 35% dale naše seljačke radne zadruge i državna poljoprivredna dobra.

Ove godine ćemo otkupiti stoke više nego lani za nekih 900 tona, za par postotaka ispod planiranog zadatka, a masti kao i lani oko 400 vagona, uprkos suši i zapostavljenosti rada na otkupu, naročito u prvom polugodu.

Ulov morske ribe od desetogodišnjeg predratnog prosjeka, tj. oko 10.000 tona, skočio je u 1950 godini na preko 20.000 tona uprkos relativno malom povećanju ključnih proizvodnih sredstava. Značajno je da u tom ulovu socijalistički sektor učestvuje ove godine sa 78%.

Daleko je od toga da smo učinili sve da u pripremama, razradama i organizaciji otkupa direktno učestvuju široke mase proizvođača, mjesni narodni odbori, frontovske organizacije, ali

ono što smo u tom smislu učinili ove godine pomoglo je da smo vremenski kudikamo ranije svršili taj posao i da smo prema prošloj godini imali oko 70% manje krivičnih i 45% manje administrativnih postupaka.

Nije potrebno govoriti šta to znači politički.

U pitanju garantiranog snabdijevanja kao i tzv. dopunskog i onog sa slobodne pijace jasno je da je udarila svoj pečat suša.

Prema nekim podacima, na pijacama je bilo nešto manje povrća nego lani, voća čak nešto više, ali su cijene bile 2,5—3 puta više.

Naš propust je pri tom što u prvom polugodu nismo stvari držali čvrsto u rukama, naročito u otkupu masti i povrća, pa je momentalno špekulacija dobila izrazitog potstreka.

Isto tako, nismo se borili za pravovremeno snabdijevanje potrošača artiklima garantovanog snabdijevanja.

Prema 1949 godini snabdjevenost potrošača garantiranog snabdijevanja sa četiri osnovna artikla: kruharice, masnoće, meso i šećer spala je za nekih 10%, ali je za neki procenat bolja od snabdjevenosti u 1948 godini.

Suša je, na primjer, kod nas smanjila prinos kukuruza za oko 37.000 vagona, pšenice i raži 3.500 vagona, zobi preko 1000 vagona, krumpira 40.000 vagona, suncokreta preko 500 vagona, šećerne repe oko 20.000 vagona i graha preko 3.500 vagona.

Neću o drugom govoriti. To bi u svakom drugom poretku izazvalo nacionalnu katastrofu, široke radne mase pale bi u glad i bijedu. Današnje stanje i sigurne perspektive rječito govore što je za naš narod, za socijalizam učinila naša Partija i drug Tito, rječito govore koliko je pravilna naša vanjska politika.

Ozbiljan je problem kod nas u garantovanom snabdijevanju manjak tekstila, jer je ovogodišnja realizacija prema lanjskoj slabija za nekih 25%.

Drugovi narodni poslanici, pokušao sam što kraće iznijeti ove podatke i iz njih izvesti neke zaključke, jer su to važne stvari života i potreba naših ljudi, jer su to osjetljiva pitanja na kojima neprijatelj naše socijalističke domovine, ako nismo budni, može nanijeti mnogo zla.

Ovim podacima ne bih mogao objasniti zašto se naši ljudi tako uporno bore, zašto udarnički rade, kao svoje sve ovo brane i vole.

Drugovi, međutim, naš narod vidi kako se iz zaostalosti kapitalističkog nasljeđa i pustošenja u Drugom svjetskom ratu silno diže naša industrija i privreda. Hrvatski narod vidi da samo u socijalizmu sada zaista ima, gradi i učvršćuje svoju Republiku, nacionalnu slobodu i svoju nezavisnost. Vidi kako se razvija nje-

gova kultura. On vidi da je to sve postigao i da će sve svoje nade ostvariti u bratstvu sa srpskim narodom, sa svim narodima socijalističke Jugoslavije. Zato on gleda i shvaća sve planove, pa i prijedlog ovog budžeta, kao put u svoj bolji život, u jačanje odbrambene snage i sigurnosti svoje domovine.

Proces industrijalizacije i elektrifikacije naše Republike, a time i naše industrijske proizvodnje, napreduje velikim koracima. Skok industrijske proizvodnje kod nas od 1937 godine, ako ovu godinu računamo kao indeks 100, do danas iznosi 430% što ustvari znači revolucionaran skok. Ali on još ni izdaleka ne kaže sve, jer kad uđu u eksploataciju samo neki objekti, u koje je ogromno uloženo i koji bi mogli u relativno kratko vrijeme proraditi, mi ćemo sve brže ući u lanac revolucionarnih izmjena naše ekonomike kao baze za socijalizam.

Uprkos svega što je poduzeo SSSR sa svojim satelitima da nas slomi, kako u čitavoj Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji, tako smo se i mi u NR Hrvatskoj u borbi za izvršenje Petogodišnjeg plana u industrijskoj proizvodnji dobro približili planiranom nivou.

Kao što je bilo jasno da bismo Petogodišnji plan uz redovne uslove, to jest kako je predviđeno, izvršili, tako je i sad jasno da ga u promijenjenim uslovima, naročito u opasnosti od agresije, treba braniti. Kako je o tom dovoljno govorio drug Kidrič, izjavljujem da se sa njegovim prijedlogom u cjelosti slažem.

Ja neću govoriti pobliže o izgradnji teške industrije kod nas u NR Hrvatskoj i što znače za nas hidrocentrale kao »Novi Vinodol«, tvornice kao »Đuro Đaković«, »Rade Končar«, »Željezara Sisak«, »Prvomajska«, »Jedinstvo« i sl., što znači, na primjer, 72 puta veća proizvodnja nafte prema 1939 godini, o velikim procentima povećanja naših industrijskih kapaciteta i slično. Sve je to, međutim, ona materijalna osnovica, oni kvalitetno novi uslovi pod kojima revolucionarni narod savladava sve u proširenju i pobjedi svoje revolucije, a time samim i u njenoj odbrani.

Ja sam naprijed rekao da izvjesni procenti neizvršenja godišnjeg plana otpadaju na manjak nekih sirovina. Po našim predviđanjima, uvaživši objektivno taj razlog, mi bi godišnji plan industrijske proizvodnje izvršili sa nekih 97%, a više generalnih direkcija i preko 100%.

Da je kroz čitavu godinu vođena smišljena i uravnotežena borba za mobilizaciju unutrašnjih rezervi radne snage i materijala, za poboljšanje omjera produktivnog i neproduktivnog osoblja, mi bismo svakako i bolje uspjeli.

U ovoj godini stekli smo dosta iskustava u osvajanju novih proizvoda i tehnološkog procesa, u boljoj organizaciji rada u pre-

dužecima, u povišenju produktivnosti rada itd., što će nam pomoći da odmah u 1951 godini mnoge stvari bolje postavimo nego ranije.

Proizvodnost rada po nekim pokazateljima u 1950 godini podigli smo prema 1947 godini za 64%, a prema 1949 godini za 8%. Iako su norme negdje relativno niske, njihovo izvršenje procentualno se stalno diže.

Dva naročita zadatka imamo u 1951 godini pred sobom, a to je: izgradnja prioritetnih objekata i šumska industrija.

Zasada je prednost u tom što ćemo u 1951 godini u te zadatke ući mnogo spremniji nego ove godine. Ovogodišnje vjerovatno izvršenje izgradnje prioritetnih objekata od oko 90% govori da smo savladali mnoge slabosti stihije i partikularizma.

Šumska industrija, naročito na sektoru sječe, izvlačenja, transporta i pravilne upotrebe mehanizacije, a napose stalne radne snage, tražiće od nas naročito smišljen i uporan rad.

Privatnom sektoru poljoprivredne proizvodnje, seljačkim radnim zadrugama i državnim poljoprivrednim dobrima treba posvetiti naročitu pažnju, a naročito na bolju obradu i veću proizvodnju, na pravilan otkup, da bi se viškovi proizvodnje što bolje angažirali u slobodnom radnom prometu.

Predloženi budžet za našu Republiku predviđa za prosvjetu 2 milijarde 700 miliona dinara, a za narodno zdravlje 2 milijarde 180 miliona dinara, što prema ovogodišnjem znači povišenje od 13,5%, odnosno 14,3%, što obilježava njegov socijalistički karakter.

Istovremeno izdaci za administraciju u prijedlogu su prema ovogodišnjem sniženi za 12,1%.

Značajno je da su za ovogodišnji prijedlog kod nas svi srezovi i narodni odbori dali realne prijedloge, što govori o sve većem njihovom osposobljavanju za izvršenje osnovnih zadataka i protiv partikularizma i lokalne ograničenosti.

Drugovi narodni poslanici, ovo što smo izvršili, kao i problem rada za 1951 godinu, kako se on vidi iz predloženog saveznog budžeta, općenarodni je posao, borba za napredak, nezavisnost i slobodu naroda socijalističke Jugoslavije. To je i osnovni razlog i garancija da ćemo sve zadatke izvršiti — kako ih god razvitak događaja tražio i diktirao. Zato glasam za predloženi budžet. (Aplauz).

Pretsedavajući: Ima reč narodni poslanik drug Jovan Veselinov.

Jovan Veselinov (*Izborni srez grad Novi Sad, AP Vojvodina — NR Srbija*): Drugovi narodni poslanici, na samom početku

svoje reči hoću da naglasim da se u potpunosti slažem sa predloženim budžetom i ekspozeom koji je pred našom Skupštinom dao Predsednik Vlade FNRJ i Ministar narodne odbrane drug Tito i ministri drugovi Kidrič, Radosavljević i Popović. Iz tih ekspozea vidi se koliko je napore činila vlada u borbi za socijalistički razvitak naše zemlje, za bolji život naših trudbenika, za očuvanje mira u svetu i posebno za obezbeđenje slobode i nezavisnost naše socijalističke domovine.

Pored svih naših unutrašnjih teškoća i pritiska koji se sa raznih strana vrše na našu zemlju, nova Jugoslavija čvrsto ide svojim putem socijalističke izgradnje, ona postaje sve važniji faktor u međunarodnim odnosima, njen stav i njena reč u pitanjima mira u svetu i ravnopravnosti među narodima sve se više ceni.

Srpski narod i ostali narodi koji žive u našoj Republici u potpunosti i u svemu odobravaju i bore se za ostvarenje unutrašnje i spoljne politike naše vlade. Ukoliko su unutrašnje teškoće nastale sušom bile veće, utoliko su se radni ljudi više zalagali kako bi se one što lakše prebrodile. Ukoliko je spoljni neprijatelj bio drskiji i agresivniji u svojoj ratnohušakačkoj propagandi i ratnim provokacijama, utoliko su naši trudbenici bili odlučniji u svojim naporima da se u svim uslovima i svim sredstvima očuva mir i odbrani sloboda i nezavisnost. Mnogobrojne političke manifestacije koje smo imali u ovoj godini, zalaganje radnika u preduzećima za izvršenje plana, zalaganje zadrugara i individualnih seljačkih domaćinstava za blagovremenu obradu zemlje i predavanje viškova poljoprivrednih proizvoda, — sve je to dokaz da naš narod bez kolebanja ide putem kojim ga vodi naša Partija.

Dovoljno je poznato koliko je naš narod osetljiv kad je u pitanju njegova sloboda i nezavisnost.

Tu svoju osetljivost naš narod naročito pokazuje danas posle slobode koju je izvojevao nad spoljnim neprijateljem za vreme Oslobođilačkog rata i pobeđe koju je izvojevao nad unutrašnjom reakcijom i kontrarevolucijom u svojoj narodnoj socijalističkoj revoluciji. Nezavisna domovina i socijalizam to su najveće svetinje koje je naš narod spreman da brani protiv svih onih koji bi se usudili da im to oduzmu.

Drug Tito je govorio o spoljnoj politici naše vlade i o našem stavu prema miru i posebno prema našim susedima. Svakom našem čoveku je jasno da naša zemlja ne može i neće nikada voditi drugu politiku, politiku rata, napada na druge zemlje. To je jasno i poštenim ljudima drugih zemalja, to znaju i provokatori novoga rata iako lažima, klevetama i raznim »notama« žele da dokažu nešto sasvim suprotno.

Nije se moglo ni očekivati da će avanturisti iz Kremlja svoj napad na našu zemlju završiti kontrarevolucionarnim bukureštan-skim aktom. Taj sramni akt nagovestio je mnogo štošta. Čim je pala socijalistička maska s lica kremljanskih agresora i hegemonista moglo se videti da su njihovi osvajački planovi zamašni a sredstva za ostvarenje tih planova nemilosrdna, brutalna. Istina, oni nisu prestali da pričaju o socijalizmu i miru i o mnogim drugim lepim stvarima. Ali, danas je jasno kakav je taj njihov »socijalizam«, jasno je da su današnji rukovodioci Sovjetskog Saveza »mirotvorci« sa kantama benzina u rukama i handžarom oko pasa. Učeći se na iskustvu ruskog carizma i drugih osvajača, oni nastoje da svoje ciljeve postižu i rukama drugih naroda. Mogu to biti Kinezi i Korejci, Mađari i Bugari, baš je svejedno. Njih posebno interesuje naša zemlja. Socijalistička Jugoslavija, njen primer herojske borbe u revoluciji i socijalističkoj izgradnji, a posebno njena borba za nezavisnost koja predstavlja osnovni uslov socijalističke izgradnje kod nas i socijalizma uopšte, nikako se ne sviđa »mudrom rukovodstvu«, jer takva naša politika čini glavnu smetnju njegovim osvajačkim planovima. Zato ono čini sve moguće gadosti i provokacije napadajući našu zemlju i naše narode. Rukovodstvo Sovjetskog Saveza muti sada na Balkanu kao nekada što su mutili razni Nikolaji, Viljemi i Franje i njihovi nasljednici. Koburšku Bugarsku dobro je zamenila Bugarska Červenкова, a Sentištivansku Mađarsku treba da zameni informbiroovska Mađarska pod komandom Rakošija činovnika Kremlja. Ali mi dobro pamtimo sve što se u prošlosti radilo s nama. Nije bilo niti će biti osvajača sa plemenitim ciljevima. Mi se sećamo ne samo Hitlerovih razbojnika već i zločina Hortijevih hönveda i Borisovih palikuća. Mi znamo kako treba dočekati svakog eventualnog napadača koji bi se usudio da pređe granice naše socijalističke otadžbine.

Ja bih, drugovi, rekao nekoliko reči o našoj borbi za izgradnju socijalizma. Zadržao bih se, uglavnom, na rezultatima koji su postignuti kod nas u Srbiji i na našim daljim mogućnostima. Sredstva koja je savezni budžet predvideo za našu Republiku sasvim su dovoljna i u skladu su sa našim mogućnostima da se realizuju.

Vodeća grana naše privrede, industrija, pokazuje tempo razvitka koji je svojstven jedino socijalističkoj, planskoj privredi. Ako posmatramo razvitak celokupne industrije na teritoriji NR Srbije (savezne, republičke i lokalne), prosečan godišnji tempo porasta za prve 3 godine Petogodišnjeg plana iznosio je oko 40% godišnje prema 2% godišnje u predratnoj Jugoslaviji. Ako posmatramo razvoj pojedinih industriskih grana, onda možemo za-

paziti da, pri gore iznetom opštem tempu porasta, bazične grane naše industrije imaju najjače izraženu dinamiku.

Pored toga, jedna od jasnih karakteristika razvilka naše republičke industrije jeste i izdvajanje i stvaranje novih industrijskih grana kojih ranije nismo imali. Elektroindustrija, radioindustrija, medicinska industrija, industrija prerade nemetala i proizvodnja vatrostalnih sirovina, filmska industrija — to su grane kojima privreda NR Srbije nije ranije raspolagala, a koje se danas kod nas uspešno razvijaju.

Znatan deo naših napora u toku proteklih godina bio je upravljen na stvaranje energetske baze za našu privredu. Dok je pre rata proizvodnja uglja u Srbiji iznosila 1,634.000 tona, dotle je u 1950 godini proizvodnja udvostručena (3,267.000 tona). Proizvodnja električne energije je takode za više nego 2 puta premašila predratnu. Međutim, ove brojke ne daju potpunu sliku o onome što je u NR Srbiji na tom polju učinjeno. Ogromni investicioni radovi koji su u toku i za koje je u toku proteklih godina odvajan znatan deo naših investicija (izgradnja hidrocentrala na Vlasini, kod Zvornika, Ovčarska Banja, Meduvršje, Raška i dr.; otvaranje dnevnog kopa u Kolubari, izgradnja termocentrala na Kosovu, u Kostolcu itd.) daće svoj efekat u sledećoj i narednoj godini, kada će se, na račun delimičnog ili potpunog stavljanja ovih kapaciteta u pogon, energetska baza naše privrede još više proširiti.

Izgradnja novih industrijskih preduzeća znatno menja lik naše industrije. Od važnijih objekata koji su na teritoriji NR Srbije pušteni u pogon treba pomenuti termoelektranu Kostolac, fabriku teških alatnih mašina u Železniku, fabriku građevinskih mašina u Smederevu, kombinat »A. Ranković« u Zemunu, fabriku poljoprivrednih mašina »Pobeda« u Novom Sadu, fabriku penicilina u Zemunu, fabriku »Jugodent« u Novom Sadu i fabriku medicinskih instrumenata »Sutjeska« u Pančevu, fabriku ampula, cevi i fiola u Pančevu, fabriku šamota u Arandelovcu, fabriku »Jugoazbest« u Mladenovcu itd. U najvećim kapacitetima naše obojene metalurgije, Trepči i Boru, izgradnjom koja je kod njih vršena poslednjih godina u velikoj je meri povećana proizvodnja.

Ni ovi podaci, međutim, ne mogu da pruže pravu sliku razvoja naše industrije, jer se u izgradnji nalaze i takvi kapaciteti, kao što su fabrika elektroporcelana u Arandelovcu, postrojenja za proizvodnju pećnog magnezita na Golešu, fabrika »Magnohrom« u Rankovićevu, zavodi radio- i rentgen-cevi, fabrika kablova u Svetozarovu, velika valjaonica bakra, fabrika auto-delova u Priboju, fabrika keramike u Mladenovcu, fabrika proizvoda za montažne kuće u Nišu i Stalaču, kombinat vune u Novom Pazaru,

velika predionica u Prištini, proširuju se kapaciteti za proizvodnju stakla, a otpočinje gradnja novih kisikana, još jedne fabrike poljoprivrednih mašina, fabrike stakla itd.

Dok je pre rata za industriju NR Srbije bio karakterističan tip malog industrijskog preduzeća sa prosečno oko 70 radnih mesta, danas prosečno na jedno industrijsko preduzeće dolazi preko 160 radnika, dok u našoj privredi sada imamo znatan broj preduzeća sa preko 500 radnika.

Tako, na primer, proizvodnja i raspodela električne energije pokazuje, ako 1947 godinu označimo kao 100, porast u 1950 godini na 256, proizvodnja i prerada uglja 202, metalurgiskog jednoobraznog metala 554, proizvodnja i prerada nemetala 388. Interesantni su podaci koji pokazuju razvitak naše prerađivačke industrije koja proizvodi uglavnom za široku potrošnju. Ako 1947 godinu označimo kao 100, onda u 1950 imamo ovaj indeks: u tekstilnoj industriji 193, hemiskoj 145, koži i obući 212, industriji građevinskog materijala 208, drvenoj industriji 235 itd.

Stalni porast proizvodnje u industriji omogućavao nam je da uspešno i koraćamo ka ostvarenju zadataka Petogodišnjeg plana NR Srbije. Ako kao osnovicu za obračun uzmemo organizaciono stanje industrije koja je bila pod rukovodstvom NR Srbije krajem 1949 godine, i njen zadatak za 1951 godinu označimo sa 100, onda je izvršenje tako postavljenog zadatka bilo:

1947 god.	1948 god.	1949 god.	1950 god.
46,3	74,5	89,2	91,2

Mi smo, dakle, već u 1950 godini dostigli 91,2% Petogodišnjeg plana.

Ostvarenom proizvodnjom u 1950 godini mi smo se, i pored svih teškoća koje smo imali kako u 1949 tako i u 1950 godini, približili još za nekoliko procenata postavljenom zadatku. To nam govori o sposobnosti naše privrede i zalaganju naših trudbenika da i pod izuzetno teškim uslovima nastave borbu za konačno izvršenje zadataka postavljenih Petogodišnjim planom.

Poljoprivredna proizvodnja Srbije neobično je važna za čitavu našu zemlju. Ako Srbija podbaci u setvi, prinosu, otkupu, onda to nužno mora da oseti čitava naša privreda. To je najbolje pokazala ovogodišnja suša, o čemu ću kasnije govoriti. Kad je reč o poljoprivrednoj proizvodnji, od neobičnog je značaja da se vidi šta je sve učinjeno u ovoj oblasti u pogledu menjanja imovinske strukture našeg sela, u kolikoj meri su socijalistički odnosi na jedan ili drugi način zahvatili i naše selo. Ovde bih izneo neke podatke koji govore o socijalističkom preobražaju sela.

U proteklom periodu borbe za Petogodišnji plan u NR Srbiji postignuti su veliki uspesi na stvaranju seljačkih radnih zadruga. To pokazuju sledeći podaci o broju zadruga, zadrugara i o površini zemljišta kojom raspolažu zadruge:

godine	1946	1947	1948	1949	1950
broj selj. radn. zadruga	273	434	555	1.851	2.089
broj domaćinstava	20.632	31.632	38.053	147.727	173.369
ukupna povr. zem. u ha	97.097	162.728	192.945	803.969	959.679

Prema tome, povećanje koje imamo danas u odnosu na stanje u 1946 godini u pogledu broja zadruga iznosi 7,6 puta, u pogledu broja domaćinstava za 8,4 puta, a u površini skoro za 10 puta. Od ukupne poljoprivredne površine NR Srbije, zadrugni sektor danas obuhvata 18%.

Ovakav razvitak seljačkih radnih zadruga država je omogućila i znatnom materijalnom pomoći za investicionu izgradnju. Samo vrednost te pomoći (bez vrednosti radova koje su zadruge iz svojih sredstava izvršile) iznosi: u 1946 godini 30 miliona dinara, u 1947 godini 46 miliona dinara, u 1948 godini 806 miliona dinara, u 1949 godini 1.830.000.000, a u 1950 godini 2.467.000.000.

Državna poljoprivredna dobra su po veličini, zasejanoj površini i broju stoke, već u 1950 godini premašila zadatak postavljen Petgodišnjim planom NR Srbije.

Našim seljačkim radnim zadrugama treba još mnogo pomoći da se materijalno i organizaciono učvrste. Sve dosada su se provlačila mnoga nerešena ekonomska pitanja, naročito u oblasti razmene. Zadruge su prodavale mnoge svoje proizvode po nižim cenama, a nisu mogle po odgovarajućim cenama da nabave ono što je njima bilo potrebno. Zadruge koje su u potpunosti ili delimično prešle na monokulture (proizvodnja povrća) nisu uvek mogle da dobiju po nižim cenama žito za ishranu zadrugara itd. Mnoge naše velike zadruge nisu dobile i nije im se pomoglo da na neki način dodu do materijala koji im je potreban za izgradnju privrednih objekata. Sva ta pitanja rešiće se u idućoj godini. Isto tako, posebno će se rešiti i pitanje mašina i alata za seljačke radne zadruge. Pored »Pobede« u Novom Sadu i drugih postojećih fabrika poljoprivrednih mašina, kod nas se u Srbiji gradi velika fabrika koja će proizvoditi oko 20.000 tona poljoprivrednih mašina godišnje. Sve će te mašine, uglavnom, dobiti naše seljačke radne zadruge.

Pa ipak, razvoj poljoprivredne proizvodnje za protekle godine pokazuje relativno zaostajanje za razvitkom industrije što se može smatrati kao nužna pojava kod brze industrijalizacije kod

zaostalih zemalja. Sitnosopstvenička proizvodnja u pretežnom delu poljoprivrede ne može omogućiti onaj tempo razvitka poljoprivredne proizvodnje koji bi odgovarao brzom tempu razvoja industrije.

Očigledno je da rešenje ovog problema leži jednim delom u unapređenju i razvijanju proizvodnje na individualnim gazdinstvima, ali u konačnoj liniji ono zavisi od daljeg razvoja socijalističkog sektora, od njegove ekonomske snage i organizacione učvršćenosti. Dalje, razvoj seljačkih radnih zadruga u 1950 godini pokazuje porast broja zadruga za 9,2%. Stare zadruge se omasovljavaju i to uglavnom na račun sitnih i srednjih gazdinstava. Broj domaćinstava u zadrugama porastao je u toku 1950 godine za 22,4%, a ukupna površina zemljišta kod zadruga za 18,6%. Sada na jednu zadrugu dolazi prosečno 459 ha, prema 432 na početku 1950 godine. Najveće zadruge su u Vojvodini gde je u toku ove godine uglavnom vršeno omasovljavanje već osnovanih zadruga. Dok se broj zadruga u Vojvodini neznatno povećao, broj domaćinstava se povećao za 15,7%, ukupna površina zadruga za 12,2% a prosečna veličina zadruginih poseda iznosi 925 ha. Brojnoj su zadruge najviše ojačale na Kosmetu u toku protekle godine — za 30% po broju zadrugara, za 40% po broju domaćinstava i za 37,5% po površini zemljišta.

U toku proteklih godina znatno smo razvili eksploataciju šuma kako za potrebe kapitalne izgradnje i izvoza, tako i za snabdevanje stanovništva ogrevom. Istovremeno je vršeno i pošumljavanje i uređenje šuma: u toku protekle četiri godine pošumljeno je preko 48.000 hektara, a meliorisano oko 154.000 hektara šuma, a s tim što se obim ovih radova iz godine u godinu povećava.

Naše građevinarstvo je u toku proteklih godina imalo da izvrši obimne zadatke na investicionoj izgradnji. Obim građevinskih radova koji je izvršen od republičkih i lokalnih građevinskih preduzeća i od režije republičkih resora iznosi za protekle četiri godine 28 milijardi dinara. Ako se ovome dodaju i radovi na zadrugnom sektoru, onda obim građevinskih radova za protekle četiri godine (bez savezne građevinske operative i režije na našoj teritoriji) iznosi oko 36 milijardi dinara.

O izvršenju našeg investicionog plana za protekli period ne možemo da damo definitivne, već samo približne podatke, jer svi obračuni za 1950 godinu, zbog prijema znatnog broja saveznih preduzeća, još nisu sredi. Ako kao osnov za obračun uzmemo vrednost investicija po Petogodišnjem planu, uvećanu za pred-

zeća koja smo primili iz savezne nadležnosti, onda je izvršenje investicija po vrednosti sledeće:

u 1947 godini izvršili smo 12,3% od Petogodišnjeg plana,
sa 1948 god. izvršili smo 34% od Petogodišnjeg plana,
sa 1949 god. izvršili smo 58% od Petogodišnjeg plana,
sa 1950 g. izvršili smo oko 80% od Petogodišnjeg plana.

Sa planom za 1951 godinu naš petogodišnji plan investicija bio bi po vrednosti premašen. Možda ćemo premašiti čak i onaj obim koji je predviđen našim republičkim planom izuzev izgradnje kanala Dunav—Tisa—Dunav, koji smo uneli u naš republički plan, no za koji nismo imali dovoljno podataka i za koji nismo mogli tačno da predvidimo koliko će on stajati. Prvobitno planiranje u novcu od stvarnog iznosa koliko će taj kanal stajati mnogo se razlikovalo, tako da nemamo materijalne snage da izgradimo taj kanal. Međutim, savezni Petogodišnji plan, koji služi kao osnov i kojeg se treba pridržavati kad je reč o izvršenju petogodišnjih planova, mi ćemo na našoj teritoriji ne samo ostvariti nego i premašiti.

Međutim, u toku izvršenja investicionog plana nastale su izvesna pomeranja u strukturi investicione izgradnje. U izvesnim granama morali smo u toku proteklih godina da investiramo daleko veće sume od onih koje su prvobitno Petogodišnjim planom bile predviđene. Tako je, na primer, za poljoprivredu bilo predviđeno 5.440 miliona dinara investicija, dok smo mi samo za protekle četiri godine investirali oko devet milijardi dinara ne računajući vrednost investicija iz sopstvenih sredstava seljačkih radnih zadruga. U šumarstvu i eksploataciji šuma predviđeli smo 960 miliona dinara investicija, dok smo zbog pojačanih zahteva za gradom kao i zbog nedovoljno predviđenih suma za pošumljavanje samo za protekle četiri godine utrošili oko 1.600 miliona dinara investicija. U industriji smo takode morali uzeti u rad i neke nove objekte koji nisu planirani Petogodišnjim planom, dok smo od nekih objekata morali odustati. Uopšte ove promene u strukturi izvršenja investicija morale su se mnogo više orijentisati na kapitalnu izgradnju i to u ključnim granama, a da je iz tog razloga jedan deo investicija u društvenom standardu ostao neizvršen.

Povećanje obima proizvodnje za široku potrošnju omogućilo je i povećanje obima robnog prometa i poboljšanje snabdevanja stanovništva. U toku proteklo 4 godine povećan je obim proizvodnje u tekstilnoj industriji za blizu 2 puta (indeks 193), u industriji kože i obuće za preko 2 puta (indeks 212), i u industriji duvana za 1,8 puta (sve računato u odnosu na 1947 = 100). Na

bazi povećanja industrijske proizvodnje i pojačane isporuke poljoprivrednih proizvoda porastao je i obim robnog prometa (sa ugoštiteljstvom i društvenom ishranom) od 39 milijardi u 1948. na 44,6 milijarde u 1949. i 54 milijarde u 1950. godini. Treba istaći da smo u proteklom periodu stalno imali debelans između kupovnih i robnih fondova, jer su kupovni fondovi rasli, naročito fond plata, koji je u 1949. godini porastao za oko 10 milijardi.

Mora se naglasiti da se kod nas vrlo malo vodilo računa o platnom fondu, da je često dolazilo do povećanja ovog fonda bez ikakvog ekonomskog opravdanja. U tom pogledu najviše je greška učinjena 1949. godine, kada je platni fond u Srbiji, kao što sam izneo, povećan za oko 10 milijardi dinara. Zato su od ogromnog značaja mere koje je u ovoj godini preduzimala Savezna vlada za uspostavljanje ravnoteže između robnih i kupovnih fondova i smanjenje nepotrebnog činovničkog aparata, određivanje kvota radne snage i radnih mesta uopšte itd. Vođena je borba da se što čvršće drži finansijska disciplina, da se pravilno i potpuno izvršavaju kasni planovi. Veliku ulogu u svim merama vlada igrala je i politika cena koja je primenjivana na slobodnom tržištu. Zahvaljujući svim tim merama, u Srbiji je znatno smanjen platni fond, sve se više uspostavlja ravnoteža robnih i novčanih fondova i izvršeno je čak u izvesnom obimu i povlačenje novca iz opticaja. Međutim, mi još nismo preduzeli sve mere koje se nužno moraju preduzeti protiv pojedinaca koji ne shvataju našu ekonomsku politiku, koji rasipaju platni fond dozvoljavajući da se na jedan ili drugi način izigrava naša politika plata (norme, brigadni sistem rada, prekovremeni rad itd.).

Ne malu ulogu u borbi za uravnoteženje robnog i novčanog bilansa odigrala je i naredba Savezne vlade o štednji artikala široke potrošnje. Široke mase pozdravile su ovu odluku Partije i Savezne vlade i bore se za njeno potpuno sprovođenje u život.

Uslovi pod kojima se izvršavao plan 1950. godine stvorili su čitav niz teškoća od kojih su se neke mogle predvideti, ali su druge došle neočekivano.

Podbacivanje poljoprivredne proizvodnje usled suše u ovoj godini, o čemu je govorio drug Kidrič, stvorilo je znatan debelans u našim planovima i izazvalo niz teškoća u ostalim granama privrede. Dok su zasejane površine uglavnom odgovarale planskim pokazateljima, dotle su prinosi po hektaru podbacivali u razmerama kakve za pojedine kulture nisu zabeležene ni za zadnjih 50 godina.

Ako bismo računali samo neposrednu štetu u poljoprivrednoj proizvodnji, izraženu kroz smanjenje narodnog dohotka od poljoprivrede, onda to smanjenje narodnog dohotka, računato u nižim

jedinstvenim cenama, iznosi u odnosu na prošlu godinu oko 12 milijardi dinara, tj. veću sumu nego naše ukupne investicije za godinu dana. Međutim, daleko je veća šteta koju nam je nanela suša, ako bi računali po vrednosti poljoprivredne proizvodnje i po svim posledicama koje su suša i smanjena poljoprivredna proizvodnja izazivali i u drugim privrednim granama. Na primer, proizvodnja žitarica bila je manja od prošlogodišnje za 165.000 vagona ili za 37%; proizvodnja šećerne repe za blizu 36.000 vagona ili za 36%; proizvodnja suncokreta za oko 5.200 vagona ili za 50%, proizvodnja krompira za 41.000 vagona ili za 66%. (Podbacivanje u odnosu na plan za 1950 godinu je kod nekih kultura još veće nego podbacivanje u odnosu na prošlu godinu, s obzirom da su planovi predviđali i odgovarajuće povećanje proizvodnje u 1950 godini. Tako je, na primer, proizvodnja žitarica u odnosu na plan podbacila za 173.000 vagona a proizvodnja šećerne repe za 80.000 vagona ili 55%).

Podbacivanje proizvodnje industriskog bilja za oko 48% (računato po vrednosti), proizvodnje povrća za oko 66% i proizvodnje voća (od 30 do 50%), osetno je uticalo i na izvršenje plana u izvesnim industriskim granama. Na primer, proizvodnja šećera je podbacila u odnosu na plan za 57%, proizvodnja skroba za 32%, proizvodnja konzervne industrije za 66%, proizvodnja fermentisanog duvana za 26%.

Industrija republičkog značaja izvršila je svoj plan sa 91%, a s tim što su neke grane koje su podbacile u izvršenju plana, — povećale proizvodnju u odnosu na 1949 godinu. Kod lokalne industrije kod koje se u jačoj meri osećao nedostatak sirovina, plan je izvršen sa 80%. Povećanje proizvodnje iznosi u odnosu na 1949 godinu: u proizvodnji električne energije 9%, u proizvodnji uglja 5%, u metalnoj industriji 25%, u elektroindustriji 2%, u hemijskoj industriji 6%, u građevinskoj industriji 9%, u drvenoj industriji 11% i u industriji kože i obuće 19%.

U ovoj godini je u pojedinim industriskim granama postignut znatan uspeh u osvajanju novih proizvoda. Samo mašinogradnja NR Srbije ove godine je počela da proizvodi 30 novih proizvoda koji su se mahom uvozili iz inostranstva.

Plan eksploatacije šuma ostvaren je po vrednosti sa 95%, uglavnom radi teškoća u izvozu posečenog drveta iz šume. Seča je u odnosu na prošlu godinu smanjena, s obzirom da smo već 1949 godine morali zbog izuzetnih potreba da posečemo onoliko koliko je bilo predviđeno za 1951 godinu te smo na taj način dosta smanjili raspoloživu drvenu masu naročito u nekim sortimanima (hrastovina).

Plan građevinarstva je po vrednosti ostvaren sa 89,3%, dok je obim građenja koji je izvela operativna NR Srbije ostao isti kao u 1949 godini. U protekloj godini naročito su forsirani radovi na rudarskoj građi, hidrogradnji i električnim vodovima. U 1950 godini naše građevinarstvo je izvodilo radove na 7.000 objekata od čega je završilo 5.226 objekata. Obim izvođenih radova vidi se iz sledećih podataka: 508 privredno-industrijskih zgrada sa 412.750 kvadratnih metara u vrednosti 1,268 miliona dinara; 939 poljoprivrednih objekata sa 414.365 m² u vrednosti 423 miliona dinara; 1.196 stanbenih zgrada sa 590.650 m² u vrednosti 1.661 milion dinara; 282 suvozemnih saobraćajnica i elektrovođa u vrednosti 924 miliona dinara; 107 objekata na hidrogradnjama u vrednosti 521 milion dinara; 255 objekata na rudarskim gradnjama u vrednosti 238 miliona dinara; 1.723 raznih drugih objekata u vrednosti 1.796 miliona dinara.

Pored toga rekonstruisan je i adaptiran 1.721 objekat u vrednosti 605 miliona dinara. I u 1951 godini težište naših zadataka leži u ključnim privrednim granama. Obim investicionih radova je veći nego u 1950 godini. Od ukupnih investicija na kapitalnu izgradnju otpada 83,3%; 61% ukupnih investicija kapitalne izgradnje otpada na industriju pri čemu najveći udeo imaju osnovne grane — elektroprivreda, rudarstvo, nemetali i mašinogradnja.

Važniji objekti koji će se graditi u 1951 godini jesu po republičkom planu: hidrogradnja na Zvorniku, Vlasini, Raškoj, Ovčarskoj Banji, Međuvršje, Sejašnica; termoelektrane u Kostolcu i na Kosovu.

Investicioni radovi u rudnicima uglja, a naročito u rudnicima u kolubarskom, kostolačkom, senjsko-resavskom i aleksinačkom basenu, zatim fabrika šamota u Arandelovcu, fabrika elektro-porcelana, fabrika »Magnohrom« u Rankovićevu, radovi u rudnicima nemetala »Goleš« i »Drenica«, fabrika poljoprivrednih mašina »Pobeda«, »Zmaj«, »Sedmi kilometar«, fabrika kablova u Svetozarevu, fabrika autodelova u Priboju, proširenje fabrike cementa u Beočinu i »Šara« i nova fabrika cementa »Novi Popovac«, fabrika keramike u Mladenovcu, fabrika montažnih zgrada, proširenje kapaciteta u fabrikama stakla u Pančevu i Paraćinu, kisikane u Beogradu i Titovom Užicu, industrija skroba u Zrenjaninu.

U saobraćaju, pored održavanja i modernizacije kolovoza postojeće saobraćajne veze, završiće se moderan kolovoz puta Beograd—Smederevo.

Od važnijih objekata društvenog standarda izvoćiće se radovi na proširenju postojećih i podizanju novih ustanova za

lečenje tuberkuloze, radovi na izgradnji novih kliničnih bolnica, dispanzera, bolnica i ambulant u unutrašnjosti.

U sledećoj godini biće izgrađen i izvestan broj naučnih instituta, fakulteta, srednjih i osnovnih škola.

U 1951 godini predviđeno je dalje povećanje proizvodnje u pojedinim industrijskim granama. Tako će se proizvodnja u 1951 godini u odnosu na planiranu proizvodnju 1950 godine povećati: u proizvodnji elektroenergije za 10%, u proizvodnji uglja za 3%, u proizvodnji i preradi nemetala za 95%, u mašinogradnji za 10%, u elektroindustriji za 33%, u hemskoj za 8%, u građevinskoj za 7%, u drvnoj za 7%, u industriji hartije za 17%, i u radioindustriji za 398%.

Najveće povećanje proizvodnje u sledećoj godini je predviđeno u proizvodnji i oplemenjivanju nemetalnih ruda koja će se gotovo podvostručiti u odnosu na plan ove godine. Nemetali su mlada grana u našoj industriji kojoj pretstoji snažan razvoj putem izgradnje novih velikih industrijskih objekata i rekonstrukcije postojećih. U ovoj grani se nalaze u gradnji četiri velika objekta svetskih razmera po svom kapacitetu, koji će biti pušteni u pogon u toku iduće godine.

Fabrika šamotnih proizvoda u Arandelovcu čiji je jedan deo (šahine peći) već završen i pušten u rad 29. novembra 1950. godine biće završena i puštena u pogon u etapama tako da će početkom II polugoda 1951. godine postići svoj puni kapacitet.

Fabrika elektroporcelana u Arandelovcu se nalazi u jeku izgradnje i biće puštena u pogon u trećem tromesečju 1951. godine. Njena proizvodnja će biti preko 3 puta veća od sadašnje proizvodnje postojećih fabrika.

Moderno postrojenje za proizvodnju kaustično pečenog magnezita rudnika Goleš na Kosmetu dawaće velike količine ovog proizvoda čiji kvalitet spada među najbolje na svetu. Pretežan deo proizvodnje namenjen je izvozu.

Fabrika crnog vatrootalnog materijala u Rankovićevu koja će proizvoditi sinter magnezit, magnezit, hrom-magnezitne i hromne opeke potrebne crnoj metalurgiji, podmirivaće sve domaće potrebe u ovim proizvodima i veći deo proizvodnje davati za izvoz.

U metalnoj i elektroindustriji u toku iduće godine biće pušteni u pogon: fabrika kablova u Svetozarevu, fabrika auto i kamionskih delova u Priboju, novi mašinski pogoni u zavodu »A. Ranković« i nova velika hala od 7000 m² radnog prostora u fabrici poljoprivrednih mašina »Pobeda« u Novom Sadu.

U industriji stakla proradiće u idućoj godini novi kapaciteti u Paraćinu i Pančevu, koji će nas potpuno osloboditi uvoza ravnog a u velikoj meri smanjiti sadašnju nestašicu šupljeg stakla.

U tekstilnoj industriji podići će se velika predionica u Prištini, čija je izgradnja počela u ovoj godini, i tekstilna preduzeća u Novom Pazaru i Titovom Užicu. Ovim će se sadašnji kapacitet naših predionica povećati za 40%.

Obimni investicioni radovi zahtevaće da naše građevinarstvo izvrši za preko 1 milijardu više radova nego ove godine.

Na kraju, hoću da izjavim da se slažem sa predlogom za produženje Petogodišnjeg plana još za jednu godinu. Iz obrazloženja koje je dao drug Kidrič a i iz mnogobrojnih činjenica koje su svima nama poznate, jasno proizilazi da ovo jednogodišnje produženje našeg Petogodišnjeg plana ne znači i neće značiti usporavanje tempa našeg razvitka u celini. Iz podataka koji su nam ovde izneseni vidi se da ćemo mi u vremenu od 6 godina uraditi i izgraditi u celini više nego što je bilo predviđeno Petogodišnjim planom. Ovim ćemo odneti još jednom pobjedu nad svim neprijateljima naših naroda i socijalističke Jugoslavije koji su pokušali da nas ometu u izgradnji naše zemlje.

U idućoj godini očekuju nas veliki napori, ali i velika dela koja treba da ostvarimo. Okupljeni oko naše Partije i druga Tita, naši trudbenici će ostvariti sva ta velika dela. Dalje će jačati ekonomska moć naše zemlje, sloboda i nezavisnost naših naroda, socijalizam. (Aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima narodni poslanik Sedat Veli.

Sedat Veli (NR Makedonija): Drugovi i drugarice narodni poslanici, u ekspozicima drugova ministara Savezne vlade i u diskusiji data je svestrana analiza prošlog budžeta za 1950 godinu, istovremeno obrazložen i Predlog opštedržavnog budžeta za 1951 godinu. Iz toga se jasno može videti privredna moć naše države, odnosno može se videti koliko je stvoreno i izgrađeno, vidi se koliko su radni ljudi naše socijalističke države sposobni da razviju radni elan, dosada neviđenih razmera. To se moglo i moći će se i dalje postići samo zahvaljujući pravilnoj liniji naše Partije pod rukovodstvom druga Tita i moralno-političkom jedinstvu našeg naroda, koje je danas čvršće i jače nego ikad ranije.

Opšte uzevši, dosadašnji rad Narodne skupštine, svi budžeti koje je doneo ovaj dom i narodne skupštine republika, sa ovim budžetom, — jasno izražava ne samo privredni, kulturni i opšti razvitak naše zemlje i daju perspektivu izgradnje socijalizma kod nas, već, i naročito, pruža uslove za dalji razvitak zaostalih republika, a pogotovo za kulturni razvitak nacionalnih manjina

To naročito podvlačim zbog toga što mi pripadnici nacionalne manjine, Šiptari i Turci, u Makedoniji najbolje to osećamo, jer uživamo sva prava. To govorim zbog toga što manjine u Makedoniji, kao i svi ostali imamo takve mogućnosti i uslove da se razvijamo kao nikada dosada u istoriji.

Polazeći od marksističko-lenjinističke postavke da nacionalno pitanje nije samo ustavno pitanje, naša Partija i Savezna vlada preuzele su sve potrebne mere da se svim narodima — prema tome i nacionalnim manjinama — obezbedi ne samo pravo učešća u vlasti li celokupnom društvenom životu nego i svestrana pomoć da bi mogli koristiti ta prava, da možemo razvijati nacionalni jezik, kulturni i opšti napredak sa socijalističkom zadržinom.

Kad govorimo o pravima koja uživaju svi narodi, a pogotovo nacionalne manjine u novoj, socijalističkoj Jugoslaviji, potrebno je i ovde, a to će uvek biti potrebno, pošetiti kako su manjine živjele za vreme stare Jugoslavije, potrebno je da kažem zbog toga što su za tu slobodu, za takvo bratstvo i jedinstvo kakvo mi imamo pali milioni žrtava, nezavisno od toga kako to žele da predstavljaju informbiroovci. Za to govore činjenice. Šiptari i Turci u Makedoniji u bivšoj Jugoslaviji nisu imali ni najelementarnija prava, nisu imali pravo na svoj jezik, svoje škole i kulturne ustanove. Naprotiv oni su gonjeni na svakom koraku, izlagani nezapošlenosti itd.

Međutim, kako to pitanje stoji sada u novoj Jugoslaviji? Sprovodeći u delo bratstvo i jedinstvo sa nacionalnim manjinama, rešavajući pravilno i dosledno nacionalno pitanje u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji, naša Partija i narodna vlast dale su široke mogućnosti za svestrani razvitak. U stalnoj želji za prosvetivanjem i kulturnim uzdizanjem naroda Narodne Republike Makedonije kod nacionalnih manjina postignuti su ogromni rezultati. Dosada je otvoreno 356 osnovnih škola sa 41.856 đaka. Pored toga, imamo 15 sedmoletki sa 1.638 učenika, dve šiptarske gimnazije, 26 paralelki pune i nepune gimnazije sa 887 učenika. Dalje, na kraju ove školske godine šiptarska gimnazija u Tetovu daje prve maturante. Težak je, ali slavan bio put u osposobljavanju učiteljskog kadra. Od nijednog danas imamo 1177 učitelja koji su svršili razne pedagoške kurseve i škole. Ove godine otvorena je i učiteljska škola, tj. izvor za učiteljski kadar, u Tetovu. Ima bezbroj učenika u višim školama, studenata itd. Narodna vlast, uz pomoć Partije i masovnih organizacija, dosada je opismenila 72.752 nepismenih, ne uzimajući u obzir rezultate od ove godine. Mi smo pri kraju likvidacije ovog zla.

Za kulturno uzdizanje Šiptara i Turaka formirana su razna kulturno-umetnička društva. Kod nas u Makedoniji radi jedno

pozorište u Skoplju, 132 kulturno-umetničkih društava i grupa sa 7.500 članova. Nacionalne manjine imaju štampu na svom jeziku. Tako, na primer, izlaze četiri lista sa 25.600 mesečnog tiraža, 4 časopisa sa tiražom od 11.500, 32 udžbenika sa tiražom od 172.000, ukupno 38 knjiga »Političke biblioteke« sa ukupnim tiražom od 161.000. I puno još knjiga koje su u radu. Učestvovanje nacionalne manjine u celokupnom društveno-ekonomskom i političkom životu uopšte, a posebno u organima narodne vlasti, od najnižih do najviših — sve do ovog doma, isto tako govori o pravilnom rešenju nacionalnog pitanja.

Nacionalne manjine koje žive u Makedoniji srazmerno su i prosečno zastupljene u saveznoj Skupštini: od ukupno 30 poslanika tri su od nacionalne manjine i 9 zamenika. U Veću naroda od 30 poslanika 9 su od nacionalne manjine i 4 zamenika. Od 245 poslanika Narodnog sabora Narodne Republike Makedonije 45 poslanika su pripadnici nacionalnih manjina i 53 zamenika. Od nacionalnih manjina birani su u gradske, sreske i rejonske odbore 650 odbornika, u mesnim narodnim odborima 1408, u državnom aparatu kao službenici 3321 itd. A kako stoji stvar sa nacionalnim manjinama u informbiroovskim zemljama kao, na primer, u Sovjetskom Savezu, Bugarskoj, Rumuniji itd., ili sa našim Jugoslovenima koji žive kod njih. Meni se čini da nema potrebe opširno o tome da govorim, jer mi to svi znamo, a zna to i naš svaki najmanji pionir.

Sprovođenjem pravilne linije naše Partije i Savezne vlade o nacionalnom pitanju, koja se odražavala u budžetu prošle godine, postignuti su uspehi — uz pomoć naših narodnih vlasti i u Makedoniji. Ali, bilo je i još ima teškoća s obzirom na to što su šiptarske i turske mase bile mnogo kulturno zaostale. Potrebni su nam bili razni kursevi, a biće ih dalje, ali mi ćemo i te teškoće prebroditi i izgraditi socijalizam, mimo volje naših neprijatelja. O tome nas uči i vaspitava naša Partija da neumorno radimo i da se borimo protiv svih teškoća. Ispunjavajući proizvodne planove, u Narodnoj Republici Makedoniji među udarnicima, novatorima i racionalizatorima ima bezbroj pripadnika nacionalnih manjina. Formiraju se radne zadruge u selima gde žive Makedonci i nacionalne manjine, i po selima gde žive samo manjine. Eto, zašto su makedonski narod i nacionalne manjine tesno povezani i zašto čvrsto stoje na liniji naše Partije. To dokazuju svi uspehi koje smo postigli i koje ćemo dalje postići. Na kraju, to se pokazalo i na ovim nedavno sprovedenim izborima za narodne poslanike za Narodno saboranje Makedonije. Makedonski narod u zajednici sa nacionalnim manjinama i nacionalne manjine u zajednici sa makedonskim narodom i svi jugoslovenski narodi postižemo rezultate u našem

radu blagodareći patriotizmu i zalaganju masa i pravilnoj liniji naše Partije.

Smatrajući da se predloženim budžetom za 1951 godinu finansijski i materijalno obezbeđuje izvršenje pravilne političke linije našeg CK i Vlade FNRJ na čelu sa drugom Titom, da se njime osigurava izgradnja socijalizma u našoj zemlji, za sreću naših naroda, ja ću glasati za. (Aplauz).

Pretsedavajući: Prekidam današnju sednicu, koju ćemo nastaviti u 16 časova. Po podne je prvi govornik Potpredsednik Vlade FNRJ i Ministar inostranih poslova drug Edvard Kardelj.

(Sednica je prekinuta u 12,30 časova).

(Nastavak sednice u 16,15 časova)

Pretsedavajući: Nastavljamo sednicu. Reč ima Potpredsednik Savezne vlade i Ministar inostranih poslova drug Edvard Kardelj.

Potpredsednik Vlade FNRJ i Ministar inostranih poslova Edvard Kardelj (NR Slovenija): Drugovi narodni poslanici, ovo zasedanje naše Narodne skupštine održava se u momentu kada je zategnutost u međunarodnim odnosima postigla izvanredno visok stepen i kada je čovečanstvo dužno da otvoreno pogleda u oči mogućnosti jedne nove svetske ratne katastrofe ako se ne izmeni tok dosadašnjeg međunarodnog političkog razvitka. Mi se nadamo da do toga nešto doći i da će snaga organizovane ljudske svesti da savlada ratnu stihiju, ali u isto vreme ove nade ne smeju nas sprečavati da vidimo opasnosti takve kakve jesu.

S obzirom na to, čini mi se, biće korisno da u ovom momentu temeljitije pretrasemo našu spoljnu politiku i da odredimo opredelimo pravac naših budućih napora. Iz tih razloga ja u ovom referatu nameravam da se unekoliko udaljim od osnovnog zadatka, koji bi inače trebalo da ima izveštaj ministra spoljnih poslova u vezi sa budžetskom debatom, te ću se zadržati više — da se tako izrazim — na generalnoj liniji naše spoljne politike, nego na tekućim problemima iz rada Ministarstva spoljnih poslova. Naravno, pri tome neću moći da izbegnem ideološki i teoretski aspekt naše spoljne politike. Zato mi oprostite što ću vam uzeti nešto više vremena.

I

Spoljna politika Vlade FNRJ polazi od gledišta da je danas osnovni zadatak miroljubivog čovečanstva sačuvanje mira. Imajući pred očima takav zadatak, mi smo dužni postupke ove ili one vlade u prvom redu razmatrati upravo kroz prizmu in-

teresa održanja mira. Dosledni takvom stavu, mi osuđujemo agresiju ili agresivne planove, ma ko bio njihov nosilac, i podržavamo mere koje objektivno predstavljaju doprinos miru ma ko bio nosilac takvih mera.

Takav stav Vlade FNRJ nije izraz nekog praznog liberalističkog pacifizma, niti nekog uskog nacionalnog egoizma. On čak nije ni samo izraz žarke želje naroda Jugoslavije da u miru izgradiju svoju socijalističku domovinu i da polože temelje za lepšu budućnost našeg radnog čoveka, ma da je ova želja i ovaj cilj, naravno, osnovni zakon naše spoljne politike.

Međutim, ne radi se samo o našim željama i o našim sopstvenim interesima. Naš stav takođe proizlazi iz činjenice da je u današnjoj eposi po pravilu svaki agresivni rat — ma ko bio njegov nosilac — zločin protiv ljudskog napretka, i da su napredni ljudi zato dužni da se bore protiv svakog agresivnog rata.

Navikli smo da govorimo o pravednim i nepravednim ratovima u zavisnosti od uloge koju je ovaj ili onaj rat odigrao na putu napretka čovečanstva i oslobođenja naroda od pritiska reakcionarnih ugnjetača. I zaista, istorija nam daje mnogo primera pravednih ratova, koji predstavljaju krupan doprinos napretku čovečanstva. Ali, pri tome mi nikada ne smemo zaboraviti da ratovi ne postaju pravedni po tome kako ih nazivaju, odnosno kako misle o njima oni koji ih vode. Karakter svakog rata treba ocenjivati prema njegovoj objektivnoj istoriskoj ulozi i konkretnim posledicama koje on nosi sobom za stvar ljudskog napretka uopšte i za stvar oslobođenja ugnjetenog, ili od strane imperijalizma ugrožavanog naroda, napose. O tome mi moramo naročito voditi računa danas, kad se teorija o pravednom i nepravednom ratu pokušava preudeliti za sve moguće praktične potrebe jedne antisocijalističke politike, upravljene ka hegemoniji nad svetom.

Karakteristika takvih iskrivljenih teorija o pravednom i nepravednom ratu jeste da sve one polaze od toga ko vodi rat, a ne od toga čemu služi, kakvoj politici služi određen rat. Pri tome one, naravno, polaze sa stanovišta da je Sovjetski Savez — a u poslednje vreme počinje tu da se spominje i Kina, bar za aziski svet — rukovodeća snaga ljudskog napretka i da je interes sovjetske spoljne politike, odnosno u Aziji interes kineske spoljne politike, rešavajući faktor tog napretka. Koliko god je ta teorija bila uglavnom pravilna u vremenu između dva svetska rata, — naravno pod određenim uslovima — toliko je ona danas neprijateljska samoj ideji socijalizma.

Pred našim su se očima mnoge revolucionarne parole i socijalističke formule u praksi Sovjetskog Saveza pretvorile u

propagandističku fasadu koja ustvari prikriva reakcionarnu sadržinu. Tvorevina takvog razvitka sada ima tendenciju da se silom nametne drugim zemljama na putu socijalizma. Može li se pod takvim uslovima i dalje ostati na teoriji da Sovjetski Savez — ili, recimo, u najnovije vreme Kina — u principu ne mogu da vode nepravedni rat? Razume se da u današnje vreme takva teorija nije samo zastarela, nego duboko nemarksiistička i vrlo opasna za stvar mira, demokratije i socijalizma.

Pa ipak kominformovska propaganda uporno — i često čak sa uspehom — uverava progresivne i miroljubive ljude da se od Oktobarske revolucije pa do danas nije ništa kvalitativno promenilo u odnosu snaga u svetu i da je i danas, 33 godine posle Oktobarske revolucije, sva istorijska pravda na strani sovjetske vlade i da sve što se suprotstavlja toj »pravdi«¹ zaslu-
žuje smrt i prokletstvo. Razume se da je, u smislu takvih pragmatističkih teorija, i svaki rat koji odgovara interesima sovjetske politike — pravedan rat. Došlo se do takvih apsurdna da se započinju ratovi — kao što je to slučaj u Koreji — pod izgovorom da se zapravo ne radi o ratu, — nego o zaštiti mira. Stvorena je licemerna parola da treba ratovati, oružjem ratovati za mir.

Mi se sa takvim teorijama, naravno, ne možemo složiti i smatramo ih veoma opasnim za stvar mira i ljudskog napretka. Kada su napredni ljudi čitavog sveta štitili velike tekovine Oktobarske revolucije, onda je naravno sva pravda bila na njenoj strani i na strani Sovjetskog Saveza. Mi svi smo u toku Drugog svetskog rata, takode, s punim pravom govorili da Sovjetski Savez vodi pravedan rat protiv fašističkih agresora, za svoju sopstvenu slobodu i za napredak čovečanstva uopšte i to zajedno sa drugim narodima antihitlerovske koalicije. Uloga Sovjetskog Saveza u svetu je u to vreme stvarno bila takva da se njegov međunarodno-politički interes u suštini poklapao sa interesom opšteg napretka čovečanstva, bez obzira na izvesne reakcionarne i antidemokratske tendencije, koje je u to vreme sovjetski sistem već pokazivao.

Ali danas progresivni ljudi ne mogu stvari postavljati na isti način, ako ne žele da padnu u teško popravive greške, čije će se negativne posledice odraziti na nekoliko decenija društvenog razvitka čovečanstva. Dve činjenice su u tom pogledu naročito važne.

Prvo svega, mi danas više ne možemo govoriti o kapitalističkom opkoljavanju nekog socijalističkog ostrva, čija odbrana predstavlja centralni istorijski zadatak naprednih ljudi. Odnos snaga se kvantitativno tako izmenio, da o takvom opkoljavanju ne može biti ni reči. Naprotiv, snage socijalizma danas već dolaze do izra-

žaja u nizu novih formi u veoma mnogim zemljama — i to ne samo u onima čije vlade same sebe nazivaju socijalističkim, — što dokazuje da je socijalizam već prestao biti domen »učenih ljudi« u Moskvi, ili neke malobrojne avangarde u pojedinim zemljama i uopšte u svetu, i da je već postao stvar konkretne prakse miliona i miliona ljudi u čitavom svetu. Socijalizam danas utire sebi put u mnogobrojnim formama i kroz najrazličitije pukotine starog sistema.

Razume se, pošto se razvitak socijalizma nadovezuje na određen stepen razvitka proizvodnih snaga, on mora nužno biti neravnomeran.

Zemlje sa razvijenim proizvodnim snagama ili sa demokratskim političkim formama, pod određenim političkim uslovima, mogu u smislu stepena socijalističkog razvitka takoreći preko noći ostaviti daleko za sobom zemlje koje su davno pre njih prošle kroz socijalističku revoluciju, ali su zaostale zbog slabo razvijenih proizvodnih snaga. A to znači takode da namerajanje zaostalih političkih formi — koje su nastale u jednoj zemlji socijalističke revolucije na bazi niske razvijenosti proizvodnih snaga — drugim, a pogotovu ekonomski razvijenijim zemljama, predstavlja u suštini reakcionaran akt.

Takva tendencija ne bi sama po sebi mogla da bude dugog života ako bi se pojavljivala kao odraz izvesne idejne zaostalosti ili stagnacije. Ali ona dobija svoju krupnu ulogu time što ustvari postaje forma određenih hegemonističkih, odnosno imperijalističkih — što je jedno te isto — ciljeva, koji imaju ekonomsku sadržinu. Ne treba, naime, zaboraviti da će — dok postoji mogućnost bilo koje forme eksploatacije — tako dugo postojati i kandidati za takvu eksploataciju. A takva mogućnost proizilazi u prelaznom vremenu između dva društvena sistema već iz same neravnopravnosti socijalističkog razvitka u sadašnjoj epoci i iz postojanja države kao samostalne političke i ekonomske snage. Razume se da na takvoj bazi mogu da se razvijaju specifične suprotnosti, pa čak i mogućnost nepravednih agresivnih ratova.

Uostalom, ovo pitanje više ne spada u oblast teoretskih hipoteza, nego je dobilo već svoju političku potvrdu i obrazac u sovjetskoj politici prema socijalističkoj Jugoslaviji, ili u specifičnim protivrečijima između SSSR i Kine u borbi za uticaj u Aziji, iako ta protivrečja još nisu dobila karakter otvorenih suprotnosti i čak ne moraju obavezno ni da dobiju takav karakter.

Kada govorimo o tome — da uzgred napomenem — mi ne smemo ni za momenat zaboraviti da socijalizam — pogotovu u svojoj sadašnjoj fazi — nije nikakva statička društvena forma. Staviše, to što mi danas zovemo socijalizmom, to je ustvari

proces njegovog nastajanja, proces dugih i grčevitih »porodajnih muka« — kao što kaže Karl Marks — u kojima se novo rađa iz starog. Mi živimo ustvari u eposi prelaza jednog društvenog sistema u drugi, pri čemu su ekonomski faktori novog već odneli svetsko-istorisku pobedu i postali dominantni za celokupan politički razvitak savremenog društva. Oni udaraju, na primer, svoj pečat na svaki oslobodilački pokret, čak u najzaostalijim zemljama i oni postaju stihijna snaga koja se probija kroz sve pore kapitalističkog društva, čak i u najrazvijenijim i »najčvršćim« kapitalističkim zemljama. Očigledno je da se u svetlu takvih činjenica ponovo postavlja i pitanje, u kojim formama danas mogu i treba da deluju svesni, subjektivni faktori socijalizma.

Ukratko rečeno, mi moramo shvatiti da je proces rađanja novog društva kroz teške porodajne muke i suprotnosti dominantni faktor sadašnje istoriske epohe i da sve događaje i aktivnosti društvenih snaga moramo posmatrati prema ulozi koju one igraju u takvom procesu. Prema tome — kao što sam već rekao — ne radi se više o potrebi progresivne odbrane nekog »opkoljenog« socijalističkog ostrva od snaga monopolističkog kapitala, nego o tome da se sudbina socijalizma sada rešava tako reći na njegovom »sopstvenom tlu«, tj. preko specifičnih suprotnosti, koje su karakteristične za prelaznu fazu socijalističkog razvika. A to je faza u kojoj država, birokratski despotizam i državno-kapitalistički elementi igraju, odnosno mogu da igraju, još preovlađujuću ulogu. Razume se da te suprotnosti mi moramo ocenjivati prema njihovom objektivnom istoriskom značenju, a ne prosto po tome da li se neka vlada ili neka zemlja proglašava socijalističkom ili ne, i da li u njoj komunistička partija ima rukovodeću ulogu ili ne.

Samo se po sebi razume, takode, da u takvim izmenjenim uslovima i termini »pravedni« i »nepravedni rat« dobijaju sasvim drugu konkretnu sadržinu nego što su je imali ranije. Pre svega, mi moramo konstatovati mogućnost da se države u takvoj fazi svog razvika mogu da laćaju i nepravednih, reakcionarnih ratova, a takode i kontrarevolucionarnih ratova protiv razvijenih zemalja na putu u socijalizam.

Nema, dakle, nikakve sumnje da se epoha u kojoj mi danas živimo bitno razlikuje od one koja se završila Drugim svetskim ratom. Nažalost, marksističko-lenjinistička nauka, pod uticajem pragmatičkog pravca sovjetske teorije, nije uspela da dublje zadre u analizu društvenih i ekonomskih promena koje karakterišu današnji svet. Ja mislim da to, u znatnoj meri, važi i za društvene nauke u našoj zemlji.

Drugo, kad god se raspravlja o teoriji pravednog i nepravednog rata, stalno treba imati pred očima pitanje kakvu konkretnu ulogu imaju savremene političko i ekonomske forme u razvitku socijalizma.

U svim zemljama za koje se tvrdi da su socijalističke, odnosno da su na putu ka socijalizmu, radi se ustvari o prvoj ranoj fazi procesa baziranog na relativno niskoj razvijenosti proizvodnih snaga i na jakoj ulozi državno-kapitalističkih elemenata koji pokazuju čvrstu tendenciju konzerviranja i jačanja. Očigledan izuzetak u pogledu pravca razvitka — iz specifičnih razloga, o kojima neću govoriti na ovom mestu — predstavlja zasada uglavnom samo Jugoslavija. Na bazi razvijanja države kao samostalne i sve jače političke i ekonomske snage i na bazi konzerviranja i proširivanja državno-kapitalističkih odnosa, stvaraju se u takvim zemljama antidemokratski i birokratsko-despotički politički sistemi, koji predstavljaju reakcionarnu kočnicu i izvor mnogih opasnosti za dalji razvitak socijalizma.

U svoje vreme su, na primer, političke forme Sovjetskog Saveza predstavljale krupan istorijski korak dalje. Međutim, danas su se mnogo od njih razvile u kočnicu daljeg razvitka socijalizma u istom smislu kao i svaka druga reakcionarna politička reforma savremenog sveta. Prema tome, nasilno nametanje takvih formi drugim narodima i zemljama — bez obzira na njihov sadašnji politički i društveni sistem — predstavlja nasilje nad napretkom u istom smislu kao i svaka reakcionarna agresivna akcija. Međutim, to ne važi samo za SSSR, nego i za svaku zemlju koja bi se latila »usrećivanja« drugih naroda nasilnim nametanjem svog političkog sistema i svoje hegemonije.

Nikakva »vodeća nacija« u svetu, prema tome, danas ne može tvrditi za sebe da ona nosi na svojim bajonetima slobodu i progres, čak ni u onoj meri u kojoj je to za sebe nekada tvrdio Napoleon. Svaki agresivni rat u današnje doba, ma ko ga otpočinjao, predstavlja nasilje protiv ljudskog napretka, on je antisocijalistički. Nijedan takav rat ne može u današnje doba biti pravedan, oslobodilački, progresivan.

Ta činjenica mora danas, pre svega, biti polazna tačka i opšta orijentacija naše spoljne politike.

II

To ne znači, naravno, da u današnje vreme ne može biti pravednih oslobodilačkih ratova. Ne može biti sumnje da su, na primer, rat ugnjetenog naroda protiv ugnjetača ili odbranbeni rat naroda za svoju nezavisnost od agresije osvajača ili intervenata — pravedni ratovi. To je naročito potrebno naglasiti

danas, kada se sve nove i nove nacije kolonijalnog sveta bude i teže ka samostalnom životu. Razume se da će narodi koji se nalaze u takvoj borbi uvek imati na svojoj strani naše simpatije i našu političku podršku.

Međutim, mi bismo bili rdavi marksisti ako bismo zaboravili da su nas Marks, Engels i Lenjin učili da na konkretne političke pojave ne smemo gledati izolirano, nego u njihovoj povezanosti sa opštim društvenim i političkim kretanjem u svetu.

U oceni karaktera svakog rata u današnje vreme mi moramo, prema tome, polaziti od konkretnih uslova u kojima se takav rat odvija i od konkretnih rezultata koje ovaj ili onaj rat može danas imati za stvar opšteg mira u svetu, odnosno za stvar ljudskog napretka uopšte. A takav napredak danas ne koče samo elementi starog monopolističko-kapitalističkog sistema, nego i birokratsko-despotičke političke forme kominformovskog tipa, koje su rezultat slabosti, poraza i neuspeha socijalističkih elemenata u procesu socijalističkog razvitka. Osvajački ratovi koje vode vlade sa takvim tendencijama ne mogu da služe progresu. Oni su reakcionarni i nepravedni u istom smislu kao svaki imperijalistički rat. Takvim ratovima, ma pod kakvim se parolama oni vodili, mi, naravno, ne samo da ne možemo dati nikakve podrške, nego treba da ih osudimo i da se borimo protiv njihovih potpaljivanja.

U tom smislu mi moramo osuditi i svaki pokušaj potčinjavanja oslobodilačkih pokreta ili ratova naroda za svoju nezavisnost tudjoj hegemonističkoj politici i njihovog zloupotrebljavanja u svrhe o kojima sam govorio. Mi se ne smemo zavarati pričama o »bratskoj pomoći« tamo gde se ustvari radi o potčinjavanju ovog ili onog oslobodilačkog pokreta određenim hegemonističkim ciljevima. Ne treba zaboraviti da su i od nas tražili da se potčinimo stranoj hegemoniji u ime toga što su nas navodno baš pretendenti na takvu hegemoniju »oslobodili« hitlerovskih osvajača. I takode ne treba zaboraviti da je tendencija ka hegemoniji jedne »socijalističke« zemlje, ka priznanju »rukovodeće nacije« itd., samo jedna forma ideologije osvajanja, samo jedna specifična forma imperijalizma, samo još jedna manifestacija onih elemenata klasnog društva koji su se ušančili u sistemu birokratske despotije.

Naše simpatije će uvek biti na strani naroda koji se bore za svoju slobodu i nezavisnost ili braně svoje pravo da sami upravljaju svojom zemljom bez mešanja sa strane. Ali, mi smo u isto vreme dužni da osudimo i da se suprotstavimo svakoj politici koja ide za tim da se rukovodstva takvih oslobodilačkih pokreta pretvore u oruđe ove ili one hegemonističke politike, ili

da se pod firmom »bratske pomoći« ustvari narodi potčinjavaju novim gospodarima, ili da se stvaraju baze za nove osvajачke planove. Mi ne bismo bili samo loši marksisti, nego i rdavi upravljači sudbine naroda Jugoslavije i socijalizma u našoj zemlji, kada ne bismo shvatili da na pojedine takve pokrete ne smemo gledati izolovano, nego po njihovoj konkretnoj ulozi u današnjoj stvarnosti, po tome koliko su oni stvarno oslobodilački, a koliko su zloupotrebljeni za interese ove ili one strane hegemonističke politike. Mi bismo bili u kontradikciji sami sa sobom ako bismo se ovde, na sopstvenom tlu, na našim granicama, borili protiv nametanja strane hegemonije našim narodima, a podržavali u drugim delovima sveta takve političke akcije koje bi nametale istu takvu hegemoniju drugim narodima.

I o tim činjenicama mi moramo voditi računa pri određivanju naše spoljne politike. Polazeći sa tog stanovišta, mi smo podržavali i podržavamo i dalje borbu NR Kine da zauzme svoje mesto u svetu, kao što smo ranije sa simpatijama pratili pobeđu kineske revolucije. Ali iz istih razloga mi smo osuđivali i osuđujemo sve tendencije koje idu za tim da se na ledima korejskog naroda — zloupotrebljavajući njegove težnje ka oslobođenju i ujedinjenju — vodi rat u interesu ove ili one strane hegemonije u Koreji.

III

Pa ipak u svetu ima još uvek izvesnu prođu jedna licemerna kominformistička teorija kojoj je cilj da dezorijentiše iskrene pristalice socijalizma i progresivne ljude uopšte. Suština te »teorije« se sastoji u sledećem: ma kakva bila konkretna politika kominformovskih vlada, kaže ova »teorija«, one predstavljaju progres i zato svaka borba protiv njihove politike predstavlja borbu protiv progressa, znači srozavanje na pozicije kapitalističke reakcije. Drugim rečima: ako se borite protiv jednih, vi se ustvari borite za druge.

Kao što sam naglasio već ranije, mi živimo u eri burnog procesa praktičnog nastajanja socijalizma. Ishod bitke unutar tog procesa između reakcionarnih i progresivnih elemenata, između birokratsko-kastovskih i državno-kapitalističkih, s jedne, i socijalističkih elemenata, s druge strane, određuje tempo i forme daljeg napretka socijalizma. Prelazne faze su upravo zato i prelazne, što one predstavljaju epohu borbe između staroga i novoga. Pri tome se staro ne opire samo na ostatke starih klasa i starih formi, nego i na određene tendencije koje rastu na bazi izvesnih novih političkih i ekonomskih formi i na bazi izvesnih društvenih privilegija novih nosilaca vlasti. Takve su forme i privilegije,

možda, često u početku nužne, ali one s vremenom postaju prepreka daljeg razvitka. Razume se da se u tom momentu društvena grupa koja ima te privilegije i daje otpora njihovom ukidanju pretvara u reakcionarnu društvenu kastu koja će nastojati da učvrsti te privilegije i da ih proširuje.

Uostalom, istorija klasnog društva je i započela stvaranjem privilegovane kaste, koja je nastala usled određene društvene podelje rada. Očigledno je da je i poslednji ostatak umirućeg klasnog društva takođe privilegovana birokratska kasta. Njezino nastajanje samo po sebi je dokaz neodrživosti klasnog društva ali je očigledno u isto vreme i njegova poslednja reakcionarna i antisocijalistička barikada i zato se protiv nje treba boriti jednako uporno i dosledno kao i protiv klasnog društvenog sistema uopšte. Očigledno je takođe da će upravo ta borba postati toliko više odlučujuća i dominantna za politički razvitak savremenog čovečanstva koliko će očiglednija postajati slabost i neodrživost starih kapitalističkih formi u najrazvijenijim kapitalističkim zemljama i ukoliko će progresivni ljudi brže uvidati da se odnos društvenih snaga u savremenom čovečanstvu tako bitno promenio da je danas potrebna i bitna promena strategije i taktike progresivnih socijalističkih snaga, odnosno međunarodnog radničkog pokreta.

Politika sovjetske vlade prema socijalističkoj Jugoslaviji je istoriski uzevši otvorila ovu novu glavu u razvitku čovečanstva. Ja ne kažem da ranije nije bilo simptoma i konkretnih pojava koji su nagoveštavali takve procese. Hegemonističke tendencije su dolazile do izražaja još mnogo ranije, što pokazuje slučaj baltičkih država, Finske itd. Ali istoriski uzevši taj je sukob — mislim sovjetsko-jugoslovenski — prvi razotkrio suštinu određenih unutarnjih procesa u sovjetskom društvu i ukazao na bitno promenjen odnos društvenih snaga u svetskom merilu i to naročito zbog toga, jer su se ranije hegemonističke tendencije još kako-tako mogle pokrivati, dok u slučaju napada na Jugoslaviju — koja je prošla kroz socijalističku revoluciju — nisu više mogle prikriti svoju reakcionarnu i agresivnu suštinu.

Nama danas, prema tome, treba da bude potpuno jasno da se sudbina socijalizma i ljudskog napretka ne odigrava u sukobu između dva savremena bloka država — takozvanog socijalističkog i kapitalističkog, kao što danas nastoje da »dokažu« kominformovski propagandisti — nego u klasnoj borbi, u okviru svake pojedine zemlje, a na međunarodnom planu u borbi progresivnih snaga protiv svih vidova hegemonizma ili nasilnog nametanja reakcionarnih ili zaostalih političkih ili ekonomskih formi, ili imperijalističke eksploatacije malih ili slabih naroda, ma kakav dru-

štveni poredak vladao kod njih. To je prva i najvažnija pouka, koju svesne pristalice socijalizma treba da izvuku iz sovjetske politike prema Jugoslaviji ili sovjetske politike u drugim delovima sveta.

Kada govorimo o pomenutim pojavama, ja ne mislim samo na zemlje koje se nazivaju socijalističkim. Ja pri tome mislim i na razvijenije kapitalističke zemlje u kojima je unutarnji razvitak takođe doveo do toga da u njima sve više i više jačaju državno-kapitalistički elementi i da sve više dobijaju dominantan značaj, iako se često još prikrivaju privatno-kapitalističkim formama. Krupni kapitalistički monopoli danas često dobijaju karakter direktnih državno-kapitalističkih organa. A pri tome ne treba zaboraviti da je takvo jačanje državno-kapitalističkih elemenata u razvijenim kapitalističkim zemljama u istoj meri dokaz neophodnosti socijalizma u kojoj je preovlađujuća uloga državno-kapitalističkih odnosa u zemljama. Informbiroa dokaz slabosti socijalističkih elemenata u tim zemljama — delom iz objektivnih a delom iz subjektivnih razloga. Među prve, tj. objektivne razloge, spada pre svega niska razvijenost proizvodnih snaga, a među druge, tj. subjektivne, u prvom redu spada samostalno dejstvovanje države kao političke i ekonomske snage.

Prema tome, biti danas istinski progresivan to ne znači samo biti progresivan u odnosu na stare kapitalističke društvene forme. Biti istinski progresivan danas u prvom redu znači biti svestan neophodne potrebe borbe protiv onih elemenata starih društvenih sistema i starih političkih formi koje danas predstavljaju glavnu kočnicu napretka socijalizma u zemljama koje su već prošle kroz socijalističku revoluciju, dovode u opasnost već mnoge izvojevane tekovine socijalističke revolucije i koje pokazuju tendenciju negativnog reakcionarnog uticaja na druge zemlje u kojima revolucionarni skok još nije izvršen. To se u prvom redu odnosi na potrebu borbe za sve šire razvijanje socijalističke demokratije i za socijalističke demokratske odnose među narodima bez čega se ne može ni zamisliti napredak socijalizma.

Upravo zato mi se moramo boriti protiv birokratsko-despot-skih političkih formi koje rastu na tlu državno-kapitalističkih elemenata u zemljama na putu socijalizma i koje u današnje vreme predstavljaju najveću opasnost za napredak čovečanstva.

Mi zato najodlučnije odbijamo oportunističke teorije ljudi slabih živaca, koji govore da se ne treba boriti protiv tobožnjeg manjeg zla dok postoji tobožnje veće zlo. Mi se nikad nismo povodili za politikom manjeg zla. Zlo je zlo, a koje je zlo veće, a koje je manje, o tome treba prosuđivati u konkretnoj političkoj praksi. Uvek je veće ono zlo koje se u datoj situaciji hoće

da nametne sa više snage i sa većom agresivnošću. Tamo treba i koncentrisati svoje snage. Ukratko rečeno: nametanje svetu jedne birokratsko-despotske hegemonije državno-kapitalističkog tipa ne predstavlja — kao što sam već ranije rekao — ništa manju opasnost i prepreku za dalji razvitak socijalizma i ljudskog napretka od nametanja monopolističko-kapitalističke hegemonije.

Eto zbog čega mi danas moramo biti protiv agresivnog rata uopšte, a ne samo protiv onog koji bi eventualno izazvala ova ili ona kapitalistička zemlja. I eto zbog čega mi moramo biti i protiv tendencija da se pod firmom »bratske pomoći« ustvari potčinjavaju oslobodilački pokreti naroda jednoj reakcionarnoj hegemonističkoj politici, koja se lažno proglašava socijalističkom ili naprednom.

Odricati se borbe protiv te opasnosti značilo bi odricati se socijalizma i ljudskog napretka. Ako mi ne bismo shvatili te činjenice, mi bismo izgubili socijalističku perspektivu i sposobnost za uspešnu borbu protiv neprijatelja principa za koje se bori današnja Jugoslavija. Mi bismo postali u takvom slučaju antiistoriska grupa, poput trockista, koji zvučnom levom frazom prikrivaju čorsokak svoje politike i »ideologije«. U teoriji, naime, oni žestoko — golom frazom — napadaju SSSR, a u praksi — vrteći se stalno na repu sovjetske spoljne politike — pod izgovorom da time brane progres od reakcije — oni se objektivno pretvaraju u uporište te iste hegemonističke politike, ne shvatajući ili ne želeći da shvate da se sudbina socijalizma i ljudskog napretka uopšte danas ne rešava, na primer, u sukobu između SSSR i Amerike ili u korejskom sukobu između Amerike i Kine, nego na opštem frontu snaga demokratije i socijalizma u svakoj zemlji i u međunarodnom merilu.

Tako stoji sa idejnom i teoretskom bazom naše spoljne politike.

IV

Pogledajmo, s druge strane, taktičku stranu spoljne politike socijalističke Jugoslavije.

Braneci svoju nezavisnost i svoja prava na slobodan unutarnji razvitak socijalizma bez mešanja sa strane, Jugoslavija zauzima kao država specifičan položaj u svetu. Samim tim što se je socijalistička Jugoslavija našla u položaju da mora da brani takvo pravo od hegemonističkog pritiska vlade jedne zemlje u kojoj je najpre pobedila socijalistička revolucija, ona je istovremeno postavila na dnevni red političkog razvitka savremenog sveta celokupno pitanje o formama i o uslovima daljeg kretanja socijalističkog društva. Pojava agresivne hegemonističke

politike u jednoj zemlji socijalističke revolucije može imati, naravno, svoje izvore samo u unutrašnjoj društvenoj strukturi takve zemlje. Samim tim je sovjetsko-jugoslovenski sukob pred svesnim pristalicama socijalizma otvorio pitanje o objektivnim zakonima razvitka socijalizma. Sovjetska teorija je uvek nastojala da to pitanje zamagli, da se sakrije iza izokrenutih i falsifikovanih varijanti marksističke teorije o ulozi svesti u uslovima socijalizma, te je umesto sa društvenim faktima i analizom tih objektivnih fakata operirala citatima i natezanjem društvene stvarnosti na te citate — sve prema trenutnoj potrebi tekuće politike. Nije zato nimalo slučajno da sovjetska teorija praktički vidi u pojmu ostataka ili elemenata kapitalizma u jednoj zemlji socijalističke revolucije samo kulake, trgovce, sitnoburžoasko olatke itd., dok se uopšte nije bavila, na primer, zakonima samostalnog kretanja države kao političke i ekonomske snage, ili analizom procesa koji nastaju na bazi prelaznih svojinskih odnosa i pod uslovima rastuće uloge države i njenog aparata u svim formama aktivnosti društva. Tačno na isti način kao što je buržoazija, zauzimajući u krizi feudalizma svoje rukovodeće mesto u društvu, proglasila da je pronašla »pravednu« društvenu formu za sva večita vremena, tako danas sovjetski teoretičari dokazuju kako je u njihovoj zemlji pronađen kamen mudrosti, kojim samo vladajuće snage te zemlje mogu da daju neopozive recepte društvenog razvitka ne samo za sopstvenu zemlju nego i za čitav svet, i ne samo za sadašnju epohu, nego i za sva večita vremena.

Međutim, istorija ne miruje. Najpre sovjetsko-jugoslovenski sukob, a sada pojava specifične kineske politike na Dalekom Istoku, u kojoj se ne izražavaju samo suprotnosti između Kine i zapadnih zemalja nego i klice suprotnosti između Sovjetskog Saveza i Kine u borbi za uticaj i hegemoniju u Aziji — sve to pokazuje pristalicama socijalizma i marksizma-lenjinizma da treba podvrći temeljitoj reviziji one šeme o razvitku socijalizma koje su bile stvorene u Sovjetskom Savezu na bazi sasvim specifičnih razvojnih formi u toj zemlji, a koje sada kominformistički nadri-marksisti hoće da nature kao opšti recept socijalističkog razvitka u čitavom svetu. Ovi sukobi i protivrečja — koji se mogu nadopuniti suprotnostima i protivrečnostima Istočne Evrope, makar da su one tu prigušene političkim pritiskom, pa se zato odvijaju na specifičan način — dokaz su da istorija ne ostavlja »mirovanju« ili isključivo svesnom ljudskom dirigovanju nijedan društveni sistem, makar se on nazivao i socijalističkim, nego se ona umeša nepoznatom rukom stihije uvek kada vladajući ljudi — makar se oni zvali socijalisti ili komunisti — dodu do zaključka da su oktrili neku poslednju istinu, neki savršeni opšti

recept za političke i ekonomske forme društvenog razvitka, ili neko savršeno i rešavajuće oružje za dirigovanje ljudskog napretka. Vreme je da se progresivni ljudi u svetu prestanu zadovoljavati samim imenom socijalizma i imenom partija koje su na vlasti, nego treba da shvate da se treba i boriti za to da to ime stvarno dobije i odgovarajuću sadržinu, tj. da se nikakve forme eksploatacije ne bi mogle da kriju pod firmom socijalizma i progressa.

Sve su to pitanja koja je sadašnja borba socijalističke Jugoslavije iznela na dnevni red savremenog međunarodnog političkog i društvenog razvitka. U tome je krupni međunarodni i istorijski značaj naše borbe. Čuvajući svoju nezavisnost, današnja Jugoslavija, prema tome, ne brani samo sebe i svoju revoluciju, nego i visoko diže zastavu socijalističkog napretka, zastavu socijalističke demokratije, zastavu otpora protiv svih onih faktora koji koče takav napredak, koji pokazuju tendenciju učvršćivanja, proširivanja, stabilizacije ostataka prošlosti u novim formama, a pre svega u formi birokratsko-despotskog sistema u kome su se ušančili poslednji ostaci eksploatatorskog klasnog društva.

A čuvati nezavisnost znači suprotstaviti se svakoj agresiji, svakom pritisku političke ili ekonomske prirode, svim otvorenim ili prikrivenim pokušajima nametanja strane volje našim ili drugim narodima. Sačuvati nezavisnost Jugoslavije znači — znati braniti ne samo svoja shvatanja i nezavisnost unutrašnjeg društvenog razvitka, nego i svoje granice. A ove granice moramo braniti u konkretnim uslovima savremenog sveta, to jest dužni smo da koncentrišemo svoje snage u onom pravcu odakle u danom momentu pretila glavna opasnost.

Ima ljudi kojima je dotle, to jest u teoriji, sve jasno, ali koje je strah zaplivati u burne talase prakse i svakodnevnih borbi na dva fronta, jer se boje i da bi vetar mogao da ih skrene s glavnog pravca. Takvi ljudi, naravno, nikada nisu stvarali, pa i danas ne mogu da stvaraju istoriju. Istoriju stvaraju ljudi koji ne puštaju ispred očiju cilj, ali koji u borbi za taj cilj računaju s konkretnim faktorima u svetu, to jest koji su svesni da se borba rešava praksom i u praksi, pravilnim odabiranjem sredstava te borbe, pravilnom ocenom odnosa snaga, pravilnim razlikovanjem šta je glavno i odlučujuće u određenom momentu, a šta je sporedno, nebitno ili nerešavajuće za rezultat. Mi se ne borimo danas u svetu apstraktnih formula i recepata, nego u svetu gde dejstvuju žive ljudske energije i realne političke snage sredstvima političke, ekonomske i vojne sile. Naša politika mora, prema tome, biti i principijelna, to jest mora biti verna opštoj perspektivi ljudskog progressa na liniji socijalizma, ali i realistička, to jest ona mora

znati da upotrebljava takva taktička sredstva koja odgovaraju konkretnom odnosu snaga u svetu. Razume se, za takvu borbu treba imati dovoljno smelosti za donošenje konkretnih odluka, a što je glavno treba imati dovoljno smelosti da nas ne plaši opasnost mogućih grešaka i privremenih poraza. Lako je ispravljati greške ako je cilj ostao jasan i ako te greške nisu bitne. Samo se po sebi razume da se mi na toj liniji i u tom smislu ne odričemo ni mogućih odstupa niti kompromisa koji ne zadiru u načelna pitanja, a koji su u miroljubivoj međunarodnoj saradnji uvek nužni i bez kojih zapravo miroljubiva saradnja među narodima različitog društvenog sistema ne bi bila ni moguća. Bitno je to da je generalna linija naše miroljubive socijalističke spoljne politike jasno određena. A mi smo tu generalnu liniju jasno, otvoreno, iskreno i bez licemerja odredili pred čitavim svetom i nikada se od nje nismo udaljili. Naša saradnja sa zemljama različitog društvenog sistema i na Istoku i na Zapadu ima jednu čvrsto određenu granicu, a to je socijalistički karakter Jugoslavije i pravo naroda Jugoslavije da u skladu s načelima demokratije i socijalizma samostalno određuje svoju politiku unutar zemlje i u međunarodnim odnosima. Tih će se granica naša spoljna politika uvek držati.

Ponekad se iz inostranstva čuju glasovi koji kažu: mi smo potpuno na vašoj strani, ali nemojte se boriti protiv jedne strane, jer ćete se time automatski boriti za drugu stranu. U duhu ovih glasova bilo bi očigledno najpametnije da se naša radnička klasa i naš radni narod zaviju u patetičku pseudorevolucionarnu frazu i da čekaju skrštenih ruku da jedna strana reakcionarna birokratska kasta zavlada nad njima.

Međutim, naša radnička klasa i naš radni narod nemaju nameru da idu putem takve patetičke pseudorevolucionarne politike samoubistva na korist osvajačkih tendencija jedne birokratske kaste. Odricati se borbe protiv reakcionarnih i antisocijalističkih pojava, makar se one pojavljivale i pod firmom socijalizma, značilo bi ustvari davati podršku takvim pojavama, odričati se socijalizma i pretvoriti se u uporište takvih reakcionarnih snaga. A za narode Jugoslavije to bi značilo i potčiniti se stranoj hegemoniji i ekonomskoj eksploataciji, i odreći se svih težnji da samostalnim stvaralačkim naporom doprinesu svojoj sopstvenoj boljoj budućnosti i opštem napretku čovečanstva.

I zato će se radnička klasa i svi narodi Jugoslavije odlučno i uporno boriti — kao što su se i dosad borili — za svoje pravo da sami grade svoju socijalističku otadžbinu, protiv svakog koji će to pravo poricati ili ugrožavati. Isto tako je sasvim jasno da ćemo mi u toj borbi znati da se koristimo i nastojaćemo da se

koristimo svim onim uporištima i rezervama koje mogu biti korišćene u današnjem svetu, prožetom svakojakim suprotnostima, kako bi se glavni naši naponi mogli koncentrisati u pravcu glavne opasnosti koja pretili nezavisnosti našeg naroda i nesmetanom socijalističkom razvitku naše zemlje.

V

Dozvolite mi sada da ukratko rezimiram svoje izlaganje i da povučem konkretne zaključke za našu spoljnopoličku praksu.

Ako principe o kojima sam govorio prevedemo na jezik prakse, onda bi se oni mogli izraziti u sledećim opštim uputstvima za rad:

Mi se moramo dosledno boriti protiv svakog agresivnog rata, ma ko ga vodio i ma ko ga započinjao, a takođe i protiv svake politike podele interesnih sfera ili drugih formi imperijalističke nagodbe.

Dalje, mi se moramo dosledno boriti protiv svih formi mešanja u unutrašnje poslove pojedinih država i protiv svih pokušaja da se oslobodilački progresivni pokreti naroda pretvaraju u političke instrumente ove ili one velike sile.

Mi se moramo uporno boriti za dobrosusedske odnose sa svojim susedima, bez obzira na to da li kod vrhova tamo postoji želja za takvim odnosima.

Mi se moramo boriti za svestrano razvijanje miroljubive ekonomske, političke i kulturne saradnje među narodima, i za demokratske odnose među njima na bazi ravnopravnosti i sporazumevanja.

Mi se moramo boriti za međunarodnu ekonomsku pomoć nerazvijenim zemljama pod povoljnim ekonomskim, a bez političkih uslova, jer će se time učvrstiti njihova nezavisnost, a ujedno pomoći opšti ekonomski napredak čovečanstva.

Mi se moramo boriti za jačanje Organizacije Ujedinjenih nacija i za rešavanje svih međunarodnih sporova bilo u direktnim pregovorima zainteresovanih stranaka bilo preko Organizacije Ujedinjenih nacija.

Mi se moramo boriti za sporazumevanje između velikih sila ali ne na bazi podele interesnih sfera, nego na osnovi poštovanja Povelje Organizacije Ujedinjenih nacija i prava svakog naroda na samoopredeljenje i na nezavisnu unutrašnju i spoljnu politiku.

Mi ćemo gajiti simpatije i davati političku podršku nacionalno-oslobodilačkim, demokratskim i progresivnim pokretima svih naroda, ali ne i takvim rukovodstvima koja bi postala agentura strane hegemonističke politike, a time pretvorila oslobodi-

lački pokret u oružju borbe protiv slobode, nezavisnosti i napretka drugih i svog sopstvenog naroda.

I konačno, mi se moramo u borbi za odbranu naše nezavisnosti i nesmetanog unutrašnjeg razvitka bezuslovno opirati na miroljubive snage u svetu, a takode se boriti za svaku moguću podršku i pomoć našoj nezavisnosti, ukoliko je takva pomoć u skladu sa opštim principima naše demokratske i socijalističke spoljne politike, i ukoliko ona nije vezana ni za kakve političke uslove koji bi bili u suprotnosti s pomenutim principima, i ni za kakve ekonomske uslove koji bi značili ograničavanje ekonomske nezavisnosti Jugoslavije.

Držeći se ove linije, mi ćemo sigurno, stalno i čvrsto stajati na tlu principijelne, demokratske i socijalističke spoljne politike.

Polazeći od takvih načela naše spoljne politike, mi smo uvek naglašavali da Jugoslavija ne može biti član ni jednog ni drugog bloka, da nikoga ne ugrožava svojom vojnom snagom, da je agresivni rat kao sredstvo naše nacionalne politike isključen i da želimo miroljubivu saradnju sa svim drugim zemljama, bez obzira na njihov društveno-politički poredak, koje žele da sarađuju sa nama na ravnopravnoj bazi. Mi smo u tom duhu javno izjavili da smo spremni da pristupimo potpisivanju pakta o ne-napadanju i dobrosusedskim odnosima sa svakom od susednih zemalja radi očuvanja mira u ovom delu sveta. Naravno, naš apel je ostao bez odgovora, odnosno dobio je odgovor u pojačanju antijugoslovenske agresivne politike informbiroovskih vlada.

Mi smo u tom istom duhu miroljubivih napora predložili Organizaciji Ujedinjenih nacija i rezoluciju o dužnostima država u slučaju oružanog sukoba. Rukovodeći ljudi Jugoslavije su sem toga u više navrata izjavili da, uprkos ideološko-političkog spora sa informbiroovskim vladama, Jugoslavija želi da živi u miru sa svojim susedima i da je spremna na svaku normalnu međunarodnu saradnju pod uslovima ravnopravnosti i poštovanja jednakosti i suvereniteta. Teško će se naći zemlja i vlada koja je, u današnje vreme i u takvim političkim uslovima u kojima se danas nalazi Jugoslavija, dala toliko mnogo dokaza o svojoj privrženosti miru i miroljubivoj međunarodnoj saradnji, o svojoj spremnosti da doprinosi čak i žrtve za stvar mira u svetu.

Ali, s druge strane, mi moramo isto toliko otvoreno reći da u odbrani svoje nezavisnosti nećemo popuštati ni pod pritiskom ni pod agresivnom pretnjom. Isto tako, treba reći da nećemo u toj borbi za odbranu naše nezavisnosti propustiti ni jedno sredstvo i nijednu mogućnost koja jača bezbednost naše zemlje i koja povećava njenu odbranbenu sposobnost. Samo takva Jugoslavija i sa takvom politikom može biti pouzdano

uporište mira i napretka čovečanstva. Svaka lakomislena fraza ili pseudorevolucionarno samozadovoljstvo samo bi olakšalo posao onima koji upravo i žele da Jugoslavija bude osamljena i slaba, kako bi je mogli lakše potčinili i ugušiti njen slobodarski glas.

Takve su načelne i teoretske osnove naše spoljne politike, to jest naše spoljnopolitičke strategije i taktiko. Dozvolite mi sada da se osvrnem na neka pitanja iz sadašnje konkretne međunarodne političke problematike i na položaj i stav Jugoslavije u njoj.

VI

Zadržaću se najpre na pitanju korejskog rata. Vama je poznata politika naše vlade u tom pitanju, ali neće biti suvišno da pogledamo na stav naše vlade u svetlosti najnovijih događaja na Dalekom Istoku.

Na prvom sastanku Saveta bezbednosti, posle izbijanja rata u Koreji, jugoslovenska delegacija je predložila obustavu vatre na 38 paraleli i da se uputi poziv delegaciji Severne Koreje — pored južnokorejske delegacije koja je već bila pozvana — da iznesu stav svoje valde. Na drugom zasjedanju jugoslovenska delegacija dodala je još jedan, treći, predlog, naime da se obema strankama hitno ponudi posredovanje.

U isto vreme jugoslovenska delegacija je glasala protiv oružane intervencije snaga Organizacije Ujedinjenih nacija u Koreji.

Vlada FNRJ zauzela je takav stav — bez obzira na elemente građanskog rata, koji nesumnjivo tu postoje — smatrajući da će severnokorejski napad na Južnu Koreju neizbežno izazvati sukob interesa velikih sila, da će se rat pretvoriti u rat stranih sila na terenu Koreje i da će izazvati opasnost novog svetskog rata. Politika severnokorejske vlade i njenih inspiratora je bila, po našem mišljenju, ne samo neodgovorna prema interesima korejskog naroda nego i avanturistička prema pitanju održanja svetskog mira uopšte, koji, kao što sam već rekao, treba da bude glavni zadatak progresivnih snaga.

Očigledno je da korejski narod ima pravo na svoje jedinstvo i da ima pravo da se bori za svoju jedinstvenu državu, čije je ostvarenje sprečavala dugotrajna imperijalistička vladavina Japana, i na kraju krajeva nasilna podela Koreje u dva dela. Podela Koreje bila je podloga koja je omogućila rat u Koreji. Staviše, rat u Koreji je krvava opomena da produžavanje politike potčinjavanja azijskih i drugih kolonijalnih naroda u naše

doba samo po sebi predstavlja stalnu opasnost za nove ratove, za novi svetski rat.

Medutim, stara je istina, kao što sam već ranije rekao, da ratove ne treba gledati izolovano nego u sklopu opšteg kretanja međunarodnog razvika. Akcija severnokorejske vlade — čak da je bila dosledno oslobodilačka, progresivna, a što ona nije bila, jer je sama vlada bila instrument strane politike — predstavljala je opasnost za svetski mir. Zato smo mi bili protiv toga rata i protiv avanturističke politike severnokorejske vlade.

Čitav razvitak događaja potvrdio je pravilnost našeg stava. Korejski narod ne samo da nije oslobođen i ujedinjen, nego se na njegovim leđima bije danas rat za tuđe interese, rat koji danas ugrožava mir naroda čitavog sveta. Ko može da kaže da je takva politika severnokorejske vlade i njenih inspiratora i zaštitnika progresivna, oslobodilačka, antiimperijalistička? I gde će ona svršiti? A mi treba da sudimo po rezultatima, a ne po proklamacijama.

S druge strane, kao što je poznato, mi smo glasali i protiv intervencije oružanih snaga Organizacije Ujedinjenih nacija — i to iz istih razloga. Smatrali smo da takva intervencija vodi proširenju rata u Koreji i opštoj zategnutosti međunarodnih odnosa, a sem toga da ona znači neizbežno proširenje vlasti južnokorejske vlade na čitavu Koreju, što bi bila još jedna nesreća više za korejski narod. Ratom se korejski problem ne rešava. Ratom se korejski narod potiskuje samo sve dublje u zavisnost od stranih sila.

Iz svih tih razloga naša vlada istrajala je na tome da treba uspostaviti mir na 38 paraleli i pronaći sredstva za mirno rešenje pitanja ujedinjenja korejskog naroda. Rat, bilo da se svrši pobedom jedne bilo pobedom druge strane, ne može biti drugo nego nesreća za korejski narod i opasnost za čitav svet.

Savet bezbednosti nije prihvatio jugoslovenske predloge. Ali treba istaći da te predloge nije prihvatila ni severnokorejska vlada ni njezini inspiratori i zaštitnici. Štaviše, ova vlada nije preduzela nijedan korak koji bi olakšao pronalaženje puta ka miru. Samim tim jugoslovenska vlada je smatrala da ona više nije u stanju praktički da doprinese mirnom rešenju sukoba. Zato je daljo u Ujedinjenim nacijama apstinirala po svim pitanjima rata u Koreji.

Novi napor je jugoslovenska delegacija u Organizaciji Ujedinjenih nacija učinila na Petom zasjedanju Generalne skupštine, ponovo istupajući za prekid vatre na 38 paraleli i za obrazovanje jedne jedinstvene komisije Organizacije Ujedinjenih nacija koja će u saradnji sa obe korejske vlade pripremiti i sprovesti izbore

za jedinstveno korejsko predstavništvo, a time i za vladu jedinstvene Koreje. Jugoslovenska delegacija je postavila takav predlog kako u interesu korejskog naroda, tako i u cilju da se spreči proširenje korejskog rata, što je naša delegacija tada izričito naglasila.

Jugoslovenska sugestija ni tada nije bila prihvaćena u Organizaciji Ujedinjenih nacija. Ali ja moram takođe da istaknem da ni severnokorejska vlada ni njezini inspiratori i zaštitnici u to vreme — iako se tada severnokorejska vlada nalazila u teškoj vojnom položaju — nisu prihvatili ili dali ma kakvu podršku sugestijama jugoslovenske delegacije, niti su sami preduzeli u tom smislu ma kakvu akciju koja bi stvarno mogla dovesti do nekog sporazumnog rešenja. Sve što su oni učinili u to vreme — to je nekoliko propagandističkih predloga, za koje su autori unapred znali da uopšte ne mogu biti baza borbe za mirno rešenje sukoba. Ne može biti sumnje da je takva taktika severnokorejske vlade dolazila otuda što je ona u to vreme već bila načisto da će biti podržana stranom oružanom intervencijom. Samim tim rat u Koreji ušao je u jednu novu fazu, u kojoj pravi karakter toga rata kao sukob interesa velikih sila na Dalekom Istoku potpuno otvoreno dolazi do izražaja.

Kakav stav može i treba da zauzme socijalistička Jugoslavija prema pitanju kineske intervencije u Koreji? Očigledno je da u skladu sa principima o kojima sam ranije govorio, a naročito u vezi sa našim stavom protiv svakog agresivnog rata, naš stav u tom pogledu može biti samo jedan: kao što smo bili protiv severnokorejskog napada na Južnu Koreju i kao što smo bili protiv oružane intervencije snaga Organizacije Ujedinjenih nacija u Koreji tako mi treba da budemo i protiv kineske intervencije u Koreji. Svaka od tih faza znači jedan korak dublje prema novom svetskom ratu i svaka od tih faza sve jasnije i jasnije pokazuje da se na plećima korejskog naroda vodi jedan rat koji nije korejski.

Advokati kineske intervencije govore u njenu odbranu sledeće: Kina je zemlja koja je tek izašla iz revolucije i svaki rat koji ona vodi je oslobodilački.

Ja mislim da sam na ovakve teze odgovorio već u početku svog referata. Svojom avanturističkom politikom — očigledno potstaknutom iz inostranstva i u tudim interesima — severnokorejska vlada je nanela težak poraz korejskom narodu i njegovim oslobodilačkim težnjama. Sasvim je jasno da sada svi pokušaji da se ta politika spase mogu imati samo jedan rezultat: da prodube i da prošire rat, naime da se čovečanstvo baci u svet-

ski rat za novu podelu sveta. A svaka akcija u tom pravcu predstavlja udarac socijalizmu i ljudskom napretku.

Iz tih razloga jugoslovenska delegacija je istupila u Ujedinjenim nacijama protiv kineske intervencije u Koreji a za nove napore da se nađe mirno sporazumno rešenje za kompleks najvažnijih spornih pitanja Dalekog Istoka, to jest pre svega, kako za pitanje Koreje, tako i za pitanje Formoze. Mi smatramo da je razvoj događaja na Dalekom Istoku ta dva pitanja pretvorio u jedno jedinstveno pitanje koje treba paralelno rešavati zajedno sa pitanjem priznanja vlade u Peking u kao jedinog legalnog predstavnika kineskog naroda u Organizaciji Ujedinjenih nacija, jer jedino ta vlada može faktički primati obaveze u njegovo ime, tj. u ime kineskog naroda. Takav realistički stav jugoslovenska vlada zauzimala je od samog početka, iako kineska vlada zauzima prema Jugoslaviji neprijateljski, reakcionaran i nedemokratski stav.

S obzirom na takvo stanje stvari, naše sugestije u pogledu mogućeg mirnog rešenja korejskog sukoba u sadašnjoj fazi kretnosti su se na sledećoj liniji, ma da ih je najnoviji tok događaja već ostavio za sobom:

1. Neodložno obustavljanje vatre i uspostavljanje demarkacione linije na 38 paraleli.

2. Uspostavljanje Komisije Organizacije Ujedinjenih nacija koja će pripremiti i sprovesti izbore za jedinstveno korejsko predstavništvo na čitavoj teritoriji Koreje.

3. Sporazumeti se da se u tačno određenim rokovima postepeno povuku sve strane trupe iz Koreje i da se deblokira Formoza.

4. Primiti NR Kinu u Organizaciju Ujedinjenih nacija.

U tom smislu jugoslovenska delegacija u Organizaciji Ujedinjenih nacija nedavno se u ime naše vlade solidarisala sa rezolucijom 12 aziskih i arapskih zemalja u kojoj je predložen prekid vatre na 38 paraleli. Ne može biti sumnje da bi prihvatanje takvog predloga od strane kineske vlade stvorilo mogućnost da se korejski problem reši mirnim putem i da se istovremeno zadovolje opravdani interesi Kine. Ako će, međutim, kineske trupe preći 38 paralelu, onda će kineska vlada, i svi oni koji je možda potiskuju na taj put, preuzeti na sebe istorisku odgovornost za posledice. Narodi Jugoslavije, kao i miroljubivi ljudi ostalog sveta, ne bi mogli da shvate takav korak drukčije nego kao svestan akt u pravcu raspaljivanja novog svetskog rata.

Narodi i vlada Jugoslavije gaje duboke simpatije za težnje aziskih naroda za nezavisnošću i socijalnim napretkom. Mi

smo uvek takvim težnjama davali svoju političku podršku. Medutim, svoje stvarno oslobođenje ti će narodi postići samo u tom slučaju ako njihova borba bude nezavisna, tj. ako njihove rukovodeće snage ne budu oružje ničije hegemonističke politike. Narodi koji pođu tim drugim putem tj. putem služenja tuđim interesima, neće sebe osloboditi, ali će zato postati moneta za potkusurivanje između pretendenata na svetsku hegemoniju. Koreja je za to najubedljivija pouka.

Na kraju, još nekoliko reči o taktici takozvanih »dobrovoljaca«. Vi naimo znate da se kineska intervencija u Koreji vodi pod izgovorom da to nije oficijelna državna intervencija nego akcija kineskih »dobrovoljaca«.

Zašto je potreban taj licemerni i neubedljivi trik?

Žele li da nadmudre profesore međunarodnog prava? To je jalova nada, jer je trik pravno neodrživ a u praksi bez vrednosti.

Žele li da sakriju rat od miroljubivih masa sveta? Besmislica, oni ne samo da ga time nisu sakrili, nego su bacili čitav svet u groznicu ratnih priprema, doveli svet na prag novog svet-skog rata.

Ili možda hoće da prevare istoriju? Medutim, istoriju nije moguće prevariti.

Ostaje samo jedan smisao tog apsurdnog i neubedljivog trika: da nešto treba sakriti pred miroljubivim ljudima, da treba nešto zamaskirati, da od nečega treba oprati ruke. Zar nije to samo po sebi simptom da politika čija je posledica korejski rat nije u skladu sa interesima mira u svetu i napretka čovečanstva? Očigledno!

VII

Sledeće pitanje na kome bih želeo da se zadržim to je rad naše delegacije na V zasedanju Organizacije Ujedinjenih nacija.

Polazna tačka za njezin rad bila je borba protiv rata a konkretno protiv mogućnosti proširenja korejskog rata.

Ja se neću upuštati u pojedinosti, pošto je vama rad naše delegacije na ovom zasedanju poznat. Mislim da mogu reći bez preferiranja da je naša delegacija dala ozbiljan doprinos radu Ujedinjenih nacija na ovom zasedanju i da je u velikoj meri raskrinkala pravi značaj izvesnih antijugoslovenskih mahinacija.

Specijalno bih hteo obratiti vašu pažnju na naš predlog rezolucije o dužnostima država u slučaju izbijanja oružanog sukoba. Prihvatanje te rezolucije od strane Ujedinjenih nacija — koja znači ozbiljan doprinos međunarodnog prava na području borbe protiv agresije makar sa izvesnim kompromisnim formula-

cijama — pretstavlja ozbiljnu moralno-političku pobjedu naše zemlje i politike naše vlade.

Sušтина jugoslovenske rezolucije je u tome da ona automatski nalaže državama koje bi se našle u oružanom sukobu izvesne dužnosti, čime se sprečava ili u najmanju ruku otežava napadaču da svoju agresiju kamuflira tobožnjim odbranbenim ratom. Ova rezolucija nalaže svakoj državi koja bi se našla u oružanom sukobu dužnost da automatski bez poziva Ujedinjenih nacija u roku od 24 sata objavi svoju spremnost na obustavljanje ratnih operacija i povlačenje trupa, i da posle toga to i učini čim je i druga strana dala odgovarajuću izjavu. Država koja ne postupi u smislu ove rezolucije samim tim dokazuje svoju odgovornost za rat i organi Ujedinjenih nacija uzeće to u obzir kod određivanja odgovornosti za agresiju.

Bilo bi prirodno da su za ovu rezoluciju glasale pre svega one države koje stalno optužuju Jugoslaviju da priprema, tobože u službi nekih stranih sila, agresiju protiv svojih suseda pa čak i Sovjetskog Saveza. Međutim, desilo se baš suprotno. Kako sovjetska tako i istočnoevropske delegacije zauzele su negativan stav i glasale su protiv. Štaviše, predstavnici tih delegacija su tvrdili da naša rezolucija pomaže agresiju i — naravno — da je ona dokaz jugoslovenske agresivnosti. Međutim, diskusija o rezoluciji o dužnostima država u slučaju izbijanja oružanog sukoba još jedanput je pokazala iskrenim pristalicama mira u svetu koja strana gaji agresivne tendencije u sporu između istočnoevropskih zemalja i Jugoslavije.

Drugo pitanje koje bih naročito hteo da istaknem u vezi sa V zasjedanjem Ujedinjenih nacija jeste prihvatanje američkog predloga rezolucije o ujedinjenoj akciji za mir. Kao što znate, jugoslovenska delegacija je glasala za konačni revidirani tekst te rezolucije. Mi smo, međutim, na samoj skupštini dali izvesne ograde u pogledu tumačenja te rezolucije.

Bitno je u toj rezoluciji to da ona ograničava, pa čak i potpuno zaobilazi pravo »veta« u slučajevima kada se Savet bezbednosti ne može složiti u pitanjima koja teško ugrožavaju ili već narušavaju svetski mir. Ova rezolucija daje naime Generalnoj skupštini pravo da donosi odluke o konkretnim merama za uspostavljanje mira u slučajevima kad se Savet bezbednosti ne može složiti.

Poznato je da smo mi podržavali pravo »veta« u Saveu bezbednosti. Mi i danas smatramo da taj princip može igrati korisnu ulogu u mehanizmu Ujedinjenih nacija jer prinudava velike sile na sporazumevanje. Drukčije se, međutim, ovo pitanje postavlja danas ako se radi o pitanju agresije koja je već izbila.

U pitanju agresije »veto« bi mogao da odigra pozitivnu ulogu samo pod pretpostavkom da onaj koji se koristi tim pravom stoji uvek čvrsto i nepokolebljivo na pozicijama mira, ravnopravnosti naroda, nemešanja u unutrašnje poslove drugih država i poštovanja jednakosti i suvereniteta svake države u interesima miroljubive saradnje i napretka čovečanstva. U svoje vreme mi smo pretpostavljali da će takvu politiku sprovesti vlada Sovjetskog Saveza. Naše se nade, međutim, nisu ostvarile. Ostajati sada na pozicijama priznavanja prava »veta« značilo bi u današnjim uslovima lišiti male narode svake bezbednosti u slučaju da je agresor jedna od velikih sila, ili da ona podupire agresora pa zbog toga, koristeći pravo »veta«, paralizira Savet bezbednosti i sprečava svaku kolektivnu akciju u odbranu nepravedno napadnute države.

Kritičari našeg stava prigovaraju: time što ste protiv prava »veta« vi što ustvari za nadglasavanje. Sa formalne strane to je tačno, ma da je nadglasavanje u istoj meri »veto« kao što je i »veto« neka vrsta nadglasavanja. Međutim, u situaciji u kakvoj se mi danas nalazimo, nesumnjivo je da je Generalna skupština sa svojih 60 članova, od kojih ogromna većina pripada malim zemljama koje sigurno ne žele rat, ipak bolja zaštitila mira nego pravo »veta« bilo koje velike sile.

Naša odluka da glasamo za američku rezoluciju o ujedinjenoj akciji za mir nije, dakle, nikakva besprincipijelna koncesija Americi, kao što pokušavaju da nam podmeću kominformistički propagandni žongleri, nego predstavlja načelnu odluku naše vlade na bazi konkretnog stanja međunarodnih odnosa u današnje vreme i na bazi praktičkih razloga koje nalaže sadašnji položaj Jugoslavije i svih miroljubivih zemalja koje bi mogle biti ugrožene agresijom.

U toku diskusija o toj rezoluciji jugoslovenska delegacija je predložila tri amandmana od kojih su dva bila principijelne prirode. Naš prvi predlog zahtevao je da se jasno fiksira da mehanizam Ujedinjenih nacija za mir može da stupi na snagu samo u slučaju utvrđene agresije, to jest, da se ne može iskorišćavati za ciljeve preventivnog rata ili za eventualno kamufliranje agresivnog rata tobožnjom nuždom samoodbrane. Taj naš amandman bio je prihvaćen. On nesumnjivo znatno smanjuje mogućnost svojevolijskog interpretiranja rezolucije.

Drugi predlog koji je predložila jugoslovenska delegacija išao je za tim da se unese jasan stav iz koga će se videti da rezolucija ni u kom slučaju ne može biti primenjena protiv naroda koji se bore za svoje nacionalno oslobođenje, protiv kolonijalnog ropstva ili drugih formi imperijalističke ekspanzije. Taj naš pre-

dlog primljen je samo delimično i u veoma neodređenoj formi. Jugoslovenska delegacija je izrazila svoje žaljenje da to pitanje u rezoluciji nije jasno precizirano i to je nesumnjivo jedna od najslabijih strana rezolucije.

Ja sam spomenuo ovde samo dva pitanja sa V zasedanja Organizacije Ujedinjenih nacija. Uzeo bih vam suviše vremena da se upuštam i u analizu mnogobrojnih ostalih pitanja na kojima je naša delegacija bila aktivna.

Sva naša nastojanja unutar Organizacije Ujedinjenih nacija išla su za tim da se Ujedinjene nacije osposobe za vršenje zadataka mirnog rešavanja međunarodnih sporova, da se pretvore u siguran stub kolektivne bezbednosti i da se onemoguće sve tendencije pretvaranja Ujedinjenih nacija u tribinu propagandištkog nadmetanja i licitiranja.

U tom duhu će se i dalje razvijati naša podrška Organizaciji Ujedinjenih nacija. Mi smo uvereni da čovečanstvo ima u Organizaciji Ujedinjenih nacija ozbiljan instrument mira i zato ćemo svoju saradnju sa tom organizacijom i njenim organima i dalje svestrano pojačavati.

VIII

Ukratko ću se, dalje, zadržati na našim državnim odnosima sa inostranstvom.

U protekloj godini vlada Sovjetskog Saveza i vlade ostalih zemalja Istočne Evrope nastavile su nesmanjenom žestinom sprovođenje neprijateljske politike prema našoj zemlji. Štaviše, sudeći po obimu i intenzitetu kampanje protiv Jugoslavije, njihova neprijateljska akcija je u toku ove godine bila još i znatno pojačana. Na našu zemlju vršene su i dalje mere političkog, ekonomskog i vojnog pritiska. Otvoreno agresivni karakter ovih akcija, uperenih protiv političke i ekonomske nezavisnosti i integriteta naše zemlje, dobro je poznat ne samo našim narodima već i širokoj demokratskoj i miroljubivoj javnosti širom čitavog sveta. Pravedna stvar naših naroda postala je stvar sveg poštenog i naprednog javnog mnjenja u svetu, čiju podršku Jugoslavija zadobija svakim danom sve više.

Vlade Albanije, Bugarske, Mađarske i Rumunije nastavile su i pojačale u toku ove godine sistematsko izazivanje incidenta na jugoslovenskim granicama. Povrede naše granice i naše teritorije postale su redovna, svakodnevna pojava. Vlade pomenutih susednih zemalja nastoje ne samo da održe zategnuto stanje na svojim granicama prema Jugoslaviji, već i da ovakvu situaciju stalno pogoršavaju.

U sklopu antijugoslovenske kampanje, nad našom nacionalnom manjinom u Bugarskoj, Mađarskoj i Rumuniji sprovodi se otvoreni masovni teror i ona se, protivno obavezama koje su te zemlje preuzele ugovorima o miru, raseljava i denacionalizuje. U Bugarskoj i Mađarskoj uvedeni su propisi, protivni ugovorima o miru, i naši se građani prinudno tretiraju kao građani tih zemalja. U zemljama Istočne Evrope vrše se zastrašivanja, hapse se, zlostavljaju i muče naši građani, onemogućavaju im se repatrijacija i na razne im se načine iznudaže i oduzima njihova imovina. Međutim, uprkos toga naši građani u svim zemljama Informbiroa čvrsto ostaju verni svojoj domovini i nezavisnosti svoje zemlje. Takvih pojava terora i mučenja bilo je u toku ove godine naročito mnogo u Čehoslovačkoj, gde su dva naša građanina, usled zlostavljanja po zatvorima, izgubila živote. Bugarske vlasti su jula ove godine do te mere mučile jednog starca koji je pri čuvanju seoskih konja nehotice prešao na bugarsku teritoriju, da je on usled toga umro, a njegov leš je potom prebačen na našu teritoriju. Juna o. g. jedna grupa naših dečaka i devojčica, starih 13—16 godina, slušalaca ugostiteljskog kursa u Beloj Crkvi igrala se pored granične rečice Nere ne znajući da se nalazi neposredno blizu rumunske granice. Kada je devetoro iz ove grupe nehotice prešlo graničnu liniju, rumunske pogranične vlasti su ih odmah vezale i neznano kud odvele. Sva nastojanja naših pograničnih vlasti i svi diplomatski koraci preduzeti kod nadležnih rumunskih vlasti da se ta deca vrate ostali su dosada bez ikakvog dejstva i odgovora. To je najubedljivija karakteristika varvarskih i nečovečnih metoda antidemokratskog sistema birokratske despotije koja se sakriva iza imena socijalizma i komunizma, metoda koje samo kompromituju veliku humanu ideju Marksa, Engelsa i Lenjina.

Danas, posle samovoljnih postupaka i jednostranih otkazivanja svih ugovora od strane Sovjetskog Saveza i ostalih istočnoevropskih zemalja i kada su ove zemlje prekinule sve političke, ekonomske, kulturne i druge odnose sa Jugoslavijom, Jugoslavija sa tim zemljama ima samo još formalne diplomatske odnose. Međutim, i ti odnosi se ustvari onemogućuju besprimernom diskriminacijom i ličnim maltretiranjem naših diplomatskih predstavnika. Sve se to vrši u cilju da se i ti, još preostali odnosi sa Federativnom Narodnom Republikom Jugoslavijom, što više otežavaju u faktički onemogućue. Naši diplomatski predstavnici u tim zemljama vrše jedan herojski posao u službi svoje otadžbine. Albanska vlada je u prvoj polovini ove godine, prednjačeći u grubostima i bezobzirnostima prema jugoslovenskim predstavnicima, zavela nepodnošljiv diskriminacioni režim prema našem Poslan-

stvu u Tirani do te mere da mu je onemogućila svaki rad, a jugoslovenskim predstavnicima i sam boravak u Albaniji. Usled toga je Vlada FNRJ bila prinudena da u maju o. g. privremeno obustavi rad jugoslovenskog predstavništva u Albaniji, nastojeći istovremeno da albanska vlada pruži zadovoljavajuće garancije koje bi omogućile njegovo ponovno otvaranje. Jugoslovenska vlada je čekala da dobije povoljan odgovor albanske vlade od maja do novembra ove godine. Međutim, albanska vlada je prešla preko takvih nastojanja jugoslovenske vlade, a putem svog poslanstva u Beogradu nastavila je sprovođenje uvredljivih i nedopustivih postupaka prema FNRJ. Samim tim je dalji boravak albanskog predstavnika u Beogradu, na taj način, postao izlišan. Stoga je Vlada FNRJ bila prinudena da svoje odnose sa albanskom vladom dalje održava putem jugoslovenskog poslanstva u Budimpešti, a da otkáže gostoprimstvo albanskoj diplomatskoj misiji u Beogradu, i to šest meseci nakon onemogućavanja rada naše diplomatske misije u Tirani. Slična maltretiranja naših predstavnika vrše se u Bugarskoj, Čehoslovačkoj a i u drugim istočnoevropskim zemljama.

Jugoslovenska vlada je sa svoje strane i u ovoj godini činila stalne napore i nastojala da odnosi između Jugoslavije i svake od ovih zemalja budu ikoliko god je to moguće snošljivi. Jugoslovenska vlada je po mnogim nerešenim pitanjima istupila sa konkretnim konstruktivnim predlozima koji su u punoj mери omogućavali sporazumna rešenja a čije bi prihvatanje zaista doprinelo da se ti odnosi poprave. Ali svi su ti napori ostali bez rezultata. Očigledno je da odnosi između Sovjetskog Saveza i ostalih zemalja istočnoevropskog bloka, s jedne strane, i Jugoslavije, s druge strane, niukoliko ne zavise od stava i postupaka jugoslovenske vlade, već isključivo od vlade Sovjetskog Saveza i vlada ostalih istočnoevropskih zemalja.

Pošto vlade ovih zemalja, kraj svih neuspelih pokušaja da nasilnim putem izmene stanje u Jugoslaviji i našu zemlju potčine tuđoj hegemoniji, sve više nastavljaju agresivne akcije protiv Jugoslavije, onda taj pritisak i ugrožavanje Jugoslavije postaje danas jedan od najozbiljnijih izvora za podriivanje i ugrožavanje mira na Balkanu, u Evropi i u svetu uopšte. Otuda pitanje odnosa vlade Sovjetskog Saveza i zemalja istočnog bloka i njihovih agresivnih akcija protiv naše zemlje nije i ne može biti samo stvar naroda Jugoslavije, već sastavni deo opšteg pitanja održanja mira i bezbednosti u čitavom svetu i kao takvo treba da leži na sreću svih miroljubivih ljudi, i svih naroda i vlada koji istinski žele i bore se za mir.

IX

S druge strane, u protekloj godini su se naročito popravili i proširili odnosi naše zemlje sa Italijom, Austrijom i Grčkom.

Kao što je već objavljeno, posle dužih pregovora potpisan je 23 decembra o. g. u Rimu sporazum o plaćanju prve tranše reparacija u iznosu od 30 miliona dolara. Pored toga, italijanska vlada se obavezala da nam isplati dva miliona dolara akonto penzija koje je Italija, prema Mirovnom ugovoru, dužna da plaća licima sa područja pripojenog FNRJ. Od ove sume Jugoslavija će platiti 16 miliona dolara kao već ranije ugovoreni akonto na ime naknade za nacionalizovanu italijansku imovinu na pripojenom području. Ovim sporazumom takođe je regulisan način plaćanja preostalog dela reparacija, način plaćanja ostataka naknade za imovinu optanata, pitanje opcije lica koja imaju pravo da optiraju za italijansko državljanstvo i drugo. Pored toga, potpisana je konvencija o uspostavi redovnog vazdušnog saobraćaja na liniji Beograd—Rim.

Nema sumnje da rešenje ovih pitanja predstavlja krupan korak na putu daljeg jačanja i produbljivanja odnosa između Jugoslavije i Italije i da će ono doprineti da u prijateljskoj atmosferi i u duhu uzajamnog sporazumevanja budu rešena i ostala otvorena pitanja koja postoje između obe zemlje. Na taj način ćemo najbolje poslužiti ne samo našim obostranim interesima već i stvari mira u ovom delu sveta.

Naša vlada je sa zadovoljstvom primila izjavu da će italijanska vlada uložiti sve napore za dalje jačanje odnosa između dve susedne zemlje. Smatram za potrebno da u ime jugoslovenske vlade uverim italijansku vladu da će i jugoslovenska vlada sa svoje strane ulagati i nadalje sve napore da se ostvari što intenzivnija saradnja na ekonomskom, kulturnom i političkom polju i da se stvore zaista prijateljski odnosi između naše dve susedne zemlje.

Između naše zemlje i Grčke ponovo su uspostavljeni normalni diplomatski odnosi. Uspostavljanje tih odnosa takođe je u interesu ne samo dveju susednih zemalja nego i u interesu učvršćenja međunarodne saradnje i mira u ovom delu Evrope. Mi se nadamo da će dve vlade u duhu uzajamnog poštovanja i razumevanja rešavati sva pitanja koja se postavljaju između dve susedne zemlje, a njihovo će pozitivno rešenje nesumnjivo dovesti do daljeg razvoja i produbljivanja dobrih odnosa između ove dve zemlje.

Sa susednom Republikom Austrijom ostvaruje se isto tako sve bolja saradnja kako na ekonomskom, tako i na kulturnom polju.

Imajući u vidu stalno poboljšanje odnosa sa Austrijom, ma da — bez krivice Austrije — još nije došlo do zaključenja ugovora o miru sa Austrijom, Vlada FNRJ smatra da se može pristupiti ukidanju ratnog stanja s Austrijom i uspostavljanju redovnih diplomatskih odnosa između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Savezne Republike Austrije. Vlada FNRJ smatra da će uspostavljanje redovnih diplomatskih odnosa doprineti daljem razvijanju i učvršćenju prijateljskih odnosa sa susednom Austrijom, u čemu su nesumnjivo zainteresovane obe zemlje i za što nesumnjivo postoje svi potrebni objektivni i subjektivni uslovi.

Naši ekonomski odnosi sa Zapadnom Nemačkom sve se više razvijaju. U ovoj godini zaključen je između obe zemlje trgovinski sporazum i investicioni sporazum. Potrebno je istaći da s obe strane postoji želja da dode do daljeg proširenja ekonomskih odnosa između obe zemlje. U cilju uspešnijeg uzajamnog poslovanja kao i u cilju zaštite svojih državljana, obe su se zemlje međusobno sporazumele da uspostave između sebe svoja privredna predstavništva u Bonu, odnosno u Beogradu. S obzirom na iznesene činjenice, kao i na to da je od završetka rata prošlo već pet godina, a da je pitanje zaključenja ugovora o miru sa Nemačkom neizvesno, Vlada FNRJ smatra da sa svoje strane nema nikakvih razloga za dalje održavanje formalnog ratnog stanja sa Nemačkom. Vlada smatra da treba doneti odluku o ukidanju ratnog stanja sa Nemačkom kao celinom, no da ovo ukidanje formalnog ratnog stanja ni u čemu ne prejudicira pitanja koja su vezana za zaključivanje ugovora o miru sa Nemačkom.

U toku 1950 godine Vlada FNRJ je nastojala da uspostavi redovne diplomatske odnose sa nizom zemalja sa kojima takve odnose nismo imali a smatrali smo da interes naše zemlje zahteva da ih uspostavimo. Sa većim brojem aziskih zemalja uspostavili smo potpune diplomatske odnose ili smo na putu da ih uspostavimo. Sa Republikom Indijom normalizovali smo odnose razme-nom diplomatskih misija na čelu sa ambasadorima. Priznali smo vladu Indonezije i sporazumeli se o uspostavljanju diplomatskih odnosa. Uspostavili smo diplomatske odnose sa Burmom i već primili agreman burmanske vlade za našeg ambasadora u toj zemlji, a uskoro ćemo uputiti diplomatsku misiju na čelu sa ambasadorom i u Pakistan. Vlada FNRJ isto tako nastoji da uspostavi diplomatske odnose sa zemljama Latinske Amerike, sa kojima takve odnose dosad nije imala, i u tom cilju je već uspostavila normalne odnose sa Paragvajem i Čileom, a u toku su pregovori radi uspostavljanja diplomatskih odnosa i sa drugim zemljama Latinske Amerike.

U odgovoru na pismo upućeno od strane vlade Ho Ši Mina jugoslovenskoj vladi kojim se poziva da prizna vladu Demokratske Republike Vijetnama, naša vlada je odgovorila pozitivno, ali do uspostavljanja diplomatskih odnosa nije došlo no ne krivicom Vlade FNRJ. Ja mogu samo da izrazim žaljenje jugoslovenske vlade i naših naroda, da jedan pokret — koji se sam bori za nezavisnost svoga naroda — dozvoljava da ga već pretvaraju u oružje borbe protiv nezavisnosti drugih naroda, naime jugoslovenskih.

Učvršćenje položaja naše zemlje u međunarodnim odnosima došlo je posebno do izražaja u vezi sa rešavanjem teškoća koje su nastale za našu zemlju usled ovogodišnje velike suše. Pomoć koju je u vezi s tim zatražila jugoslovenska vlada od vlade SAD, koju su jugoslovenska vlada i jugoslovenska javnost primile sa velikim zadovoljstvom, dobio je snažnu podršku široke javnosti u SAD. Američki narod je odobrio pružanje pomoći Jugoslaviji i po sopstvenoj inicijativi razvio akciju za sakupljanje pomoći našim narodima. Takav se pokret međunarodne solidarnosti i pomoći Jugoslaviji razvija i u drugim zemljama.

Vlada Velike Britanije je takođe po svojoj inicijativi i bez ikakvih političkih uslova pružila pomoć Jugoslaviji u formi povoljnog kredita u iznosu od tri miliona funti za nabavku hrane i drugih potrošnih dobara i naknadno je odobrila još jedan kredit od dva miliona funti za kupovinu sirovina.

Slično su postupile i vlade nekih drugih zemalja, kao na primer, norveška vlada čiju smo ponudu pomoći u formi kredita pod vrlo povoljnim uslovima primili sa velikim zadovoljstvom, utoliko pre što ta pomoć dolazi od jedne male zemlje.

Francuska vlada je takođe obavestila jugoslovensku vladu da ima nameru da pomogne Jugoslaviji u savladivanju teškoća u prehrani i obavestiće naknadno našu vladu o formi i visini ove pomoći.

Nema sumnje da će ta pomoć ozbiljno doprineti u savladivanju privrednih teškoća nastalih zbog suše. Sem toga ta je pomoć primer mogućnosti miroljubive saradnje država sa različitim društvenim i političkim sistemima — a to je teza koju je naša vlada stalno zastupala. Taj je primer još jedna potvrda činjenice da opasnost rata u današnje vreme ne dolazi od razlike u društvenim sistemima i ne od socijalističke odnosno komunističke ideje — kao što to često tvrde antisocijalistički krugovi — nego od hegemonizma i imperijalizma, ma kakvim se ideološkim ruhom on prikrivao.

X

Drugovi narodni poslanici, mi imamo mnogo razloga gajiti čvrste nade da će mir biti očuvan. Glavni faktor naših nada su narodi koji ne žele rat. Međutim, te nade ne treba ni da nas uspavaju, niti da nas demobilisu. Mi moramo biti spremni i na drukčiji, to jest negativni obrt međunarodne situacije u kojoj će mir biti ugrožen i u kojoj će narodi i njihova sloboda toliko vredeti koliko će oni biti jači. Niko ne želi više nego narodi Jugoslavije da se takva situacija izbegne. Međutim, mi ne smemo ni za momenat dopustiti da nas ma kakav razvitak međunarodne situacije iznenadi.

Upravo iz tih razloga potrebno je učiniti krajnje napore za jačanje naše odbranbene sposobnosti. Drug Tito je u ekspezu na ovoj Skupštini jasno izložio zadatke u tom pravcu. Ako su za izvršenje tih zadataka potrebne izvesne žrtve, naš narod će ih dati zato jer je svestan da naša sloboda i naša nezavisnost zavisi u prvom redu od naše sopstvene snage. Međutim, ako sutra narodi čitavog sveta nadu neku soluciju mira, jedan izlaz iz sadašnje zategnutosti u međunarodnim odnosima — izlaz, koji je po našem mišljenju moguće naći ako se vratimo principima Povelje Ujedinjenih nacija, mi ćemo biti prvi koji ćemo narediti našim tvornicama da umesto oružja proizvode robu za široku potrošnju. Mi se nadamo da će tako i biti, ali u ovom trenutku mi ne treba da se zavaravamo i zato moramo stalno imati pred očima da je jačanje naše odbranbene sposobnosti prvi faktor mira za naše narode i za očuvanje njihove nezavisnosti. Naša je Armija armija demokratske, socijalističke države radnog naroda i prema tome ona ne može biti niti oružje agresije niti instrument u ma čijim ljudim rukama. Ona je demokratska armija radnog naroda koja brani granice naše domovine od svakoga koji bi hteo da ih pregazi. Kao takva ona je danas i čvrst faktor mira u ovom delu sveta. U tome je njena velika snaga i u tome je podrška koju ona ima u našem narodu koji bi sutra, ako bi bilo sutra potrebno braniti našu nezavisnost, čitav postao jedna jedinstvena i neuništiva narodna armija. (Dugotrajan aplauz).

Pretsedavajući: Lista prijavljenih govornika je iscrpena. Ako neko želi reč, neka se javi. (Niko ne traži reč). Prema tome, diskusija je zaključena.

Druga tačka dnevnog reda je pretres Predloga odluke o potvrđi Ukaza Prezidijuma Narodne skupštine Federativne Republike Jugoslavije o proglašavanju Odluke o saglašavanju saveznih zakona sa promenama izvršenim u državnoj upravi i u sistemu upravljanja privredom.

Predlažem da Narodna skupština donese sledeću odluku:

O D L U K A

NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O POTVRDI UKAZA PREZIDIJUMA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PROGLAŠENJU ODLUKE O SAGLAŠAVANJU SAVEZNIH ZAKONA SA PROMENAMA IZVRŠENIM U DRŽAVNOJ UPRAVI I U SISTEMU UPRAVLJANJA PRIVREDOM

Na osnovu tač. 3 Odluke Narodne skupštine FNRJ od 27 juna 1950 godine i čl. 3 i 13 Poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda, Narodna skupština FNRJ na svojoj VII zajedničkoj sednici održanoj na II redovnom zasedanju (II saziva) 29 decembra 1950 godine, donela je odluku, koja glasi:

Potvrđuje se Ukaz Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ U. br. 2458 od 20 decembra 1950 godine o proglašenju Odluke o saglašavanju saveznih zakona sa promenama izvršenim u državnoj upravi i u sistemu upravljanja privredom, koju su zakonodavni odbori Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ doneli na svojim sednicama od 23 decembra 1950 godine.

Ima reč narodni poslanik Miloš Carević u ime oba zakonodavna odbora Narodne Skupštine FNRJ.

Izvestilac zakonodavnih odbora Miloš Carević (NR Srbija): Drugovi narodni poslanici, dozvolite mi da po ovlašćenju zakonodavnih odbora dam izvesna obaveštenja o radu zakonodavnih odbora Saveznog veća i Veća naroda na saglašavanju saveznih zakona sa promenama izvršenim u državnoj upravi i sistemu upravljanja privredom, rada koji proističe iz odluke Narodne skupštine od 27 jula 1950 godine, kojom su zakonodavnim odborima data ovlašćenja da donesu odluke o ovom saglašavanju saveznih zakona.

Rezultat rada zakonodavnih odbora u ovom pitanju sadržan je u ukazu koji vam je danas Prezidijum Narodne skupštine FNRJ podneo na potvrdu.

Zakonodavni odbori, postupajući po ovlašćenjima sadržanim u odluci Narodne skupštine FNRJ od 27 jula 1950 godine, prikupili su, preko Saveta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Savezne vlade i u saradnji sa ostalim savezним savetima, ministarstvima i komitetima, sav materijal koji se odnosi na ovo pitanje, i pošto su proučili sve dosada donesene savezne zakone, ustanovili su da za saglašavanje dolaze u obzir odredbe samo onih zakona čiji su tekstovi obuhvaćeni odlukom koja je progla-

šena ukazom Prezidijuma koji se podnosi Narodnoj skupštini na potvrdu.

Odlukom zakonodavnih odbora izmenjene su pojedine odredbe u ukupno 24 savezna zakona.

Zakonodavni odbori stali su na gladište da se u pojedinim zakonima izvrše one izmene koje su diktovane promenama u organizaciji državne uprave i sistemu upravljanja privredom, kako bi se uskladili tekstovi zakona sa izvršenim promenama. Tu, u prvom redu, dolaze one odredbe koje govore o nadležnostima pojedinih organa, nadležstava i ustanova. Tako je na mesto onih organa, nadležstava i ustanova koji su organizacionim promenama ukinuti ili spojeni kao i oni koji su promenili nazive, određena nadležnost novih organa, ustanova i nadležstava koji treba da budu nadležni za rešavanje pojedinih pitanja po novim organizacionim promenama i po novom sistemu upravljanja privredom.

Zato je u izmenjenim, to jest saglašenim zakonima određeno koje poslovanje i koju nadležnost imaju novoosnovani savezni saveti pojedinih privrednih grana. Pri ovom određivanju nadležnosti saveznih saveta zakonodavni odbori stali su na gladište: da se svi oni poslovi koji su važniji po obimu i značaju prenesu na odnosne savete a da se manje važni poslovi, oni iz regulative i oni koji se tiču sprovođenja zakona i odluka, prenesu na predsednika saveta.

Poslovi koji su ovim zakonskim izmenama preneseni na savet rešavaju se i sprovode na sednicama saveta, kao kolegijalnog, kolektivnog organa. Oni se ne mogu prenositi na aparat saveta. Ali oni poslovi koji su preneseni u nadležnost predsednika saveta mogu biti izvršeni bilo od predsednika saveta, bilo od organa koga za to ovlasti predsednik saveta.

U pojedinim zakonima koji su obuhvaćeni ovom odlukom zakonodavnih odbora vraćeni su na snagu prvobitni tekstovi pojedinih odredaba koji su bili izmenjeni ukazom o određivanju nadležnosti oblasnih narodnih odbora (»Službeni list FNRJ«, br. 106/49), pošto je danas, po novim organizacionim promenama, izmenjena i nadležnost oblasnih narodnih odbora. U drugim slučajevima saglašene odredbe dovedene su u sklad sa promenama u organizaciji državne uprave i u sistemu upravljanja privredom.

Bitnost, dakle, svih izmena u saglašenim zakonima je formalno usklađivanje nadležnosti pojedinih organa, nadležstava i ustanova sa izvršenim promenama u organizaciji državne uprave i u sistemu upravljanja privredom.

Zakonodavni odbori nisu ovom odlukom obuhvatili one zakone koje, usled promena u organizaciji državne uprave i sistemu

upravljanja privredom, treba temeljno i bitno menjati, odnosno ukidati, pošto smatraju da to treba učiniti u redovnom zakonodavnom postupku. To je, pored drugih, slučaj, na primer sa Osnovnim zakonom o državnim privrednim preduzećima, Zakonom o opštedržavnom privrednom planu i državnim organima za planiranje, Zakonom o državnim službenicima, zakonima iz oblasti finansija itd.

Na osnovu svega što sam izneo, molim Narodnu skupštinu FNRJ da potvrdi predloženi ukaz. (Aplauz).

Pretsedavajući: Traži li ko reč u diskusiji o predlogu ove odluke? (Ne traži niko). Stavljam predlog odluke na glasanje. Prima li Narodna skupština predlog odluke o potvrdi ovoga ukaza? (Prima). Ko glasa za, neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Niko). Objavljujem da je predlog ove odluke primljen i time potvrđen. Ukaz Prezidijuma Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije o proglašenju Odluke o saglašavanju saveznih zakona sa promenama izvršenim u državnoj upravi i u sistemu upravljanja privredom.

Ovim je dnevni red današnje zajedničke sednice oba veća iscrpen. Molim Skupštinu da me ovlasti da mogu sa sekretarom potpisati i objaviti zapisnik današnje sednice. Odobrava li Skupština? (Odobrava). Prema tome, zaključujem ovu zajedničku sednicu Veća naroda i Saveznog veća. Obaveštavam da će se oba doma sastati posle četvrt časa u posebne sednice.

(Sednica je zaključena u 17,52 časova).

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Пета седница

(29 децембра 1950)

Почетак у 18,30 часова.

Приликом уласка у дворану, чланове Владе ФНРЈ на челу са Претседником Владе маршалом Јосипом Брозом Титом и чланове Претседништва Савезног већа народни посланици поздрављају бурним аплаузом.

Претседавао претседник Владимир Симић.

Претседник: Отварам пету седницу Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ. Записник данашње седнице водиће секретар Савезног већа Момчило Марковић. Изволите саслушати записник прошле седнице.

Секретар Момчило Марковић (*Изборни срез космајски, НР Србија*) чита записник четврте седнице Савезног већа од 27 децембра 1950 године.

Претседник: Има ли примедба на прочитани записник? (Нема). Пошто примедба нема, објављујем да је записник прихваћен и оверен.

За претходни рад на овој седници, по пословнику, имамо један акт Президијума Народне скупштине ФНРЈ и два одборска извештаја о којима се има претходно да обави поступак.

Президијум Народне скупштине ФНРЈ извештава Савезно веће да је својим актом од 22 децембра 1950 године, Пов.Бр. 32/50, вршећи своју власт на основу чл. 69 став 2 Устава ФНРЈ, у времену кад Народна скупштина није била на окупу, одобрио лишавање слободе и покретање кривичног поступка против народних посланика Савезног већа Народне скупштине, и то: Александра-Саше Трајковића, Раде Жигића, Душана Бркића и Станка-Ћанице Опачића. У акту који упућује Савезном већу Президијум даје образложење већ познатих случајева и подноси Савезном већу ову своју одлуку на накнадну потврду.

Да ли Савезно веће потврђује ову одлуку Президијума Народне скупштине ФНРЈ? (Потврђује). Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога против? (Нема). Објављујем да је Савезно веће потврдило одлуку Президијума Народне скупштине ФНРЈ о одобравању лишавања слободе и покретања кривичног поступка против именованих народних посланика.

Умро је народни посланик Марко Стојановић. Мандатно-имунитетски одбор, вршећи своју дужност и овлашћење по Пословнику Савезног већа, преко свога претседника и секретара упутио је овај акт Савезном већу (чита):

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ
Мандатно-имунитетски одбор

Бр. 7
27 децембра 1950 год.
Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Мандатно-имунитетски одбор Савезног већа примио је преко Претседника Савезног већа извештај Извршног одбора Среског народног одбора за Срез раванички бр. 28526 од 15 децембра 1950 године којим извештава Савезно веће да је почетком октобра 1950 године умро Стојановић Марко, народни посланик за Срез раванички.

Пошто је размотрио изборна акта и кандидатске листе, Одбор је утврдио да је Стојановић Марко био изабран на изборима од 26 марта 1950 године за народног посланика за Изборни срез раванички и да је његов заменик Тимотије Миладиновић, претседник сељачке радне задруге из Јовца, Срез раванички.

На основу изложеног и чл. 44 Пословника Савезног већа, Мандатно-имунитетски одбор предлаже Савезном већу да позове за народног посланика Савезног већа Тимотија Миладиновића, претседника сељачке радне задруге из Јовца, Срез раванички, на место почившег Марка Стојановића.

Подносећи овај свој извештај, Одбор моли Веће да га изволи усвојити.

За известиоца одређен је Саит Затрић.

За секретара
Саит Затрић, с. р.

Претседник
Мандатно-имунитетског одбора
Петар Комадина, с. р.

Чланови:

Илија Тепавац, с. р., Божидар Томић, с. р.

Да ли Веће прима овај извештај Мандатно-имунитетског одбора о позивању Тимотија Миладиновића на вршење посланичке дужности на место умрлог народног посланика Марка Стојановића? (Прима). Ко је за овај извештај, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Објављујем да је извештај Мандатно-имунитетског одбора прихваћен и да ће Тимотије Миладиновић, претседник сељачке радне задруге из Јовца, Срез раванички, бити позван на вршење посланичке дужности.

Молим претседника Административног одбора другарину Станку Веселинов да прочита извештај Административног одбора.

Известилац Административног одбора Станка Веселинов (*Изборни срез белоцрквџански, АП Војводина — НР Србија*) (*чита*):

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Административни одбор

Бр. 6

29 децембра 1950 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

На основу чл. 101 став 2 Пословника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ, а у вези чл. 3 Уредбе о извршењу буџета, Административни одбор подноси

ИЗВЕШТАЈ

о редовном прегледу касе и целокупног рачунско-благајничког пословања по буџету Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ за период април—јуни и период јули—септембар 1950 године, којом је приликом установљено да је пословање вршено: преко Народне банке ФНРЈ, Државне инвестиционе банке и Благајне овог Већа.

На основу детаљног прегледа свих исплатних и уплатних докумената, као и извештаја Народне банке, установљено је да је пословање Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ вршено правилно и да су сви документи снабдевени наредбом и налогом за исплату и потписани од стране надлежног наредбодаваца и рачунополагача, па зато предлажемо да се одговорни наредбодавац и рачунополагач за пословање у одређеном времену разреши одговорности.

За известиоца одређена је Станка Веселинов.

Секретар

Живорад Љубичић, с. р.

Претседник

Административног одбора

Станка Веселинов, с. р.

Чланови:

Шефкет Маглајлић, с. р., Ивица Гретић, с. р., Јоже Борштнар, с. р.

Претседник: Чули сте извештај Административног одбора. Да ли Веће прима овај извештај? (Прима). Објављујем да је извештај Административног одбора прихваћен у Савезном већу.

Народни посланици Милка Куфрин, Пашага Манџић и Антон Штурм накнадно су се пријавили и тражили отсуство за овог заседања услед болести или неодложног државног посла. Предлажем да Веће одобри именованим народним посланицима по три дана отсуства. Да ли Веће прима овај предлог? (Прима). Према томе, објављујем да је именованим народним посланицима одобрено по три дана отсуства.

Прелазимо на прву тачку дневног реда: гласање по Предлогу општедржавног буџета Федеративне Народне Републике Југославије за 1951 годину. По чл. 81 пословника, претседник није овлашћен да доноси одлуку о томе како ће се по једном законском предлогу гласати. Да ли ко од другова посланика има какав предлог у вези с тим? У случају да нема предлога, гласаће се дизањем руке. Да ли примате овај начин гласања? (Прима се).

Сматрам да од стране посланика нема предлога и позивам народне посланике да за Предлог општедржавног буџета Федеративне Народне Републике Југославије за 1951 годину гласају дизањем руке. Ко је за? (Сви дижу руку.) Има ли кога против? (Нема). Објављујем да је Предлог општедржавног буџета Федеративне Народне Републике Југославије за 1951 годину у Савезном већу Народне скупштине једногласно прихваћен. (Аплауз).

Влада ФНРЈ поднела је Народној скупштини један хитан законски предлог. Молим вас да о том предлогу саслушате писмо Претседника Владе ФНРЈ (чита):

ПРЕТСЕДНИШТВО ВЛАДЕ ФНРЈ

Бр. 3951

29 децембра 1950 год.

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

У вези са предлогом за продужење Петогодишњег плана, који је у име Владе ФНРЈ изнео и образложио на заједничкој седници оба већа одржаној 28 децембра 1950 године Претседник Привредног савета Борис Кидрич, подносим Народној скупштини ФНРЈ Предлог закона о продужењу извршења Закона о петогодишњем

плану развитка народне привреде ФНРЈ у годинама 1947—1951 за једну годину.

Предлажем да се закон донесе по хитном поступку.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Претседник Владе ФНРЈ
и Министар народне одбране
Маршал Југославије

Јосип Броз Тито, с. р.

Овај законски предлог од свега 3 члана раздељен је народним посланицима и они су са њим већ упознати. Претседништво Савезног већа сматра да се у смислу члана 72 пословника може отворити хитан поступак о овом законском предлогу и да није потребно да се предлог упућује Законодавном одбору. Да ли примате тражену хитност овога предлога? (Прима се). Да ли има кога *против*? (Нема). Објављујем да је хитност овог законског предлога прихваћена. Молим секретара да прочита законски предлог.

Секретар (чита):

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА

О ПРОДУЖЕЊУ ИЗВРШЕЊА ЗАКОНА О ПЕТОГОДИШЊЕМ
ПЛАНУ РАЗВИТКА НАРОДНЕ ПРИВРЕДЕ ФНРЈ У ГОДИНАМА
1947—1951

Члан 1

Извршење Закона о петогодишњем плану развитка народне привреде ФНРЈ у годинама 1947—1951 продужује се за једну годину.

Члан 2

Овлашћује се Влада ФНРЈ да обезбеди спровођење овог закона и да предузме све потребне мере да се преостали задаци Петогодишњег плана остваре до краја 1952 године.

Члан 3

Овај закон ступа на снагу 1 јануара 1951 године.

Претседник: Чули сте Предлог закона о продужењу извршења Закона о петогодишњем плану развитка народне привреде ФНРЈ у годинама 1947—1951. Жели ли ко да узме учешћа у дискусији по овом законском предлогу? (Нико се не јавља). Пошто нико не жели, стављам овај законски предлог на гласање. Ко је за

законски предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку.) Има ли кога *против*? (Нема.) Објављујем да је Предлог закона о продужењу извршења Закона о петогодишњем плану развита народне привреде ФНРЈ у годинама 1947—1951 у Савезном већу једногласно прихваћен.

Прелазимо на трећу тачку дневног реда: претрес Предлога закона о општедржавном завршном рачуну Федеративне Народне Републике Југославије за 1949 годину. Једновременно са Предлогом општедржавног буџета раздељен је народни посланицима и Предлог закона о општедржавном завршном рачуну за 1949 годину. Отвара се претрес по овом законском предлогу. Молим известиоца Одбора за привредни план и финансије да поднесе извештај.

Извештач Одбора за привредни план и финансије Љубо Бабић чита извештај Одбора за привредни план и финансије. (Видети прилог на крају књиге).

Жели ли ко да узме учешћа у дискусији о овом законском предлогу? (Не јавља се нико). Сагласно пословнику, стављам на гласање Предлог закона о општедржавном завршном рачуну Федеративне Народне Републике Југославије за 1949 годину. Ко је за овај законски предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нико). Објављујем да је Предлог закона о општедржавном завршном рачуну Федеративне Народне Републике за 1949 годину у Савезном већу прихваћен.

Прелазимо на четврту тачку дневног реда: претрес Предлога закона о укидању Закона о државним пољопривредним добрима. Извештач о овом законском предлогу је народни посланик др Јерко Радмиловић.

Извештач др Јерко Радмиловић (*Изборни срез Брач—Хвар—Вис, НР Хрватска*) чита извештај Законодавног одбора. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Чули сте извештај известиоца Законодавног одбора о овом законском предлогу. Отвара се претрес. Да ли жели ко да говори? (Не јавља се нико). Стављам на гласање Предлог закона о укидању Закона о државним пољопривредним добрима. Ко је за овај предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Ко је *против*? (Нико). Објављујем да је Предлог закона о укидању Закона о државним пољопривредним добрима у Савезном већу једногласно прихваћен.

Прелазимо на пету тачку дневног реда: претрес Предлога закона о укидању Закона о издавању и растурању омладинске и

дечје књижевности и штампе. Известилац је народни посланик др Јерко Радмиловић.

Известилац др Јерко Радмиловић чита извештај Законодавног одбора. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Отварам претрес о Предлогу закона о укидању Закона о издавању и растурању омладинске и дечје књижевности и штампе. Жели ли ко да учествује у дискусији о овом предлогу? (Нико). Ако не жели нико, стављам законски предлог на гласање. Ко је за овај предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нико). Објављујем да је Предлог закона о укидању Закона о издавању и растурању омладинске и дечје књижевности и штампе у Савезном већу једногласно усвојен.

Прелазимо на шесту тачку дневног реда: претрес Предлога одлуке о потврђивању уредаба које је Влада Федеративне Народне Републике Југославије донела у времену од 26 априла до закључно 20 децембра 1950 године. Предлог ове одлуке раздељен је народним посланицима и ја га стављам на гласање. Ко је за овај предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Објављујем да су све уредбе набројане у одлуци Савезног већа, донете од стране Владе ФНРЈ у времену од 26 априла до 20 децембра 1950 године у Савезном већу једногласно потврђене. (Списак уредаба видети као прилог на крају књиге).

На овај начин ми смо завршили дневни ред предложен за ову седницу Савезног већа. У смислу члана 75 пословника, у погледу саглашавања текстова закона изгласаних у Савезном већу, који су једновременно били претресани и евентуално изгласани и у Већу народа, објављујем пред Савезним већем да није потребно да прекидамо седницу ради упоређивања тих текстова, пошто сам од стране Претседника Већа народа извештен да у Већу народа, као и у Савезном већу, после претреса свих законских предлога није унесена никаква допуна ни измена у законске предлоге које смо усвојили. Према томе, текстови примљених закона су идентични. Према томе, у смислу чл. 75 пословника, на основу овлашћења које ми даје пословник, изјављујем да су Општедржавни буџет Федеративне Народне Републике Југославије за 1951 годину, Закон о продужењу извршења Закона о петогодишњем плану развитка народне привреде у годинама 1947—1951 за једну годину, Закон о општедржавном завршном рачуну Федеративне Народне Републике Југославије за 1949 годину, Закон о укидању Закона о државним пољопривредним добрима и Закон о укидању Закона о издавању и растурању омладинске и дечје књижевности

и штампе прихваћени у Већу народа у истоветном тексту у коме су прихваћени и у Савезном већу. Молим Савезно веће да ово саопштење Претседништва прими знању. Сви ови закони, сагласно Уставу и пословнику, биће упућени Президијуму Народне скупштине ФНРЈ ради проглашења и објављивања.

На овај начин је дневни ред исцрпен. Молим Савезно веће за овлашћење да могу потписати записник данашње седнице без накнадног одобрења Савезног већа.

Закључујем ову седницу Савезног већа а једновремео и Друго редовно заседање Савезног већа. (Аплауз).

(Седница је закључена у 18,55 часова).

VEĆE NARODA

Peta sednica

(29 decembra 1950)

Početak u 18,25 časova.

Pretsedavao predsednik **Josip Vidmar**.

Pretsednik: Otvaram petu sednicu Veća naroda Narodne skupštine FNRJ. Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Skender Kulenović.

Izvolite saslušati zapisnik prošle sednice Veća naroda.

Sekretar Skender Kulenović (*NR Bosna i Hercegovina*) čita zapisnik četvrte sednice Veća naroda od 27 decembra 1950 godine.

Pretsednik: Ima li primedaba na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Izvolite saslušati izveštaj Administrativnog odbora Veća naroda o pregledu računa i blagajničkog poslovanja po budžetu Veća naroda. Molim predsednika Administrativnog odbora druga Milana Smiljanića da pročita izveštaj.

Izvestilac Administrativnog odbora Milan Smiljanić (*NR Srbija*) (*čita*):

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Administrativni odbor

Br. 5

28 decembra 1950 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Na osnovu čl. 101 stav 2 Poslovnika Veća naroda Narodne skupštine FNRJ a u vezi čl. 3 Uredbe o izvršenju budžeta, podnosimo

I Z V E Š T A J

o redovnom pregledu kase i celokupnog računsko-blagajničkog poslovanja po budžetu Veća naroda Narodne skupštine FNRJ a za period januar—mart 1950, april—juni 1950 i juli—septembar 1950 godine.

Na osnovu detaljnog pregleda svih uplatnih i isplatnih dokumenata, kao i izveštaja Narodne banke, ustanovljeno je da je poslovanje Veća naroda Narodne skupštine FNRJ u navedenim periodima vršeno pravilno i da su svi dokumenti snabdeveni naredbom i nalogom za isplatu i potpisani od strane nadležnog naredbodavca i računopolagača, pa zato predlažem da se odgovorni naredhodavac i računopolagač za poslovanje u određenom vremenu razreše odgovornosti.

Pretsednik
Administrativnog odbora
Milan Smiljanić, s. r.

Pretsednik: Prima li Veće pročitani izveštaj? (Prima). Objavljujem da je izveštaj Administrativnog odbora izglasan i odobren.

Narodni poslanik Josip Šestan moli otsustvo sa sednice od 29 o. m. zbog bolesti. Da li Veće odobrava ovo otsustvo? (Odobrava). Otsustvo je odobreno.

Vlada FNRJ podnela je Narodnoj skupštini hitan zakonski predlog. Izvolite saslušati pismo Predsednika Vlade FNRJ kojim se traži hitnost postupka. Molim druga sekretara da pročita pismo.

Sekretar (čita):

PRETSEDNISTVO VLADE FNRJ
Br. 3951
29 decembra 1950 god.
Beograd

PRETSEDNIKU VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

U vezi sa predlogom za produženje Petogodišnjeg plana, koji je u ime Vlade FNRJ izneo i obrazložio na zajedničkoj sednici oba veća održanoj 28 decembra 1950 godine Predsednika Privrednog saveta Boris Kidrič, podnosim Narodnoj skupštini FNRJ Predlog zakona o produženju izvršenja Zakona o petogodišnjem

planu razvitka narodne privrede FNRJ u godinama 1947—1951 za jednu godinu.

Predlažem da se zakon donese po hitnom postupku.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Predsednik Vlade FNRJ
i Ministar narodne odbrane
Maršal Jugoslavije
Josip Broz Tito, s. r.

Predsednik: Tekst ovog zakonskog predloga oštampao je i već razdeljen narodnim poslanicima. Pošto vlada traži da se ovaj zakonski predlog donese po hitnom postupku, to u smislu čl. 72 Poslovnika Veća naroda predlažem da se ovaj zakonski predlog uzme odmah u pretres na današnjoj sednici.

Da li se drug Predsednik Zakonodavnog odbora slaže? (*Moša Pijade:* Slažem se!).

Prima li Veće ovaj predlog? (*Prima.*)

Pošto Veće prima ovaj predlog, to će pretres ovog zakonskog predloga biti stavljen kao druga tačka današnjeg dnevnog reda, a ostale tačke se pomeraju za jedan.

Prelazimo na prvu tačku dnevnog reda: glasanje o Predlogu opštredržavnog budžeta Federativne Narodne Republike Jugoslavije za 1951 godinu. Predsedništvo je mišljenja da se ovo glasanje izvrši poimenično, a po poslovniku to treba da predloži i jedan od poslanika uz podršku 10 drugova. Da li hoće ko od drugova da predloži glasanje poimenično? (Ne javlja se niko). Onda će se glasati aklamacijom. Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o opštredržavnom budžetu Federativne Narodne Republike Jugoslavije za 1951 godinu jednoglasno izglasan, pa će, u smislu poslovnika, biti upućen na rešavanje Saveznom veću.

Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda. To je hitan predlog zakona. Molim druga sekretara da pročita tekst ovog zakonskog predloga.

Sekretar čita tekst Predloga zakona o produženju izvršenja Zakona o petogodišnjem planu razvitka narodne privrede FNRJ u godinama 1947—1951. (Videti na str. 151).

Predsednik: Želi li ko od drugova narodnih poslanika da uzme reč o ovom zakonskom predlogu? (Niko se ne javlja). Pošto niko ne traži reč, prelazimo na glasanje. Ko je za ovaj zakonski predlog, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). *Protiv*? (Nema). Objavljujem da je Zakon o produženju izvršenja Zakona o petogodišnjem

planu razvitka narodne privrede FNRJ u godinama 1947—1951 za jednu godinu konačno izglasan i da će se, u smislu poslovnika, uputiti Saveznom veću na rešavanje.

Prelazimo na treću tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o opštetržavnom završnom računu Federativne Narodne Republike Jugoslavije za 1949 godinu.

Pozivam izvestioca narodnog poslanika Radivoja Davidovića da pročita odborski izveštaj.

Izvestilac Odbora za privredni plan i finansije Radivoj Davidović (AP Vojvodina) čita izveštaj Odbora za privredni plan i finansije. (Videti prilog na kraju knjige).

Pretsednik: Otvaram diskusiju o ovom predlogu. Ko traži reč? (Ne traži niko). Onda stavljam na glasanje ovaj predlog. Ko je za, neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga *protiv*? (Nema). Objavljujem da je ovaj zakonski predlog u Veću naroda jednoglasno usvojen pa će, u smislu poslovnika, biti upućen Saveznom veću na rešavanje.

Prelazimo na četvrtu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o ukidanju Zakona o državnim poljoprivrednim dobrima.

Pozivam izvestioca druga Lea Matesa da podnese odborski izveštaj.

Izvestilac Zakonodavnog odbora Leo Mates (NR Hrvatska) čita izveštaj Zakonodavnog odbora. (Videti prilog na kraju knjige).

Pretsednik: Čuli ste izveštaj Zakonodavnog odbora. Otvaram diskusiju. Ko traži reč? (Ne traži niko). Prelazimo na glasanje. Ko je za, neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga *protiv*? (Nema). Objavljujem da je ovaj zakonski predlog izglasan i da će se uputiti Saveznom veću na rešavanje.

Prelazimo na petu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o ukidanju Zakona o izdavanju i rasturanju omladinske i dečje književnosti i štampe.

Molim druga izvestioca Lea Matesa da ponese izveštaj Zakonodavnog odbora.

Izvestilac Zakonodavnog odbora Leo Mates čita izveštaj Zakonodavnog odbora. (Videti prilog na kraju knjige).

Pretsednik: Čuli ste izveštaj Zakonodavnog odbora. Otvaram diskusiju. Ko traži reč? (Ne traži niko). Prelazimo na glasanje. Ko je za ovaj zakonski predlog, neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o izdavanju i rasturanju omladinske i dečje književnosti i štampe

u Veću naroda izglasan i da će se, u smislu poslovnika, uputiti Saveznom veću na rešavanje.

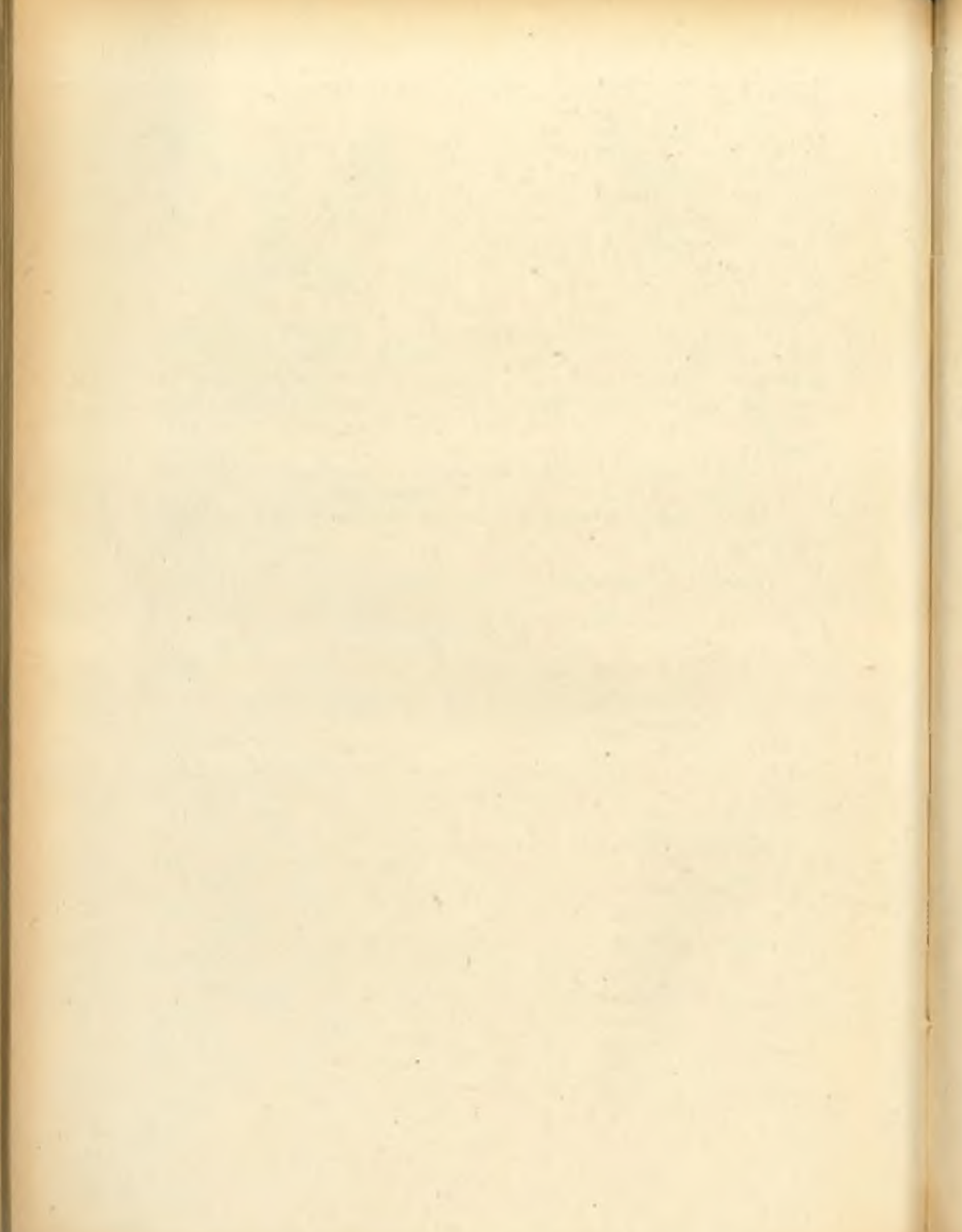
Prelazimo na šestu tačku dnevnog reda: pretres Predloga odluke o potvrđi uredaba Vlade FNRJ. Predlažem Veću da donese sledeću odluku: Potvrđuju se uredbe koje je Vlada FNRJ donela u vremenu od 26 juna do zaključno 20 decembra 1950 godine na osnovu Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede, i to: (Spisak uredaba videti kao prilog na kraju knjige). Prima li Veće predloženu odluku? (Prima). Objavljujem da su uredbe i naredbe Vlade FNRJ potvrđene.

U smislu čl. 75 poslovnika, izveštavam Veće da je Savezno veće usvojilo istovetne tekstove zakonskih predloga koji su izglasani u Veću naroda. Time je Narodna skupština FNRJ konačno usvojila ove zakonske predloge. Svi će ovi zakoni biti upućeni Prezidiјumu Narodne skupštine FNRJ radi proglašenja i objavljivanja.

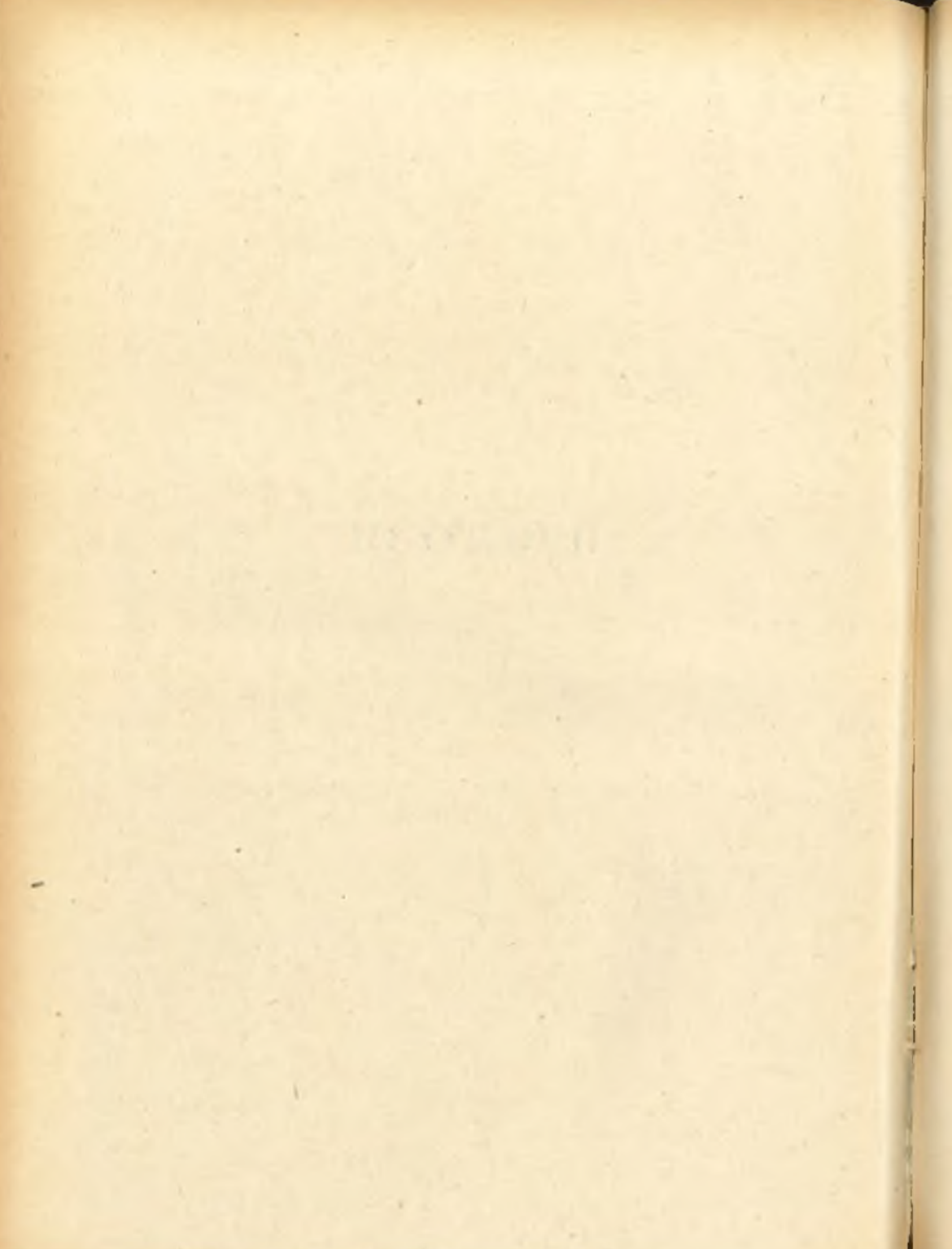
Ovim je dnevni red iscrpen. Molim Veće da me ovlasti da mogu potpisati i objaviti zapisnik današnje sednice.

Zaključujem ovu sednicu i Drugo redovno zasedanje Veća naroda.

(Sednica je zaključena u 18,40 časova).

ПРИЛОЗИ

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ОПШТЕ- ДРЖАВНОГ БУЏЕТА ФНРЈ ЗА 1951 ГОДИНУ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ
САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за привредни план и финансије

Бр. 8

22 децембра 1950 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Одбор за привредни план и финансије Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ на својим седницама одржаним 20, 21 и 22 децембра 1950 године претресао је Предлог општедржавног буџета Федеративне Народне Републике Југославије за 1951 годину, достављен му од стране Претседника Савезног већа, а који је Влада ФНРЈ поднела Народној скупштини на разматрање и одобрење на основу чл. 63 Устава.

По саслушању експозеа заступника Министра финансија ФНРЈ, Министра за спољну трговину инж. Милентија Поповића, у начелној дискусији која је вођена о Предлогу општедржавног буџета ФНРЈ за 1951 годину посебно је указано на следеће карактеристике Предлога општедржавног буџета:

Одбор је са задовољством констатовао да је Влада ФНРЈ доставила Народној скупштини не само благовремено него и детаљно разрађен Предлог општедржавног буџета ФНРЈ за 1951 годину, по партијама и позицијама, што је пружио могућност Одбору да детаљно размотри предложене приходе и расходе.

Констатовано је да је остварење прихода из привреде из године у годину у сталном порасту и да у Предлогу општедржавног буџета ФНРЈ за 1951 годину ови приходи у структури укупног

буџета износе 75,6% свих прихода према 74,6% колико су износили приходи од привреде у буџету за 1950 годину, што је доказ сталног пораста производње и јачања социјалистичког сектора привреде, поред свих тако великих тешкоћа које је требало савладати и које се успешно савлађују.

Указано је, даље, на посебну пажњу коју Предлог општедржавног буџета ФНРЈ за 1951 годину посвећује расходима за социјалну и здравствену заштиту у 1951 години, за коју је сврху предвиђено 13,5% више средстава од износа који је за исту сврху утрошен у 1950 години.

Исто тако се у Предлогу општедржавног буџета ФНРЈ за 1951 годину одражава и старање о даљем развоју и напретку просвете и народне културе. За ове сврхе је у предлогу буџета за 1951 годину обезбеђено за 15,6% више средстава него што је утрошено у 1950 години.

Предлог општедржавног буџета ФНРЈ за 1951 годину предвиђа и пораст средстава за народну одбрану која су у односу на план 1950 године за 3,9 већа, што је доказ да се, поред нормалног јачања одбранбене снаге земље, узео у обзир и садашњи развој међународних прилика.

Специјалну пажњу Одбор је посветио разматрању предложених инвестиционих средстава за капиталну изградњу и друштвени стандард и утврдио да предложена средства обезбеђују даље извршење задатака на сектору електрификације и индустријализације наше земље и решавању кључних проблема народне привреде Федеративне Народне Републике Југославије. Са нарочитим задовољством је примљена чињеница да се у предлогу буџета обезбеђују и инвестициона средства као помоћ државе за изградњу у задружном сектору, што ће допринети даљем убрзању социјалистичког преображаја села.

Пораст обима државних буџета народних република у Предлогу општедржавног буџета ФНРЈ за 1951 годину, који су, узевши у целини, за 13,1% већи у односу на извршене расходе народних република у 1950 години, претставља доказ правилне линије Владе ФНРЈ усмерене на економско јачање и даљи развој народних република и народних одбора.

Најзад, Одбор је констатовао да се напори и мере које је Влада ФНРЈ вршила у току 1949 године и 1950 године у циљу смањења трошкова државне управе видно одражавају. Буџетска средства за издржавање државне управе, судства и тужиоштва у предлогу буџета за 1951 годину износе 88,9% од износа који је за ову сврху био предвиђен у буџету за 1950 годину, те су на тај начин трошкови државне управе смањени за 11,1%.

Узевиши у обзир изложено, Одбор за привредни план и финансије Савезног већа, после свестраног проучавања, а у пуној сагласности са Одбором за привредни план и финансије Већа народа постигнутој у заједничком редакционом одбору, усвојио је једногласно и без измена Предлог општедржавног буџета Федеративне Народне Републике Југославије за 1951 годину онако како га је предложила Влада ФНРЈ, па предлаже Савезном већу да га и оно усвоји у предложеном облику, с тим да се у чл. 8, на крају, речи „односно надлежних савета” замене речима „у споразуму са надлежним саветима”.

За известиоца Одбор је одредио Љубу Бабића.

Секретар
Тоне Фајфар, с. р.

Претседник
Одбора за привредни план и финансије
Јован Веселинов, с. р.

Чланови:

Риста Антуновић, с. р., Љубо Бабић, с. р., Комнен Церовић, с. р., Душан Чалић, с. р., Воја Лековић, с. р., Милош Милић, с. р., Пашко Ромац, с. р., Добросав Томашевић, с. р., Филип Лакуш, с. р., Брана Стојановић, с. р., Томо Чиковић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ОПШТЕДРЖАВ- НОГ БУЏЕТА ФНРЈ ЗА 1951 ГОДИНУ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ
САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за привредни план и финансије

Бр. 9
23 децембра 1950 год.
Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Влада ФНРЈ доставила је на основу чл. 63 Устава Народной скупштини ФНРЈ Предлог општедржавног буџета Федеративне Народне Републике Југославије за 1951 годину, који је Претседник Већа народа упутио на претресање Одбору за привредни план и финансије Већа народа Народне скупштинe ФНРЈ.

Одбор за привредни план и финансије Већа народа Народне скупштине ФНРЈ претресао је овај предлог на својим седницама од 20, 21 и 22 децембра 1950 године.

Приступивши дискусији о овом предлогу, после саслушања образложења које је на заједничкој седници одбора за привредни план и финансије оба већа Народне скупштине ФНРЈ поднео заступник Министра финансија Владе ФНРЈ, Министар спољне трговине Владе ФНРЈ друг Милентије Поповић, Одбор је утврдио следеће:

1) да је Влада ФНРЈ поднела Предлог општедржавног буџета за 1951 годину Народној скупштини ФНРЈ пре почетка нове буџетске године;

2) да је овај предлог потпуно у складу са потребама привредног јачања наше земље и потребама уклањања несразмере економског развитка појединих република наше заједничке домовине Федеративне Народне Републике Југославије.

У складу са социјалистичким карактером наше државе, која није држава - паразит према привреди, и овај општедржавни буџет је уствари и пре свега привредни буџет и израз како досадашњег нашег социјалистичког привредног развитка, тако и даљих тенденција тога развитка.

Ово се изражава, пре свега, у томе што у структури укупних буџетских прихода, приходи од привреде показују стални напредак. Док је удео ових прихода 1947 године износио 53%, 1948 — 58%, 1949 — 66,3%, 1950 — 74,6% — за 1951 он се предвиђа у висини од 75,6%.

С друге стране, ово се изражава и у величини удела који од укупних расхода претставља део капиталних инвестиција. Док је у буџету за 1950 он износио 31,43% укупног буџетског расхода, следеће, 1951 године он износи 33,33% укупних расхода. У исто време удео расхода на управу и администрацију опада у поређењу са 1950 годином од 2,09% на 1,67% од укупних буџетских расхода.

Исто се тако у предлогу буџета одражава и брига Владе ФНРЈ о здрављу наших трудбеника. О томе говори чињеница да сума за социјално-здравствену заштиту расте апсолутно за 1.649,754.000, односно за преко 10% у поређењу са 1950 годином.

Одбор је даље констатовао да предлог који нам је поднет обезбеђује и нужне расходе за јачање одбранбене способности наше земље, за јачање чувара наших граница и мира наших народа — Југословенске армије.

На основу свега тога Одбор је у начелу једногласно примио поднети предлог.

Претресајући у појединостима, Одбор је из излагања претставника појединих ресора Савезне владе закључио да су сви расходи такође нужни и оправдани те је предлог прихода и расхода и у појединостима и у целини усвојио без измена.

Исто тако Одбор је, у пуној сагласности са Одбором за привредни план и финансије Савезнога већа, примио и све чланове Предлога закона о општедржавном буџету за 1951 годину по предлогу Владе ФНРЈ, сем што је у чл. 8, на крају, речи: „односно надлежних савета” заменио речима: „у споразуму са надлежним саветима”.

Подносећи Већу народа овај свој извештај, Одбор моли Веће да га изволи усвојити као и да изволи усвојити предложени Општедржавни буџет ФНРЈ за 1951 годину.

За известиоца Одбор је одредио Радивоја Давидовића.

Секретар	Претседник
Војислав Срзентић, с. р.	Одбора за привредни план и финансије Иван Гошњак, с. р.

Чланови:

Влајко Беговић, с. р., Раде Хамовић, с. р., Алекса Томић, с. р., Јосип Шестан, с. р., Косан Павловић, с. р., Александар Шевић, с. р., Нисим Албахари, с. р., Миле Перунчић, с. р., Радисав Недељковић, с. р., Милосав Милосављевић, с. р., Радивоје Јовановић, с. р., Бено Котник, с. р., Радивој Давидовић, с. р., Јосип Јерас, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

**ОДБОРА ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ САВЕЗНОГ
ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О
ОПШТЕДРЖАВНОМ ЗАВРШНОМ РАЧУНУ ЗА 1949 ГОДИНУ**

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за привредни план и финансије

Бр 7

22 децембра 1950 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Одбор за привредни план и финансије Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ на својим седницама одржаним 20, 21 и 22 децембра 1950 године претресао је Предлог закона о општедржав-

ном завршном рачуну Федеративне Народне Републике Југославије за 1949 годину достављен му од стране Претседника Савезног већа, а који је Влада ФНРЈ поднела Народној скупштини на разматрање и одобрење на основу чл. 63 Устава.

Разматрајући Предлог закона о општедржавном завршном рачуну за 1949 годину, Одбор је констатовао да је план прихода по општедржавном буџету за 1949 годину остварен са 106,5%, при чему су приходи од привреде остварени са 104,2% од предвиђеног плана, а приходи од становништва са 104,0%. Ово је доказ да је план прихода у општедржавном буџету за 1949 годину био реално утврђен.

Расходи по општедржавном буџету за 1949 годину, узети у целини, укључујући и расходе извршене по допунским буџетима донетим у смислу чл. 21 Основног закона о буџету, извршени су са 101,0%. У укупним расходима, расходи за инвестиције и остало финансирање привреде извршени су са 105,8%. У буџету за 1949 годину одобрени износи за просвету и народну културу утрошени су са 92,8%, што је доказ да надлежни просветни органи нису у пуној мери могли искористити средства која су им била стављена на расположење.

Одбор је даље констатовао да је извршење одобрених расхода за социјалну и здравствену заштиту у извесној мери подбацило. Расходи за ову сврху извршени су са 87,5% од одобреног износа. Подбацивање у извршењу ових расхода било је, углавном, условљено недостатком извесне опреме здравствених установа као и услед помањкања потребног здравственог кадра.

Средства одобрена за народну одбрану у 1949 години била су утрошена са 93,0%.

Најзад, Одбор је констатовао да су Влада ФНРЈ и владе народних република уложиле напор и предузимале мере да се постављени планови изврше у потпуности, у чему су и успели, што се одражава у Општедржавном завршном рачуну Федеративне Народне Републике Југославије за 1949 годину.

Узевши у обзир изложено, Одбор за привредни план и финансије Савезног већа, после свестраног проучавања, а у пуној сагласности са Одбором за привредни план и финансије Већа народа постигнутој у заједничком редакционом одбору, усвојио је једногласно и без измена Предлог закона о општедржавном завршном рачуну ФНРЈ за 1949 годину онако како га је предложила

Влада ФНРЈ, па предлаже Савезном већу да га и оно усвоји у предложеној редакцији.

За известиоца Одбор је одредио Љубу Бабића.

Секретар	Претседник
Тоне Фајфар, с. р.	Одбора за привредни план и финансије
	Јован Веселинов, с. р.

Чланови:

Риста Антуновић, с. р., Љубо Бабић, с. р., Марко Белинић, с. р.,
Комнен Церовић, с. р., Душан Чалић, с. р., Воја Лековић, с. р.,
Милош Минић, с. р., Пашко Ромац, с. р., Добросав Томаше-
вић, с. р., Филип Лакуш, с. р., Брана Стојановић, с. р., Томо Чи-
ковић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ОПШТЕ- ДРЖАВНОМ ЗАВРШНОМ РАЧУНУ ЗА 1949 ГОДИНУ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ
ВЕЋЕ НАРОДА

Одбор за привредни план и финансије

Бр. 10

23 децембра 1950 год.

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

На својој седници 22 децембра 1950 године Одбор за привредни план и финансије Већа народа Народне скупштине ФНРЈ претресао је Предлог закона о општедржавном завршном рачуну Федеративне Народне Републике Југославије за 1949 годину, који је — на основу чл. 63 Устава и чл. 37 Основног закона о буџету — Народној скупштини ФНРЈ доставио Министар финансија ФНРЈ, а који је Одбору за привредни план и финансије Већа народа Народне скупштине ФНРЈ упутио Претседник Већа народа Народне скупштине ФНРЈ.

Претресајући овај предлог закона, Одбор је констатовао:

Прво, да подношење Предлога закона о општедржавном завршном рачуну за 1949 годину у законском року сведочи о насто-

јању финансиске службе и осталих државних органа да благовремено обаве све послове око завршних рачуна, што једино омогућује да се они на време предложе Скупштини на одобрење.

Друго, Одбор је установио да се у Предлогу закона о општедржавном завршном рачуну за 1949 годину показују знатни вишкови који проистичу делом из премашења плана прихода у току 1949 године у целини, а делом из тога што су извесне економске сметње спољњег карактера спречиле остварење неких инвестиционих расхода.

Утврдивши да је извршење Општедржавног буџета ФНРЈ за 1949 годину у складу са задацима које је фиксирао закон којим је тај буџет одобрен, Одбор за привредни план и финансије Већа народа Народне скупштине ФНРЈ једногласно је прихватио и у начелу и у појединостима Предлог закона о општедржавном завршном рачуну ФНРЈ за 1949 годину онако како га је предложио Министар финансија.

Одбор за привредни план и финансије Већа народа Народне скупштине ФНРЈ — подnoseћи овај извештај Већу народа уједно моли Веће да и оно предложени Закон о општедржавном завршном рачуну ФНРЈ за 1949 годину усвоји у облику како је предложен.

За известиоца Одбор је одредио Радивоја Давидовића.

Секретар
Војислав Срзентић, с. р.

Претседник
Одбора за привредни план и финансије
Иван Гошњак, с. р.

Чланови:

Влајко Беговић, с. р., Раде Хамовић, с. р., Алекса Томић, с. р.,
Јосип Шестан, с. р., Косан Павловић, с. р., Александар Шевић, с. р.,
Нисим Албахари, с. р., Миле Перуничкић, с. р., Радисав Недељковић, с. р.,
Милосав Милосављевић, с. р., Радивоје Јовановић, с. р.,
Бено Котник, с. р., Радивој Давидовић, с. р., Јосип Јерас, с. р.

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О УКИДАЊУ ЗАКОНА О ДРЖАВНИМ ПОЉОПРИВРЕДНИМ ДОБРИМА

Члан 1

Закон о државним пољопривредним добрима од 9 новембра 1946 године укида се.

Члан 2

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О УКИДАЊУ ЗАКОНА О ДРЖАВНИМ ПОЉОПРИВРЕДНИМ ДОБРИМА

Закон о државним пољопривредним добрима од 9 новембра 1946 године садржи углавном одредбе којима се регулише оснивање нових државних пољопривредних добара, одређују њихови задаци као и државни органи који управљају овим пољопривредним добрима. Већи део вих одредаба има привремени карактер, јер се њима наређује извршење одређених задатака чијим се извршењем односне одредбе исцрпљују. Сем тога, доношењем Закона о петогодишњем плану развитка народне привреде ФНРЈ у годинама 1947—1951, Основног закона о државним привредним предузећима и Основног закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива, одредбе Закона о државним пољопривредним добрима,

којима се одређују задаци државних пољопривредних добара и органи који њима управљају, изгубили су важност, пошто су наведеним законима та питања решена на други начин који одговара развоју привреде наше земље.

Са ових разлога било је оправдано поднети предлог за укидање Закона о државним пољопривредним добрима.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О УКИДАЊУ ЗАКОНА О ДРЖАВНИМ ПОЉОПРИВРЕДНИМ ДОБРИМА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 54

25 децембра 1950 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа на својој седници од 23 децембра 1950 године претресао је Предлог закона о укидању Закона о државним пољопривредним добрима, достављен му од Претседника Савезног већа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

Законодавни одбор прихватио је образложење Владе ФНРЈ да су одредбе Закона о државним пољопривредним добрима, којима се одређују задаци државних пољопривредних добара и органи који њима управљају, већим делом биле привременог карактера, а извесне су изгубиле важност пошто су та питања решена другим законом.

Из ових разлога Одбор је једногласно усвојио овај предлог закона у начелу и у појединостима без измена и допуна.

Подносећи овај свој извештај Савезном већу, Одбор моли Веће да га изволи усвојити.

За известиоца Одбор је одредио др Јерка Радмиливића.

Секретар

др Јерко Радмиливић с. р.

За Претседника
Законодавног одбора
Ђуро Салај, с. р.

Чланови:

Мехмед Хоџа, с. р., Лајчо Јарамазовић, с. р., Иса Јовановић, с. р.,
Мара Нацева, с. р., Живорад Љубичић, с. р., Милан Поповић, с. р.,
Душан Кведер, с. р., Бошко Шиљеговић, с. р., др Метод Ми-
куж, с. р., др Милорад Влајковић, с. р., Вељко Зековић, с. р.,
Милош Минић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУП- ШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О УКИДАЊУ ЗАКОНА О ДРЖАВНИМ ПОЉОПРИВРЕДНИМ ДОБРИМА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ
ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Бр. 27

25 децембра 1950 год.

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа на својој седници од 23 де-
цембра 1950 године претресао је Предлог закона о укидању За-
кона о државним пољопривредним добрима, достављен му од
Претседника Већа народа, а који је на основу чл. 63 Устава доста-
вила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

Законодавни одбор прихватио је образложење Владе ФНРЈ
да су одредбе Закона о државним пољопривредним добрима, ко-
јима се одређују задаци државних пољопривредних добара и
органа који њима управљају, већим делом биле привременог ка-
рактера, а извесне су изгубиле важност пошто су та питања
решена другим законом.

Из ових разлога Одбор је једногласно усвојио овај предлог закона и у начелу и у појединостима без измена и допуна.

Подносећи овај свој извештај Већу народа, Одбор моли Веће да да изволи усвојити.

За известиоца Одбор је одредио Леа Матеса.

Секретар

Богдан Орешчанин, с. р.

Претседник

Законодавног одбора

Моша Пијаде, с. р.

Чланови:

Нинко Петровић, с. р., Ладислав Амброжич, с. р., Димитрије Баја-
лица, с. р., Милош Царевић, с. р., Сулејман Филиповић, с. р.,
Фадил Хоџа, с. р., Грга Јанкез, с. р., др Милош Московљевић, с. р.,
Тоде Ношпал, с. р., Јосип Рус, с. р., Ида Сабо, с. р., Јоже Лам-
прет, с. р., Александар Шевић, с. р., Лео Матес. с. р.

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О УКИДАЊУ ЗАКОНА О ИЗДАВАЊУ И РАСТУРАЊУ ОМЛАДИНСКЕ И ДЕЧЈЕ КЊИЖЕВНОСТИ И ШТАМПЕ

Члан 1

Закон о издавању и растурању омладинске и дечје књижевности и штампе од 1 априла 1947 године укида се.

Члан 2

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије“.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О УКИДАЊУ ЗАКОНА О ИЗДАВАЊУ И РАСТУРАЊУ ОМЛАДИНСКЕ И ДЕЧЈЕ КЊИЖЕВНОСТИ И ШТАМПЕ

Закон о издавању и растурању омладинске и дечје књижевности и штампе, који је био једна од мера предузетих ради правилног васпитања деце и омладине, донесен је у условима који су изискивали да се како издавање омладинских и дечјих књига и остале штампе, тако и растурање књига и штампе објављених у иностранству услови претходним одобрењем одређених државних органа.

Међутим, данас омладинске и школске организације, развијена јавна критика, као и прописи Закона о штампи обезбеђују довољну контролу над издавањем и растурањем књижевности и штампе намењене омладини.

Ови разлози оправдавају да се прихвати предлог о укидању Закона о издавању и растурању омладинске и дечје књижевности и штампе.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О УКИДАЊУ ЗАКОНА О ИЗДАВАЊУ И РАСТУРАЊУ ОМЛАДИНСКЕ И ДЕЧЈЕ КЊИЖЕВНОСТИ И ШТАМПЕ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ
САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 55

25 децембра 1950 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа на својој седници од 23 децембра 1950 године претресао је Предлог закона о укидању Закона о издавању и растурању омладинске и дечје књижевности и штампе, достављен му од Претседника Савезног већа, а који је на основу чл. 63 Устава Влада ФНРЈ доставила Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

Одбор је прихватио образложење Владе ФНРЈ да данас омладинске и школске организације, развијена јавна критика, као и прописи Закона о штампи обезбеђују довољну контролу над издавањем и растурањем омладинске и дечје књижевности и штампе.

Из ових разлога Одбор је усвојио овај законски предлог у начелу и у појединостима без измена и допуна, па предлаже Већу да га и оно изволи усвојити.

За известиоца Одбор је одредио др Јерка Радмиловића.

Секретар
др Јерко Радмиловић, с. р.

За Претседника
Законодавног одбора
Ђуро Салај, с. р.

Чланови:

Мехмед Хоџа, с. р., Иса Јовановић, с. р., Мара Нацева, с. р., Живорад Љубичић, с. р., Милан Поповић, с. р., Душан Кведер, с. р., Бошко Шиљеговић, с. р., др Метод Микуж, с. р., др Милорад Влајковић, с. р., Вељко Зековић, с. р., Милош Минић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О УКИДАЊУ ЗАКОНА О ИЗДАВАЊУ И РАСТУРАЊУ ОМЛАДИНСКЕ И ДЕЧЈЕ КЊИЖЕВНОСТИ И ШТАМПЕ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ
ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор
Бр. 28
25 децембра 1950 год.
Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа на својој седници од 23 децембра 1950 године претресао је Предлог закона о укидању Закона о издавању и растурању омладинске и дејче књижевности и штампе, достављен му од Претседника Већа народа, а који је на основу чл. 63 Устава Влада ФНРЈ доставила Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

Одбор је прихватио образложење Владе ФНРЈ да данас омладинске и школске организације, развијена јавна критика, као и прописи Закона о штампи обезбеђују довољну контролу над издавањем и растурањем омладинске књижевности штампе.

Из ових разлога Одбор је усвојио овај законски предлог и у начелу и у појединостима, па предлаже Већу да га и оно изволи усвојити.

За известиоца Одбор је одредио Леа Матеса.

Секретар

Богдан Орешчанин, с. р.

Претседник

Законодавног одбора

Моша Пијаде, с. р.

Чланови:

Нинко Петровић, с. р. Ладислав Амброжич, с. р., Димитрије Бајалица, с. р., Милош Царевић, с. р., Сулејман Филиповић, с. р., Фаил Хоџа, с. р., Грга Јанкез, с. р., др Милош Московљевић, с. р., Тоде Ношпал, с. р., Јосип Рус, с. р., Ида Сабо, с. р., Јоже Лампрет, с. р., Александар Шевић, с. р., Лео Матес. с. р.

СПИСАК

УРЕДАБА ВЛАДЕ ФНРЈ ДОНЕСЕНИХ У ВРЕМЕНУ ОД 26 ЈУНА 1950 ГОДИНЕ ДО ЗАКЉУЧНО 20 ДЕЦЕМБРА 1950 ГОДИНЕ НА ОСНОВУ ЧЛ. 1 ЗАКОНА О ОВЛАШЋЕЊУ ВЛАДИ ФНРЈ ЗА ДОНОШЕЊЕ УРЕДАБА ПО ПИТАЊИМА ИЗ НАРОДНЕ ПРИВРЕДЕ ОД 4 ФЕБРУАРА 1946 ГОДИНЕ

1) Уредба о фонду за културно-просветни рад — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 42/50);

2) Уредба о допуни Уредбе о таксама које се наплаћују од пловила унутрашње пловидбе — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 48/50);

3) Уредба о управљању фондом за механизацију и инвестициону изградњу задружне пољопривреде од стране задружног савеза и о организацији и задацима фонда — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 52/50);

4) Основна уредба о откупу пољопривредних производа — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 53/50);

5) Уредба о укидању Дирекције Државног житног фонда — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 53/50);

6) Уредба о припадностима државних службеника на служби у иностранству — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 54/50);

7) Уредба о стручном оспособљавању и звањима радника — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 57/50);

8) Уредба о измени Уредбе о оснивању Управе за снабдевање војних лица и главних дирекција предузећа за снабдевање војних лица — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 58/50);

9) Уредба о изменама и допунама Уредбе о електро-енергетској диспечерској служби — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 59/50);

10) Уредба о укидању Дирекције ортопедских предузећа општедржавног значаја — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 59/50);

11) Уредба о изменама и допунама Уредбе о платама радника и ученика у металургији и металној грани — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 62/50);

12) Уредба о надлежности за одређивање и контролу цена и тарифа — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 63/50);

13) Уредба о платама особља у трговини на мало — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 63/50);

14) Уредба о изменама и допунама Уредбе о међусобном плаћању у привреди — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 67/50);

15) Уредба о изменама и допунама Уредбе о елементима цене коштања, акумулацији, фонду руководства и централном фонду државних индустријских произвођачких предузећа локалног значаја — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 67/50);

16) Уредба о напостављању патената и права узорака, модела, фабричких и трговачких жигова — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 67/50);

17) Уредба о службеницима службе противавионске заштите (ПАЗ) — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 68/50);

18) Уредба о обавези полагања стручних испита државних службеника — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 68/50);

19) Уредба о измени и допуни Уредбе о откуп и расподели сирових животињских кожа — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 68/50);

20) Уредба о оснивању, задацима и раду привредног удружења филмских предузећа — („Службени лист ФНРЈ”, бр. 69/50).

SAVEZNO VEĆE NARODNE SKUPŠTINE FNRJ
(DRUGOG SAZIVA)

PRETSEDNIŠTVO SAVEZNOG VEĆA

Pretsednik

Vladimir Sv. Simić

Potpretsednici:

Franjo Gaži

Krsto Popivoda

Sekretari:

Momčilo Marković

Vida Tomšić

Naum Naumovski

STALNI ODBORI SAVEZNOG VEĆA

ZAKONODAVNI ODBOR

(Izabran na I sednici Prvog redovnog zasedanja 26-IV-1950 g.)

Pretsednik

dr Josip Hrnčević

Potpretsednik

Vladimir Simić

Sekretar

dr Jerko Radmilović

Članovi:

Vančo Burzevski, dr Edhem Čamo, Dušan Diminić, Mehmed Hodža, Lajčo Jaramazović, Isa Jovanović, Velibor Ljujić, Mara Naceva, Živorad Ljubičić, Milan Popović, Đuro Salaj, Dušan Kveder, dr Ivo Sunarić, Boško Šiljegović, dr Maks Šnuderl, dr Metod Mikuž, dr Milorad Vlačković, Veljko Zeković

Zamenici:

Miloš Minić, Marin Cetinić, Krume Naumovski, Miško Kranjec, Dušan Grk

ODBOR ZA PRIVREDNI PLAN I FINANSIJE

(Izabran na I sednici Prvog redovnog zasjedanja 26-IV-1950 g.)

Pretsednik

Jovan Veselinov

Potpretsednik

Marko Belinić

Sekretar

Blagoja Taleski

Članovi:

Risto Antunović, Ljubo Babić, Dušan Brkić, Hasan Brkić, Komnen Cerović, Dušan Čalić, Ljubodrag Đurić, Tone Fajfar, Janez Hribar, Avdo Humo, Sergej Krajger, Filip Lakuš, Voja Leković, Miloš Minić, Nikola Minčev, Đoka Pajković, Paško Romac, Dobrosav Tomašević

Zamenici:

Zoran Polić, Pašaga, Mandžić, Strašo Hristov, Tomo Čiković, Branislav Stojanović

MANDATNO-IMUNITETSKI ODBOR

(Izabran na I sednici Prvog redovnog zasjedanja 26-IV-1950 g.)

Pretsednik

Petar Komadina

Potpretsednik

Bogoja Fotev

Sekretar

Gruja Novaković

Članovi:

Božidar Tomić, Radomir Medojević, Franc Simonič, Sait Zatrić

Zamenici:

Vid Radiković, Ilija Tepavac, Boris Aleksoski

ADMINISTRATIVNI ODBOR

(Izabran na 1 sednici Prvog redovnog zasjedanja 26-IV-1950 g.)

Pretsednik

Stanka Veselinov

Potpretsednik

Šefket Maglajlić

Sekretar

Živorad Ljubičić

Članovi:

Ivica Grečić, Jože Borštnar, Spasoje Šarac, Boris Aleksoski

Zamenici:

Josip Zmaić, Slavoljub Petrović, Živko Brajkovski

ODBOR ZA MOLBE I ŽALBE

(Izabran na 1 sednici Prvog redovnog zasjedanja 26-IV-1950 g.)

Pretsednik

Pavle Jovičević

Potpretsednik

Ante Roje

Sekretar

Velibor Ljujić

Članovi:

Anton Zagorišek, Kemal Sejfula, Svetolik Gospić, Jožef Nad

Zamenici:

Ivan Šibl, Mara Naceva, Božidarka Damnjanović

NARODNI POSLANICI
SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ
(DRUGOG SAZIVA)

Abramović Anto	Brkić Dušan	Daniilović Uglješa
Agbaba Milka	Brkić Hasan	Debeljak Stjepan
Ajtić Predrag	Brkić Zvonko	Devedžić Dušan
Aleksievski Dimitar	Brnčić Josip	Dikić Bora
Aleksovski Boris	Bročić Radenko	Diminić Dušan
Antunović Risto	Brovč Andrej	Doronjski Stevan
Apostolski Mihailo	Broz Josip Tito	Došen Ilija
Arsov Ljubčo	Budovalčev Arsa	Draušnik Jurica
Avbelj Viktor	Buljan Vice	Dudić Zorka
	Burić Haso	Dugonjić Rato
Babić Antun	Burzevski Vančo	Dukić Milan
Babić Ljubo	Butozan dr Vaso	Dulkan Stanislav
Babović Spasenija		
Baće Makso	Cazi Josip	Dakonović Nikola
Bajalski Risto	Cegledi Mačaš	Đorđević Aleksandar
Bakarić dr Vladimir	Cerović Komnen	Dukić Pane
Bakrač Jozo	Cetinić Marin	Đurašković Milutin
Banina Ante	Crnobrnja Bogdan	Đurđić Dušan
Batanović Milovan	Crvenkovski Krste	Đurić Ljubodrag
Begić Drago	Cvejić Živorad	
Begić Muhidin	Cvetić Bosa	Fajfar Tone
Belinić Marko	Cvjetić Nikola	Farkaš Nandor
Belovuković Milan		Fijan Jakob
Beljanski Jovan	Čosić Dobrica	Fotev Bogoj
Benčić Dragomir	Čurčić Živojin	Frntić Elizabeta
Biber Antun	Čuruvija Tode	
Bljedić Džemal		Gaši Aljuš
Bjelica Rako	Čakić Boško	Gaži Franjo
Blašković Slavko	Čalić Dušan	Gigov Strahil
Blažević Jakov	Čamo dr Edhem	Gizdić Drago
Bojanić Vladan	Čavušević Ivan	Golub Mijo
Borić Dušan	Čengić Esad	Gospić Svetolik
Borčić Čedo	Čerkez Ibrahim	Granda Ivan
Borštnar Jože	Čiković Tomo	Gregorić dr Pavle
Bošković Dobrivoje	Čolak Petar	Gretić Ivica
Bošković Đorđe	Čolaković Rodoljub	Grgurić dr Jakov
Bošković Radomir	Čomić Mladen	Grk Dušan
Božičević Ivan	Čvorović Vitomir	Grujić Radovan
Brajkovski Živko		
Brecelj dr Marijan	Damjanović Božidarka	Hasanagić Hilmijsa

Hasani Sinan
 Hercegovac Adem
 Hodža Mehmed
 Holjevac Većeslav
 Horvat Iyan
 Hotić Mesud
 Hribar Janez
 Hristov Strašo
 Hrnčević dr Josip
 Hukić Mehmedalija
 Humo Avdo

Ilić Pavle
 Ilić Radojko
 Ilić Sava
 Ilijevski Vlado
 Ivić Stjepan
 Ivković Ljubomir

Jadrešin Bogde
 Jakšić Nikola
 Jakšić Rade
 Janić Vlado
 Janićević Milovan
 Janković Dragoljub
 Jaramazović Lajčo
 Jelenković Vojislav
 Jerkić Ivo
 Jojkić Durica
 Joksimović Savo
 Josipović Srboljub
 Jovanović Blažo
 Jovanović Branko
 Jovanović Dragoljub
 Jovanović Dura
 Jovanović Isa
 Jovanović Petar
 Jovanović Radoš
 Jovičević Pavle
 Jovović Desimir
 Jurinčić Niko

Kapetanović Hajro
 Kapor Momir

Karabegović Osman
 Karaivanov Ivan
 Karapandžin Stanko
 Kekić Danilo
 Kirčanski Dragoljub
 Kidrič Boris
 Kiš Jan
 Klausberger Petar
 Knežević Đura
 Koco Dimče
 Kočevar Franc
 Kodra Džafer

Koharović dr Aleksandar
 Kolak Rudj
 Koliševski Lazar
 Komadina Petar
 Komar Slavko
 Komlenić Simo
 Kosorić Pero
 Kovačević Dušanka
 Kovačević Veljko
 Krajačić Ivan
 Krajačić Soka
 Krajger Boris
 Krajger Sergej
 Kranjec Miško
 Krce Pavao
 Krstić Boško
 Krstić Ratko
 Krstulović Vicko
 Kufrin Milka
 Kundadžija Dušan
 Kuzmanovski Boge
 Kveder Dušan

Lakić Nikola
 Lakuš Filip
 Lalić Đuro
 Lekić Doka
 Leković Voja
 Leskošek Franc
 Lošić Asim
 Lozo Pavao
 Lukić Vojin

Ljubičić Živorad
 Ljujić Velibor

Maglajlić Šefket
 Maleski Vlado
 Maležić Matija
 Mandžić Pašaga
 Marinko Miha
 Marković Milorad
 Marković Momčilo
 Marković Stjepan
 Martinović Milan
 Masaroto Đusto
 Mastilović Novak
 Matic Đorđe
 Medojević Radomir
 Medo Tomo
 Medugorac Mile
 Mesić Milan
 Mihailović Rista
 Mihajlovski Kiril
 Mijatović Cvijetin
 Mikuž dr Metod
 Miladinović Timotije
 Milaković Miloš
 Milatović Milorad
 Milojević Janko
 Millojević Miloje
 Minčev Nikola
 Minderović Čedomir
 Minić Miloš
 Mirković Iko
 Mičevski Metodi
 Milić Vladimir
 Mitrović Milorad
 Morača Milutin
 Mrazović Karlo
 Mrkoci Marko
 Mugoša Dušan
 Mundrić Petar
 Mustafa Ašim

Naceva Mara
 Nad Jožef

Nad Kosta
 Narančić Dušan
 Naumovski Krume
 Naumovski Naum
 Nedeljković Radisav
 Nefat Franjo
 Neoričić Milijan
 Nešković dr Blagoje
 Nikezić Marko
 Nikodijević Tihomir
 Nikolić Dragomir
 Nikolić Živojin
 Nikšić Dorde
 Nimani Đavit
 Novak Franc
 Novak Ivan

 Novaković Grujo
 Obad Tomo
 Ocvirk Ivan
 Olbina Dane
 Opačić Stanko-Čanica
 Ostović Adam

Pahić Luka
 Pajković Đoko
 Pantić Milan
 Papić Radovan
 Paunović Svetomir
 Pavelić Marijan
 Pavlačić Mika
 Pavleković Mirko
 Penezić Slobodan
 Peričin Marko
 Perkušić Ivan
 Petković Čedomir
 Petrović Dušan
 Petrović Slavoljub
 Počuča Mile
 Polić Zoran
 Polović Marko
 Popit Franc
 Popivoda Krsto
 Popović Koča

Popović Milan
 Popović Stevo
 Potrč dr Jože
 Pozderac Hakija
 Pracačić Dragutin
 Prodanović Milan
 Prvčić Stjepan
 Puvalić Stevo

Rački Nikola
 Radić Vojislav
 Radičević Žarko
 Radiković Vid
 Radosavljević Dobrivoje
 Radmilović dr Jerko
 Radojković Živorad
 Radovanović Milija
 Rakidžić Radoslav
 Ranković Aleksandar
 Raos Ante
 Redžović Abdula
 Regent Ivan
 Relić Petar
 Ribar dr Ivan
 Rikanović Ilija
 Ristić Dušan
 Rodić Gojko
 Roje Ante
 Romac Paško
 Ropret Viktor
 Rudolf Janko
 Rumbak Ivan

Salaj Đuro
 Sejfula Kemal
 Sekulić Nikola
 Simeonović Janko
 Simić Vladimir
 Simonić Franc
 Sirotanović Alija
 Skender Maksut
 Skerlovnik Ivo
 Smilevski Vidoe
 Sofijanić Ratko

Sremec dr Zlatan
 Stakolić Jože
 Stambolić Petar
 Stamenković Dragi
 Stanić Mile
 Stanilović Anton
 Stanković Miodrag
 Stanojević Svetislav
 Stante Petar
 Stefanović Svetislav
 Stojanov Sima
 Stojanov Boža
 Stojanović Branislav
 Stojanović Luka
 Stojanović Rodoljub
 Stojanović Sreten
 Stojković Miodrag
 Stojković Stojadin
 Sudžuković Milan
 Sunarić dr Ivo

Šaćiri Ismet
 Šakiri Reis
 Šarac Spasoje
 Šarac dr Zaim
 Šegrt Vlado
 Šehović Ahmet
 Šibl Ivan
 Šiljegović Boško
 Šimunov Josip
 Škipić Milorad
 Šnuderl dr Maks
 Šoti Pal
 Špiljak Mika
 Šprljan Gušće
 Štruel Peter
 Šturm Anton

Taleski Blagoja
 Temelkoski Borko
 Tepavac Ilija
 Tikvicki Geza
 Todorović Mijalko
 Todorović Simo

Tomašević Dobrošav
Tomlć Božidar
Tomšić Vida
Trajković Aleksandar
Trajković Josif
Treneski Ljube
Trifu Aurel
Trifunović Svetislav
Trnavci Brahim
Tucman Josip
Tujć Matija
Turković Ivan

Uzunovski Cvetko

Vasiljević Živan

Veselinov Jovan
Veselinov Stanka
Vidić Dobrivoje
Vipotnik Janez
Vlajković dr Milorad
Vlatković Nemanja
Vojinović Petar
Vojnović Nikola
Vrbanac Josip
Vrhovac Milan
Vurjasinović Todor
Vukadinović Đuro
Vukasović Milan

Zagorišek Anton
Zarić Aljuš

Zatrić Sait
Zečiri Adem
Zečević Slavko
Zečević Vlado
Zekić Miloš
Zeković Veljko
Zlatić Dina
Zmaić Josip
Zorić Milorad

Žaki Jožef
Žeželj Milan
Žigić Rade
Živanović Milosav

VEĆE NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

(DRUGOG SAZIVA)

PRETSEDNIŠTVO VEĆA NARODA

Pretsednik

Josip Vidmar

Potpretsednici:

Mitra Mitrović

Veljko Vlahović

Sekretari:

Skender Kulenović

Joža Horvat

Krste Markovski

STALNI ODBORI VEĆA NARODA

ZAKONODAVNI ODBOR

(Izabran na I sednici Prvog redovnog zasjedanja 26-IV-1950 g.)

Pretsednik

Moša Pijade

Potpretsednik

Ninko Petrović

Sekretar

Jože Lampret

Članovi:

Ladislav Ambrožič, Dimitrije Bajalica, Miloš Carević, Sulejman Filipović, Gojko Garčević, Fadil Hodža, Grga Jankez, dr Hinko Krizman, Leo Mates, Slobodan Marjanović, Radovan Mijušković, dr Miloš Moskovljević, Tode Nošpal, Bogdan Oreščanin, Josip Rus, Ida Sabo, dr Joža Vilfan, Sreten Vukosavljević

Zamenici:

Aleksandar Šević, Sedat Veli, Ante Vrkljan, Josip Jeras, Jovan Četković

ODBOR ZA PRIVREDNI PLAN I FINANSIJE
(Izabran na I sednici Prvog redovnog zasjedanja 26-IV-1950 g.)

Pretsednik

Ivan Gošnjak

Potpretsednik

Vlajko Begović

Sekretar

Vojislav Srzentić

Članovi:

Nisim Albahari, Anka Berus, Vasil Gjorgov, Rade Hamović, Radivoj Davidović, Josip Jeras, Beno Kotnik, Vladimir Krivić, Milosav Milosavljević, Kiril Miljovski, Milija Kovačević, Radisav Nedeljković, Mile Peruničić, Dragutin Saili, Kosan Pavlović, Aleksa Tomić, Aleksandar Šević, Josip Šestan

Zamenici:

Radivoje Jovanović, Tone Dolinšek, dr Fran Tučan, Jašar Aljilji, Ilija Materić

MANDATNO-IMUNITETSKI ODBOR

(Izabran na I sednici Prvog redovnog zasjedanja 26-IV-1950 g.)

Pretsednik

Aleksa Tomić

Potpretsednik

Anton Šušteršič

Sekretar

Vuko Radović

Članovi:

Dragutin Saili, Nikola Martinoski, Katarina Patrnogić, Radivoj Davidović

Zamenici:

Dušan Popović, Boro Čaušev, Ibrahim Šator

ADMINISTRATIVNI ODBOR

(Izabran na I sednici Prvog redovnog zasjedanja 26-IV-1950 g.)

Pretsednik

Milan Smiljanić

Potpretsednik

Puniša Perović

Sekretar

Krsto Filipović

Članovi:

Bogdan Oreščanin, Nikola Kotle, Franc Rakef, Muča Kerima

Zamenici:

dr Svetozar Ritig, Blaže Koneski, Vlado Vujović

ODBOR ZA MOLBE I ŽALBE

(Izabran na I sednici Prvog redovnog zasjedanja 26-IV-1950 g.)

Pretsednik

Marko Vujačić

Potpretsednik

Luka Mrkšić

Sekretar

Radisav Nedeljković

Članovi:

Grga Jankez, dr Pavel Lunaček, Risto Mijatović, Nikola Pešev

Zamenici:

Antun Augustinčić, Risto Džunov, Florijan Sučić

NARODNI POSLANICI
VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ
(DRUGOG SAZIVA)

Aceva Vera	Dragašević Vuko	Jelčić Jozo
Albahari Nisim	Dragić Kristina	Jeras Josip
Aljilji Jašar	Daković Spasoje	Jevremović Branko
Ambrožić Ladislav	Derda Josip	Jovanović Radivoje
Andrić Ivo	Dermanović Života	
Angelkovski Blagoja	Đilas Milovan	Kapor Čedo
Atanasovski Duško	Đurić Goja	Kardelj Edvard
Augustinčić Antun	Džambaz Dare	Kavčić Stane
	Džunov Risto	Kiš Vilmoš
Babić Radomir		Kocbek Edvard
Bačlija Marko	Filipović Krsto	Koneski Blaže
Bajalica Dimitrije	Filipović Sulejman	Kosanović Sava
Bakić Mitar	Frol Frane	Kotle Nikola
Balan Živa		Kotnik Beno
Barjaktari Murat	Galamboš Ištvan	Kovačević Adem
Bebler dr Aleš	Garčević Gojko	Kovačević Milija
Begović Vlajko	Geršković dr Leon	Kovačević Nikola
Berus Anka	Ginoski Lazar	Kreačić Otmar
Bevk France	Gjorgov Vasil	Krivić Vladimir
Bilanović Danilo	Gošnjak Ivan	Krizman dr Hinko
Boričić Milo	Grbić Čedo	Kulenović Skender
Bratić dr Dušan	Grujoski Taško	Kuprešanin Milan
Brinić Jovanka	Grulović Nikola	Kurt Husnija
Brković Savo		
Budimir Franjo	Hajrulai Kemal	Lampret Jože
	Hamović Rade	Lendvai Klara
Carević Miloš	Hamza Dževdet	Lešji Aćif
	Hertljević Franjo	Lubej France
Četković Jovan	Hočevan Janez	Lunaček dr Pavel
Čopić Branko	Hodža Fadil	Ljatić Asim
	Horvat Joža	
Čapko Đura	Hotić Šaban	Maček Ivan
Čaušev Boro		Mamut Ramadan
Čubrilović dr Vaso	Icević Aleksandar	Mandić Gligorije
Čurić Ahmed	Ilić Dragoljub	Manojlović Radmila
	Iveković dr Mladen	Marjanović Slobodan
Dapčević Peko		Markovski Krste
Davidović Radivoj	Jakac Božidar	Martinoski Nikola
Dedijer Vladimir	Jakopić Albert	Maslarić Božidar
Dika Irfan	Jakovljević dr Stevan	Materić Ilija
Dolinšek Tone	Jankež Grga	Mates Leo

Matić Petar
 Medan Savo
 Melvinger dr Ivan
 Mićunović Veljko
 Mijatović Risto
 Mijušković Radovan
 Milivojević Joza
 Milosavljević Ljubinka
 Milosavljević Milosav
 Miljković Mito
 Miljovski Kiril
 Minić Milka
 Mitrović Grgur
 Mitrović Mitra
 Mojsov Lazar
 Moskovljević dr Miloš
 Mrkšić Luka
 Muća Kerima
 Mugoša Andrija
 Mustafa Sađik

Nastić Lazar
 Nazim Firuz
 Nedeljković Radisav
 Nikoliš dr Gojko
 Nošpal Tode

Ojdanić Dobriša
 Olajoš Mihalj
 Oreščanin Bogdan

Patrnogić Katarina
 Pavlović Kosan
 Pavlovski Vasil
 Pehaček Rado
 Pejnović Kata
 Perović Puniša
 Peruničić Mile
 Pešev Nikola

Petrović Mato
 Petrović Nikola
 Petrović Ninko
 Pijade Moša
 Pilavdžić Senija
 Polak Bojan
 Popović Dušan
 Popović Goroljub
 Popović Jovan
 Popović Milentije
 Popović Vladimir
 Pribićević dr Rade
 Pucar Duro

Radović Vuko
 Radulović Milorad
 Rakef Franc
 Rauter Marija
 Redžepagić Mustafa
 Rehak Laslo
 Ribnikar Vladislav
 Rišig dr Svetozar
 Rukavina Ivan
 Rus Josip

Sabo Ida
 Saili Dragutin
 Savić Pavle
 Simić Stanoje
 Simonović Lakić
 Smiljanić Milan
 Spevak Juraj
 Srzentić Vojislav
 Stanković dr Siniša
 Stilinović Marijan
 Stojnić Velimir
 Sučić Florijan
 Sulejmani Hivzija

Sulejmani Šemsi
 Svetek France

Šarki Čamil
 Šator Ibrahim
 Šćepanović Jevto
 Šentjurs Lidija
 Šestan Josip
 Šević Aleksandar
 Šopov Aco
 Šukri Ali
 Šušteršić Anton

Tadić Ruža
 Tavčar dr Igor
 Tomić Aleksa
 Tućan dr Fran

Ulag Franc

Veli Sedat
 Veslievski Naum
 Vidmar Josip
 Vilfan dr Joža
 Vlahov Dimitar
 Vlahović Veljko
 Vojvodić Todor
 Vreva Suljo
 Vrkljan Ante
 Vujačić Marko
 Vujović Luka
 Vujović Vlado
 Vukmanović Svetozar
 Vukosavljević Sreten

Ziherl Boris

Zanko dr Miloš
 Žižić Živko

STALNI ODBORI NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

(DRUGOG SAZIVA)

ODBOR ZA INOSTRANE POSLOVE

(Izabran na drugoj zajedničkoj sednici I redovnog zasjedanja 27 aprila 1950 godine a dopunjen na petoj zajedničkoj sednici I vanrednog zasjedanja 27 juna 1950 godine)

Pretsednik

Petar Stambolić

Potpredsednik

Dimitar Vlahov

Sekretar

Vladimir Dedijer

Članovi:

Iz Saveznog veća:

Makso Baće, dr Vladimir Bakarić, Bogdan Crnobrnja, dr Josip Hrnčević, Mehmed Hodža, Blažo Jovanović, Lazar Koliševski, Miha Marinko, Đusto Masaroto, Milijan Neoričić, Slobodan Penezić, Ivan Regent, Đuro Salaj, Vladimir Simić, Vidoe Smilevski, Dobrosav Tomašević, Vida Tomšić, Avdo Humo, Ivan Karaivanov, Stevan Doronjski, Marko Nikezić, Slavko Komar, Boško Šiljegović, Kemal Sejtula, Vlado Mateski

Iz Veća naroda:

Ivo Andrić, Mitar Bakić, France Bevk, Milan Kuprešanin, Otmar Kreačić, Leo Mates, Ljubinka Milosavljević, Lazar Mojsov, Đuro Pucar, Josip Rus, Pavle Savić, dr Siniša Stanković, Lidija Šentjurg, Ilija Materić, Aco Šopov, dr Fran Tućan, Josip Vidmar, Veljko Vlahović, Miloš Carević, Branko Jevremović, Vladislav Ribnikar, dr Gojko Nikoliš, Boris Zihrel, Velimir Stojnić

ODBOR ZA NARODNU ODBRANU

(Izabran na drugoj zajedničkoj sednici Prvog redovnog zasjedanja
27 aprila 1950 godine)

Pretsednik

Ivan Gošnjak

Potpretsednik

Risto Antunović

Sekretar

Rado Pehaček

Članovi:

Iz Saveznog veća:

Mihailo Apostolski, Boško Šiljegović, Uglješa Danilović, Franjo Gaži, Mehmed Hodža, Borko Temelkoski, Matija Maležić, Kosta Nad, Dušan Petrović, Koča Popović, Ante Raos, Vlado Šegrt, Pal Šoti

Iz Veća naroda:

Peko Dapčević, Lazar Ginoski, Nikola Grušević, Dare Džambaz, Rade Hamović, Fadil Hodža, Stane Kavčič, Čedo Kapor, Ivan Maček, Risto Mijatović, Ljubinka Milosavljević, dr Rade Pribićević, Aleksa Tomić

ODBOR ZA NARODNU VLAST

(Izabran na drugoj zajedničkoj sednici Prvog redovnog zasjedanja
27 aprila 1950 godine)

Pretsednik

Velimir Stojnić

Potpretsednik

Marko Nikezić

Sekretar

dr Leon Geršković

Članovi:

Iz Saveznog veća:

Viktor Avbelj, Dragomir Benčić, dr Marijan Brecelj, Zvonko Brkić, Ilija Došen, Đura Jovanović, Hajro Kapetanović, Boge

Kuzmanovski, Jovan Veselinov, Radomir Medojević, Iko Mirko-
vić, Metodi Mitevski, Mile Počuča, Krsto Popivoda, Ismet Šaćiri,
Dobrivoje Vidić, Džafer Kodra, dr Milorad Vlajković, Dina Zlatić,
Cvijetin Mijatović

Iz Veća naroda:

Vera Aceva, Milo Boričić, Risto Džunov, Krsto Filipović, Janez
Hočevan, Mamut Ramadan, Branko Jevremović, Adem Kovačević,
France Lubej, dr Ivan Melvinger, Slobodan Marjanović, Joza Mi-
livojević, Radivoje Jovanović, Andrija Mugoša, Mile Peruničić,
Laslo Rehak, dr Siniša Stanković, Albert Jakopič, dr Miloš Žanko

KOMISIJE ZA UTVRĐIVANJE AUTENTIČNIH TEKSTOVA ZAKONA

(Izabrane na drugoj zajedničkoj sednici Saveznog veća i Veća naroda
od 27 aprila 1950 g.)

Iz Saveznog veća:

Iz Veća naroda:

za srpski jezik

Vladimir Simić
dr Milorad Vlajković
Miloš Minić

Moša Pijade
dr Siniša Stanković
Miloš Carević

za hrvatski jezik

dr Josip Hrnčević
dr Jerko Radmilović
Đuro Salaj

dr Leon Geršković
Grga Jankez
Leo Mates

za slovenački jezik

dr Maks Šnuderl
dr Metod Mikuž
Miško Kranjec

France Bevk
Josip Jeras
Jože Lampret

za makedonski jezik

Nikola Minčev
Vančo Burzevski
Vlado Maleski

Lazar Mojsov
Aco Šopov
Kiril Miljovski

ANKENTNI ODBORI NARODNE SKUPŠTINE FNRJ
(DRUGOG SAZIVA)

ANKETNI ODBOR ZA ISPITIVANJE STANJA SNABDEVANJA U FNRJ
(Izabran na drugoj zajedničkoj sednici Prvog redovnog zasjedanja
27 aprila 1950 godine)

Pretsednik

Ivan Božičević (Hrvatska)

Sekretar

Danilo Kekić (Vojvodina)

Članovi:

Iz Saveznog veća:

Desimir Jovović (Srbija), Janko Rudolf (Slovenija), Simo Komle-
nić (B. i H.), Boris Aleksoski (Makedonija), Milan Vukasović
(Crna Gora), Sait Zatrić (Kosmet)

Iz Veća naroda:

Vladislav Ribnikar (Srbija), Bogdan Oreščanin (Hrvatska), Ma-
rija Rauter (Slovenija), Franjo Budimir (B. i H.), Kiril Miljovski
(Makedonija), Luka Vujović (Crna Gora), Ruža Tadić (Vojvo-
dina), Milija Kovačević (Kosmet)

ANKETNI ODBOR ZA ISPITIVANJE OTKUPNOG SISTEMA U FNRJ

(Izabran na drugoj zajedničkoj sednici Prvog redovnog zasjedanja
27 aprila 1950 godine)

Pretsednik

Momčilo Marković (Srbija)

Sekretar

Dimitrije Bajalica (B. i H.)

Članovi:

Iz Saveznog veća:

Dragutin Pracaić (Hrvatska), Vlado Šegrt (B. i H.), Viktor Ropret
(Slovenija), Vančo Burzevski (Makedonija), Komnen Cerović
(Crna Gora), Isa Jovanović (Vojvodina), Pavle Jovičević (Kosmet)

Iz Veća naroda:

Branko Jevremović (Srbija), Josip Šestan (Hrvatska), Nikola Ko-
vačević (Crna Gora), Franc Ulaga (Slovenija), Risto Džunov
(Makedonija), Luka Mrkšić (Vojvodina), Goroljub Popović
(Kosmet)

PREZIDIJUM NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

(DRUGOG SAZIVA)

Pretsednik

dr Ivan Ribar

Potpretsednici:

**Moša Pijade
Filip Lakuš**

**Josip Rus
Đuro Pucar**

**Dimitar Vlahov
Marko Vujačić**

Sekretar

Mile Peruničić

Članovi:

dr Vladimir Bakarić, Dušan Brkić, Josip Broz Tito, Rodoljub Čolaković, Milovan Đilas, Frane Frol, Ivan Gošnjak, Avdo Humo, Blažo Jovanović, Edvard Kardelj, Boris Kidrič, Rudi Kolak, Lazar Koliševski, Sava Kosanović, dr Blagoje Nešković, Đavit Nimanji, Dušan Petrović, Ninko Petrović, Aleksandar Ranković, Ivan Regent, dr Zlatan Sremec, Petar Stambolić, dr Siniša Stanković, Vlado Šegrt, Dobrosav Tomašević, Aleksa Tomić, Cvetko Uzunovski

Vrhovni komandant Jugoslovenske armije
Maršal Jugoslavije
Josip Broz Tito

V L A D A

FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

Pretsednik Vlade i Ministar narodne odbrane **Maršal Jugoslavije Josip Broz Tito;**

Potpredsednik Vlade, Ministar inostranih poslova i Predsednik Saveta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti **Edvard Kardelj;**

Potpredsednik Vlade i Ministar unutrašnjih poslova **Aleksandar Ranković;**

Potpredsednik Vlade i Predsednik Komisije državne kontrole **dr Blagoje Nešković;**

Ministar Vlade FNRJ **Milovan Đilas;**

Ministar Vlade FNRJ **Sava Kosanović;**

Ministar Vlade FNRJ — Predsednik Saveta za kulturu i nauku **Rodoljub Čolaković;**

Ministar pravosuđa **Frane Frol;**

Ministar Vlade FNRJ — Predsednik Privrednog saveta Vlade FNRJ i Predsednik Savezne planske komisije **Boris Kidrič;**

Ministar finansija **Dobrivoje Radosavljević;**

Ministar spoljne trgovine inž. **Milentije Popović;**

Ministar Vlade FNRJ — Predsednik Saveta za energetiku i ekstraktivnu industriju **Svetozar Vukmanović;**

Ministar Vlade FNRJ — Predsednik Saveta za mašingradnju **Franc Leskošek;**

Ministar Vlade FNRJ — Predsednik Saveta za poljoprivredu i šumarstvo inž. **Mijalko Todorović;**

Ministar Vlade FNRJ — Predsednik Saveta za saobraćaj i veze **Božidar Maslarić;**

Ministar Vlade FNRJ — Predsednik Saveta za prerađivačku industriju **Rato Dugonjić;**

Ministar Vlade FNRJ — Predsednik Saveta za građevinarstvo i građevinsku industriju **Ljubčo Arsov;**

Ministar Vlade FNRJ — Predsednik Saveta za promet robom
Osman Karabegović;

Ministar rada i Ministar za novooslobođene krajeve
Večeslav Holjevac;

Ministar železnica
Todor Vujasinović;

Ministar pomorstva
Vicko Krstulović;

Ministar saobraćaja
Vlada Zečević;

Ministar pošta
dr Zaim Šarac;

Ministar Vlade FNRJ — Predsednik Komiteta za zaštitu narodnog zdravlja
dr Pavle Gregorić;

Ministar Vlade FNRJ — Predsednik Komiteta za turizam i ugostiteljstvo
Stanoje Simić;

Ministar Vlade FNRJ — Predsednik Komiteta za elektroprivredu inž.
Nikola Petrović;

Ministar Vlade FNRJ — Predsednik Komiteta za vodoprivredu
dr Vaso Čubrilović;

Ministar Vlade FNRJ — Predsednik Komiteta za nemetale
Strahil Gigov;

Ministar Vlade FNRJ — Generalni direktor metalurgije
Veljko Mićunović;

Ministar Vlade FNRJ — Generalni direktor za proizvodnju i preradu nafte
Milka Minić;

Ministar Vlade FNRJ — Generalni sekretar Vlade FNRJ
Ljubodrag Đurić.

VRHOVNI SUD FNRJ

Pretsednik

Vitomir Petrović

Članovi:

**Petar Piruze, Nikola Stanković, dr Marijan Derenčin, Milovan
Krdžić, Aleksandar Todorović, dr Ivan Grgić**

JAVNO TUŽIOŠTVO FNRJ

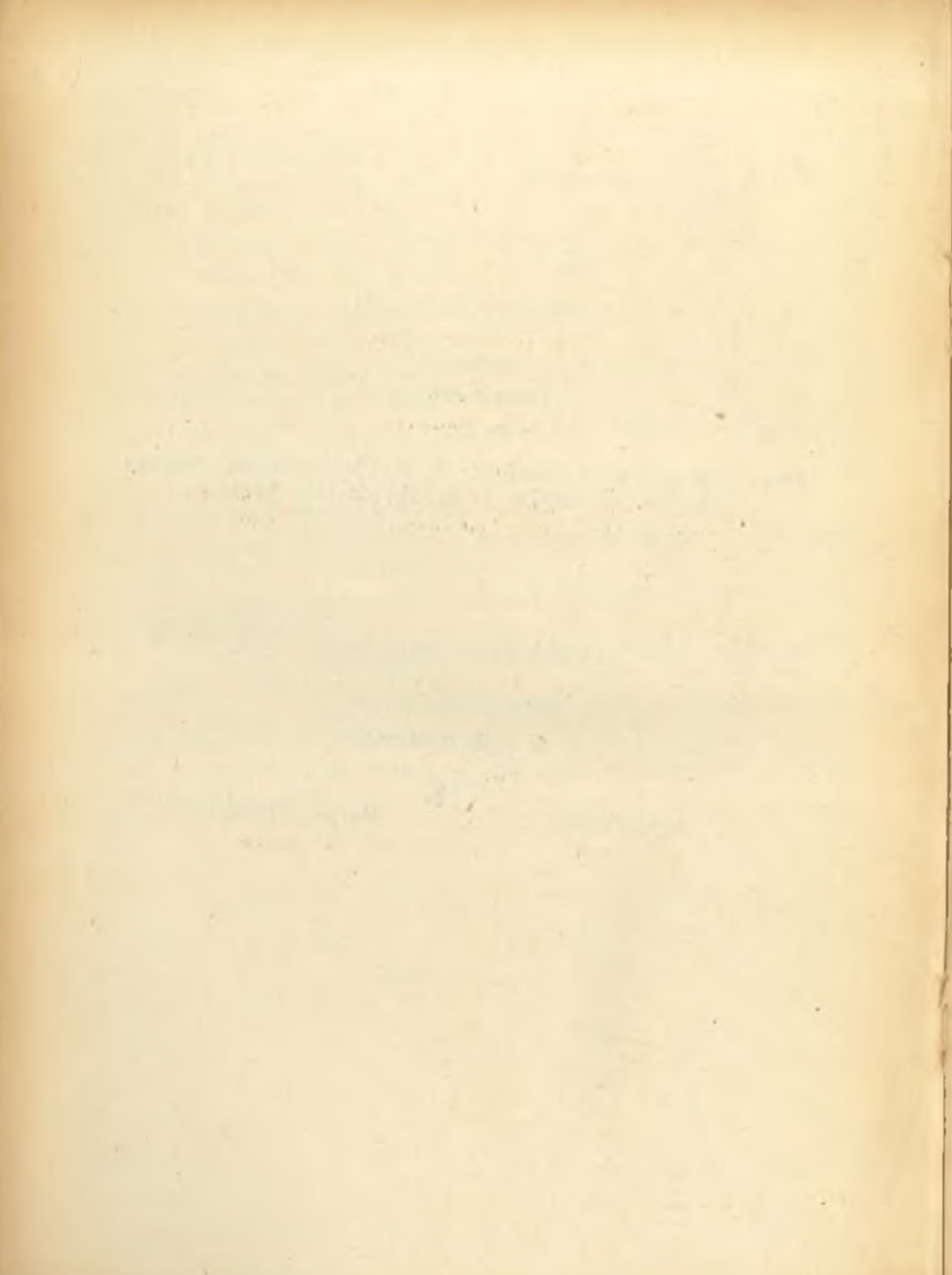
Javni tužilac FNRJ

dr Josip Hrnčević

Zamenici:

Josif Malović

Marjan Vivoda

S a d r Ź a j

ČETVRTA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA — 27 DECEMBRA 1950

Pre dnevnog reda:

	Strana
1 — Čitanje Ukaza Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o sazivanju Narodne skupštine FNRJ za 27 decembar 1950 godine	3
2 — Saopštenje o podnetim zakonskim predlozima —	4
3 — Saopštenje o podnetim izveštajima Zakonodavnog odbora — — — — —	4
4 — Saopštenje da je Vlada FNRJ dostavila na potvrdu uredbe donete u vremenu od 26 juna do zaključno 20 decembra 1950 godine — — — — —	4
5 — Saopštenje da je Prezidijum Narodne skupštine FNRJ dostavio na potvrdu Ukaz o proglašenju Odluke o saglašavanju saveznih zakona sa promenama izvršenim u državnoj upravi i u sistemu upravljanja privredom — — — — —	4
6 — Otsustva narodnih poslanika — — — — —	4

Dnevni red:

1 — Utvrđivanje dnevnog reda — — — — —	5
Prihvatanje predloga da se pretres Predloga opštedržavnog budžeta FNRJ za 1951 godinu obavi na zajedničkoj sednici — —	5

ČETVRTA SEDNICA VEĆA NARODA — 27 DECEMBRA 1950

Pre dnevnog reda:

1 — Čitanje Ukaza Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o sazivanju Narodne skupštine FNRJ za 27 decembar 1950 godine	7
2 — Saopštenje o podnetim zakonskim predlozima —	7—8
3 — Saopštenje o podnetim izveštajima Zakonodavnog odbora — — — — —	8
4 — Saopštenje da je Vlada FNRJ dostavila na potvrdu uredbe donete u vremenu od 26 juna do zaključno 20 decembra 1950 godine — — — — —	8

	Strana
5 — Saopštenje da je Prezidium Narodne skupštine FNRJ dostavio na potvrdu Ukaz o proglašenju Odluke o saglašavanju saveznih zakona sa promenama izvršenim u državnoj upravi i u sistemu upravljanja privredom — — — — —	8
6 — Otsušta narodnih poslanika — — — — —	8

Dnevni red:

1 — Utvrđivanje dnevnog reda — — — — —	8—9
Prihvatanje predloga da se pretres Predloga opštedržavnog budžeta FNRJ za 1951 godinu obavi na zajedničkoj sednici — —	9

ŠESTA ZAJEDNIČKA SEDNICA — 28 DECEMBRA 1950

Pre dnevnog reda:

1 — Dopuna dnevnog reda — — — — —	11
-----------------------------------	----

Dnevni red:

1 — Pretres Predloga opštedržavnog budžeta FNRJ za 1951 godinu — — — — —	12—55
Govornici: izvestilac Odbora za privredni plan i finansije Veća naroda Radivoj Davidović — — —	12
izvestilac Odbora za privredni plan i finansije Saveznog veća Ljubo Babić — — —	12
Pretsednik Savezne planske komisije i Privrednog saveta Vlade FNRJ Boris Kidrič —	12
Ministar finansija Dobrivoje Radosavljević —	23
Pretsednik Vlade FNRJ i Ministar narodne odbrane maršal Jugoslavije Josip Broz Tito	39

SEDMA ZAJEDNIČKA SEDNICA — 29 DECEMBRA 1950

Pre dnevnog reda:

1 — Čitanje i usvajanje zapisnika šeste zajedničke sednice	57
--	----

Dnevni red:

1 — Nastavak pretresa Predloga opštedržavnog budžeta FNRJ za 1951 godinu — — — — —	57—143
Govornici: Ministar spoljne trgovine inž. Milentije Popović	57
Danilo Kekić — — — — —	62
Radomir Bošković — — — — —	65
Komnen Cerović — — — — —	70
Čedo Kapor — — — — —	75

	Strana
Sergej Krajger — — — — —	76
Avdo Humo — — — — —	81
Pavle Jovičević — — — — —	88
Dimčo Koco — — — — —	93
Jakov Blažević — — — — —	95
Jovan Veselinov — — — — —	99
Sedat Veli — — — — —	111
Potpredsjednik Vlade FNRJ i Ministar inostranih poslova Edvard Kardelj — — — — —	114
2 — Pretres i usvajanje Predloga odluke o potvrdi Ukaza Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o proglašavanju Odluke o saglašavanju saveznih zakona sa promenama izvršenim u držav- noj upravi i u sistemu upravljanja privredom — — — — —	143—146
Govornici: izvestilac zakonodavnih odbora Miloš Carević	144

PETA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA — 29 DECEMBRA 1950

Pre dnevnog reda:

1 — Čitanje i usvajanje zapisnika četvrte sednice Saveznog veća — — — — —	147
2 — Potvrda odluke Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o odobravanju lišavanja slobode i pokretanja krivičnog postupka protiv narodnih poslanika Saveznog veća: Aleksandra-Saše Traj- kovića, Rade Žigića, Dušana Brkića i Stanka-Čanice Opačića —	147—148
3 — Čitanje i usvajanje izveštaja Mandatno-imunitetskog odbora o dolasku za narodnog poslanika Timotija Miladinovića na mesto umrlog Marka Stojanovića — — — — —	148—149
4 — Čitanje i usvajanje izveštaja Administrativnog odbora	149—150
5 — Odsustva narodnih poslanika — — — — —	150

Dnevni red:

1 — Glasanje i usvajanje Predloga opštedržavnog budžeta FNRJ za 1951 godinu — — — — —	150
2 — Usvajanje hitnog Predloga zakona o produženju izvršenja Zakona o petogodišnjem planu razvitka narodne privrede FNRJ u godinama 1947—1951 — — — — —	150—152
3 — Pretres i usvajanje Predloga zakona o opštedržavnom završnom računu za 1949 godinu — — — — —	152
Govornici: izvestilac Ljubo Babić — — — — —	152
4 — Pretres i usvajanje Predloga zakona o ukidanju Zakona o državnim poljoprivrednim dobrima — — — — —	152
Govornici: izvestilac dr Jerko Radmilović — — — — —	152
5 — Pretres i usvajanje Predloga zakona o ukidanju Zakona o izdavanju i rasturanju omladinske i dečje književnosti i štampe	152—153
Govornici: izvestilac dr Jerko Radmilović — — — — —	153
6 — Potvrda uredba Vlade FNRJ — — — — —	153
Saopštenje o identičnosti tekstova zakona izglasanih u oba doma — — — — —	153

Pre dnevnog reda:

	Strana
1 — Čitanje i usvajanje zapisnika četvrte sednice Veća naroda — — — — —	155
2 — Čitanje i usvajanje izveštaja Administrativnog odbora — — — — —	155—156
3 — Odsustva narodnih poslanika — — — — —	156
4 — Saopštenje da je Vlada FNRJ podnela hitan Predlog zakona o produženju izvršenja Zakona o petogodišnjem planu razvitka narodne privrede FNRJ u godinama 1947—1951 i usvajanje njegove hitnosti — — — — —	156—157

Dnevni red:

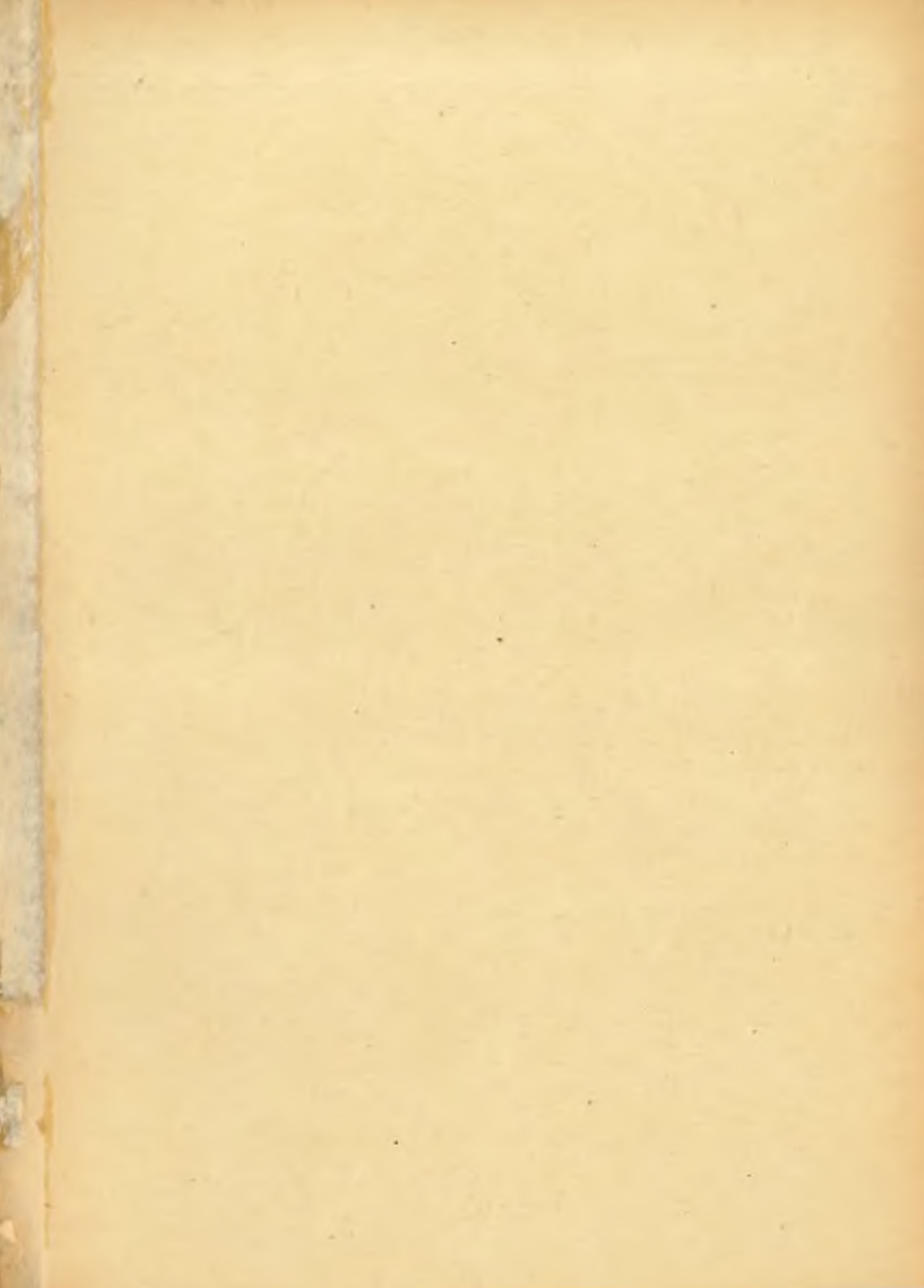
1 — Glasanje i usvajanje Predloga opštedržavnog budžeta FNRJ za 1951 godinu — — — — —	157
2 — Usvajanje hitnog Predloga zakona o produženju izvršenja Zakona o petogodišnjem planu razvitka narodne privrede FNRJ u godinama 1947—1951 — — — — —	157—158
3 — Pretres i usvajanje Predloga zakona o opštedržavnom završnom računu FNRJ za 1949 godinu — — — — —	158
Govornici: izvestilac Radivoj Davidović — — — — —	158
4 — Pretres i usvajanje Predloga zakona o ukidanju Zakona o državnim poljoprivrednim dobrima — — — — —	158
Govornici: izvestilac Leo Mates — — — — —	158
5 — Pretres i usvajanje Predloga zakona o ukidanju Zakona o izdavanju i rasturanju omladinske i dečje književnosti i štampe — — — — —	158—159
Govornici: izvestilac Leo Mates — — — — —	158
6 — Potvrda uredba Vlade FNRJ — — — — —	159
Saopštenje o identičnosti tekstova zakona izglasanih u oba doma — — — — —	159

SPISAK PRILOGA

	Strana
1 — Izveštaj Odbora za privredni plan i finansije Saveznog veća o Predlogu opštredržavnog budžeta FNRJ za 1951 godinu — —	163
Izveštaj Odbora za privredni plan i finansije Veća naroda o Predlogu opštredržavnog budžeta FNRJ za 1951 godinu — — —	165
2 — Izveštaj Odbora za privredni plan i finansije Saveznog veća o Predlogu zakona o opštredržavnom završnom računu za 1949 godinu — — — — —	167
Izveštaj Odbora za privredni plan i finansije Veća naroda o Predlogu zakona o opštredržavnom završnom računu za 1949 godinu	169
3 — Predlog zakona o ukidanju Zakona o državnim poljoprivrednim dobrima — — — — —	171
Obrazloženje — — — — —	171
Izveštaj Zakonodavnog odbora Saveznog veća — — — — —	172
Izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda — — — — —	173
4 — Predlog zakona o ukidanju Zakona o izdavanju i rasturanju omladinske i dečje književnosti i štampe — — — — —	175
Obrazloženje — — — — —	175
Izveštaj Zakonodavnog odbora Saveznog veća — — — — —	176
Izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda — — — — —	177
5 — Spisak uređaba Vlade FNRJ — — — — —	179
6 — Predsedništvo Saveznog veća — — — — —	181
Stalni odbori Saveznog veća — — — — —	181
Narodni poslanici — — — — —	184
7 — Predsedništvo Veća naroda — — — — —	188
Stalni odbori Veća naroda — — — — —	188
Narodni poslanici — — — — —	191
8 — Stalni odbori Narodne skupštine FNRJ — — — — —	193
9 — Komisije za utvrđivanje autentičnih tekstova zakona — — —	195
10 — Anketni odbori Narodne skupštine FNRJ — — — — —	196
11 — Prezidijum Narodne skupštine FNRJ — — — — —	197
12 — Vrhovni komandant Jugoslovenske armije — — — — —	198
13 — Vlada FNRJ — — — — —	199
14 — Vrhovni sud FNRJ — — — — —	201
15 — Javno tužništvo FNRJ — — — — —	203

REGISTAR GOVORNIKA

Babić Ljubo	12, 152
Blažević Jakov	95—99
Bošković Radomir	65—70
Broz Josip Tito	39—55
Carević Miloš	144—146
Cerović Komnen	70—75
Davidović Radivoj	12, 158
Humo Avdo	81—88
Jovičević Pavle	88—93
Kapor Čedo	75—76
Kardelj Edward	114—143
Kekić Danilo	62—65
Kidrič Boris	12—23
Koco Dimčo	93—95
Krajger Sergej	76—80
Kulenović Skender	57, 155, 156, 157
Marković Momčilo	147, 151
Mates Leo	158
Popović inž. Milentije	57—62
Radmilović dr Jerko	152, 153
Radosavljević Dobrivoje	23—39
Simić Vladimir	3—5, 11—12, 23, 39, 55, 147—154
Smiljanić Milan	155
Veli Sedat	111—114
Veselinov Jovan	99—111
Veselinov Stanka	149
Vidmar Josip	7—9, 57, 62, 65, 70, 75, 76, 80, 88, 93, 95, 99, 111, 114, 143—144, 146, 155—159

CENA 40.— DINARA